

પ્રાસ્તાવિક

આ વિજયદેવ માહાત્મ્ય ૧૭ મા સૈકાના જૈન ધર્મના જ્ઞાનિદાનનો દૃષ્ટિપ વક્ત્રુ ઘણો ઉપયોગી ગ્રન્થ છે. જૈન આચાર્યોમાં વિજયદેવસુરિ પ છેલા પ્રભાવશાલી આચાર્ય ગણી શકાય. પમના સમયમાં જૈન યતિ-સમુદાયમાં અને શ્રાવક-વર્ગમાં ઘણી ઘટનાઓ અને પ્રાન્તિઓ થઈ. ધાર્મિક અને સામાજિક પરિસ્થિતિના અવલોકનનો દૃષ્ટિપ પ ઘટનાઓનો જ્ઞાનિદાસ ઘણો રોચક અને સૂચક છે; તેથી પ આજો જ્ઞાનિદાસ આ ગ્રન્થના ધીજા ભાગરૂપે પ્રકટ કરવાનો વિચાર રાખ્યો છે. તેમાં આ આજા ગ્રન્થનો સાર આપવામાં આવશે અને તે સાથે વિસ્તૃત ઝઢાપોદ કરવામાં આવશે. ગ્રન્થકાર શ્રીવહ્નિ પાટકનો પરિચય પણ તેમાં જ અપાશે. તેથી આ ભાગ કેવલ મૂલ ગ્રન્થ તરીકે જ પ્રકટ કરાય છે.

—જિન વિજય

નોંધ:—આ ગ્રંથનું છપામણુ ખર્ચ, અમદાવાદ નિવાસી મહુમ રા. પા. રધરલાલ ઉત્તમલાલ પારેજે શેઠ પ્રેમચંદ દોલતરામના સ્મરણાર્થે મુકેલ મમાંથી, તેના દ્રુટીઓ તરફથી આપવામાં આવ્યું છે. મહુમની ઇચ્છાનુસાર પુસ્તક, એના યોગ્ય અભ્યાસીઓને વિના મૂલ્યે આપવાનું કરાવ્યું છે. તેથી મેળવવા ઇચ્છનાર, વકીલ ઠેરાવલાલ પ્રેમચંદ મોદી, હામપટેલની યોગ, યાદ; એમના ઉપર પોષ્ટે જ પુસ્તક ખર્ચ મોકલી મેળવી શકશે.

—વ્યવસ્થાપક.

श्रीवह्मभोपाध्यायविरचितं जयदेवसूरि-माहात्म्यम् ।

नागचामाधिरान प० १९ श्रीविजयदेवसूरिगुरुभ्यो नमः ॥
स्वस्तीव स्वस्तिकारकम् । वर्धमानं जिनं नमि जगतः परममियम् ॥१॥

१-अहं वर्धमानं जिनं नमि जगतः परममियम् । सुगमः । कथम् ० ! वर्धमानं स्वस्ति-
 न, संपूज्यो-मिच्छितो, य स तथा तम् । किमिह ! स्वस्तीव-स्वस्तिशब्द इव ।
 २-तु-स्वस्तिव कल्याणमित्यर्थेन मिच्छितं-इत्यर्थं, यत्तत्तम् । तथा तत्स्वस्ती-
 न्यांवर्य स्वस्तिशब्द एव विद्यमानत्वात् । न तु षट्शरी शब्दवृन्दे,
 ३-वर्धमानत्वात् । न च कल्याणादिशब्दवृन्देऽपि, कल्याणादिशब्दवृन्दस्य
 ४-त्वात्कत्वात्; सुवर्णादीनामपि पर्यायत्वात् । केनापि 'कल्याणमस्तु'
 ५-वर्णमस्तु इत्यप्यर्थप्रतीतेः । पुनः कथंभूतं वर्धमानं ! स्वस्तिकारकं-
 ६-स्वस्तीव-स्वस्तिशब्दवत् । यथा स्वस्तिशब्दः केनाप्युच्यते: भुवः मन्
 ७-स्य कल्पित् स्वस्तिकारीस्यात्, तथा वर्धमानजिनोऽपीति । स्वस्तीव
 ८-इत्यत्र अह्वतशब्दनिर्देशत्वात् अव्ययत्वात्; द्वितीयविभक्तयेक-
 ९-तनामिति बाग्भट्टकथनान् । भिन्नलिङ्गोपमां पुधा: कापि प्रयुज्यते
 १०-इति बाग्भटेन तत्रैव कथितत्वात् । मुरं चन्द्रमिवालोक्य
 ११-लिङ्गोपमादोषोऽपि नेति । ननु पुंलिङ्गलिङ्गशब्दान् विहाय
 १२-किं प्रयोजनम् । अव्ययशब्दानां नपुंसकलिङ्गत्वात् । नपुंसकस्य च
 १३-नेनैवम्- 'प्रशब्दशब्दाय शब्दश्च, द्वावेतौ प्रज्ञाः पुरा । कण्ठं भित्त्वा
 १४-ते ॥ १ ॥' इति प्राचां कथनान्; प्राधादिशब्दवत् स्वस्तिशब्दस्य
 १५-इकारकत्वाभ्यामवश्यं सधीर्यत्वात् स्वस्तीत्यस्य अव्ययस्य नपुंसकस्य
 १६-। अथवा 'षट्शं त्रिषु लिङ्गेषु' इत्युक्तत्वात्, अव्ययानां त्रिष्वपि
 १७-स्वस्तीत्यनयोः लभयोरुपमापदयोः पुंलिङ्गद्वितीयैकवचनेमवाकसे-
 १८-त्र अव्ययोपमापदयोः प्रयोगे- 'षट्शं त्रिषु लिङ्गेषु, सर्वास्तु च
 १९-न ह्येति तदव्ययम् ॥१॥' इत्युक्तत्वात् । यथा अव्ययशब्दो लिङ्गादिषु
 २०-श्रीविजयदेवमाहात्म्यनामकं काव्यमपि । स्वस्तिमत्त्वे कर्तुंभोत्र
 २१-। न ह्येतीति कवेराभिप्रायः । पुनः कथंभूतं वर्धमानं जिनं !
 २२-दार्थमेतदुभयोर्बिभेक्षणं इति स्तोकार्थः ॥ १ ॥

सद्गत मोदी श्रीयुत प्रेमचंद दोलतराम स्मारक-ग्रन्थांक २

अमदावाद निवासी सद्गत श्रावक श्रीयुत प्रेमचंद दोलतराम मोदीना पुण्यस्मरणार्थे, तेमना स्नेही रा. या. श्रीगिरिश्याल उच्चराम पारेल, बी. ए., एल्.एल्. बी. (पब्लिशिंग मोसीक्युटर-अमदावाद) एमने अर्पण करेला इत्यर्थांणी आ ग्रन्थ प्रकाशित करवांणी आच्यो छे.

जैन भादित्त
संशोधक सन्धमाला

विजयदेव-माहात्म्यम्

सम्पादक
भिक्षु जिन विजय

संस्कृत

श्री १०००

संस्कृतं नाम कश्चित् नाम तदा कदा
ने साधनार्थं तेनैव च तेनैव च तदा
संस्कृतं नाम कश्चित् नाम तदा कदा
संस्कृतं नाम कश्चित् नाम तदा कदा
संस्कृतं नाम कश्चित् नाम तदा कदा
संस्कृतं नाम कश्चित् नाम तदा कदा
संस्कृतं नाम कश्चित् नाम तदा कदा
संस्कृतं नाम कश्चित् नाम तदा कदा

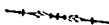
— शिव शिव

जैन साहित्य संशोधक ग्रन्थमाला

ग्रन्थाङ्कः-९

धीधीवल्लभपाठक-विरचितं

विजयदेव-साहात्म्यम्

(प्रथम भाग-मूलमात्र)

संशोधक तथा संपादक

भिदु जिन विजय

[भाषार्थ-एमरात पुरातरु मन्दिर-अमदावाद]

प्रकाशक

जैन साहित्य संशोधक समिति मारफत

महुंम रा. बा. गीरधरलाल उत्तमराम पारीख

बी. ए. पलपल. पी. ना टूस्टीओ

अमदावाद

Published by Muni Jin Vijayaji Jaina Sahitya Samsodhaka Karyalaya Ahmedabad and
published by K. P. Modi the trustee of late R. B. Girdharlal Uttamram Parikh
Jaja Patel's Pole Ahmedabad and Printed at the Diamond Jubilee Printing
Press, Salapose Road Ahmedabad by Devidas Chbaganlal Parikh, 1928.

1st Edition.

500 Copies.

सं. १९२४]

[वि. सं. १९२८

પ્રાસ્તાવિક

આ વિજયદેવ માહાત્મ્ય ૧૭ મા સેકાના જૈન ધર્મના ઇતિહાસનો દૃષ્ટિપ દ્રષ્ટિ યદ્ય ઘણો ઉપયોગી ગ્રન્થ છે. જૈન આચાર્યોમાં વિજયદેવસૂરિ પ છેલ્લા પ્રભાવશાલી આચાર્ય ગણી શકાય. પમના સમયમાં જૈન યતિ-સમુદાયમાં અને શ્રાવક-ધર્મમાં ઘણી ઘટનાઓ અને ક્રાન્તિઓ થઈ. ધાર્મિક અને સામાજિક પરિસ્થિતિના અવલોકનની દૃષ્ટિપ ય ઘટનાઓનો ઇતિહાસ ઘણો રોચક અને સ્પષ્ટ છે; તેથી ય આલો ઇતિહાસ આ ગ્રન્થના વીજા ભાગરૂપે પ્રકટ કરવાનો યિચાર રાલ્યો છે. તેમાં આ આલો ગ્રન્થનો સાર આપવામાં આવશે અને તે સાથે યિસ્તૃત ડહાપોહ કરવામાં આવશે. ગ્રન્થકાર ડ્રીવલ્લભ પાટકનો પરિચય યળ તેમાં જ અપાશે. તેથી આ ભાગ કેવલ મૂલ ગ્રન્થ તરીકે જ પ્રકટ કરાય છે.

—જિન વિજય

નોંધ:—આ ગ્રંથનું છપામણુ ખર્ચ, અમદાબાદ નિવાસી મહુમ રા. પા. ગિરધરલાલ ઉત્તમલાલ પારેજે શેઠ પ્રેમચંદ દોલતરામના સ્મરણાર્થે મુકેલ રકમમાંથી, તેના ટ્રસ્ટીઓ તરફથી આપવામાં આવ્યું છે. મહુમની ઇચ્છાનુસાર આ પુસ્તક, એના યોગ્ય અભ્યાસીઓને વિના મૂલ્યે આપવાનું ડરાવ્યું છે. તેથી ગ્રંથ મેળવવા ઇચ્છનાર, વધીલ કેશવલાલ પ્રેમચંદ મોદી, હાજપટેલની પોળ, અમદાબાદ; એમના ઉપર પોણે જ પુસ્તું ખર્ચ મોકલી મેળવી શકશે.

—વ્યવસ્થાપક.

श्रीवल्लभोपाध्यायविरचितं विजयदेवसूरि-माहात्म्यम् ।

ॐ ॥ श्रीतपागच्छाधिराज भ० १९ श्रीविजयदेवसूरिगुरुभ्यो नमः ॥
स्वस्तीव स्वस्तिसंपूर्कं स्वस्तीव स्वस्तिकारकम् । वर्द्धमानं जिने नौमि जगतः परममियम् ॥१॥

१-एँ नमः । क्वाक्या-अहं वर्द्धमानं जिने नौमीति क्रियान्वयः सुगमः । क्यम्० ! वर्द्धमानं स्वस्ति-
संपूर्कं-स्वस्ति-कल्याणेन, संपूर्णो-मिच्छितो, य स तथा तम् । किमिह ! स्वस्तीव-स्वस्तिशब्द इव ।
कथंभूतं स्वस्ति ! स्वस्ति संपूर्कं-स्वस्ति कल्याणमित्यर्थेन मिच्छितं-क्यार्तं, यत्तम् । तथा तत्स्वस्ती-
त्यस्यायस्य कल्याणापरपर्यायस्य स्वस्तिशब्द एव विद्यमानत्वात् । न तु घटादौ शब्दवृन्दे,
घटादिशब्दानां अपरपरार्थवाचकत्वात् । न च कल्याणादिशब्दवृन्देऽपि, कल्याणादिशब्दवृन्दस्य
स्वस्तिशब्दस्य पर्यायान्तरवाचकत्वात्; सुवर्णादीनामपि पर्यायत्वात् । केनापि 'कल्याणमस्तु'
इत्यादीर्बन्धने निवेदिते स्वर्णमस्तु इत्यप्यर्थप्रतीतिः । पुनः कथंभूतं वर्द्धमानं ! स्वस्तिकारकं-
कल्याणकारकम् । किमिह ! स्वस्तीव-स्वस्तिशब्दवत् । यथा स्वस्तिशब्दः केनाप्युचरितः प्रुतः मन्
स्वस्तिमत्तोऽस्वस्तिमत्तो वा यस्य कल्याणं स्वस्तिकारीत्वात्, तथा वर्द्धमानजिनोऽप्येति । स्वस्तीव
इत्युभयोरुपमापदयोः स्वस्ति इत्यत्र अकृतशब्दनिर्देशरत्नात् अन्वयराश्यात्; द्वितीयाविभक्त्येव-
बन्धनत्वात्; विभिन्नलिङ्गवचनानामिति बाग्भटवचनात् । भिन्नलिङ्गोपमां युषाः कापि प्रयुञ्जते
तथापि लिङ्गभेदं तु भेदिरे; इति बाग्भटेन तत्रैव कथितत्वात् । गुणं चन्द्रमिश्राभोजन
इत्याद्युदाहरणवत् । नपुंसकलिङ्गोपमादोषोऽपि भेति । मनु पुंसिह्रस्वीलिङ्गत्वात् विदाय
आदित एव अन्वयशब्दप्रयोगे किं प्रयोजनम् । अन्वयशब्दानां नपुंसकलिङ्गत्वात् । नपुंसकत्व च
कार्यकरणे अर्धीर्यत्वात् इति नेमैवम्-^१ मदाश्वधाय शब्दश्च, द्वावेती मन्मनः पुत्र । कण्डं भिषवा
विनियोठी, तस्मान्मङ्गलवाचकौ ॥ १ ॥' इति प्राचां वचनात्; प्राचादिशब्दवत् स्वस्तिशब्दश्च
नपुंसकलिङ्गत्वेऽपि मङ्गलवाचककारकत्वात्प्रामाण्यमवश्यं सवीर्यत्वात् स्वस्तीवशब्द अन्वयराशे नपुंसकत्व
प्रथमतः प्रयोगो न होषायेति । अथवा 'सदृशं त्रिषु लिङ्गेषु' हायुक्तत्वात्, अन्वयानां त्रिष्वपि
लिङ्गेषु घमानरूपत्वात्, इह स्वस्तीत्यनयोः तन्मयोरुपमापदयोः पुंसिह्रस्वीत्येववचनेमवाचने-
यमिति । तथा स्वस्तीत्यत्रोभयत्र अन्वयोरुपमापदयोः प्रयोगे-^१ सदृशं त्रिषु लिङ्गेषु, महांसु च
विभक्तियु । वचनेषु च घटेषु, यत्त इति तदन्वयम् ॥१॥' इत्युक्तत्वात् । यथा अन्वयशब्दो लिङ्गार्थे
कदापि न ह्येति तथा एतच् श्रीविजयदेवमाहात्म्यनामकं काव्यमपि । स्वस्तिमत्त्वे वर्द्धमानं इह
अन्वयशब्दवत् स्वस्तिकर्तृत्वे च न ह्येतीति कर्त्तराभिप्रायः । पुनः कथंभूतं वर्द्धमानं जिने !
जगतो लोकस्य परमधिपं प्रकटार्थमेतदुभयोर्बन्धनं इति लोकार्थः ॥ १ ॥

પ્રાસ્તાવિક

આ વિજયદેવ માહાત્મ્ય ૧૭ મા સૈકાના જૈન ધર્મના इतिहासનો દ્રષ્ટિપૂર્ણ ઉપયોગી ગ્રંથ છે. જૈન આચાર્યોમાં વિજયદેવચરિ ૫ છેલ્લા પ્રભાવશાળી આચાર્ય શકાય. પમના સમયમાં જૈન યતિ-સમુદાયમાં અને આચાર્ય-વર્ગમાં ઘણી ઘટના ક્રાન્તિઓ થઈ. ધાર્મિક અને સામાજિક પરિસ્થિતિના અવલોકનની દ્રષ્ટિપૂર્ણ इतिहास ઘણો રોચક અને સૂચક છે; તેથી ૫ આગો इतिहास આ ગ્રંથના ધીર પ્રકટ કરવાનો વિચાર રાખ્યો છે. તેમાં આ આગા ગ્રંથનો સાર આપવામાં અને તે સાથે વિસ્તૃત ઠહાપોહ કરવામાં આયજો. ગ્રંથકાર શ્રીવલ્લભ પાટકનો પર્વ તેમાં જ અપાશે. તેથી આ ભાગ કેવલ મૂલ ગ્રંથ તરીકે જ પ્રકટ કરાય છે.

—જિન વિન

નોંધ:—આ ગ્રંથનું છપામણુ ખર્ચ, અમદાબાદ નિવાસી મહુમ ગિરધરલાલ ઉત્તમલાલ પારેજે શેઠ પ્રેમચંદ દોલતરામના સ્મરણાર્થે રકમમાંથી, તેના ટ્રસ્ટીઓ તરફથી આપવામાં આવ્યું છે. મહુમની ઇચ્છા આ પુસ્તક, એના ચોખ્ખ અભ્યાસીઓને વિના મૂલ્યે આપવાનું ઠરાવ્યું અંથ મેળવવા ઇચ્છનાર, વકીલ કેશવલાલ પ્રેમચંદ મોદી, હાજીપટેલ અમદાબાદ; એમના ઉપર પોણે જ પુસ્તું ખર્ચ મોકલી મેળવી શકશે

—વ્યવસ્થા

पत्युक्तं वच ईदृशं श्रुत्वा सा मुमुदे हृदि । मम स्वामिन् सुतो भावी पेन्नीति प्रागचिन्तय ॥
 पत्या सार्धं शुभान् भोगान् देवतास्पन्दयेव किम् । भुञ्जाना माधरद्गर्भं सा तनस्तनचित्तमुन् ॥
 उत्सवेन सुतेनापि निरावाधतया तथा । तस्याः कुसो सरस्यां सन् गर्भः पद्म इवैव ॥१६॥
 पर्यकर्माणि कुर्वन्ती पूरयन्ती च दोहद्वान् । गर्भयोग्यानि भोज्यानि भुञ्जाना चाप्यवर्त ॥
 चतुस्त्रिंशत्तमे वर्षे षोडशस्य शतस्य हि । पौर्णे मासे सिने पक्षे त्रयोदश्यां दिने रवी ॥१८॥
 नक्षत्रे रोहिणीनाम्नि सम्बन्धुपोगसमन्विते । सर्वास्वाशामु सौम्यामु निष्पन्नाश्वानीषु च ॥
 स्थिरे बरे ह्ये लन्ने शोभमाने शुभश्रद्धेः । उद्यस्यानस्थिनैः सर्वैः स्वस्वस्वामिमिरीलिते ॥२०॥
 परिपूर्णे तपा सार्धं नवमासावधौ शुभे । पुत्रं प्राभूत् सा पूतश्रावण्योनिस्तनूदयम् ॥२१॥
 निरातङ्गा निरातङ्गः निःशोका शोकवर्जितम् । सुभगा सुभगं सौम्या सौम्याकारं सुखाकरम् ॥
 —पद्मिः कुन्दकम् ।

स सदोचितवालाख्यगोत्रोदयकरोऽसुरत् । जगज्ज्योतिष्करोऽगारान्तःस्थः स्वम्योऽर्धदेव हि ॥
 अगाधन् जन्मयोग्यानि गीतानि च मुषोपितः । वायान्वऽवाद्यन् श्रेष्ठी विविधानि दिवानिदम् ॥
 ततः प्रातः स्थिरश्रेष्ठी समाहूय महाननान् । तेभ्योऽद्वाधालिकेराणि घृतजन्म त्रियं यतः ॥२५॥
 अभूज्जयनयाकारः सारः श्रेष्ठिस्थिरालये । आत्मसम्बन्धिनधान्ये लोका उदगर्भमदा ॥ २६

१५-भोगान् शब्दादीन् भुञ्जाना अनुभवन्ती । भुञ्जाना इत्यत्र 'ताच्छीत्यर्थोप-
 चनशक्तिषु चानश्' इत्यानश् ताच्छीत्यर्थः ।

१६-पद्मशब्दः कमलवाची पुंनपुंसकलिङ्गत्वात् पुन्निङ्गो व्याख्येयः ।

१७-दोहदशब्दः पुंनपुंसकः ।

२३-स पाशोऽसुरत् असोभत । कथंभूतो बाहः ? सदा कश्चित्पाशाकृतयोःशो-
 दयकरः । कथंभूता च बाहः ? अगारान्तःस्थः सन् गृहमभ्यषितः सन् जगज्ज्योतिष्करः । क-
 इव ? करेह्यते; हि निश्रयेण सारथः आकाशस्थितः अर्धदेव सूर्य इव । कथंभूतः सूर्यः । सदा
 कश्चित्पाशाकृत्यगोत्रोदयकरः-कश्चित् योग्या बाहः प्रथमतस्तदाशोदृशत्वात् बाहव इत्यन्वया-
 साम् यस्य सः कश्चित्पाशाकृत्यः सत्पाशोदृशः सूर्यो बाह एवोच्यते । गोत्रे अर्धोद् ब्रह्मकर्म ।
 उदयं ब्रह्ममर्भं करोतीति गोत्रोदयकरः । कश्चित्पाशाकृत्यगोत्रोदयकर इति-
 त्पाशाकृत्यगोत्रोदयकरः । पुनः कथंभूतः अर्धदेव ? जगज्ज्योतिष्करः ।

२५-तेषां राजादिकेराणि, इरी पदसम्भः सुतः-इति पाठान्तरम् ।

२६-सुं प्रागैश्वर्ययोः, गतावप्येवै; उवादि. परमैश्वरी इत्यन्व अतएतन्ती इत्यन्वपुत्रवत्-
 शब्दं उदयवत् कारवत् अशुश्रियर्थः । उदयोति-

माहात्म्यं पूर्वसूरीणामतिशेतेऽत्र भूतले । विजयदेवसूरीणां माहात्म्यमधिकं सदा ॥२॥
 विजयदेवमाहात्म्यं वर्णयतेऽत्र यतोऽद्भुतम् । विजयदेवमाहात्म्यं नाम काव्यं ततः स्मृतम् ॥३॥
 विजयदेवमाहात्म्यनाम काव्यं कविमियम् । श्रीवल्गु उपाध्यायः कुरुते स्वार्थसिद्धये ॥४॥
 विजयदेवसूरीणां प्रगुणाः सद्गुणा गुणाः । विदिता अवदाताश्च मेरयन्ति यतोऽत्र माम् ॥५॥ युगम्
 भास्वच्छ्रीभारते क्षेत्रे, धरालङ्करणं सदा । पुराणां भाति राजेव श्रीईदरपुरं पुरम् ॥६॥
 तत्र श्रेष्ठी स्थिरो नाम श्रेष्ठश्रेष्ठिशिरोमणिः । ऋद्धिमान् भूपतेः प्रेष्ठः श्रेष्ठः सर्वप्रतिष्ठया ॥७॥
 रूपानाम्नी सुरूपा स्त्री तस्यासीच्छुभलक्षणा । विनयादिगुणोपेता रूपवत्स्वभियमिया ॥८॥
 एतौ जापापती भोगान् शचीशक्राविधानिशम् । अभुञ्जातामयुजातां रतिप्रीतीव चेतसि ॥९॥
 सुखसुप्तैकदा रूपा स्वप्ने सिंहं व्यलोकयत् । एतत्प्रभावान्मे पुत्रो भावी चेति व्यचिन्तयत् ॥१०॥
 उत्थाय मातराहेति पतिं प्रति पतिव्रता । अद्यापश्यमहं रात्रौ स्वप्ने सिंहं सह श्रिया ॥११॥
 इति ध्रुत्वा वचस्तस्याः स्थिरः स्थिररतिः पतिः । अभयच्छुभवद्वाक्यं ध्रुत्वा प्रीतो भवेन्न कः ॥१२॥
 पतिः पत्नीं प्रति प्राह तव पुत्रो भविष्यति । सूर्यवद्भुवि तेजस्वी सर्वसर्वसहाधिपः ॥१३॥

५-प्रगुणाः प्रकृष्टाः अन्यसूरिजनापेक्षया, क्रोधाक्रोशगालिप्रमुखप्रतिकूलदोषपरहित-
 त्वात्, एकैकतोऽधिकत्वाच्च; गुणा भयानकमनोहरत्वादयो येषां ते प्रगुणाः । गुणाः शौर्षोदाय-
 शौन्दर्यशौण्ड्यादयः । 'पठिरूवो ? तेयस्सी २' इत्यादयः पट्टिशस्तसूरिसम्बन्धिनः, सप्तविंशतिः
 साधुसम्बन्धिनो वा । कथंभूताः गुणाः सद्गुणाः सन्तो विद्यमानाः सत्याः प्रशस्याः अर्चिता वा;
 पूर्वसूरीणां अपरसाधुजनानां च गुणानामपेक्षया सुभगत्वादयस्तत्सद्गुणप्रतिकूलाऽसुभगत्वादिदोष-
 रहितत्वात्; येषां ते सद्गुणा इति गुणविशेषणं सुकम् ॥५॥

६-श्रीईदरपुरमित्यत्र सन्ध्यऽकरणं प्रकटावधोपार्थ, सन्धौ दि डरपुरमित्यनिष्ठनामा-
 ष्टकानिरासार्थं च; विवक्षितत्वात् सम्भेदः, 'भो भगो अधो अपूर्वस्येति' पाणिनीयसूत्रवत्;
 'अहंभक्त्य समाना' इति सारस्वतसूत्रादियत् । अहं पूर्वो अहं पूर्वं इत्यहंपूर्विका श्रियाभिति
 गौडवचनवच । न चात्र 'साहित्येकपदे नित्या' इति कथनात् श्रीईदरपुरमित्येकपदत्वात् नित्यस-
 न्धिविधानाद्गृह्य करणीया; भो भगो अधो अपूर्वस्येत्यस्यैकपदत्वे सत्यपि सन्धेरकरणे शापकान् ।
 श्रीईदरपुरं पुरं क इव राजेव । कथंभूतो राजा ? सदा धरालङ्करणं प्रथिकया अलङ्कारः । अल-
 ङ्करणस्यैव अलङ्कारत्वात् राशो विशेषणे नपुंसकवचनं न दुष्टम् । पुरविशेषणे तु पुरस्यस्यैव
 नपुंसकत्वात् नपुंसकवचनं विशिष्टमेवेति ॥६॥

८-स्वप्नं शौन्दर्यमिव नाजकमिव वा यथा शौन्दर्यं नाजकं वा तन्त्रयं भवेत् तया
 रूपा नार्जी क्वपि ।

१३-सर्वस्याः सर्वसहायाः श्रियः अधिपः स्वामी सर्वसर्वसहाधिपः ।

पशुकं वच ईदं श्रुत्वा सा सुष्टुदे हृदि । मम स्वामिन् सुतो भावी पेथीति प्रागचिन्तयम् ॥
 पत्या सार्धं श्रुवान् भोगान् देवतारपद्वेयव किम् । भुञ्जाना माधरद्गर्भं सा ततस्तत्रचित्तमुत् ॥
 उत्सपेन सुतोनापि निराचापतया तथा । तस्याः बुद्धौ सरस्यां सन् गर्भः पद्म इवैधन ॥१६॥
 धर्मकर्मणि कुर्वन्ती पूरपत्नी च दोहदान् । गर्भयोग्यानि भोग्यानि भुञ्जाना चाप्यवर्तत ॥
 चतुर्विंशत्यमे वर्षे पौष्टस्य सप्तस्य हि । पौषे मासे सिते पक्षे त्रयोदश्यां दिने स्वौ ॥१८॥
 सप्तमे रोहिणीनाञ्चि सम्प्राणयोगसमन्विते । सर्वांस्ताराण्यु सौम्याण्यु निष्पन्नाभावनीषु च ॥
 रियं वरं वृषे लब्धे शोभमाने शुभप्रदः । उषस्थानस्थितः सर्वः स्वस्वस्वामिभिरीसिते ॥२०॥
 परिपूर्णे तथा सार्धं नवमासावर्षां श्रुते । पुत्रं प्रापत् सा पूनजग्राज्ज्योतिस्तनूदयम् ॥२१॥
 निरातडा निरातडः निग्शोका शोकवर्जितम् । सुभगा सुभर्गं सौम्या सौम्याकारं सुखाकरम् ॥

—पद्मिः कुलकम् ।

स सदोषितवालाख्यगोत्रोदयकरोऽमुरत् । जगज्ज्योतिष्करोऽगारान्तःस्थः स्वस्योऽर्थमेव हि ॥
 अगापन् जन्मयोग्यानि गीतानि च सुयोपितः । वायान्यऽवाद्यन् श्रेष्ठी विविधानि दिवानिदम् ॥
 ततः मातः स्थिरश्रेष्ठी समाहूय महाजनान् । तेभ्योऽज्ञात्किञ्चैराणि सुतजन्म मियं यतः ॥२५॥
 अभूज्जयनयाकारः सारः श्रेष्ठिस्यिरालये । आत्मसम्बन्धिनधान्ये लोका उदसर्वस्तदा ॥ २६

१५—भोगान् सन्दादीन् भुञ्जाना अनुभवन्ती । भुञ्जाना इत्यत्र 'ताच्छील्यवयोव-
 चनशक्तिषु धानश्' इत्यानश् ताच्छील्यार्थः ।

१६—पद्मशब्दः कमलवाची पुंनपुंसकलिङ्गत्वान् पुल्लिङ्गो न्वाख्येयः ।

१७—सौहृदशब्दः पुंनपुंसकः ।

२३—स बाळोऽमुरत् अशोभव । कथंभूतो बाळः ? सदा उचितवालाख्यगोत्रो-
 दयकरः । कथंभूतः स बाळः ? अगारान्तःस्थः सन् गृहमध्यस्थितः सन् जगज्ज्योतिष्करः । क
 इव ? उत्प्रेक्ष्यते; हि निश्चयेन सत्यः आकाशस्थितः अर्थमेव सूर्य इव । कथंभूतः सूर्यः ? सदा
 उचितवालाख्यगोत्रोदयकरः—उचिता योग्या बाळः प्रथमतस्तत्काळोद्भवत्वान् बाळक इत्याख्या
 माम यस्य सः उचितवालाख्यः तत्काळोद्भवः सूर्यो बाळ एवोच्यते । गोत्रे अर्थाद् उदयाखले ।
 उदयं वृद्धमनं करोतीति गोत्रोदयकरः । उचितवालाख्यश्चासौ गोत्रोदयकरश्चेति कर्मधारये उचि-
 तवालाख्यगोत्रोदयकरः । पुनः कथंभूतः अर्थमा ? जगज्ज्योतिष्करः ।

२५—तेषां सप्ताब्धिकेराणि, ददौ यद्वल्लभः सुतः—इति पाठान्तरम् ।

२६—सुं प्रधैश्वर्यवोः, गतावप्येके; ऋादिः परस्मैपदा इत्यस्य अनद्यतनी प्रथमपुरुषबहु-
 वचनं उदसवन् वरसवन् चनुरित्यर्थः । उदसविति—

वर्द्धापकं गृहीत्वाथ योपितो यान्तु तद्गृहम् । सद्गीतानि च गायन्तु स्थिराङ्गजननियतः ॥ २ ॥
 ततोऽङ्घ्रि पञ्चमेऽर्कस्य दर्शनं शशिनो निशि । कारयामासतुस्तस्य पितरौ परमोत्सवात् ॥ २८ ॥
 एवं जन्मोत्सवे दिव्ये जायमाने दिवानिशम् । आजगाम त्रियां धाम दशमं मुद्दिनं दिनम् ।
 सगोत्रानादरात्तत्र निमन्त्र्य च महाजनान् । भक्तितो भोजयामास मृष्टान्नं लप्सिकादिकम् ।
 तेषामिभ्यः ससभ्यानां नालिकेराण्यदात्ततः । चिरं जीव्यादयं बालो ददुरित्याशिषं च ते ॥ ३० ॥
 वसत्यस्मिन् सदा लक्ष्मीर्वलवांश्च कुमारवत् । इति वासकुमारोऽयं पिता नामावदत्तदा ॥ ३१ ॥
 दिव्यदेवाङ्गनं चाथ जलयात्रां महोत्सवात् । पुत्रस्याकुस्तां रूपं पितरौ प्रीतचेतसौ ॥ ३३ ॥
 एवं जन्मोत्सवं तस्य कृत्वा वृत्तपुत्रस्तराम् । पितरौ च तथैवान्ये वृत्तपुर्नागरा नराः ॥ ३४ ॥
 अथ वासकुमारोऽसाववर्षत दिने दिने । कलारूपप्रतापाद्यैर्द्वितीयाचन्द्रमा इव ॥ ३५ ॥

श्रीमान् प्रसादनीयश्च सुरम्यो दर्शनीयकः । प्रतिरूपो ऽभिरूपश्च कलाकलितपुद्गलः ॥ ३६ ॥
 —युग्मम् ॥

धात्रीभिः पञ्चभिः सम्यक् पाल्यमानो दिवानिशम् । स प्रापत्सप्तमं वर्षं पठनार्हं सदा शिशोः ।
 शुभे मासे सिते पक्षे वरवारे वरे त्रिषु । सुसुहूर्त्वे शुभे लग्ने सुयोगे मुदिने दिने ॥ ३८ ॥
 कृत्वा महोत्सवं दिव्यं गजाश्वदि विराजितम् । नानापकारवाद्यानां शब्दसन्दोहसुन्दरम् ॥
 कान्तासन्ततिसंगीतगीताद्भुतविधायकम् । गीयमानयशःकीर्तिं विबुधैर्मगधादिभिः ॥ ४० ॥
 विद्वद्ध्यापकाभ्यासे पिताऽध्यापयति स्म तम् । विद्याः सोऽधीतवान् सर्वाः पूर्वाधीत इवैव यत् ॥

—चतुर्भिः कलापकम् ।

अधीतसर्वविद्यं तं विलोक्य विनयान्वितम् । पितरौ सममोदेतां तस्मिन्श्चास्निह्यतांतराम् ॥ ४२ ॥

२९—सुदिनशब्दः शोभनपर्यार्यः ।

३१—तेषामित्यत्र सम्प्रदानाभावात्त चतुर्थी ।

३३—प्रशस्तकुरुतामिति अकुरुतां रूपम् ।

३६—प्रसादनीयः पश्यतां जनानां मनःप्रसन्नताकारी । सुरम्यः सुष्ठु रमणीयः ।

दर्शनीयकः पश्यतां जनानां नेत्राणां न भ्रमकारकः । प्रतिरूपः पश्यन्तो लोकाः पृथक् पृथक्
 प्रतिबिम्बमिव पश्यन्ति । अत एव अभिरूपो मनोहरः । अत एव कलाकलितपुद्गलः कलासहित-
 शरीरः । अधो वासकुमारो द्वितीया चन्द्रमाश्च एभिर्विशेषणैः सदृशौ ऐषेतामित्यर्थः । कुमार-
 पक्षे कलाकलितपुद्गलः विद्यातकौशलपणितकः । अन्तर्दोहोः अन्तर्दोहः । अन्तर्दोहः अन्तर्दोहः । अन्तर्दोहः

नग्यो नग्योऽभवत्सनेहः पुत्रे पित्रोः क्षणे क्षणे । पितृपुत्रदशां वक्तुं नाशक्नोत्कोऽपि पण्डितः ॥
 अन्नमाणे तथागापे पुत्रमेमसरोवरं । पितरौ रसिकावास्तां हंसाविव निरन्तरम् ॥ ४४ ॥
 श्रीमद्दासकुमारस्य दर्शने जनचेतसाम् । इच्छा न घटतेऽक्षीच्छा लभते च श्रमं न हि ॥ ४५ ॥
 दिव्यं वासकुमारास्पपत्रं लोका व्यलोकयन् । वरं रूपरसं चैव प्रापियन् भ्रमरा इव ॥ ४६ ॥

एवं वासकुमारजन्मन इमं रम्योत्सवं सोत्सवाः,
 श्रुत्वा धर्मविधायिनो भविजना धर्मं कुरुध्वं रतिम् ।
 श्रीमद्दासकुमार उत्तमकुलं पुण्याद् यथा चोत्तमाद्,
 दिव्याः सम्पद आपदापदयुता यूयं यथा प्राप्नुत ॥

इति श्री बृहत्सरस्वरागच्छीय श्रीजिनराजसूरि सन्तानीय पाठक श्रीज्ञानविमलशिष्य
 श्रीवल्लभोपाध्यायविरचिते श्रीमत्तपागच्छाधिराजपातशाह श्रीअकन्नर प्रदत्तजगद्गुरु-विरुद-
 धारक श्रीहीरविजयसूरीश्वर पट्टालङ्कार पातिशादि श्रीअकन्नरसभासंलब्ध हुर्वोदिजयशब्द
 महारक श्रीविजयसेनसूरीश्वर पट्टपूर्वाचलसहस्रकरानुकारि पातिशादि श्रीजिहांगीर प्रदत्त-
 महावपाविरुदधारि श्रीविजयदेवसूरीश्वर गुणवर्णन प्रबन्धे श्रीविजयदेवमाहात्म्य नाग्नि महा-
 काव्ये श्रीविजयदेवसूरि जन्मोत्सववर्णनो नाम प्रथमः सर्गः ॥ १ ॥

४३-वितृपुत्रदशां पिता च पुत्रश्च पितृपुत्रौ तयोर्दशां व्यवस्थां पितृपुत्रदशाम् ।
 तत्र पितृदशां नवनवोत्सवकरणभक्ष्यभक्ष्यबहुमूस्यबहुसुवर्णाढङ्कारादिबिचरणपरमप्रेमघरणलक्ष-
 णाम् । पुत्रदशां विविचषाणकयादिराजनीतिशास्त्राद्यभ्ययनविनयशौर्धोर्दार्यसौन्दर्यशौण्डर्यै-
 चातुर्यादिलक्षणामवस्थाम् । कोऽपि पण्डितो वक्तुं न शक्नोत् न समर्थोऽभवत् ।

४४-हंसाविति हंसश्च हंसी च इति द्वन्द्वे पुमान् स्त्रिया इत्यनेन सहोक्तौ पुंसः शेषे
 हंसौ इति सिद्धिः । यथा ब्राह्मणश्च ब्राह्मणी च ब्राह्मणौ तथा हंसावित्यपि ।

४५-पटचेष्टायां चेष्टा ईहा श्वाशौ पट्टादिः, पट्टादीनामनेकार्थत्वाद्दीर्घार्थोऽपि घटवि-
 धांतुरत्र हीनार्थो शेषो न ईहार्थः । ततोऽयमर्थः-न घटते वर्धते इत्यर्थः ।

४७-भावादिति आसू व्याप्तौ लिङ्वाद्ब्रह्मरूपये प्रथमपुरुषैकवचने सिद्धमित्यर्थः ।

द्वितीयः सर्गः

अथ वासकुमारस्तद् भोगार्हं प्राप यौवनम् । यस्मिंस्त्यजति सञ्जीवमर्यादां मौनयौवनम् ।
 मोसुहन्ते जना भोगे संसारारण्यचारिणः । यद्ब्रह्मांभसि मोहेन मृगवृष्णां मृगा इव ॥
 दुष्करं सुकरं कर्म सुकरं च तृणोपमम् । यद्ब्रह्मा वेत्त्यमत्तोऽपि मर्यादांनिमदमत्तवत् ॥
 इन्द्रियाणि सुरभ्याणि विकसन्ति दिने दिने । यस्मिन् मर्यादाये किं न पन्नानीव मुखाय क
 ईदृशं यौवनं प्राप्तो जयदत्त इवावभौ । श्रीमान् वासकुमारः स रूपवद् रूपमेव यः ॥ ५ ॥
 अथ पुण्यात्मने तस्मै महान्तो व्यवहारिणः । ददुः कन्या जगन्मान्या न्यावण्यादिगुणैः शु
 तथाप्येकस्य सभ्यस्य महेश्वरस्य यज्ञस्विनः । कन्यामनन्यसौजन्यलावण्यां पुण्ययौवनाम्
 दृष्ट्वा प्रीतावभूतां तत् पितरौ तद्गुणैरितौ । विज्ञायात्मीयपुत्रस्य योग्यां सौभाग्यसम्पद
 विवाहयितु कामौ तौ तां च तत्पितराविति । अयाचेतामिमां कन्यां दत्तमस्मत्सुताय हि ।
 तदा च पितरौ तस्या अद्वृतां विनयादिति । अनयोरस्तु वीवाहः उभयेषां मुखावहः ॥ १ ॥
 श्रुत्येतीत्वं स्थिरः श्रेष्ठी वचः कन्यापितुः श्रुचि । आननन्दं हृदानन्ददायी पाणिप्रहो न कि
 एवं वीवाहसद्गार्ता व्यदधातां परस्परम् । प्रेमतो जातरोमाञ्चौ पितरौ पुत्रकन्ययोः ॥ २ ॥
 स्वयं वासकुमारोऽथ प्रत्यबुध्यत सन्मतिः । प्रत्येकबुद्धवच्छुद्धसिद्धान्तोदितधर्मवित् ॥ ३ ॥

१-मौनं च मुनिसमूहः यौवनं च युवतीनां समूह इति समाहारद्वन्द्वे मौनयौवनं
 ऋषीणां समूहो युवतीनां समूहश्च यस्मिन् यौवने वयसि सञ्जीवमर्यादां त्यजति । मुने
 समूहो वृन्दं मौनं यौवनमिति चन्द्राचार्याद्यभिप्रायेण; वस्तुतस्तु तद्विदितप्रत्ययोत्पत्तेः प्रागेव पुं
 वेन भवितव्यम्; ततो युवतीनां समूहो यौवनं भिक्षादेरित्यपि जामिश्वाणिनद्वितयत्परे इति पु
 द्भावेतीति वर्णलोपे यौवनं चतुर्थवर्गपञ्चमांशोयम् । यत् उक्तवान् भाष्यकारः-भिक्षादिपु युवा
 महणानर्थक्यं पुंद्भावस्य सिद्धत्वात् । प्रत्ययविधाविति यथा-‘सुरूपमतिनेपथ्यं, कलाकुश
 यौवनम् । यस्य पुण्यकृतः प्रेप्यं, सकलं तस्य यौवनम् ॥’ इति ।

५-रूपवत् मनुष्याकारधारि रूपमेव सौन्दर्यमेव ।

८-तत्पितरौ वासकुमारस्य मातरपितरौ तद्गुणैरितौ तस्याः कन्यायाः गुणा सौजन्य
 द्यस्तेरीरितौ प्रेरितौ यौ तौ तद्गुणैरितौ ।

९-तौ श्रीवासकुमारस्य पितरौ कर्तृपदमेतत्, तत्पितरौ तस्याः कन्यायाः पित
 तत्पितरौ तौ तथा कर्मपदमिदं तां कन्यां इति अयाचेतां याचतिर्घातुर्द्विकर्मकः इतीति वि
 इमां कन्यामस्मत्सुताय दत्तम् । त्रिभिर्विशेषकम् ।

धर्मात्पाति नरो राज्यं छत्रं गिरसि सन्धरन् । पापात्तस्य भरोहामो धावेत्सदाजिनः पुरः ॥
 संपद्यन्ते मदोन्मत्ता हस्तिनश्च महाहयाः । धर्मात्पापाद्य जापन्ते तद्रजोहारिणो नराः ॥ १५ ॥
 धर्माद्धनानि भूर्यांसि सेवकांश्च सुखावहान् । नरा मन्दिरमध्यस्था लभन्ते संदेवजिताः ॥ १६ ॥
 देवान्तरं भ्रमन्तोऽपि न लभन्ते धनांशरुम । पुरुषाः पीरुषं धूरि कुर्वन्तः पापतः मदा ॥ १७ ॥
 धर्मादेवो नरश्चैव जापन्ते रोगवर्जितः । पापात्पिपेङ्गुमदा दुःखो नरकं प्रोक्तसंपुनः ॥ १८ ॥
 धर्माधर्मो क्षयं नीत्वा हत्वा कर्माष्टकं तथा । अपरगंमेवाप्नोति मानवो निरुपद्रवः ॥ १९ ॥
 इति चेत्सि निश्चित्य धर्माधर्मफलद्वयम् । परित्यज्याभुषं पापं कुर्या धर्मं शुभं मदा ॥ २० ॥
 दानं शीलं तपश्चैव भावना च भवापरी । सुख्या धर्मस्य चन्दारः प्रकारास्त्रीर्षिकृन्मताः ॥ २१ ॥
 कुर्यामितान् विशेषेण विशेषयुग्मदापकान् । यथा लभेय मन्मर्गापवर्गानन्दमम्पदः ॥ २२ ॥
 दानं हृद्ये मानन्दो यदुर्ध्विभ्य आदरात् । पालयेयं मदा शीलं सुजीवो लीलयान्वितः ॥
 व्यपोहति कर्तुं पापं दुर्गतिं यद्य लुप्यति । हृदानि मम्पदः सर्वा विदुर्ध्या नक्तरोऽप्यहम् ॥ २४ ॥
 कुर्यात्सिद्धिर्षिं धर्ममिममहंस्त्यरूपितम् । भावयेयमिमे धन्या नरा इति च चेत्सि ॥ २५ ॥
 विचिन्त्येत्स्यान्मनक्षिणे तदा वासतुमारकः । नाभ्यमन्यत कन्याया विराटं विरपी न वत् ॥ २६ ॥
 वैराग्यरहमापन्नतप्तो धर्मताण्डवम् । विधीयुः पूर्वतो दानपूर्वार्हं ध्यशागता ॥ २७ ॥
 अथ पुत्रं पिता श्राद्ध-पुत्रास्मग्नीतिहेतये । विधेहि सन्तनेर्षुदुर्षं कन्यारीवारमुत्सवान् ॥ २८ ॥
 सन्ततिः परमो धर्मो सुदुर्ग्यानां विशेषतः । यतम्या कथिता पूर्वाः पूर्वेषां पावनश्रमा ॥ २९ ॥
 प्रयोविद्वानिरहन्तः परिणीतवरसिपयः । संजातानेकपुत्राय मान्ते प्रादुः सिद्धिधयम् ॥ ३० ॥
 वर्षमानजिनः पूर्वं चित्रहासरां निशि । प्रागद्वीक्षितमन्त्रिच्छप्यः सिद्धमन्त्रिहेतवे ॥ ३१ ॥
 एवं स्वमपि पुण्यामन् परिणीय वरसिपय । शूरेण भोगान् कृणां योग्यान् तनीषु स्वं परिश्रयेः ॥

२३-इति दाने भवाविरागभवेवही विधीयन्मन्त्रेति शिक्तिं कल्पमपुत्रपेक्षकवचनम् ।
 इतिषेति पाठे कुदाम् दाने भवावो जुरोवाविरिहभाषयही तत्र आत्ममे वरं शिक्तिं कल्पमपुत्रपेक्ष-
 कवचनम् ।

२७-तदा तप्तो धर्मताण्डवं विधीयुः पूर्वतो दानपूर्वार्हं कदाप्यहं इत्यन्वयः ।
 एव एव वासतुमार एव मन्त्रतप्तः, धर्मो एव ताण्डवं तर्तने धर्मताण्डवं विधीयुः पूर्वतो कदाप्यहं
 दानपूर्वार्हं दानमेव पूर्वार्हः-गीत १ सुख २ वाद्यानां ३ प्रयाणां प्राग्वहः दानपूर्वार्हं कल्प
 व्यधात् अत्रोत् । धर्मभूतः दाम् तप्तः-वैराग्यरहं वैराग्यरहं वरुं मन्त्रतप्तं वैराग्यरहं
 आपन्नः प्राग्वहः । यथा मतो मन्त्रतप्तं कल्प्या तर्तने विधीयुः कदाप्यहं इति १ सुख २
 वाद्यानि ३ शीपि मन्त्रभते तथा वासतुमारतोऽपि वैराग्यरहं प्रागे धर्मं विधीयुः दाम्-इति
 इति कदाप्यहं ।

वचोभिर्विचित्रैरेवं प्रोक्तैः पित्रातिरागतः । नाभ्यमन्यत वीवाहं स कुमारः कुमारवत् ॥ ३३ ॥
 एवं मात्रादिभिलोकैर्वन्धुभिस्स निवेदितः । नाङ्गीचकार वीवाहं शीलव्रतधृतिर्पतः ॥ ३४ ॥
 लक्ष्मीं यशः प्रतापं च माहात्म्यं चाप्परोगताम् । नरः प्राप्नोति शीलस्य प्रभावाद्वाञ्छितं यथा ॥
 शीलमभावतो हेला सकलात्र टलेद्भुवि । उत्पद्येत सदा सौख्यं दुःखमात्रं कदापि न ॥ ३६ ॥
 पालयेदमलं शीलं यो नरः शीलपालकः । वशीभवन्ति तस्याथु देवाः सर्वे च मानवाः ॥ ३७ ॥
 अनेके सन्ति दातारो ऽनेके सत्पुरुषा अपि । तपस्विनोऽप्यनेके च न कश्चित् शीलपालकः ॥
 तपस्विनो महान्तोऽत्र लोके द्वैपायनादयः । श्रूयन्ते तेऽपि च भ्रष्टाः शीलतः कीलिता इव ॥
 दाननस्तपसोऽप्युत्रात् भावनायाश्च धर्मतः । ज्ञात्वा मुदुष्करं शीलं यत्तद्वं तत्र पण्डिताः ॥४०॥
 ब्रह्मचर्यव्रते सम्पक् पालिते पालितानि यत् । शेषव्रतानि चत्वारि महान्ति यतिनामपि ॥
 महाव्रतानि पञ्चैव पालनीयानि यत्नतः । स्वर्गापवर्गसौख्यानां दायकानि यतः किल ॥४२॥
 चारित्रग्रहणाच्चानि पालयेयुर्मुमुक्षवः । मनोवचःकायशुद्ध्या विनातीचारसंचरम् ॥ ४३ ॥
 विचिन्त्येति च निश्चित्य स्वचित्ते शीलपालनम् । अङ्गीचकार चारित्रग्रहणं स कुमारकः ॥४४॥
 त्रिषोऽग्रे प्रतीतिस्म विनयात्समुदैकदा । यथाज्ञा भवतोमं स्याद् शृङ्गीयां चरणं तदा ॥ ४५ ॥
 पुत्रस्तन रिमीरसमिदं वदसि कद्वद । बाल्ये वयसि चारित्रग्रहणं युज्यते कथम् ॥ ४६ ॥
 दुःस्वप्नोदिता दीप्ता मुमुक्षुणां जिनेश्वरैः । सा ग्राह्या वार्धके भ्रान्ते भुक्तभोगैर्नृभिः खलु ॥
 धृतिरागादयो यस्यां क्षात्रिणति परीपहाः । यादसौस्तादसौः पुंभिस्सहनीया न दुस्सहाः ॥४८॥
 एतः गौरुं कथं तं तान् कथं तांश्च सहिष्यसि । बाललीलाकलाशीली यतः कोमलपुद्गलः ॥
 अहृष्टभोगर्भभोगं कन्दर्पो दयंतो नरम् । दुष्करे रक्षितुं शीलं यौवने व्ययते तराम् ॥५०॥
 ज्ञो भोगान् नरैर्मोग्यान् नरयोग्यान् सुरैःस्तान् । विलासिन्या साहानसं विलसालससत्कल्प ॥
 गृह्णोत्सन्निताः प्राप्ता इमा लक्ष्म्यो मनीषिताः । अनेके सेवका एते तत्कालाज्ञाविधायकाः ॥
 मन्मूर्धनिभं दिव्यं मन्दिरं स्वर्गहोपमम् । भाण्डागारमिदं सर्वं धान्यागाराण्यमूनि च ॥५१॥
 सर्वान्तेजानि विपन्ने तत्र बुभोत्तमालये । एतदर्थं पुमांसोऽन्ये विवृणुवन्तो नाप्नुवन्ति हि ॥ ५४ ॥
 वनोदायैर्नचिन्त्यापि कश्चनापि निवारकः । शरीरं रोगचिन्त्यापि नास्ति पुण्यात्पुराणान् ॥
 इमे हि विचित्रा अश्वा इमे उष्ट्रा इमे रथाः । बलवन्तो यत्वीरदा इमे सन्ति पुरस्तव ॥ ५६ ॥

३३-स कुमार नामदुमारो वीवाहं नाभ्यमन्यत । किवत् ? कुमारवत्-स्वभाव
 क-द्वैकवत् । स्वामिष्वादिभ्यो हि न परिणीतवान इति प्राथेदिः । अथवा कुमारवत् बालकवत् ;
 वचः बालको इत्यत्र सङ्घट्टति विशिष्टान् स्वल्प हिमसहितं वा मनीषितमेव मन्वते न तस्य-
 र्तिः । तथा बालपुनःसोऽपि स्वामिणीमित्यदिभं संभारिणामीतिभं शिभं वीवाहं न मन्वते

खलुरिकायां त्वं पुत्र तेषामर्वाक् पराग्भ्रमः । रमस्व सुरलीं कुर्वन् सवयः सखिभिः सह ॥६७॥
 पश्यन्तस्त्वां तदा लोकास्त्वदालोकनलोचनाः । कोऽयं राजकुमारोऽयं भणिष्यन्ति मियोन्विति
 इति प्रेमवचोऽवोचत् पिता पुत्रं तथापि हि । न व्यरंसीत्स चारित्राचारित्रकृतियतः ॥६९॥
 इत्यादिवचनैः पुत्रं प्रतिबोधयितुं पिता । कस्यग्रहे समा नाभूदसोऽपीन्दुरिवाम्बुजम् ॥ ६० ॥
 हृदयर्मा मियपमानन्तशब्दद्वयीति यत् । सिद्धा व्याकरणे शब्दादर्थाद्यास्मिन् शिक्षा स्थिता ॥ ६१ ॥
 जगद्गुः कवयो लोका नागराः इति घृणतम् । हृदयर्मा पुमानेष मियपर्मा तथा तदा ॥ ६२ ॥
 मोक्तः संसारसौख्यार्थमिति पित्रादिभिर्जनैः । संसारं त्यस्तुकामः स नाभ्यमन्वत तद्वचः ॥
 एवं च पितरौ ज्ञात्वा चारित्रग्रहणे हृदम् । चेतः पुत्रस्य तथेनः प्रीतये वदतामिति ॥ ६४ ॥
 चारित्रग्रहणे पित्रोरनुज्ञास्ति तत्रापुना । सर्गाद्भ्रादिपरीवारयुक्तयोरात्रयोरप्य ॥ ६५ ॥
 अददातामर्थैवं तौ शिक्षां गद्गदया गिरा । दीक्षामादाय पुत्र त्वं साध्याचारान् ममाचरः ॥६६॥
 मणयेः मवणीभूय ग्रन्यान् व्याकरणादिकान् । सिद्धान्तान् ज्यातिप्रन्यान् तर्कग्रन्यांश्च भूयमः ॥
 विनयेः मणयेः प्रीतो निर्णयेः पुत्र चेतसा । गुरोः पृष्ठं परैः प्रोक्तं मूर्तं येति वानृत् ॥६८॥
 स्मरं ग्रन्यान् पुराधीतान् मूत्रतश्च तथापंतः । विस्मृतं स्मारयेरन्यान् पठितं पाठयेः मुत्र ॥
 पञ्चेन्द्रियाणि संपम्य नियम्य विपयान् पुनः । संपमं पालयेः पुत्र स्वकीयगुणवर्धने ॥ ७० ॥
 गोपयित्वा भवर्तेयाः सर्वेन्द्रियपञ्चकम् । पुत्र कर्म इव ग्रीवाचतुष्करणपञ्चकम् ॥ ७१ ॥
 भवेन्निरुपलेपस्त्वं कर्मलेपेन सर्वदा । पयःकर्मलेपेन पत्रपत्रमिवाह्वज ॥ ७२ ॥
 ग्रामद्रव्यहृन्नादीनि नालम्बेयाः कदापि हि । सम्भादीनि त्वमाकाशमिव शोकनकाशक ॥
 सौम्यलेप्यां दधीयास्त्वं चन्द्रमा इव सर्वदा । आदित्य इव तेजस्वी स्यारणपन्नेजमाग्रमा ॥
 जल्पने मुखदुःखदादौ समचित्तो भवे भवेः । धर्यं गांभीर्यमयुक्तः समुद्र इव सर्वदा ॥ ७६ ॥

५७-दे पुत्र । खलुरिकायां अठगान इति भाषाप्रसिद्धार्थां अमसाधनामूढी तेषामप्यादी-
 मर्वाक् पराग्भ्रमे 'अरहापरहा केरवान् इ बिचइ' इति भाषाप्रसिद्धे सुरलीं अर्वाधं कुर्वन् एवम् ।
 ५८-तदा खलुरिकायां अध्यादीनां अर्वाक् पराग् भ्रमणाऽवाचकात्ते त्रोकान्तां
 यन्तो मु विवर्ते इति भियो भणिष्यन्ति । इतीति हिम् ? एवः कववति-दोऽयम् ? अवर
 ६-राजकुमारोऽयम् ।

६८-भो पुत्र । गुरोः विनयेः विनयं कुर्यां इत्यर्थे । भो पुत्र ! मणयेः कववेः विवर्ते ।
 पुत्र ! पौरुष्यैर्मण्डलासिभिः साधुभिः परगण्डबानिभिः साधुभिः अन्वहोर्दिभिः इति-
 भिरां प्रोक्तं कवितं शूलतं सारवं वा अतुलमसारवं वा इति निर्वेदेः निर्द्वैतं कुर्या इत्यर्थे ।
 मूत्रतं ? चेतसा प्रसिः ।

पुस्तकानेकसच्छिष्यश्रावकादिपरिच्छदे । पक्षीव ममतां सर्वा विप्रमुञ्चेस्त्वमात्मज ॥
 समुत्पन्ने न कम्पेयाः परोपहासुपद्रवे । दुःखदायिनि देहस्य पुत्रमेरुरिवोत्तम ॥ ७७ ॥
 त्वं भवेः सर्वया शुद्धहृदयः सर्वसाधुषु । शारदाम्भ इव प्रायः सर्वर्तुषु सुनिर्मलम् ॥ ७८ ॥
 मदायेत्यादिकां शिक्षां शिक्षादानविचक्षणो । मपनचक्षुरमू ती व्यरजेतां तदा सुताम् ॥ ७९ ॥
 दीक्षादेनं च सच्छिष्यां दीक्षाया रक्षणे तदा । लब्धा वासकुमारोऽयं हृदये सुमुदेतराम् ॥ ८० ॥
 चारित्र्यं द्विविधं भोक्तव्यं सर्वतो देशतस्तथा । साधूनां च गृहस्थानां मनीषितफलमदम् ॥ ८१ ॥
 इति नामकुमारोऽय चिन्तयामास मानसे । सर्वविरतिचारिप्रमाश्रंगीकरवाण्यहम् ॥ ८२ ॥
 पत्नेऽन्तराया भूयांसः संभवन्ति यतः सदा । अतो यतेयं चारित्र्यग्रहणे त्वरितं खलु ॥ ८३ ॥
 देशविरतिचारित्र्यं पालयेयमयो पुरा । वीरसेनमहीपाल इयेति स व्यचारयत् ॥ ८४ ॥

तथया—देशविरतिचारित्र्यं स भावतेत पालयन् ।

सर्वविरतिचारित्र्यं निगृहीतुस्ततः पुनः ॥ ८५ ॥

दुर्गं दुर्गां दुर्गेर्व्यां परीक्षां सर्वमाधुषु । गृह्यायां च तनश्चारिचित्रं सर्वतः स्फुटम् ॥ ८६ ॥
 चारित्र्यं सर्वमायाणां पठनं संपमस्तपः । इत्यादि निर्वहेत्सम्यक् संयोगे सद्गुरोर्यतः ॥ ८७ ॥
 एवं नामकुमार एव चरणे गेवो यथाचीकरत्

भीश्रीयज्ञभपाठकेन पठितं पापत्रयमानं पुषैः ।

धृता तप तया जनाः सुमनसाः संसारवासोद्भवम्

गौर्ग्यं वैपयिकं विहाय विमलं तस्मिन् कुरुष्वे मनः ॥ ८८ ॥

इति श्री यज्ञभोपाध्यायविरचिते श्रीजिनराजगूरि गन्तानीय पाठक श्रीज्ञानरिमलश्रिप
 श्रीयज्ञभोपाध्यायविरचिते श्रीमत्पापत्रयविरातपाणिमादि श्रीभक्त्यर प्रदत्तगद्गुण-विरत-
 श्रीयज्ञभोपाध्यायविरचिते श्रीयज्ञभोपाध्यायविरचिते श्रीयज्ञभोपाध्यायविरचिते श्रीयज्ञभोपाध्यायविरचिते
 श्रीयज्ञभोपाध्यायविरचिते श्रीयज्ञभोपाध्यायविरचिते श्रीयज्ञभोपाध्यायविरचिते श्रीयज्ञभोपाध्यायविरचिते
 श्रीयज्ञभोपाध्यायविरचिते श्रीयज्ञभोपाध्यायविरचिते श्रीयज्ञभोपाध्यायविरचिते श्रीयज्ञभोपाध्यायविरचिते
 श्रीयज्ञभोपाध्यायविरचिते श्रीयज्ञभोपाध्यायविरचिते श्रीयज्ञभोपाध्यायविरचिते श्रीयज्ञभोपाध्यायविरचिते

तृतीयः सर्गः

अपवासाद्गुमारः सन् दुर्वनं गुरुपरीक्षणम् । लब्धवान् सद्गुरुं तं च पुद्गवान् गीतमाधिकम् ॥१॥
 तस्या—अथाभूत्स पुरा वीरधत्तुर्विशो जिनेश्वरः ।

शासने यस्य भूयांसो गच्छाः सन्त्युदितधियः ॥२॥

तेषु गच्छस्तपानाम् प्रसिद्धोऽस्ति प्रसिद्धिमान् । विधानात्तपसः शश्वदुस्तपस्यविशेषतः ॥३॥
 तत्र वीरजिनाधीशपट्टानुक्रमसंश्रितः । पट्टपञ्चाशपदं सूरिरानन्दविमलोऽश्रयत् ॥४॥

आचारं सिधिलं त्यक्त्वा व्यधादाचारमुत्कटम् । श्राद्धलोकांश्च्युतान्धर्मादादधार च यः क्षणात् ॥
 महेश्यानां महेश्यानां पुत्राणां च शतानि च । त्याजयित्वा कुटुम्बादि मोहं दीक्षयसिस्म च ॥
 आनन्दविमलसूरिः सप्तपञ्चाशत्पदे । विजयदानसूरीन्द्रः सोभाद् भानुरिवोदये ॥ ७ ॥
 श्रीस्तम्भतीर्थ-पत्तन-श्रीराजनगरादिषु । जिनचिम्बसताञ्जानि प्रतिष्ठां योऽनयत् क्षणैः ॥८॥

४-६-सन्ततपागच्छे स आनन्दविमलसूरिः पट्टपञ्चाशपदं पट्टपञ्चाशतः पूर्णं पट्टपञ्चाशं
 तस्य तत्पदं च स्थानं पट्टपञ्चाशपदं ५६ तन् अभयन् जसेवत । कथंभूतः आनन्दविमलसूरिः?

वीरजिनाधीशपट्टानुक्रमसंश्रितः वीरजिनाधीशपट्टानां योऽनुक्रमस्तं संश्रितो यः स तथा;
 द्वितीयाभितावीतेति द्वितीया तत्पुरुषः । स कः य आनन्दविमलसूरिः सिधिलं आचारं त्यक्त्वा
 उत्कटं आचारं सिद्धान्तप्रणीतगौतमादिगणपरस्यूलभद्रादिसाधुसयाविविधिविहिततपःक्रियादि-
 समाचरणं व्यधान् । यः पुनः धर्माच्च्युतान् श्राद्धलोकान् क्षणान् आदधार तदुपुत-
 वान् । तथा चात्र धातुलेशः—श्रीआनन्दविमलसूरिः क्रियासिधिलयद्गुलसाधुलोकरपरिवृत्वोऽपि
 संवेगरङ्गतरङ्गनिम्बलभाषितचेताः श्रीविक्रमनृपाद् इत्यशीत्यधिक पञ्चदशशत १५८२ वर्षे
 कतिचित्साधुपरिवृतः श्रीमद्देहत्वविमाप्रतिषेध १ साधुजननिषेध २ प्रमुखात्स्यप्ररूपणरूप-
 समुद्रे मुह्योऽनेकलोकान् बिलोक्य कठणारसरसिकमानसः श्रीहेमविमलसूरिगुरुप्रवरात्मया
 सिधिल्लाचारपरिहरणलक्षणक्रियोद्धरणमचहणेन तान् तत्काशरसमुद्भवान् । तथा महेश्यानां
 महेश्यपुत्राणां पानेकानि शतानि प्रतिबोध्य कुटुम्बघनपान्यादि मोहं प्रतिषेध्य च प्राप्ताजितवान्
 इति स्तोत्रद्वयार्थः । एवं चास्यानेके भवदाताः सन्ति तांश्चात्र मन्यन्तिउरभिया नाकथयाम
 नचालिताम ।

७-८-उदये उदयाचछे णीगुपापणे अस्य द्विकर्मतवान् । जिनचिम्बसताञ्जानि प्रतिष्ठाभित्तुम-
 यत्र कर्म । क्षणैरुत्तरेणैः । श्रीराजनगरादिषु इत्यत्र आदिशब्दान् महोशान क-गन्धारशक्तिरादिमाह्वान् ।

शत्रुञ्जयगिरेर्मुक्तिं पाण्मासिकीमकारयत् । यस्योपदेशसम्युद्धो श्रुतपूर्वा रराज मः ॥१॥
 सुरत्राणमहिमून्द-राजमान्यो महर्द्धिकः । गलराजाभिधो मन्त्री यात्रां चक्रे च चक्रित् ॥१०॥
 तत्पट्टमुद्रिकाहीरो हीरविजयसूरिराट् । सोऽष्टपञ्चाशत्पट्टलक्ष्म्या लसति विष्णुवत् ॥ ११ ॥
 यस्य सौभाग्यवैराग्यनिःस्पृहत्वादिसद्गुणैः । रञ्जितः स्तम्भनीर्थस्य व्ययं सद्गो व्ययादिनि
 इतीति किं तदाह—

व्याख्यानादिषु कार्येषु कार्येषु वरसूरिभिः । कोटिमैकां सट्टहानां तस्मिन्नव्यययत् स्थितं ॥
 यस्य प्रतिपदं पादपन्न्यासे सदाऽभवत् । सुवर्णटङ्गरूप्यादि नाणकानां प्रमोचनम् ॥ १४ ॥
 मुक्ताफलादिभिर्दोन्वैर्बहुमूल्यैः शुभमदम् । रचनं स्वस्तिफानां च पुरतस्सोभिनन्दिति । युग्मम् ।

१-१०-स विजयदानसूरिः रराज । स कः ? यस्योपदेशसम्युद्धो गलराजाभिधो मन्त्री
 अश्रुतपूर्वा पाण्मासिकां शत्रुञ्जयगिरेर्मुक्तिं अकारयत् । च पुनः चक्रित् भरतचक्रिवत् यात्रां
 चक्रे । कथंभूतो गलराजभिधो मन्त्री ? सुरत्राण-महिमून्दराजमान्यः-सुरत्राणमहिमून्दः पातसादिः
 प्रसन्नमनाः श्रीगलराजमन्त्रिणे पर्यस्तिक्त्वावाहनं 'नगदलमलिक' इति विरुद्धं च दत्तवान् । पुन क०
 महर्द्धिकः । श्रीविजयदानसूरिप्रदत्तोपदेशप्रविबुद्धः प्रबुद्धशत्रुञ्जयवर्षयात्राकळः श्रीसुरत्राण-
 महिमून्दभूपतिमाननीयो मन्त्रिगलराजोऽपरनाम श्रीनगदलमलिकोऽश्रुतपूर्वा पाण्मासिकां
 शत्रुञ्जयमुक्तिं कारयित्वा सर्वदेशनगरपुरप्रामादिषु कुङ्कुमपत्रिकाप्रेषणनिमन्त्रणानेकदेशनगर-
 प्रामाद्यागतश्रीसङ्घसमेतः श्रीशत्रुञ्जययात्रां मुक्ताफलादिना श्रीशत्रुञ्जयवर्षापनं च श्रीभरत-
 चक्रवर्तीव चकारेति ।

११-स हीरविजयसूरिराट् अष्टपञ्चाशत्पट्टलक्ष्म्या लसति क्रीडते । किं वत् ?
 विष्णुवत् नारायण इव । स कः ? यत्तदोर्नित्याभिसम्बन्धात्-यः तत्पट्टमुद्रिकाहीरः श्रीविजय-
 दानसूरिपट्टरूपमुद्रिकायां हीरोपमः अधिकशोभाविधायित्वात् । श्रीहीरविजयसूरिणां विक्रमनृपान्
 त्र्यशीत्यधिके पञ्चदशशत वर्षे १५८३ मार्गशीर्षशुद्धि नवमीदिने प्राल्हादनपुरवास्तव्यः
 श्रीरुकेशहावीय साह कुंरा भार्या नाथी गृहे जन्म, षण्णवत्यधिके पञ्चदशशत वर्षे १५९६
 कार्तिकवदि द्वितीयादिने पत्तननगरे दीक्षा, सप्ताधिके षोडशशतवर्षे १६०७ नारदपुर्या श्रीरूपदेव
 प्रासादे पण्डितपदम्, अष्टाधिके षोडशशतवर्षे १६०८ माघ सुदि पञ्चमी दिने नारदपुर्या श्री
 बरकाणकपार्श्वनायसनाथे श्रीनेमिनाथप्रासादे वाचकपदम्, पञ्चादशाधिके षोडशशतवर्षे १६१५
 सीरोहीनगरे सूरिपदं बभूवेति ।

१२-१३-स श्रीस्तम्भनीर्थवासी सङ्घः सस्मिन् श्रीहीरविजयसूरौ स्थिते एकां टड्ढानां
 कोटिं अव्यययत् प्रभायनादिभिर्द्रव्यव्ययं चकार । व्ययणं वित्तसमुत्सर्गे चुरादौ अदन्तः पर-
 र्मैपदी । केषु व्याख्यानादिषु कार्येषु कर्मसु, कथंभूतेषु वरसूरिभिः कार्येषु ।

बिम्बानि कुन्धुनापस्य प्रत्यतिष्ठत् उत्सवात् । सीरोहीनगरे भाति स हीरविजयो गुरुः ॥
 तथा नारदपुर्यां यः प्रत्यतिष्ठन्महोत्सवात् । जिनबिम्बान्यनेकानि स सूरिर्वर्तते भुवि ॥१७॥
 श्रीस्तम्भतीर्थ-पञ्चन-श्रीराजनगरादिषु । सहस्रशोऽर्हां बिम्बप्रतिष्ठां सोऽस्ति यो व्यधात् ॥१८॥
 लुङ्कामतपतिर्षुद्धः स ललौ मेघजी ऋषिः । दीक्षां नवीनां यस्याग्रे स सूरिर्भुवि भासते ॥१९॥
 श्रीमत्पद्महम्मदावादनगरे नगरोत्तमे । ज्ञात्वा लुङ्कामतैर्भयमिति दुर्गतिकारणम् ॥२०॥
 आधिपत्यं च दीक्षां च त्यक्त्वा लुङ्कामतस्य हि । साधुभिः पञ्चविंशत्या संयुतोऽर्हन्मतौ रतः ॥
 सूरिसेवकचित्तोऽदात् पातिसाहिरकम्बरः । स्ववादिब्राह्मणेकानि यस्य दीक्षामहोत्सवे ॥२२॥
 —चतुर्भिर्विंशोपक्रम ॥

ख्यातोऽवदात् एतादृक् श्रुतपूर्वो न फस्यचित् । तमवाप यदा सूरिरासील्लोके तदाद्भुतम् ॥
 यदीयोपशमादीनां गुणानां सत्यवर्णनाम् । प्रधानपुरुषैः प्रोक्तमश्रुणोदेकदा तदा ॥२४॥
 फालेऽस्मिन्नीदृशः कः स्यादिति चित्ते चमत्कृतः । तदेत्यचिन्तयद्यिधे पातिसाहिरकम्बरः ॥२५॥
 इत्यचिन्तयत्—इतीति किं तदाह— [—युग्मम् ।
 तमाकार्यं निरीक्षेय परीक्षेय च तद्गुणान् । पृच्छेयं च वृषः कीदृक् ततो बन्देय भक्तिततः ॥२६॥
 सोऽभ्यपृच्छच्चदा चर्षं प्रधानपुरुषान्प्रति । विचरत्यधुना कुत्र यव च तिष्ठति तद्द ॥ २७ ॥
 ते प्राहुस्तद्वचःमीता इति प्राञ्जलयस्तदा । गन्धारवन्दिरे स्वाभिन्, सूरिर्वैसति सम्प्रति ॥२८॥
 आकण्ठ्येत्सुभयाकर्णं जातरोमाञ्चिताङ्गकू । कदागच्छेत्कदा ते च देयौत्सुवपनस्त्विति ॥२९॥
 फुरमानं तदाहर्त्य लेखयामि तदाद्भुतम् । स्वीयनामाङ्कितं सत्यमिति चित्ते व्यचिन्तयत् ॥३०॥
 लेखयित्वा तदा दिव्यं सकाशात्स्वनियागिनः । फुरमानं पनामानबहुमानमनोहितम् ॥३१॥
 आज्ञाविधायिनो विज्ञान्तस्य मेप्यान् मेपयत्तराम । तेषां पाणौ च दृष्ट्वाशु मति गन्धारवन्दिरम्

१९-२०-स सूरिः श्रीहीरविजयसूरिर्भुवि भासते शोभते । स कः यस्य श्री हीरविजयसूरिरेमे स मेघजी ऋषिर्नवीनां दीक्षां ललौ । कथंभूतो मेघजीऋषिः लुङ्कामत-पतिः । पुन कथंभूतो मेघजीऋषिर्षुद्धः प्रतिषुद्धः अर्हत्प्रतिमापूजावन्दनादीनामाज्ञानात् । किं कृत्वा ? लुङ्कामतैर्भयं दुर्गतिकारणमिति ज्ञात्वा । क्व दीक्षां ललौ ? श्रीमति अहम्मदावादनगरे । कथंभूते नगरोत्तमे । पुनः किं कृत्वा हि निश्चितं लुङ्कामतस्य आधिपत्यं पुनर्दीक्षां त्यक्त्वा । पुनः कथं० मेघजीऋषिः ? पञ्चविंशत्या साधुभिः संयुतः । पुनः कथं० अर्हन्मतौ रतः अर्थात् अर्हत्प्रतिमाया अस्तिरवपूजनप्रणमनादीनङ्गीकरणे रतः । स कः ? यस्य मेघजीऋषेर्दीक्षा महोत्सवे अकम्बर पातिसाहिः अनेकानि स्ववादिब्राह्मण्यदात् । कथं० अकम्बरपातिसाहिः सूरि-सेवकचित्तः—सूरिः श्रीहीरविजयनाम्नो भट्टारकस्य सेवायां एकं चित्तं यस्य स तथा । मेघजी ऋषिरित्यत्र ऋतस्यैक इति प्रकृतिभावः ।

दीपज्योतिरिवान्योऽन्यं सम्मिलितपृथक् स्थितः । ज्योतिरूपं चिदानन्दं धरन् भायात्स ईश्वरः ।

—इति परमेश्वरस्वरूपम् ।

दयासंयमसंयुक्ते तपश्चरणतोऽचिरात् । साक्षात्पुण्यात्मभिः पुंभिः प्राप्यते परमेश्वरः ॥ ६६ ॥

—इति परमेश्वरमातिः ।

चाक्यैरित्यादिभिस्तच्चं प्रत्यबोध्यत तेन सः । मृष्टैर्मध्वास्रवैः स्पष्टैः क्षीरास्रवृतास्रवैः ॥ ६६ ॥

अमरत्वमूरिः पायोदस्तद्दृढदयसरस्तदा । गुरुधर्मश्वरास्तित्वज्ञानाङ्गीकारवारिणा ॥ ६७ ॥

तद्दृढयं सरोरम्यं मूरिमेव इवाभरत् । गुह्यधर्मश्वरास्तित्व-ज्ञानाङ्गीकृतिभी रसैः ॥ ६८ ॥

अनेकच्छेकमूरीन्द्रसाधुश्रावकपक्षिभिः । सेव्यमानं तदा दीव्यत् तद्दुधर्मजललब्धये ॥ ६९ ॥

आगरानगराद् यावदजमेरपुरं पयि । मनारान् कूपिकोपेतान् प्रतिक्रोशमकारयत् ॥ ७० ॥

स्वकीयमृगयारङ्गत्कलाकुशलतां जनान् । ज्ञापयितुं मृगानेकशृङ्गध्वजविराजितान् ॥ ७१ ॥

पापीयानीदृशोऽनेकजीवहिंसापरायणः । अभवत्स पुरा नित्यं रूपभृत्पापमेव यत् ॥ ७२ ॥

—त्रिभिर्विदोषकम् ॥

हीरविजयमूरीन्द्रसद्गुरोर्योगतोऽधुना । दयादानानागरादिसद्गुरो बभूव सः ॥ ७३ ॥

सद्गुरो जिनधर्मं च प्रीतचेतास्ततोऽप्य सः । इत्याह जगदाश्रयकारणं श्रीगुरुं प्रति ॥ ७४ ॥

ग्रामान् द्रष्टान् गजानश्वान्द्रव्याणि मञ्जुराणि च । ददाम्यहं गृहाण त्वमिति चानुगृहाण भोः ॥

गुरुराह तनो-भूप, त्यस्तत्त्वैतान् सत आलये । मित्रे वस्तुचितं युक्तो नैतेषां संग्रहो मम ॥ ७६ ॥

धन्योऽयं निःस्पृहः सर्वसांसारिकमुवस्तुषु । स्वोचितं वस्तु यल्लाति, स तदेति व्यचिन्तयत् ॥

तनः पुनरिति स्वीये हृद्यालोचयति स्म सः । एतद्योग्यं गृहे मेऽस्ति पुस्तकं तद्ददाम्यहम् ॥

विरापर्यं तदा चित्ते कृत्वा च मञ्जुराग्रहम् । ददौ श्रीगुरवे दिव्यं सिद्धान्तादिकपुस्तकम् ॥

पुत्र मित्रे कल्पे च धनस्वननभूयने । ग्रामे द्रष्टे गजादीं च निरीहाय महात्मने ॥ ८० ॥

—युग्मम् ।

६७-तद्दृढयं तस्य पातिसाहेरकञ्चरस्य हृदयमेव सरस्तद्दृढयसरः तद्दृढयं अकञ्चरपातिसाहिहृदयं रसैः पानीयैरित्यर्थः ।

७०-७२-स अकञ्चरपातिसाहिः आगरानगरान् अजमेरनगरं यावत् मार्गं प्रतिक्रोशं कृद्विदोषेणान् मनारान् कारयित्वा स्वकीयाण्येककलाकौशल्यप्रकटनकृते प्रतिमनारं शतशो हरिजविशयरोपनकारणादिना प्रथमतो जन्तुं जातशयाघातसंजातभेदोरतिः स भूपतिवतिपति श्री अकञ्चरपातिसाहिः हीरविजयमूरीन्द्रसद्गुरोर्योगतः सम्बन्धान् मञ्जुरा दयादानानगरादि-संग्रहो बभूव ।

७५-मनुगृहाण अनुपदं कुद प्रसाहं कुद इत्यर्थः ।

गच्छाहादराण्डुर्न तस्यानुग्रहहेतवे । नीरागोऽपि निरीहोऽपि धर्मनाभाय भूयते ॥८१॥
 ततः सूरिः समादाय तदा तत्कालपुराणम् । भागरानगरेऽमुष्मन्नासकोनतयात्पान् ॥८२॥
 साधिव्यसर्षे पात्रपर्यैकशोपविश्य च । गोही धर्मस्य तौ कृत्वा मियन्तुपुत्रपुत्रमाय ॥ ८३॥
 श्रीगार्गिसमुद्गातगतः सूरिः समापयो । उपाभये महानेकलोहेराष्ट्वरोन्मर्षैः ॥ ८४ ॥
 तत्र च गच्छे लोके ज्ञेये मन्वन्तोऽसतिः । यस्यान्प्रातिमदानन्दि सतां चानुपदं महः ॥८५॥
 तस्मिन्पथे चतुर्मासीकरणानन्तरं सुदा । भागरानगरात्सोरीपुरेऽगान् सूरिरुत्तमः ॥८६॥
 नेमिनायजिनेन्द्रस्य पाशया तप पूजया । साधुभाष्टैः महानेकैः परिव्रजामास सोऽभरत् ॥८७॥
 तप धीनेमिनायस्य मणिमाट्टिनयं तदा । तत्कालनिर्मितधीमन्नेस्पर्वत्पादुकापुत्रम् ॥८८॥
 मत्पतिष्ठत न सूरिश्च श्रेष्ठो ज्येष्ठमतिष्ठया । धीसह विहितानन्तगीतमानादिकोत्सवैः ॥
 भागरानगरे स्वर्णट्टादिच्यपत्तनः । न कदापि पुरैश्वरशुजाशुजाग्रन्महोत्सवात् ॥९०॥
 धीमानग्निह-कल्याणमल्लकारितमङ्गलम् । सचिन्तामणिवाधार्देः प्रत्यस्यात्पतिमोक्षयत् ॥९१॥
 मादुरासीशतनत्र ततीर्थं ह्रुवि विधुतम् । जाग्रन्मभासं सर्वपां मनोवाञ्छितदानवः ॥९२॥
 ततः पुनरपि धीमन्पथेपुरपुरे वरे । समागत्यामीलत्वीत्या सादिना सह सहकः ॥९३॥
 तस्मिन्मन्वरे पात्रदेकमहरमादरात् । धर्मरार्तो विपार्यैवं धीगार्हिस्तमभापन ॥९४॥
 द्रष्टुं स्वर्दनाम्भोजमप्युत्कृष्टिमानसः । दूरदेशान् समाहूय जातोऽहं धर्मनत्परः ॥९५॥
 पन्मदीयं प्रदत्ते न हृष्टासि किमपि मभो । मत्कृपाशाय तेन त्वमुचितं मायैयापुना ॥९६॥
 सुकृतार्थैः कृतार्थं भवानिच भवानि च । सर्वेषां न हृष्या सूरं पतस्वात्र यथा तथा ॥९७॥

८५-अथ स्वातिर्यं दाम्यः इत्यपवर्गद्वितीयद्वितीयस्वररादिः स्वायैश्च वृद्धौ श्वा-
 दिरात्मनेपदी । अस्मात् स्वावः रपी वा इति सूत्रेण लघोः परतः रपी इत्ययं दन्त्यपवर्गौद्वितीय-
 चतुर्थस्वरारोपेत् आदेशो विकल्पेन भवेत् । शिवां किरिति छिप्रत्यये तु निषेपस्तेन द्वितीयस्वररादि-
 रेव । अथ स्वातिर्वृद्धौ इति हेमचोसे ।

९०-९१-ततः श्री सोरीपुरे श्री नेमिनायवर्षहृत्सव यात्रा तवीनप्रतिमा-पादुकानां
 प्रतिष्ठाकरणम् । स श्री हीरविजयसूरिः श्रीचिन्तामणिवाधार्देः प्रतिमोक्षयं प्रतिमासमूर्धं प्रत्यस्थात्
 प्रत्यविष्ठत इत्यर्थः । कस्मान् ? जाग्रन्महोत्सवान् । कथं भूतान् पुरा पूर्वं कदापि न पलादुग्
 जातात् साटग् जात इतीदं सुपेति समासत्सवान् समासान्तमेकवचम् । कस्माज्जाग्रन्महोत्सवान्
 स्वर्णट्टादिच्यपतः स्वर्णट्टादिच्यया तस्मान् ।

९७-दे सूरं यथा येन प्रकारेण भवानिच भवद्गन् सुकृतार्थः सुकृतं पुण्यमेवार्थः
 प्रयोजनं यस्य स तथा । चः समुच्चये कृतार्थः कृतः सर्वप्रयोजनो भवानि च तथा तेन प्रकारेण
 यत्स्व यत्नं कुद । अत्र अजिह्व वाक्ये अस्यां विश्वमौ सर्वेषां सर्वैः प्रकारेण वृष्या न कुद-

ततः सूरीश्वरश्चित्ते विचिन्त्यैवं तमब्रवीत् । सर्वविश्वम्भराधीशशिरश्रुडामणीयितम् ॥९८॥
 विश्वम्भरायां सर्वेषु तत्र देशेषु सर्वदा । श्रीमत्पर्युपणापर्वाष्टाद्विकायां महीपते ॥९९॥
 भवर्तनममारेश्च वन्दिलोकस्य मोचनम् । विवेहीति ततः साहिरिति चित्ते चमत्कृतः ॥१००॥
 अहो निर्लोभतैतस्य शान्तता च दयालुता । अकिञ्चनोऽपि किञ्चिन्न मामयाचीद् घनादि ॥१०१॥
 श्रीसाहिराह चत्वारो दिवसा अधिका मम । उपरिष्ठात्त्वदुक्तस्य भवन्तु मुकृतश्रियं ॥१०२॥
 हृद्यं सद्य इति प्रोद्य साहिरुत्साहपूरितः । द्वादशदिवसामारि-फुरमानानि पद् तदा ॥१०३॥
 काञ्चनरचनायुञ्जि स्वीयनामाङ्कितानि च । त्वरितं लेखयित्वैव प्रददौ सहुरोः करे ॥१०४॥
 स्वीयसाधितदेशेषु सर्वेषु वसुधातले । श्रावणवदिपक्षस्य प्रारभ्य दशमीदिनात् ॥१०५॥
 मासि भाद्रपदे शुरुपर्वणि यावन्न कथन । जीवव्यापादनं कुर्यादिति तेषु व्यलेखयत् ॥१०६॥
 एषां व्यक्ति पुनश्चैवं शृण्वन्तु श्रावका इमाम् । पूर्वं गूर्जरदेशस्य, द्वितीयं मालवस्य हि ॥१०७॥
 तृतीयमजमेरस्य, फुरमानं मनोहरम् । दिल्लीफत्तेपुराख्यस्य, देशस्य तु चतुर्थकम् ॥१०८॥
 लाहोरमुलतानाख्यदेशस्य खलु पञ्चमम् । एतानि पञ्चदेशेषु, पञ्चमु प्रेषणाय हि ॥१०९॥
 देशपञ्चकसम्बन्धि पट्टं श्रेष्ठावलोकनम् । सकाशे सूरिराजस्य रक्षणाय चिराय हि ॥११०॥

—चतुर्भिः कलापकम्

तत्रदेशेषु पञ्चानां तेषां द्राक् प्रेषणेन च । अमारिपटहोद्घोषमेघोऽवर्षत्तरां वरः ॥१११॥
 अज्ञापमाननामातः कृपावल्ली महीतले । आर्यानार्यकुलोल्लासिमण्डपेऽवैषताचिरात् ॥
 मोचनं पन्दिजनूनामश्रीकृत्य गुरुदितम् । श्रीसाहिः सूरिराजस्य पार्श्वदुत्याय हर्षतः ॥
 तद्देवानेकगण्युत्तमिरे ढम्बरनामके । महासरसि गत्वात्मशस्तहस्तेन धर्मधीः ॥११४॥
 देशान्दरीयसल्लोक ढीकितान् पक्षिणो घनान् । कारागारस्यलोकांश्च मुमोच वचने हृद्यः ॥११५॥

—त्रिभिर्विशेषकम् ।

एवं घानेकशुः श्रीमत्साहेमिलनतो गुरुः । चैत्योपाश्रयरक्षायै फुरमानान्यकारयत् ॥११६॥
 तेषां विशापनादासीत्यवचनमभावना । तदुत्पन्नश्च यो लाभः स्तोतुं शक्नोति तं चकः ॥११७॥
 तस्मिन् सगे सदारश्चाद्दस्तद्रुणरजितः । मेढतीयो ददौ दानमीदृशं यस्य दर्शनात् ॥११८॥
 द्विपञ्चानुराङ्गान् सन्मूर्तिमदस्तिनं नवम् । वल्लभमृतिवस्तूनि यदहनि बहुशा ददौ ॥११९॥
 दिन्दीदेशे समस्तानां श्रादानां श्रद्धयान्वितः । द्वितेरममितां खण्डलम्भनीं च गृहं प्रति ॥१२०॥
 दिव्यावदानाः श्रीमुरेरीदृशाः सन्त्यनेकधा । ग्रन्थविस्तरभीत्या तान् नेहावोचं यतोऽलसः ॥

वितर्कः । अत्र वकारोऽव्ययं पादपूर्णे, अव्ययानामनेकार्थेरेवात् । यथा भवान् मुकुटार्थं
 पुष्पादीं मां प्रतिबोध्य कृतार्थः तथा अहमपि भवदुशिवं भवन्मार्गितं कृत्वा मुकुटार्थः
 अ भवः नीत्यभिप्रायः ।

चतुर्थः सर्गः

अयेष्टे जगतामिष्टः पट्ट एकानपट्टकः । विजयतेन आचार्यस्तस्य शिष्यशिरोमणिः ॥१॥
 अस्य शृणुन वृत्तान्तमुत्पत्त्यादिसमुद्रवत् । यादृगस्ति भुवं तादृग् वक्तुमिच्छामि त्त् किञ्चिद ॥
 अस्त्यस्मिन् भरतज्ञे, नहुलाई पुरी वरा । (पाठान्तरण-पुरी श्री नारदाभिरा)

तत्र कर्माभिधः श्रेष्ठी वसति व्यावहारिकः ॥ ३ ॥

तत्रान्येऽपि महीयांसो भूयांसो व्यवहारिणः । सन्ति तेष्वभवत्स्य माहात्म्यमधिकं भुवि ॥
 तत्रत्यथ महीनायसं सदाद्रिपतेवरात् । वहन्ति च तदुक्तायां शिरस्युष्णीषवज्जनाः ॥५॥
 दिव्या कोटिमदेव्याख्या देव्याख्यातास्तिरूपतः । तस्य पत्नी सपत्नीव लक्ष्म्या लक्ष्मीसमन्विता
 कला रूपं गुणाः सर्वे यौवनं बहुसम्पदः । तं सदा सुखयामामुत्सवा लामेन पुन्यतः ॥७॥
 जयसिंहाह्वयः पुत्रस्त्रयोरासोजपोदयः । जयाधिकशिरोरत्नं जयसिंहपराक्रमः ॥८॥
 सर्वदा लोकसन्तापी बुधतेजोपहारकः । अस्थैर्भोजनं नित्यं मूर्धस्तेन कथं समः ॥९॥
 सदा दोषोदयः शुक्रेकपसः खण्डनान्वितः । कलङ्कालंक्रुताश्च सोमस्तेन कथं समः ॥१०॥
 निर्जरमयितो बद्धोऽम्भोमयो भूवहिकृतः । हवरत्नः समुद्रोपि कथं तेन समो भवेत् ॥११॥
 परोपकारहीनश्रीरदस्यः कठिनाकृतिः । गुणैर्भूरगिरिस्तेन सद्गर्वा हि कथं भवेत् ॥१२॥
 आदित्यादपि तेजस्वी यश्चन्द्रादपि सोमवान् । सागरादपि गम्भीरो मेरोरपि गुणैर्गुरुः ॥१३॥
 सर्वदा पितृपादाग्जसेवाहंवाभवन्मनाः । सद्गर्वा बद्धकसो यो राजहंस इवावर्मा ॥ १४ ॥

—जयसिंहकुमारवर्गनम् ।

अस्मिन्भवसरे तस्य वैराग्यमभवद् दृष्टि । बाल्येऽपि वयसि स्पष्टं कस्माच्चिदपि कारणात् ॥
 आपिष्याधिजरादुःखदोर्मत्यादिककारणम् । अमार एष संसारो नात्राऽनः स्थितिरद्भुता ॥
 अस्मिन् ये न्यवमन्तूर्व निवसन्ति च ये पुनः । निवस्यन्ति च ये लोका दुःखिनो विरपैषिणः ॥
 दोर्मत्यादिकमाजस्ते भविष्यन्ति भवे भवे । तं त्यसन्ति भविष्यन्ति ते सिद्धा उन देवताः ॥१८॥
 अतो मृद्धानि चारित्र्यं तस्यैव तप उन्कटम् । लभे स्वर्गादिमौल्यानि तस्यैव जगतीतले ॥१९॥

७-तं कर्माभिधम्, तस्याः कोटिमदेव्याः ।

८-अथ विहस्य पराक्रम इव पराक्रमो यस्य स तथा । ९-तेन जयसिंहाभिधेन ।

११-तपेभ्यः कर्मकादिति कर्तारि भावने पदे कथे च भाषिणि छोट वचनमुद्देश-
 वचनं इत्यनेऽयम् । तपि च ऐश्वर्ये दिवादिशामनेवदी, तपं धूरमन्त्राये श्वादिदिशायैव ऐश्वर्येऽर्थे
 दिवादिशं भावने परं वा विधायते । अन्ये तु तपि च ऐश्वर्ये इति धारतवरे दिवादिशामः ।
 अन्ये तु श्वादेरेव ऐश्वर्ये सन्नाये च भावने परं वेष्टन्ति । छोट वचनमुद्देशवचनं द्वितीयोऽयम् ।

स स्वचित्ते विचिन्त्यैवं तदा पितरमब्रवीत् । प्रपद्ये चरणं हृद्यमाङ्गपा भवनः खलु ॥२०॥
 पितापि तं तदा प्राह प्रव्रजिष्याम्यमा त्वया । संसारापारदुःखेभ्यो भृशमुद्विग्नमानसः ॥२१॥
 अपृच्छद्यत तदा ताभ्यां मुदा कोहिमदेव्यपि । आवां परिव्रजिष्यावः पितृपुत्रौ तत्राङ्गया ॥२२॥
 सा प्राहात्र स्थिताहं किं करिष्यामि युवां विना । युवां यथा तथाहं च प्रव्रजिष्यामि सर्वथा ॥
 आलोच्यैवं पिता माता पुत्रश्चैते त्रयो मियः । दीक्षायै मयतात्मानः प्रायतन्त समन्ततः ॥२४॥
 तत्रया—अनेकवरयात्राभिः क्रियमाणाभिरादरात् । भावकैर्नागरैर्लोकैर्दिवसे दिवसेऽधिकैः ॥
 वाद्यमानैः सदातोद्यैरनवधैर्वाद्यवादकैः । गीयमानैर्धनैर्गीतैः फान्ताभिश्च नृभिर्बुधैः ॥ २६ ॥
 अश्वारूढः कदाचिच्च गजाारूढः कदाचन । नृसिंहो जयसिंहोऽसौ तदा राजत राजवत् ॥२७॥
 —त्रिभिर्विदोषकम् ।

शुभे मासे सिते पक्षे शोभनायां तिथौ तथा । नक्षत्रे च शुभे लग्ने शुभे योगे शुभे भूजम् ॥२८॥
 हीरविजयसूरीन्द्रो जयसिंहमदीक्षत । पित्रा मात्रा च संयुक्तं महोत्सवपुरस्सरम् ॥ गुग्मम्
 तदा यत्सुकुर्वन् जातमन्यच्छीलव्रतादिजम् । द्रव्यादिष्ययजातं च तद्वस्तु श्वनुभो नहि ॥३०॥
 हीरविजयसूरीन्द्रस्तन्नामेदं तदाबद्धत् । जपकुण्डलकारित्वात् जपकुण्डलपण्डितः ॥३१॥

(विजयविमलानन्दाद् विजयविमलः मुषीः—इति षा पाठः)

हीरविजयसूरीन्द्रो जयसिंहश्च सतिपता । शिष्येण गुरुणानेन सर्वदाऽप्यमुखायत ॥३२॥
 सद्योऽनवधाः सद्दिद्या अपठत्स षतुर्दश । अक्षिप्तत च तत्कालममलाः सफलाः कलाः ॥३३॥
 सज्जनोदयसन्तोषी परःदुखनिवारकः । सत्यसाहससंज्ञोभी सोऽभवत् बादकर्मठः ॥३४॥
 दानशीलः मुषीलालः सिद्धवज्रयसंभयः । स रराज विनीतो यो यौवनधीयुत्स्नतः ॥३५॥
 श्रीपण्डितपदं पूर्वं तस्मै तदनु चोत्सवात् । उपाध्यायपदं सोऽद्यात् सोऽभादेवं दिने दिने ॥
 कियत्पपि गते काले गच्छभारधुरन्धरम् । शान्तात्मानं परीयांसं सर्वशिष्येभ्य उचमम् ॥३७॥
 सर्वकार्यकरं हृष्टाऽभ्यपिञ्चत् शुभे दिने । श्रीसूरिर्बुवराज्यत्न आचार्यपदनामकं ॥ गुग्मम् ॥
 धेष्ठी मूलाभिषोऽकार्पात् धेष्ठीरूपिदोत्सवम् । न चेदं पुराकापुंः सूरीणां प्राक्तना जनाः ॥
 यावन्तो मिलितास्तत्र जना नवनवा पनाः । तावन्तो भोजयत्सांश्च कुण्डलीभिर्पदैपिनम् ॥

३२—हीरविजयसूरीन्द्रः शिष्येण जयसिंहनाम्ना करणभूतेन सर्वदा अरयमुखायत
 अतिशयेन मुक्तं वेदयतिष्ठ । यन्ममायं शिष्यः पट्टयोग्यो भविष्यतीत्यतिमुखमवेदयदिति भावः ।
 षः सप्तम्ये । जयसिंहः शिष्यः अनेन गुरुणा श्रीहीरविजयसूरीन्द्रेण करणभूतेन सर्वदा अरय-
 मुखायत अतिशयेन मुक्तं वेदयति स्म । यन्मया एतस्य शिष्योऽभवदिति आठिमुक्तमवेदयदि-
 त्यभिप्रायः । कथंभूतो जयसिंहः सतिपता प्रधानपितृकः विदुषुश्च इत्यर्थः । सुखादिभ्यः
 कर्तृवेदनायामिति षपच् ।

मादात्तेभ्यश्च सद्गुण्याः सौवर्णाङ्गुलिमुद्रिकाः । श्रीमत्पद्मदावादे सर्वत्रावर्ततोत्सवः ॥४१॥

—त्रिभिर्विशेषकम् ॥

श्रीरङ्गे पत्तनद्रङ्गे यस्य पद्मन्दनोत्सवम् । अधिकं श्रावकोऽकार्पीत् पूर्वपदवन्दनोत्सवात् ॥४२॥

एवं सूरिवरस्य हीरविजयाख्यस्य प्रशस्ये पदे,

दीप्तं तं विजयादिसेनसुगुरुं सर्वात्मना निर्मलम् ।

श्रीमान् वासकुमार एव उदयी पर्यस्ताचारतः,

श्रीश्रीवृद्धभपाठकश्च यमिति व्याख्यातवान् सद्गुणैः ॥४३॥

इति श्री वृद्धसरतरगच्छीय श्रीजिनराजमूरि सन्तानीय पाठक श्रीज्ञानविमलशिष्य
श्रीवृद्धभोपाध्यायविरचिते श्रीमत्तपागच्छाधिराजपातिसाहि श्रीअकञ्चर मद्भक्तजगद्गुरु-विरुद
धारकमट्टारक श्रीहीरविजयमूरीश्वर पट्टालङ्कार पातिसाहि श्रीअकञ्चरसभासंलक्ष्य दुर्वादिजय
बादमट्टारक श्रीविजयसेनमूरीश्वर पट्टपूर्वाचलसद्वक्त्रकारुकारि पातिसाहि श्रीपहांगीर प्रदत्त
महातपाविरुदधारि मट्टारक श्रीविजयदेवमूरीश्वर गुणवर्णनप्रबन्धे श्रीमद्विजयदेवमाहात्म्य
नाम्नि महाकाव्ये श्रीविजयदेवमूरि गुरुवर्णनपरीक्षणो नाम चतुर्थः सर्गः ॥ ४ ॥

पञ्चमः सर्गः

अथ श्यहम्मदावादे स्थिरः श्रेष्ठी समाययौ । पुत्रस्य स्वस्य पत्न्याश्च दीक्षाप्राहणहेतवे
 गृहे गृहिण एकस्य पावद्वसनभाटकम् । दत्त्वा तत्रावसद्द्रव्यः पुण्यात्मा पुरुषोत्तमः ।
 अपारमे ततः श्रेष्ठी दीक्षायाः सन्महोत्सवम् । श्रीमद्रासकुमाराख्य-पुत्रस्य स्वस्य च

तदथा—व्यचित्रपद्विचित्राणि चित्राणि वरवर्णकैः ।

गृहभिचीः सुविच्छिचीः कविः काव्यततीरिव ॥ ४ ॥

गृहस्य माङ्गर्णं माभात् स्वतिकाञ्जादिमण्डनैः । मण्डितं पण्डितस्त्रीभिस्तदा चित्रितम्
 चन्द्रोदपचपो यत्र प्रतिस्थानं निपन्नितः । चन्द्रोदप इव भाषो मनोहरन्मनोहरः ॥ ६ ॥
 बद्धसूचैः क्वचित्त्रम् स्थूलं स्थूलं व्यलीलसत् । शूङ्गारमिव रोदस्योः मालम्बनकसंयुतम्
 यत्र हानापटेलस्य प्रतीली बहुलालया । अस्ति, सन्ति हि यस्यां च सकला बहुलाल
 मण्डपं मण्डयामास दीक्षापास्तत्र सुन्दरम् । पञ्चवर्णमर्पर्वस्त्रिभ्रुकृद्भिर्विचित्रितैः ॥ १० ॥
 सुखमग्रा बहुयंत्रं सुखमग्रा पुधा इव । वाणीवर्णविशेषाणां रचनाभिर्नूत्रप्रकाः ॥ १० ॥
 जरबाकादयः क्वापि विशेषा वाससामिमे । बहुनेत्रमिया यत्र नानाविच्छिचित्तिनिर्मिताः
 आयाताः सूर्यचन्द्रायाः ग्राहा इव सुविग्रहाः । तन्मिपाचन्मुखं दृष्टं नानासंस्थानसंस्थित
 द्वारं तस्य विभाति स्म रम्भास्तम्भविशोभितम् । सुखानां कौतुकानां च संकेत इव रूपं
 खं भ्रवं चान्तरायश्च विमानमिदमीदृशम् । छात्राभूम्योर्विदूरस्थं पुंस्त्रीदेवादिपुत्रं व्यभा
 आदर्शी रचना यत्र कुत्रचित्प्रीतिकारिणी । तदा श्रेणिरभूत्सुंसां दृष्टान्तानां परस्परम्
 आदर्शी रचना यत्र कुत्रचित्सर्वतस्तदा । प्रतिविम्येन लोकानां यत्कीव किमु तद्गुणान
 क्वाप्यत्र स्वस्विकादीनि मौक्तिकप्रैथितानि हि । मालम्बनकभास्वन्ति मोहयन्ति स्म म
 पण्डितानसराणीव लिखितानि खटीरसैः । मात्राचिन्दुप्रदीप्तानि प्रकटान्युज्ज्वलानि

—युग्मम् । इति दीक्षामण्डपवर्णन

आकारयत्स आराममभिराममनिन्दितम् । पुत्रस्य वरयात्रायै नानाकृद्भिर्मण्डपकैः ॥

११-अत्र विच्छिचित्तिः रचना विशेषः-कुत्रचित् जन्तुलपाणि, क्वचित् पद्यानि, पुण्याणि, क्वचित् सूयश्चन्द्रतारकाकारा इत्यादिब्रह्मणः ।

१२-नानासंस्थानसंस्थिताः-नाना बहु प्रकारं संस्थानं रचना स्वस्वाकारस्य रचना तेन संस्थिताः समन्वयः स्थिता ये ते तथा । तन्मिपात् जरबाकादिभिषात् ।

तत्राग्रे सहकारः प्राक् हकारेकारयुग्मं भवन् । लोकोक्तां सृष्ट्यां वार्ता मान्ना निरचिनोर्दि
 श्रीमान् वासकुमारोऽयं मवित्रजिपताश्वरः । मूरिः मूरिस्ततो भावी पूर्वजेष्वोऽधिकगुनि
 नीलकौशेयसंसोभिपत्रश्रेणिविराजिताः । यत्र रम्भा वधुः स्वर्णमूला इन्द्रध्वजा इव ॥ २२
 फलिताः शाखिनो यत्र बहुधैवं विरेजिरे । कर्तारो दिव्यसस्यानि भर्तारः सर्वमम्पदः ॥२॥
 केतकी-यूथिका-जाति-जपा-कुन्दादिकांथ यः । पृथक्स्थान् पृथक्स्थान् पुष्पवृक्षानकारय
 एवं दीक्षामुसामग्रीक्रीडाश्वातोद्यजातयः । मोदकाद्यानि खाद्यानि निरपच्यन् तद्गृहे ॥२॥
 सोऽक्षिपद् वर्णके पुत्रं श्रुमेऽह्नि कथिवन्पुत्रम् । कौमुम्भवत्संयुक्तः मानवालाकैवतदा ॥२॥
 सख्योऽभिगायतोऽल्लून् संवर्धयत मौक्तिकैः । श्रेष्ठिनः श्रीस्थिराकस्य पुत्रः परिव्रजत्यप
 आचख्युरिति गायन्त्यः काश्चित्काश्चित्सखीः मति ।

कार्याप्यन्यानि सन्त्यज्य त्वरध्वं तं प्रतीक्षितुम् ॥२८॥ युगमप
 चारुकरपूरकस्तूरीकुङ्कुमादिविमिश्रितम् । स्फुरत्यरिमलोपेनां शिष्टां कुरुत पिष्टिकाम् ॥२९
 दीव्यगन्धोदकैरुष्णः सम्यक् स्नपयत द्रुतम् । दृष्टिदोषाच रसायं यत्तद्वं इन्द्रविजिताः ॥३॥
 गन्धकारित्वतस्तस्य फुल्लमालादिगमितम् । न्यवन्नन् मूर्ध्नि यम्मिल्लं वक्रं ग्रीधेव वाजिन
 विलिप्तदीव्यदेहधीर्धर्मो केशवमूर्तिवद् । कर्पूरागरुकरस्तूरीमिश्रचन्दनकुङ्कुमैः ॥ ३२ ॥
 स.सर्वाङ्गेषु संयुक्तो मुक्ताभिः कान्तकान्तिभिः । वर्षा चन्द्रार्कनाराभिराकाश इव निर्मलः
 आनाभिलम्बितान् मुक्ताहारांस्तारान् स पर्यधात् । लावण्यनीरयेः पीनफेनयुद्बुदसन्निभ
 चोलोष्णोपादिवस्त्राणि देवदूष्योपमानि च । पर्यधात्स ततः काये सौवर्णाभरणानि च ॥३॥
 अदीप्यत तदानीं स पुष्पिकतः फलितोऽपि च । विधाता वाञ्छितार्थानां फलपटुस इवाह्व
 स वरो वरयात्रासु राजेव विरराज हि । ग्रहणमुकुटोत्तंसंछत्रश्च सह चामरैः ॥ ३७ ॥

२०-यत्र आरामे प्राक् पूर्वं सहकारः इति लोकोक्तां सृष्ट्यां वार्ता ज्ञात्वा निरचिनं
 निश्चयं चकार । किं कुर्वन् सन् हकारेकारयुग्मं भवन् । हकारे ह इत्यक्षरे यः ईकारः चतुर्थस्य
 सहकारेकारः । तेन युनाक्ति यः स हकारेकारयुग्मं, हकाराक्षरचतुर्थस्वरयुक्तो भवन् जायमानो
 सहीकार इत्यर्थः । इतीति किं तदाह-

२३-हरणशीलाः कर्तारः भरणशीला भर्तारः-अत्र उभयत्र तु न इति तच्छीले
 धृन् प्रत्ययः । दिव्यसस्यानि संपदः इत्युभयत्र न लोकाव्ययनिष्ठाखड्गधर्धृत्नामिति पट्टीनिषेध
 नपुंसकशीलादिगद्वितीयावहवचनम् ।

२५-चोडः आहण इति लोकाभाषाप्रसिद्धः । चुडपरिवेष्टने सौत्रः । चुल्यतेऽ
 चोडः आप्रपदीनं कञ्चुर्क इति क्षीरस्वामिभ्याख्यानात् । उष्णीषः पाषाणी इतिभाषा । उष्णी
 मूर्धवेष्टनमिति हेमः ।

। ध्यान्यवादयन्केऽपि केऽप्यगापन् सुगायकाः । नचतुर्नेतकाःकेऽपि केऽप्याख्यन् कथकाः ।
 जिन्याजविमानस्य करफाकारदम्भतः । तमीक्षितुमिवायाता ह-जीव-कविदेवताः ॥ ३५ ॥
 रसैवे वरयात्रासु षभुवुः सन्महोत्सवाः ।

इन्द्रः स्तोतुं न यान् शक्तः तान् ज्ञ्याग्न्यान्ति कथं युधाः ॥४०॥ विभिर्विशेष
 मत्यद्ब्रह्मतानि वासांसि देवदूप्योपमान्यथ । कुमारः पर्यधाद् वर्षस्तदा दीक्षामहोत्सने
 ।। लम्बनकसंज्ञोभिस्वर्णमाणिवपनिर्मितम् । न्यवध्नान्मुकुटं भाले पर्यधाद् ग्रहणानि च
 ।। शेषिकां स समारोहत् निर्मितामिव दैवतः । जाग्रत्पुण्यवतां योग्यां वर्धमानकुमारवत्
 ।। यनैर्गीयमानेषु गीतेषु मीतमानसैः । बायेषु बायमानेषु हृद्यरातोद्यवादकैः ॥ ४४ ॥
 वेदत्रिर्बन्दिभिर्मोदात् स्तूयमानगुणोदयः । विज्ञातविविधानेकमङ्गलातोद्यसद्यताः ।।
 ।। गिरिगिरिद्विदास्यस्त्रीगीयमानसुमङ्गलः । उचार्यमाणलक्षणः पार्श्वयोर्भेगिनीजनः ॥ ४६ ॥
 ।। शीमद्वृहाजापटेऽस्य प्रतोल्यां बहुलौकसि । मण्डितं मण्डपं पूर्वं यत्र तत्र ततोऽभ्यगात्
 —चतुर्भिर्विशेषक

।। कुटादीनि दिव्यानि ग्रहणानि स्वकायतः । स उचार्य प्रतोद्यारं फर्तुमापाद्गुरोः सुरः ।
 ।। वेजयसेनमुरीन्द्रः कृत्वा नन्दि तदाद्भुताम् । चतुर्भिः संयुतां देवैर्वेदीं वैवाहिकीमिव ॥४७॥
 ।। तस्मै मातृसंयुक्तं दीक्षाकन्यां प्यवाहयत् । कारयित्वा तदा तस्यां वारचयं प्रदक्षिणाः
 ।। स्यापि नाच्छिन्नेराणि वज्रादीनि च लक्षणः । श्रीसङ्कोऽहम्भदावादं मादाच्छाकम्भे व्र
 ।। तोदस्य सप्तस्मास्मिन् त्रिचत्वारिंशत्सरे । दशम्यां मायशृङ्गलस्य दीक्षाभूषस्य मोऽ
 ।। वेधाविजय इत्याख्यां तस्य मुरिस्तदाऽकरोत् । सद्विद्याविजयास्तित्वात् त्रिकाळ्यो गु
 एवं वासङ्कुमार एव जननीयुक्तः स उज्ज्रासतः,
 ।। माम्जातृ विषयान् विहाय सकलान् सांसारिकान् सर्वदा ।
 ।। श्री श्रीवज्रभ एव पाठक इमं यस्यात्र दीक्षोत्सवं,
 ।। सर्वेषां धृतमात्रकर्णमुत्तमं सर्वैभियं व्याकरोत् ॥ ५४ ॥

इति श्री वज्रभोयाध्यायविरचिते श्रीमत्तयागच्छाधिराज पातिशाहि श्रीअक्षरव
 तगवृशुद विद्वद्वारक महारक श्रीहीरविजयमुरीश्वर श्रीयहांगीर प्रवृत्तमहावपाविद्वद्व
 महारक श्रीविजयदेवमुरीश्वर गुणवर्णेनप्रबन्धे श्रीमद्विजयदेवमाहात्म्यनामि महाकाव्ये श्रीदि
 देवसुरि वीश्वोरसवर्णेनो नाम पञ्चमः सर्गः सम्पूर्णः ॥५५॥ अन्तिमं मुनि सामगणिना ।

३९-हरकाकारदम्भत इत्यत्र हरकशब्दो छोटोपयोगः । कर्डी हरकः योक्ता
 च गलन्तिका-इति इत्यामुषः ।

४४-धातोद्यवादकैः राजद्वार इति भाषाप्रसिद्धेः ।

पष्ठः सर्गः

अयो विजयसेनाख्यो वर्णाचार्योऽभ्यमन्यत । श्रीमान् वासुकुमारोऽपि मियोऽद्यमुक्तार्थताम्
अधीयानं गुरोः पार्श्वेऽकुर्वाणं पर्युपासनाम् । आश्रवोऽयं विषेयोऽयमित्यत्रादीत्तदा गुरुः
गुरुहस्तमभावेन दीप्यते वर्धते च सः । गुरुः शिष्यमभावेनैवैवं चाप्यऽद्रीप्यते ॥ ३ ॥

तद्यथा—कियत्यपि गते काले, लेमे मूरिपदं ततः ।

निःसपत्नं स साम्राज्यमिवोग्राऽग्राह्याऽन्वितम् ॥ ४ ॥

विजयसेनमूरीन्द्र इति नामाऽभवद्भुवि । विख्यातं श्रीगुरुख्यातं सन्मुखात्पारमेश्वरात् ॥५॥
ततः कुर्वन् महीपीठे धर्मराज्यं विशेषतः । अधिकाधिकनेजास्त भवन् प्रावर्तताचिरात् ॥
श्रीमतोऽकृष्वराख्यस्य पातिसाहेः मुसंसदि । पद्दशनानुसम्बन्धि वार्ता प्रावर्ततान्यदा ॥
तदा च कोविदः कश्चित् पातिसाहिं न्यवेदयत् । पञ्चदशैकविदांसस्तिष्ठन्ति भवतोऽग्रतः ॥
हीरविजयमूरीन्द्रशिष्यः पृष्ठोऽस्ति वादिपः । विजयसेनमूरीन्द्रः स त्वत्तोऽन्यत्र तिष्ठति ॥९॥
मनुते स च नो गङ्गां रामं च परमेश्वरम् । इत्यादिभिर्वचोभिस्त तं चेति प्रत्यवोधयत् ॥१०॥
पातिसाहिस्ततोऽत्यन्तं तमाहातुं समुत्सुकः । अलेखयत्तदाहृत्य स्फुरन्मानं घनादरम् ॥११॥
स्वसेवककरं दत्त्वा स्फुरन्मानं तदा मृदा । त्वमानयमाह्वयेत्यऽवदत्त् सेवकं हि सः ॥१२॥
स तदा शिरसि न्यस्य स्फुरन्मानं तदाह्वया । प्रस्थाय राधनपुरं मूरः पार्श्वं समापयौ ॥१३॥

—प्रस्थाय राजधन्याख्यपुरे पार्श्वे गुरोर्ययौ—इति पाठान्तरम् ।

श्रीमूरीश्वरमानस्य तदालोकनतस्तदा । रोमाञ्चिततनुः प्रादात् स्फुरन्मानं स तत्करे ॥१४॥
श्रीसङ्घस्य समर्पं स स्फुरन्मानमवाचयत् । वाचं वाचं गुरोश्चितं सङ्घश्च मुमुदेतराम् ॥१५॥
सेवकं पातिसाहेश्च श्रीसङ्घो मोदयत्तराम् । जीवितार्हस्वदानाच्च मृष्टान्नादिकमोजनात् ॥१६॥
पातिष्ठत ततः मूरिः मुमुहूर्तं शुभे दिने । श्रीमन्तं सङ्घमापृच्छ्य मुग्धी-साधुसमन्वितः ॥१७॥

आयो नपविजयाख्यः ? श्रीमेशविजयो २ ऽपरः ।

श्रीमेशविजयो ३ विद्वान्, श्रीनन्दिविजयः .४ कविः ॥१८॥

२-आश्रवो वचने स्थित इति कथनकारीत्यर्थः । विषेयो विजयप्राही इत्यमरः ।

५-श्रीगुरुना श्रीहीरविजयमूरीन्द्रेण ख्यातं कथितं श्रीगुरुख्यातम् । कस्मात् सन्मुखात् सन्मुखात्
प्रधानवदनात्, कथंमूतात् सन्मुखात्, अत एव पारमेश्वरात्-परमेश्वरस्य इदं पारमेश्वरं तस्य
द्विरित्यन् । पारमेश्वरमिव पारमेश्वरं कल्पेभ्यते; परमेश्वरमुखाविशेषव्यर्थः, तस्मात् ।

३-राजधन्याख्यपुरे राधनपुरं इत्यर्थः ।

विद्याविनय ५ इत्यादि-रिनेर्षविनयोद्यतैः ।

महाया गुरु १-शुक २-ईशरिच र्गमेरितः मदा ॥१९॥ विभिविंशोपक्रम ॥

ये द्रामा ये च सद्गुरुद्वारात्मानं गिश्चन् धर्मधारया । भग्नन्दुरितदुष्काले प्रमोदं प्रापपञ्चजनान् ॥
 भीमुरिनीरदो गर्भेन प्रापानुग्रहमनोऽचिरात् । धीमदाभ्यपुत्रद्वं पातिसाहिविरानिभम् ॥२१॥
 गह्वराभ्यस्य आरन्य मणन्य च ततो गुरुम् । कृत्वा महोत्सवं दिव्यमुपाभये समानयत् ॥२२॥
 अकल्पंरं पातिगाहिं दिने दिव्ये ततोऽमिलत् । भीमुरिर्भूमिर्भूमिर्भीजितान्यमतिचापरिः ॥२३॥
 विनयात् पातिगाहि-धीमदकल्पंर आनयत् । नं तदा गिरसा भूपान् पश्यतः शस्यन्वेतसा ॥
 अयामन्तद्गुं गुणं धीमान् पातिगाहिरिदं तदा । पददर्शनानुसम्बन्धिधर्मवार्तां सुधर्मधीः ॥
 दर्शनानां तदा पण्णां विविर्त्पयं पृषक्पृषक् । नं विवेकिनमुर्गिर्नि स धर्मं प्रत्यबोधयत् ॥२६॥
 सर्वदर्शनसम्बन्धिधर्मं ज्ञान्वा पृथक्पृथक् । केनचित्प्रेरितः साहिरपृच्छत् पुनरीदृशम् ॥२७॥
 हरे किं मनुषे न एवं रामं गद्गां च मातृकाम् ? । गुरिः माह प्रभो सर्वं मन्येहं तद् एवं सदा ॥
 रामध्यानं गदा कुर्वे हृदि तद्दुष्पानतन्परः । नोषरामि सुतोनास्य ज्ञानहीनश्च कीरवत् ॥२९॥
 राति सर्वं मनोधीष्टमिति रा शामिच्छतमदः । मध्नाति सर्वतः पापमिति मः पापनाशकः ॥३०॥
 इत्यारत्तदयार्थत्वाद् रामनाम स्मृतं सुर्षः । तत्स्मरामि सदा स्वामिन् न स्मरामि कथं किल ।

—विस्मरामि न कर्हिचित्-इति पाठान्तरम् ॥३१॥ युग्मम् ॥

अपवित्रशरीरस्य रामध्यानं च चेतसि । अपवित्रे तथा मार्गे स्यात्सदा पापदृष्टये ॥ ३२ ॥

—इति रामनाम-ध्यानाङ्गीकारः ॥

अदो अद्भमल्लासोपो गद्गायां क्रियते कथम् । गद्गा तु मातृकोच्येत पूज्यते देवनेव सा ॥३३॥

तस्यापद्भमल्लोपे स्नानान् कुर्वो न लोकावत् । पावित्र्यमृति मात्रज्ञे कथं पुत्राङ्गसङ्गतिः ॥३५॥

—यतः पवित्रमात्रज्ञे कथं पुत्राङ्गसंगतिः-इति पाठान्तरम् ॥

जलमेव तदङ्गं स्यान्माननीयं तदेव च । तद्विनोच्येत नो गद्गां तद्विना न तदर्चनम् ॥३६॥

२३-भूरिः प्रचुरा सुरिषु पण्डितेषु भट्टारकेषु वा भीषेवरचना १ शोभा २ भारती ३
 लक्ष्मीः ४ त्रिभुक्तम्पतिः ५ मति ६ वां यस्य सः भूरिसूरिभिः । अथवा भीसूरिर्भूरिसूरिभीति-
 ररकारकः ५८ः इति पाठान्तरम् । तदाऽऽप्ययमर्थः भूरिसूरिणां प्रचुरभट्टारकाणां प्रचुरपण्डितानां
 वा भीः पूर्वोक्तपदार्थां तस्यास्तिररकारं करोतीति भूरिसूरिभीतिररकारकः ५८ः प्रकृतः
 यदेव प्रकृत्यति ।

३६-तदेव जलमेव तद्विना जलेन विना गद्गा नोच्येत न कथ्येत । तद् विना गद्गां
 विना । न तदर्चनं न गद्गां पूजा न गद्गां माननमित्यर्थः ।

स्थित्वा तत्र सभावित्रः स भूयांगमनेहसम् । पुण्यां प्रस्थावतीनाम्न्यां सहाहृतस्ततो गतः ॥
 कृत्वा तत्र चतुर्मासीं भवन्नानामहोत्सवैः । प्रस्थायायासतः सूरिः श्रीराजनगरे वरे ॥४९॥
 नानाद्रूप्यप्यर्पैर्दिप्यैर्जपमानैर्भहोत्सवैः । चतुर्मासीं व्यपाक्षत्र श्रीसूरिः सूरिदोखरः ॥५०॥
 तत्रधाहम्मदावादीपपुरे श्रीशक्रन्दरे । श्रीसहाप्रहनस्तस्यो चतुर्मासीं गुरुचमः ॥५१॥
 मत्प्रस्थादुन्मर्बस्तत्र शान्तिविम्बं स सद्विरुः । दौषिकान्वयविल्लयात-लहुयाख्यभ्राद्रकारितम् ॥
 छाटापस्त्वां समागच्छत् ततः प्रस्थाप सोत्सवः । तत्रावसथ सूरिन्द्रभतुर्मासीं सुखाश्रितः ॥
 अपिन्नपत् स्थितस्तत्र नेतसीत्येकदेहनाम् । पदार्हाः सन्ति मे शिष्याः श्रीनन्दिचिजयादयः ॥
 पदपोम्पेषु शिष्येषु श्रीनन्दिचिजयादिषु । कः शिष्यो भविता ख्यातो गच्छभारधुरन्धरः ॥
 विचिन्त्येति स्थितो ध्याने तपःकुर्यन्ननेकधा । श्रीन्मासान् यावदत्युग्रं सूरिरैकाग्रमानसः ॥५६॥
 अधिष्ठाता तदेत्याख्यत् सूरिमन्त्रस्य मन्त्रिणम् । मत्प्रसीधुष सूरिन्द्रं तपः साध्यं न किं यतः ॥
 विद्याविजयनामायं शिष्यस्ते गच्छनायकः । भविता जगति ख्यातो विचारो नापरो सूरौ ॥
 श्रुत्वा श्रीसूरिमन्त्रस्याधिष्ठातुरिति सद्वचः । जाग्रत्प्रभाचकं सूरिः सूरिमन्त्रं सदाचिदत् ॥५९॥
 विद्याविजयनामाने शिष्यं श्रीगच्छनायकम् । भाविनं मनसि ज्ञात्वा श्रीसूरिर्मुमुदेद् दृष्टि ॥
 भातिष्ठत ततः सूरिः साध्याचारपरायणः । यतोऽवस्थानमेकत्र साधूनां पुङ्गवे न हि ॥६१॥
 प्रामानुषाममाचारात् विहरञ्जिनवदस्वयम् । सहर्षः समवासापीत् श्रीमदुन्मत्पत्तने ॥६२॥
 तत्रस्थाः श्रावकाः सर्वेष्वर्चन्नुत्सवान् पनान् । दर्शं दर्शं मुनीशं तं वन्दं वन्दं दिने दिने ॥६३॥
 सूरिः कृत्वा चतुर्मासीं तत्रान्यत्र ततोऽचलत् । पवित्रचरणन्यासैः सद्दरित्रीं पवित्रयत् ॥६४॥
 द्रष्टव्येषु पृष्टेषु न्यवस्तता विचक्षणः । अनेहसं च भूयांसं लोकान् धर्माद्य कारयत् ॥६५॥

४८-तत्र पत्तनद्वारे सभावित्रः सह भावित्रेण भद्रेण वर्तते यः स सभावित्रः । भावित्रस्तद्वौ
 देमोणादौ भद्रपर्यायः । ततः पत्तनद्वारात् ।

४९-तत्र प्रस्थावती नाम्न्यां पुण्यां । ततः प्रस्थावती नाम्न्याः पुण्याः श्रीस्तंभतीर्थ्यादित्यर्थः ।
 श्रीराजनगरे श्रीमति अहम्मदावादे ।

५०-तत्र अहम्मदावादे । ५१-गुरुचमः श्रीविजयसेनसूरिः ।

५२-मत्प्रस्थात् प्रविष्टत् प्रतिष्ठामकरोदित्यर्थः । तत्र शक्रन्दरपुरे ।

५३-ततः शक्रन्दरपुरात् । तत्र छाटापस्त्वां छाटोल्लपुरे इत्यपरनाम्नि ।

५७-श्रुतीति किं वदाह । ५८-(उग्रतपत्तने) ऊनानगरे ।

६४-ततः ऊनानगरात् अन्यत्र नगरेषु देशेषु वा अवसत् ।

अस्मिन्नवसरं मूर्तिं प्रतिष्ठायै समाह्वयत् । श्रीसुरंतपुरात् मेघः स्वपत्नीलाडकीरितः ॥६६॥
 ततः प्रस्थाय मूर्तिन्द्रः श्रीसुरंतपत्तनात् । प्रतिष्ठायै समागच्छत् श्रीमदुन्नतपत्तने ॥६७॥
 अकरोत् स ततः श्रेष्ठां प्रतिष्ठां मुदिने दिने । कारितां श्राद्धमेघेन यथाविधि महोत्सवारैः ॥
 न केचिदपि तादृशीं यादृशीं प्रागकारयत् । प्रतिष्ठां स न कश्चित्प्राग् व्यथापयत् व्यथाश्च सः ॥
 अत्रान्तरेऽग्निपच्छ्रेष्ठः श्रीनन्दिबिनयाह्वयः । कोविदः सर्वविद्यासु सर्वभाषाविदुत्तमः ॥७०॥
 गुरवो हि फिरङ्गीणां पादरी इति तद्विरा । सन्ति तान् रजयामास पत्रद्वारा दुरात्मनः ॥७१॥
 अत्यन्तं रक्षितास्ते च जिनधर्मविदस्तदा । अभवन् जिनभक्ताश्च साधुसेवापरायणाः ॥७२॥
 पादरीवृन्दमानन्दादाहन्तं धर्मसुत्तमम् । गुणांश्च जैनसाधूनां फिरङ्गीणां पुरोऽवदत् ॥७३॥
 ततः फिरङ्गीसल्लोका जैनसाधून् दिदृक्षतः । विवन्दिष्व इत्याख्यन् पादरोवृन्दमादरात् ॥
 पादरी ! श्रीगुरुं शीघ्रं समाह्वय सुभक्तितः । अपरं न किमप्यत्र विचारय विचारयित् ॥७५॥
 तत्र पादरी पत्रं विनेत्य च निमोच्य च । मूर्तिन्द्रमाह्वयामास श्रीमद् द्वीपपुरे तदा ॥७६॥
 नाचारिण्य तदा मूर्तिरिना मेघस्य सद्भवः । यतो मेघः फिरङ्गीतो भीतोऽतो न समाह्वयेत् ॥
 केचनानामिह कः कथा । सर्वतो जगतीत्यत्र । किं गोत्रः कस्य पुत्रश्च वसति वर च पत्तने ॥
 इति सर्वं समागमामि यथाजातमनिन्दितम् । तत्परीभूय तद्भय्याः धावकाः शृणुतादरात् ॥
 तत्राह—अपामिह मरुतोवे नगरं द्वीपनामकम् । अधिकारी फिरंगीणां तत्र राज्यं करोत्यनम् ॥
 तत्रार्थीतारुने निर्या मनुष्ये नात्यदेवता । विना स्वधर्ममन्येषां धर्मं च न कदापि साः ॥८१॥
 केचोऽप्यपदतोऽभूत्तत्र गर्वादिमत्ततः । पारितोषगोत्रप्रतिष्ठायातो माननीयतरोत्तरः ॥८२॥
 फिरङ्गीणां विरोऽत्यन्तं तस्य युवः परिकथीः । मेघो नाम जगन्क्यातो वर्तते महिमानिधिः ॥
 तदाह—सुविः समाह्वयः श्रीफिरङ्गाधिकारिणा । मेघस्योक्तिं विना यानां ज्ञानपूर्वीति भक्तिमान् ॥
 धारोऽप्यन्तदा जैन म इति प्रत्ययोप्यत । गुरुरग्नि वरिष्ठः श्रीः प्रत्याशरमेश्वरः ॥८५॥
 इत्यर्थः न आहूतो वयाशा मरुतो मयेत् । इह तस्मिन् समायाते मम धर्मोऽभिरर्षो ॥८६॥
 अन्तर्यामिणि हि धृत्वा ममगादतर्कं तदा । दृष्ट्यामापि विनिष्ठाग्मा पृथ्मृष्टो भवेत्तनः ॥८७॥
 —साधुगंगोगतो मयेत्; विप्रतो विनयात्तयेत्—इति पाठान्तरद्वयम् ॥

६५—अन्तर्यामिण्य-स मेघः तादृशीं प्रतिष्ठां व्यथापयत् तादृशीं प्राग् पूर्वं केचिदपि
 न कश्चित्प्राग् व्यथापयत् । ७५—अपमिह मरुतोवे नगरं द्वीपनामकम् । अधिकारी फिरंगीणां तत्र राज्यं करोत्यनम् ।
 ७६—नाचारिण्य तदा मूर्तिरिना मेघस्य सद्भवः । यतो मेघः फिरङ्गीतो भीतोऽतो न समाह्वयेत् । ८१—
 केचोऽप्यपदतोऽभूत्तत्र गर्वादिमत्ततः । पारितोषगोत्रप्रतिष्ठायातो माननीयतरोत्तरः । ८२—
 फिरङ्गीणां विरोऽत्यन्तं तस्य युवः परिकथीः । मेघो नाम जगन्क्यातो वर्तते महिमानिधिः । ८५—
 सुविः समाह्वयः श्रीफिरङ्गाधिकारिणा । मेघस्योक्तिं विना यानां ज्ञानपूर्वीति भक्तिमान् । ८६—
 धारोऽप्यन्तदा जैन म इति प्रत्ययोप्यत । गुरुरग्नि वरिष्ठः श्रीः प्रत्याशरमेश्वरः । ८७—
 इत्यर्थः न आहूतो वयाशा मरुतो मयेत् । इह तस्मिन् समायाते मम धर्मोऽभिरर्षो । ८८—
 अन्तर्यामिणि हि धृत्वा ममगादतर्कं तदा । दृष्ट्यामापि विनिष्ठाग्मा पृथ्मृष्टो भवेत्तनः ।

७१—अत्यन्तं रक्षितास्ते च जिनधर्मविदस्तदा । अभवन् जिनभक्ताश्च साधुसेवापरायणाः । ७४—वर्तीति ३४ पत्राद ।

८५—अपमिह मरुतोवे नगरं द्वीपनामकम् । अधिकारी फिरङ्गीणां तत्र राज्यं करोत्यनम् ।

वा नदा नै र्द्वि वा वशादुद्धारिण नीचुना । धीर्दृष्टं स्वर्गं हीर्षं समाह्वयं समानय ॥८८॥
 काशानो नै र्द्वीपान्तं वा नदा र्दीपमानताः । भवतामार्त्विजं पर्वं निमित्ता ह्यथ भो प्रभो ॥
 सोऽहं तदुत्पन्नासामः निमित्ताः सप्रसादात् ॥ इत्येवमवर्षं हन्वा इत्येवमवसात् ॥९०॥
 ततः सोऽवसात्सर्वीयं सदात्तं सुप्रसादतः । सप्तशतं दूर्ध्वं श्रीमदाचारं स्वर्गं चत्तन ॥९१॥
 तपोदाधय आसीत्तो ह्यवर्षं तत्र सोऽननम् ॥ इमं इमं नदा तत्र नैवं मातृश्यां नदा ॥९२॥
 अथतस्मै विरंतीणां सप्तमेतदुत्पन्नं भोः । भवताकारणायां नैन मेविन आगतः ॥९३॥
 इत्यादि वयस्य हीमो वाईदाई इतोः दुःखः । वा इतो धीशुरोरेत्ये पत्रे विरंतिभूतोः ॥९४॥
 तदर्थं वाचसायां शीतसायं नदा दूरः । धीशूर्वाचारणं भूत्वा धीमंतेनाप्युत्पन्न ॥९५॥
 वा नदा तदुत्पन्नं तत्र सप्तशतं तदुत्पन्नं । आत्सर्वं पदंवायेषु न सर्वां सुत्यो यः ॥९६॥
 सप्तशतं पथि धर्माणां सप्तशतं पदंमार्तय । लोहानवर्मिणः श्रुतिः सात द्वीपदूर्ध्वं प्रमान् ॥
 नदा वीक्ष्य तत्रतः सप्तो वेदपुत्रोऽप्यगात् ॥ मन्वा ह्यनोमर्षं श्रुतिं समानपदुभाभवे ॥९८॥
 इत्येति साधने वेदमन्वादिपुत्रममरीम् ॥ सो दूरभेवतात्तः वा सामन्तमिहागतः ॥९९॥
 वा अरेति नदा र्दीपः वा आदात्तं समाह्वयः । सोऽवसात्सर्वान्निवे तत्रय पदंवाभाविषं ददौ ॥
 पदंवाभाविषं भूत्वा वा श्रुतिपत्तां दृष्टि । विरंतिवच वा भी पदंमोहीमदुर्गा मियाः ॥१०१॥
 पदंमोहीविधानेन वा सप्तशतोऽध्वयु श्रुति । आह वेति पदेष्टं भो निवसन्त्रव माधरः ॥१०२॥
 तत्राभवादागतय धीश्रुतिः सप्तो ह्येवं । सप्तो ह्ये सप्तुर्मास्यो न्यवसत् पदंइत्ये ॥१०३॥
 दुरापानेन दुरा निषेधं धर्मापानं च वृत्तय । विरन्तमिवात्सर्वं वरापाने सदातनय ॥
 आपसे धीविर्गतीणां सापुनेशापराणय । विषय वरणात्सर्वं मन्मये वा सुदन्तः ॥१०५॥
 धीमदुद्दीपपुरं निषेधं मन्मन्मय माधरः । निवसन्ति हि कुर्वन्तः कारयन्तय सप्तुहपतः ॥१०६॥

—इति विरंतीणां भधिकारीमत्रिचोषः धीद्वीपे ।

मनिष्ठा मिनविस्वानां मनिहोषोऽप्यनीधिनाय । मामारोपादयोऽनेके धर्मा पूर्कृतोऽधिकाः ॥
 देसे देसे मरीषोऽधिमन्मर्षमिगुन्दरः । सर्वदा सर्वदानार्थं धर्मि प्रमे पुरे पुरे ॥१०८॥
 वृताः धीश्रुतिं तस्याः कारिताय विदोषतः । तानर्षं नास्ति सर्वान् प्रत्यविस्तरभीतिनः ॥

—विमिर्विदोषकम् ॥

सप्तशतोऽवसात्तदि नीधंवाषा अनेकधा । अनेकमह्वोऽपुत्रः सोऽकरोदुत्सरोत्तरः ॥११०॥
 लिखितं गात्रं सप्तशतोमि मन्मन्मन्मन् दिने दिने । वर्णनीयान् सदा देवैर्यतोऽहमलसो भूषत् ॥

इत्थं वासकुमारचारुचरणादानप्रभावोऽयं
 माहात्म्यं विजयादिसेनगुणोष्मन्त्यं जगत्विभुषणम् ।
 श्रीश्रीवत्सभपाठकः समपठयन्नाचकाः मन्त्रं
 श्रावंश्रावमनिन्दिनं स्वहृदयेऽभ्यानन्दनाऽनिन्दिनाः ॥११०॥

इति श्रीवत्सभोपाख्याय विरचिते श्रीमत्सामन्ताभिराज पातपादि श्रीमत्सदा प्र
 जगद्गुरु विरुदधारक भ० श्रीदीरविजयमूरीश्वर० पातपादि श्रीनिर्दाम्गीर प्रथम महान्त
 विरुदधारि भट्टारक श्रीविजयपदेनमूरीश्वर गुणगर्जन प्रबन्धे श्रीमद्विजयपदेनमाहात्म्य नाः
 महाकाव्ये श्रीविजयपदेनमूरी शंभ्रापदयनभावोद्भव श्रीविजयपदेनमूरि माहात्म्यवर्णनो नव
 पद्यः सर्गः ॥६॥

११२—मो आचकाः ! तत् विजयादिसेनगुणोः श्रीविजयसेनमूरीश्वरस्य माहा
 सन्ततं सदा श्रावं श्रावं श्रुत्वा श्रुत्वा स्वहृदये अभ्यानन्दत । कथंभूतं इत्थं अनेन प्रकां
 श्रीमदकचर पातिसाहि परिषद्वादाविधानपराजितानन्तप्रतिवादिशृन्दादिलक्षणेन वासकुम
 चारुचरणादानप्रभावोद्भवम् । पुनः कथंभूतं ? सत्यं । पुनः कथंभूतं ? जगद्विश्रुतम् । तदि
 किं ? यन्माहात्म्यं श्रीश्रीवत्सभपाठकः समपठयत् अकथयत् ।

सप्तमः सर्गः

आससाद् नैपुण्यं पुण्यं पुण्यवतां सताम् । सयौवनमिव श्रेयः स यौवनवयस्य सत् ॥१॥
 दान्तानां समस्तानां तपोभेदविधानतः । साह्ये भवचनेऽधीती सोऽभवत् क्रमपाठतः ॥२॥
 दर्शं ततः सूरिः क्षणपुक्तः प्रतिक्षणम् । विद्याविजयनामायं गणिरित्यमनीद् भुवः ॥३॥
 एषस्य दातस्याऽस्मिन् पञ्चपञ्चाशत्सरे । धीमत्यहम्मदायादोपपुरे धीशकन्दरे ॥४॥
 रितापाः प्रतिप्याया उत्सवे भूरिरैष्यये । भादेन लहुभाकेन स्ववंशाम्भोजभास्वता ॥५॥
 स्यचेताः श्रीसूरिभूरिसूरिद्विपोपमः । पण्डितपदमानन्दि तस्मै पुण्यात्मने ददां ॥६॥
 गौरीयैः सिते पत्ने मकृष्टे पञ्चमीदिने । ऐशदेवसमाहृतजनवृन्दविराजिते ॥७॥

—चतुर्भिः कलापकम् ॥

अस्ति भरतक्षेत्रे स्तम्भतीर्थाभिर्धं पुरम् । यत्सुखं वर्तते तत्र न तत्स्वर्गे कदापि हि ॥८॥
 धीपार्श्वनापस्य महिमा महिमाऽवति । आवतीव द्वियं द्रष्टुं वार्धिवैलाच्छलात्किल ॥९॥
 पार्श्वनिने नित्यं नौतीवान्वहमम्पुधिः । वेलाच्छलेन सदृत्नाक्षतान् मुञ्चन् पुरान्तिके ॥
 सन्ति सतां सन्ति गृहाणि व्यवहारिणाम् । विमानैः स्पर्धमानानि मनोरमतयोद्यकैः ॥
 निवसन्ति च ये तत्र द्रव्यादृषा व्यवहारिणः ।
 दातृत्वसद्गुणाधिभयात् सुरेभ्यो भागिनोऽधिकाः ॥१२॥ युग्मम् ॥
 धारी सदाचारी ब्रह्मचारीश्वरः परः । परन्तपतिरस्कारी श्रेयस्कारी सदा नृणाम् ॥१३॥
 धर्मकारी गुणाधारी प्रीतिकारी नरोत्तरः ।
 व्यवहारीश्वरस्तत्र श्रीमल्लो नाम वर्तते ॥१४॥ युग्मम् ॥

?—स विद्याविजयः अथ पुण्यवतां सतां मध्ये पुण्यं अत्यद्भुतत्वात् अनिन्दनीयत्वात् च
 यत्र नैपुण्यं निपुणमात्रं आससाद् प्राप्तवान् । कथंभूतं नैपुण्यं ? श्रेयः अतिशयेन प्रशंस्यम् । पुनः
 अमूर्तं उत्प्रेक्ष्यते—स यौवनमिव सह यौवनेन वर्तते यस्तत् सयौवनः; सत् सयौवनं तदिव; पादृशं
 वनवयोपुक्तं शरीरं श्रेयः स्यात् । तथा नैपुण्यमपि अतिविशिष्टत्वात् अध्ययनाध्यापनादियु
 क्तैरेषु जागरूकस्फूर्तिमन्वाद्य यौवनयुतगुणमित्यर्थः । यौवने हि सर्वं अप्रशंस्यमपि प्रशंस्यतर्
 ति तर्हि प्रशंस्यस्य किं वक्तव्यं, नैपुण्यस्यास्याधिक्यात् अत्यद्भुतत्वात् च । यौवनयुतेन
 वयं केवळं नैपुण्यमेव प्राप नाग्यीकमपीत्याह—च पुनः यौवनवयः आससाद् । कथंभूतं
 वनवयः सत् प्रधानम् ।

९—प्राक् आवतीति क्रियापदं भाक् पूर्वकं । नामस्त्वेन पालनार्थं महिशादोऽत्र इकारान्त
 णादिकः । द्वितीयं आवतीति क्रियापदं गत्वर्थस्यापि अवधातोराक् पूर्वकत्वात् आगमनार्थ-
 सिध्यम् ।

निधला बहुला लक्ष्मीरुल्लासं मल्लते कुले । नाम जल्पन्ति जल्पाकाः श्रीमल्ल इति सार्यकम्
भ्रातृव्यस्तस्य वा भाति सोमः सोमसमाज्ञया । सोमवत् सर्वलोकानामभिषेकः मियंवदः
सोमो नाम जगज्ज्योतिः समरात्रिदिव्युतिः ।

अन्यो रात्रियुतिः सोमः किर्यांस्तस्याग्रतोऽवति ॥१७॥

अथैतस्यान्यदा चाग्रे भक्त्यैकाग्रश्रुतिश्रुतेः । लोकोक्ता लोकवार्तेति कैश्चिदीच्यन सज्जनः ॥१८॥
विजयसेनमुरीन्द्रस्वशिष्यमभिषेक्षति । विद्याविजयनामानं विद्याविजयमाननात् ॥१९॥
धुत्वा स ईदृशं वाक्यं विवेकी धर्मकर्मसु । वाञ्छन् नवनवं धर्मं हृद्यविन्दत्तदेदम् ॥२०॥
एतत्पट्टाभिषेकस्य महोत्सवमहोत्सवम् । करवाणि तदाऽभाणि तेनेति च तदा जनाः ॥२१॥

लक्ष्मीरनर्गला लीलां कुस्ते मम वेस्मनि ।

युज्यतेऽस्याः कृतार्थत्वमस्मिन्नुत्सवकर्मणि ॥२१॥—पाठान्तरम्

—इति व्यज्ञपयत्सङ्घं विनयात्स महर्द्धिकम् । करवाण्याज्ञयावोऽहमेतत्पट्टमहोत्सवम् ॥२२॥

१५—मलि मलिघारणे भवादिरात्मनेपदी । जल्पाकाः पण्डिताः ।

१६—तस्य श्रीमल्लस्य भ्रातृव्यः सामः सोमनामा सोमसमाज्ञया चन्द्रोज्ज्वलयशसावा-
भाति आवेशयेन शोभते । यदाः कीर्तिसमाप्ता चेत्यमरः । सोमवत् चन्द्रवत् सर्वलोकानामभिषेकः ।

१८—भक्त्या एकाग्रयोः श्रुत्योः कर्णयोः श्रुतिः श्रवणं यस्य तस्य भक्त्यैकाग्रश्रुतिश्रुते
यद्यत्र समाप्तान्तमेकपदं तर्हि इको यणर्धाति याणि एकादशस्वरमध्य एव पाठः । अथ
भक्त्येति एतीयान्तं पदं पृथक् तदा पृद्धिरेचीति पृद्धौ द्वादशस्वरमध्य एव पाठः । इती
किं तदाह ।

१९—विद्याविजयाभ्यां माननं विद्याविजयमाननं तस्माद् हेतोः । अथवा विद्या ष
विजयश्च माननं चेति त्रिभिः समाहारे एकयद्भावे च विद्याविजयमाननं तस्माद् हेतोः । अथवा
विद्याविजयमाननमिति पाठः । तदायमर्थः—कथंभूतं विद्याविजयनामानं विद्याविजयाभ्यां कार-
णाभ्यां माननं सर्वलोकं यस्य स तथा च । अथवा विद्याभिधनुर्देसक्याभिः शिक्षा कल्पो व्याक-
रणमित्यादिकाभिर्यो विजयसेन कारणेन माननं यस्य स तथा चम् ।

२०—विद् विघारणे कृपादिः परस्मैपदी ।

२१—यदा तस्मिन् काले श्रीविजयसेनमुरिः विद्याविजयनामानं स्वशिष्यमभिषेक्षति
इति अथनकाले । तेन श्रीमल्लेन जनाः अर्थात् श्रावकलोका इति अभाणि इतीति किं एतत्पट्टा-
भिषेकस्य विद्याविजयपट्टाभिषेकस्य महोत्सवमहोत्सवं करवाणि महान् करसर्वा यस्मिन् यस्माद्
वा दर्शनाच्छोकानां स महोत्सवः महोत्सवमहोत्सवश्च महोत्सवः महोत्सवश्चासौ महोत्सवश्च
महोत्सवश्च महोत्सवश्चम् ।

नेः]

सहोऽपि तदाऽवादीदाश्रवो भवतोऽस्त्यपम् । मा प्रमाद्य हृदानन्य सद्यः श्रीमद्भक्तं कुरु ॥
 नः श्रीमद्भक्त आनन्दाचदानो मोदमेदुरः । श्रीसहस्रस्य ममसं साङ्ग इति पत्रे व्यनेखयन् ॥२४॥
 वस्ति श्रीदेवमादीन्य सर्वाभीष्टार्थदायकम् । श्रीमत्पद्मदावाद्पुरं मद्भर्तृवरं ॥२५॥
 वेजयसेनगूरिः स जिनशासनभूषणम् । राजते यस्तपः कुर्वन् इन्ति पातरुदृषणम् ॥२६॥
 चरितं दुरितं इन्ति नामोचारोऽपि ते कृतः । किं स्तुमस्त्वत्पद्माम्भोजनन्दनापूजने गुरो ॥
 तत्र स्युः सम्पदः मयो निरवद्या निरापदः । यत्र त्यगरणन्यामः किं स्तुमस्त्वत्पदस्त्विति ॥
 एवं गुरीश्वरं स्तुत्वा वन्दते च वदत्यदः । स्तम्भतीर्थस्थितः श्राद्धः श्रीमद्भक्तमहत्संयुतः ॥२७॥
 ममोदे चाभिनन्दामि भवत्पादमसादतः । इच्छामि च भवन्कापकुदालं कुण्डलमदम् ॥२८॥
 पूज्यराज पद्माम्भोजनमकरन्दस्त्वदीयकः । मदीयनेत्ररोलम्बं पुष्पान्वनागमोद्भवात् ॥२९॥
 भूयांसः श्रावकाः सन्ति पदोत्सवविधायकाः । परमस्योत्सवं कर्तुं चिकीर्षामि गुरुत्तम ॥३०॥
 श्रीपूज्यात् इहागच्छ सहस्रापृच्छय सर्वतः । पिपर्मि परमं सर्वं मामकं हि मनोरथम् ॥३१॥
 पत्रमीदृशमालिख्य धीगुरुचिन्तादरात् । अलिखन्त पुनः पत्रं श्रीमद्भोचिन्तादरात् ॥३२॥
 तद्यथा-स्वस्ति श्रीजिनमानम्प, रम्पयमंपरायणम् । श्रीमद्भक्तमहत्संयुतमिन्द्रात् ॥३३॥
 श्रीमद्भक्तः स्तम्भतीर्थस्थो ज्योक् करोति करोति च । विहसि विनयेनेति विनयी विनयीश्वरम् ॥
 विनयसेनगुरीन्द्रा विद्याविजयनामकम् । युवराज्यपदे स्वीये धर्म्यं न्यममि मममि ॥३४॥
 कर्तुं तस्योत्सवं श्रीमत्सहादेशेन भक्तितः । पाप्मतामीति ततः सहो मृष्यतादिह सद्गुरुम् ॥३५॥
 इह धीस्यम्भतीर्थे-

विपत्तुं परमं मेम धीसंयो मयि सेवते । विपत्तुं च जनाभीष्टमिमं मन मनोरथम् ॥३६॥
 इति पत्रं समालिख्य धीराहोचिन्तादरात् । आह्वयन्नेवकं स्वीर्यं श्रीमद्भक्तः श्रावकगणः ॥३७॥

२३-अर्थं श्रीहो भवत्परतव आभवः कथमवारी अति । आश्रवो वचनेऽस्ति इति ईश ।
 २४-भर्तृशब्द औणादिकः श्रीपर्यायः । सत्या विद्यमानया प्रमाणया वा ग्वादीयगर्भे-

वावात् । भर्तृवा भिया वरं वलात् सद्भर्तृदीवरं तमिमम् ।
 ३१-ज्योक् इति काष्ठभूषणप्रथमयोः । ज्योक् जांशाम् ; ज्योक् इत्य स्युर्वात् । विहरी
 जावाभीधरश्च सगुह इति कर्मधारये विनयीश्वरत्वं । अनेन श्रीमद्भक्तमहत्संयुतमिन्द्रात् ॥३३॥
 विनयोपेतत्वं महर्षिकत्वं च दाशितम् । इतीति किं ? तदाह ।
 ४०-भीष्म इति पद्माम्भोक्तोत्सवकरणद्वयं मम मनोरथं विपत्तुं पुरकम् । कर्तुं इदं
 मनोरथं जनाभीष्टं जनस्य अर्थां श्रीमद्भक्तमहत्संयुतमिन्द्रात् ॥३३॥ इति ॥ ३४ ॥
 अनेन विशेषेण श्रीमद्भक्तमहत्संयुतमिन्द्रात् ॥३३॥ इति ॥ ३४ ॥

पत्रं गुरोश्च सङ्घस्य सेवकस्य करे ददौ । अवादीच तदा मोदात् श्रीमल्ल इति वाचिकम् ॥
 वन्दनां श्रीगुरोर्भूया देयाः पत्रं करे ततः । ज्योक्कारं सर्वसंघस्य पृच्छेथ कुशलं तथा ॥
 आह्वयत्याव भो स्वामिन् श्रीमल्लः सङ्घसंपुतः । त्वदीयागमने तस्य मन आनन्दमाप्स्य
 इत्युदित्वा गुरुं नत्वा भक्त्या परमया तथा । श्रीसङ्घस्य करे पत्रं दध्याज्ज्याकृत्त्य कृत्या
 इति विज्ञपयत्येव श्रीमल्लः सङ्घसेवकः । श्रीमदहम्मदावादसङ्घं सङ्घमिव श्रियाम् ॥४५॥
 विजयसेनसूरीन्द्रं मुञ्च श्रीस्तम्भतीर्थके । स्वशिष्यमभिषेक्तारं विद्याविजयनामकम् ॥४६॥
 इत्युक्त्वा चालयत्सद्यः स स्वसेवकमाशुगम् । सोऽप्यचालीत्तदोचालः शीघ्रकृद् यत्पतिमियः
 सम्पापाहम्मदावादपुरं स त्वरितं चलन् । श्रीपूज्यराजपादाब्जमवन्दत च भक्तितः ॥४७॥
 ददौ पत्रं तदा हस्ते सशस्ते श्रीगुरोर्मुदा । स स्वयं वाचयामास सुमसन्नमना हि तत् ॥
 मददौ सङ्घपत्रं च सङ्घपाणी सदक्षिणः । सङ्घेनापि तदाऽवाचि श्रीमता तत् शुभात्मना ॥
 संपुंय श्रीगुरुः सङ्घ उभौ विमृशतुस्तदा । किं फलं व्यमिति स्पष्टं ह्येति मिय ऊचतुः ॥४८॥
 पूज्यं व्यज्ञपयत् सङ्घः स्तम्भतीर्थं व्रज भभो । वाञ्छितं कुरु तस्याशु यल्लोकः स्पेष्टसिद्धि
 शुभं ह्यहर्तमालोक्य श्रीसङ्घानुज्ञया तदा । विजयसेनसूरीन्द्रः स्तम्भतीर्थमचीचलत् ॥४९॥
 स्तम्भतीर्थपुरं प्राप्नोत् क्रमेण विहरन् गुरुः । श्रीमल्लं सेवकोऽवादीदिति गत्वाऽग्रतस्ततः

सवाधिपाने भविरागो दर्शितः । मनोरथपूरणेन च मयि सेवके परमं प्रेम विभक्तुं धरतु ।

४१-सन्देशवाक् तु वाचिकं इति हेमः । सन्देसओ इति भाषा । इतीति किं तद

४२-अत्र भूयाः देया इति च क्रियापदद्वयं पूर्वाभेदित्यतं उत्तरार्धेऽपि योज्यं । पृ
 कुशलं तथा-इति पदं गुरोः सर्वसङ्घस्य इत्युभयत्रापि योज्यम् ।

४४-भो वदेः भो इति सम्बोधनपदं तेन भो सेवक वदेः कथयेः । किं वदे इत्याह

४५-श्रीमिर्मदो ह्यो यस्म स श्रीमदः । यद्वा श्रीणां मदो ह्यो अविनाशित्वात् यति

सः श्रीमदः । अहम्मदावादस्य सङ्घः अहम्मदावादमङ्घः अथवा अहम्मदावादवासीः सङ्घः अह
 दावादसङ्घः मध्यपरलोपी समासः । श्रीमदश्चासावहम्मदावात्सङ्घश्च इति द्वाभ्यां कर्मपारये श्री-
 हम्मदावादमङ्घस्तं । कथं भूवं । उत्प्रेक्ष्यते भिषो सम्पदां सङ्घमिव समूह मिव ।

४७-सः श्रीमल्लः । पतिमियः स्वमियः ।

५२-वस्य श्रीमल्लस्य स्पेष्ट सिद्ध्या स्ववाञ्छितनिष्पत्त्या सुन्दरीति स्पेष्टसिद्धि

वदि पूज्यः स्तम्भतीर्थे न वासति तर्हि श्रीमल्लः धावको शेषं करिष्यति । परमहोरसवाधिप
 विना च वटाञ्छितं न सेत्स्यतीति अतोऽवश्यं श्रीपूजेन स्तम्भतीर्थे गन्तव्यं परमहोरसवाधिप

स्तम्भतीर्थपुराभ्यर्णं समायाच्छ्रीगुरुर्गुरुः । भवदाहृत आहृतसम्पन्नचयनिधयः ॥६५॥
 पश्यंस्तदागमाध्वानं प्रतिक्षणं क्षणान्वितः । ध्रुत्वा तदागमं चित्ते सोऽनुप्यन् सेवकोदितम् ॥
 श्रीमल्लः श्रावकोऽभ्यापान्महाजनसमन्वितः । स्तम्भतीर्थान्तरा नेतुं बन्दिहं चातिहर्षितः ॥६७॥
 सूरैरन्तिकमभ्येत्य प्राणमत्तत्पदाम्बुजम् । सन्निःप्रदिसिणीकृत्य रूप्यनीराजनां च्यवात् ॥
 बाधमानयनातोद्यैर्गीयमानमुगानकैः । नृत्यन्नर्तकसंघातैः पश्यच्चक्ष्यजनव्रजैः ॥६९॥
 स्तम्भतीर्थपुरस्यान्तरुपाश्रयप्रवेशनम् । उत्सर्षः श्रीगुरुः प्राप ततः श्रीमल्लनिर्मितैः ॥६०॥
 इति पर्माक्षिपं पूज्यः सहस्रसन्तोषपोषिकाम् । सुधासदृशया वाण्या सह्याप समुपादिशत् ॥
 धर्मो यो महल्लं कुर्वाद्दानशीलायनेकपा । तनीं धने तन्नादिदुन्दुभ्ये भविताः सदा ॥६२॥
 पर्माक्षिपमिमां ध्रुत्वा श्रावकाः प्रीतचेतसः । रूपकैर्नालिकेरैश्च चञ्चुर्लेम्भनिकां मियः ॥६३॥
 अय मण्डपमुत्कृष्टमिष्टं मण्डयति स्म सः । नेत्राणां प्रयमो न्दणामुत्सवो दर्शनोचिनः ॥६४॥
 तत्र यत्प्रवृत्तिर्भित्तिर्दंशविज्ञातसन्धिका । विचित्रैश्चित्रिता चित्रैर्नताद्वयपूर्विणी ॥ ६५ ॥
 कुत्रचित्तत्र चित्राणि दृन्दानि विविधानि हि । नानुस्थानमवाप्स्यामः भागैरेति स्थितानि किम् ॥
 कुत्रचित्तत्र पद्मानि नराः क्रीदन्तिवतीच्छया । पशुर्वा प्रापि पुष्पाणि देवानर्पन्विनीच्छया ॥

६५-आहृतः आकारितः । सम्पदां निषयः समूहः स एव तस्य वा निधयो येन सः ।
 आहृतसम्पन्नचयनिधयः । अथवा आहृतानां घातनामनेकार्थत्वात् सम्पन्नानां सम्पदां निषयस्य
 समूहस्य निधय इव आहृतसम्पन्नचयनिधयः । गुरोर्विशेषणमेतत् ।

६८-रूप्याणां रूपकानां रूपइया इति लोकाभाषाप्रसिद्धानां नाराजना कारतो निव-
 ष्टणं इति माषाप्रसिद्धा रूप्यनीराजना नाम् ।

६०-ततः श्रीगुरुः स्तम्भतीर्थपुरस्यान्तर्मध्ये उपाश्रयप्रवेशनं प्रापैत्तत्तैः चि० श्रीम-
 ल्लनिर्मितः श्रीमल्लनाम्ना आश्रयेण कृतैः । शेषाणि आचारि विशेषणानि स्पष्टानि । श्रीं
 यानं गेयं गीतिरित्यभिधानविन्तामाणिः ।

६५-तत्र मण्डपे पूर्वं कृता केनेति कृतपूर्विणी । दृश्यतेति तामाशे सपूर्वादेति निः
 क्रमेभ्यो ङीप् इति ङीप् ।

६६-दृन्दं स्त्री पुरुषौ । अनुपम्यात् ।

६७-तत्र मण्डपकृतौ कुत्रचित् पद्मानि कमलानि बहुः दृश्यन्ति । कदा नराः ङीदन्तु इती-
 ष्टया इति वाच्यता बहुषुं दृश्यन्ति इव । लोका अपि कस्मिंश्चित्पुरुषे ङीदं कुमुदायाः परमवेदा-
 दिना भान्ति । अस्मान् छात्या च अग्नेऽपि केचन ङीदन्ति इति च वाच्यम् । तदा पद्मान्ददि
 अत्यकुटाकारैरसोभन्त । श्रीविद्याविजयं द्रष्टुं समागता नराः अस्मान् छात्या ङीदन्तु इति कदाचिदु-
 च पुनः । तत्र मण्डपकृतौ कदापि पुष्पाणि कुन्दादीनि बहुः । कदा ? अत इति पुरांरंभेर्दं

अशोभन्तरां तत्र कुत्रचिद्भुजातयः । शश्वत्कारस्कराः साराः सहकारादयः किल ॥६८॥
 तमेप्यन्ति नरा द्रष्टुं ये तेऽर्कातपदुःखिताः । मा भवन्तु निपीदन्तु च्छायास्त्रिणि स्थिता इव
 कुत्रचित्तत्र मातङ्गास्तुरङ्गाः करभा अपि । तिष्ठन्तु स्यामिनः श्रान्ता इति भक्त्या स्थिता इव
 तस्योपरि समाकृष्टमुत्कृष्टं व्यलसत् स्थुलम् । चतुर्दिग् शल्लरीयुक्तं विद्युक्तं सर्वदर्पणः ॥७१॥
 श्वेतमिव वहिः श्वेतं प्रत्यक्षभेतपर्यतम् । द्युवन्ति पण्डिता यत्तद् व्यद्योतनतरां किल ॥७२॥
 द्यावाभूम्योर्विचालस्थं विमानं कोऽपि कौतितम् । चित्रव्याजात्समायुक्तं सुपर्वत्वात् सुपर्वभिः
 तत्रान्तर्षत्र चित्राणि पुरुषाणां योषितामपि । तन्मिपात्तानि तं द्रष्टुं छात्रा देवा इवावसुः ।
 सद्गर्णा इव सद्गर्णाः प्रस्तीर्णा लिखिता युधेः । तस्याऽशोभन् भूपट्टे नानाकारा युवादराः ।

पदमिहाप्यनुकृष्य व्याख्येयं । ततो नरा देवान् अर्चन्तु इतीच्छया इति वाञ्छया वसुर्वा शुशुभिरे इव ।
 अत्र वार्तालेशः पुष्पाणि हि इत्यचिन्तयन् यत्रराः श्रीविद्याविजयं द्रष्टुमायास्यन्ति तत्र च नन्दि-
 मारोपयिष्यन्ति नन्दौ च देवप्रतिमा भविष्यन्ति तासां पूजार्थं तत्कालगृहीतपुष्पाणि त्रिलोक्यन्तौ
 ततो वयं प्रागेव तत्र भवामश्चेत्तर्हि त अस्मान् छात्वा प्रतिमाः पूजयन्ति इति वाञ्छया पुष्पाणि
 वभुंरिवेति कवेरुत्प्रेक्षा । वा इत्यव्ययमिवायें ।

६९—ननु माघमासे पदमहोत्सवोऽभूत् । माघस्य शिशिरर्तौ संभवात्कथं अर्कातप-
 दुःखिता इति । प्रूमः शिशिरौ अतिशीतत्वात् अर्कातपस्य सुखकारित्वेऽपि प्रायोदुःखकारित्वात्
 प्रभूतकालमासेवनेन दुःसहत्वात् । अर्कातपदुःखिता मा भवन्तु, छायासु निपीदन्तु इति
 सहकारादीनां विचारो न दुष्ट इति ।

७२—तत्स्थुलं व्यद्योतततरां अतिशयेन व्यराजत । तदिति किं यत् स्थुलं प्रति पण्डित
 प्रत्यक्षश्वेतपर्वतं कैलासपर्वतं द्युवन्ति । कथंभूतं स्थुलं वहिः श्वेतं घवलं । किमिव ? श्वेतमि-
 रूप्यमिव । यथा रूप्यं श्वेतं भवेत्तयेदमपि वहिः श्वेतं । स्थुलस्य वहिः श्वेतत्वात् रूप्योत्प्रे-
 कैलासपर्वतोत्प्रेक्षा च युक्ता ।

७३—कोऽपि अर्थात् कविः । तं मण्डपं द्यावाभूम्योराकाशपृथिव्योर्विचालस्थं मण्डपस्थि-
 विमानं कैति कथयति नायं मण्डपः किन्तु विमानमिति । कथं ? चित्र व्याजात् । देवदेवीचित्र
 मिपात् सुपर्वभिर्देवैस्समायुक्तं सहिषं कस्मात्सुपर्वत्वात् प्रधानमहोत्सवात् ।

७५—तस्य मण्डपस्य भूपट्टे सद्गर्णा इव प्रधानाक्षराणां । सद्गर्णाः प्रधानास्तरा इतीति
 प्रमुखाच्छादनवस्त्रविशेषा अशोभन्त । कथं भूताः सद्गर्णा युधैश्चतुरनरैः फरास इत्यादि भाषा
 प्रसिद्धैः प्रस्तीर्णा विद्याया इति भाषाप्रसिद्धाः । द्वितीयपक्षे—कथंभूताः सद्गर्णाः प्रधानाक्षराणि
 युधेः पण्डितैः प्रस्तीर्णा विमानं मण्डपं मण्डपस्थि-विमानं मण्डपस्थि-विमानं मण्डपस्थि-विमानं

अथ भोजनसामग्रीं कारयामास सोऽग्रिमाम् । मुषामिव सुरेन्द्राणां नराणामतिवल्लभाम् ॥

तत्रादौ मोदकान् दिव्यान् खज्जकान् सज्जनोचितान् ।

कुण्डलीघृतपुरादीन् श्रीसंज्ञैलादिमिश्रितान् ॥ ७७ ॥

[तानेव च कर्पूरकाशमीरद्रव्यसंयुतान् । अन्यानपि महावीर्यान् बहुजातीनकारयत् ॥ ७८ ॥

तो नानाविधानेकदेशेभ्यो व्यवहारिणः । श्रावकानाहयामास तेऽप्यागच्छन् समृद्धितः ॥

गानन्ददायिनं नन्दिं न कैश्चिदपि निन्दितम् । अघारोपयदानन्द्रास्तस्य तदा सतदात्मनः ॥८०॥

स्योपरि चतुर्दिक्षु चतुरथतुरो जिनान् । स्थापयामास साक्षित्वे सर्वविघ्नोपशान्तये ॥८१॥

ऽष्टपेऽथ समामच्छदतुच्छोत्सवपूर्वकम् । विजयसेनमूरीन्द्रो विद्याविजयसंयुतः ॥८२॥

भूय श्रावका लोकास्तथान्ये तं दिदृशुः । आसतान्तर्विद्विष्वक् मण्डपस्य यदृच्छया ॥८३॥

गोदशस्य शतस्यास्मिन् सप्तसञ्ज्ञासंभवति । वैशाखशुद्धि चतुर्थ्या गीतगानादिपूर्वकम् ॥८४॥

हरिमन्त्रपयो मूरिः माद्रात् पाणो तदीयके । अश्रावयथ तत्कर्णे दक्षिणे पुष्पणाचिन्ते ॥८५॥

हरिमन्त्रं मद्रायाय मूरिरित्यववीन्मुखात् । मूरिर्विजयदेवोऽयं सर्वसङ्गममहात्म ॥८६॥

मईत्सिद्धमद्राचार्योपाध्यायाः साधुसाधवः । कुर्युः सङ्घस्य कल्याणं पश्यते परमेश्विनः ॥८७॥

स्यादीर्वच उत्कृष्टमादिशद्धर्मसाधकम् । विजयदेवमूरीन्द्रस्तनः सङ्घस्य महिरा ॥८८॥

श्रीमल्लः श्रावको हर्षात्ततो रूप्याणि सादरः । ददौ श्रावकमहोभ्यो याचकेभ्योऽपि भावकः ॥

भोजनानि पुरोक्तानि मोदकादीन्यभोजयत् । आहृतानप्यनाहृतान् श्रावकान् न जनानपि ॥

श्ले ङीसिताः । पुनः कथं० ? नानाकारा विविधभित्राः । द्वितीयपक्षे शिबियाहृतयः । पुनः

कथं भूताः० ? मुषादराः मुषानां अघात् महद्विक्रोतमछोकानां आदरो वेपु ते । तथा परद्वि-

श्लोक्तमछोकयोग्या इत्यर्थः । द्वितीयपक्षे । पुनं कथं० पुषैरादिरगते इति मुषादराः ।

८०-हरिमन् नन्दी अर्थात् नन्दिरचनयायाः करणे आहृताः आहृतयः नन्दिरचनया

करणप्रवीणा नरा इत्यर्थः । वदाहृता सद्य तदाहृतैर्बर्तते यः स सतदाहृतः । नन्दिरचनयाकरणप्रवीण

नरसंयुत इत्यर्थः ।

८९-अत्र रूप्यशब्दो नाणकपर्यायः । पद्मशेखरः-रूप्यं व्यादाहृतयर्णरजतेऽरजतेऽवि

वेति । यथा-मणिरूप्यादिविशानं सद् विदं नाणुमनिचमितिः ।

९०-स श्रीमल्लः भावकः श्रावकान् अपीति रागुष्ये जनात् अर्थात् भावकेभ्योऽप्याह

छोकान् पुरोक्तानि मोदकादीनि भोजनानि अभोजयत् । कथंभूतान् भावकान् आहृतय

परदेशेभ्यः परनगरैभ्यो वा आकारिताम् । पुनः कथं० अनाहृतान् अनाकारिताम् परदेशादेशवा

परनगरादेश्या वा स्वनगरानिवाशिन इत्यर्थः । आहृतानिति विशेष्येन यत्नराहृतयदिति-

निरवर्ततसत्कान्त एव सूरिपदोत्सवः । न्यवर्तत च सर्वपां सन्ततिर्दुरितांहसाम् ॥११॥
 ततः सर्वत्र सर्वत्र प्रावर्तत जयारवः । श्रीसूरेः श्रावकेशस्य श्रीमल्लस्य च निर्मलः ॥१२॥
 श्रीमत्पत्तनसद्द्रुक्ते निरमाद् वन्दनोत्सवम् । सहस्रवीर आनन्दाद्यस्य द्रव्यव्यादाद् घनाः
 षोडशस्य शतस्यास्मिन् अष्टपञ्चाशत्सरे । पृथ्यां पीपस्य कृष्णायां गुरुवारे शुभावे ।
 ततः शंखेश्वरं पार्श्वजिनं नन्तुं च जग्मतुः । गुरुशिष्यावलस्येतां सल्लाकैर्विनयात्तदा ॥१३॥
 मरुदेशनिवास्यत्र हेमराजश्च सहस्रपः । शत्रुघ्नये जिनान्नन्तुं गच्छंस्तावभ्यवन्दत ॥ १६ ॥
 समस्तमरुदेशादिदेशवासिजनान्वितः । स्वश्रुजोपार्जितद्रव्यव्ययं कुर्वन्ननेकधा ॥१७॥
 बहवोऽत्राभवन् भव्याऽवदाताद्योत्सवा नवाः । निर्मिताः श्रावकैर्वक्तुं तानलं नाऽलसौ ।

इत्थं वासकुमार एष उदयी माकूपुण्यपुण्यार्जनात्,
 श्रीमत्सूरिपदं क्रमादलमत प्राप्तिं कसाप्राज्यकम् ।
 श्रीश्रीवल्लभपाठकेन पठितं लभ्यं न पुण्यं विना,
 ध्रुत्वेति प्रवणा भवन्तु भविका धर्मे मनःशुद्धितः ॥१९॥

इति श्री श्रीवल्लभोपाध्याय विरचिते श्रीमद्विजयदेवमाहात्म्यनाम्नि महा
 श्रीविजयदेवसूरि सूरिपदप्रदानवर्णनो नाम सप्तमः सर्गः ॥७॥

शुपुरश्रीमदहम्मदावादादिनगरनिवासिनः श्रावकाः । अनाहूतानिति विशेषणेन च श्रीस्वामि
 निवासिनः श्रावका इत्यर्थोऽवसेयः ।

१२-सर्वान् प्रापते इति सर्वत्रः सर्वरक्षकः॥ सूरिपदोत्सवे वन्दिलोकाः कारातः छोटि
 षटकादयो जन्तवोऽपि पञ्जरदिवः छोटिता इति सर्वत्र इतीदं विशेषणं पुष्टम् ।

१३-सहस्रवीरः पारिकूलगोत्रः ।

१५-पार्श्वमार्धव्याख्या । तदा तस्मिन्काले श्रीविजयसेनसूरि श्रीविजयदेवसूरि
 श्रीशङ्खेश्वरपार्श्वजिननमस्करणहेतव श्रीशङ्खेश्वरनगरप्राप्तिसमये सल्लोकैः पण्डितलोकैर्विन
 यितः । गुरुशिष्यौ श्रीविजयसेनसूरिगुरुः श्रीविजयदेवसूरिः

१८-अत्र श्रीशङ्खेश्वरनगरे मरुदेशनिवासी पिपाडिमामवास्तव्यः साहश्रीतालाहा

अष्टमः सर्गः

अथैवं वर्तमानोऽसौ वर्षमानं दिने दिने । जिनशासनसाम्राज्यं धुनक्ति सुतिमचरम् ॥१॥
 अदीप्तत घनान् शिष्यान् प्रतिद्रुमनेकधा । विनयदैवयूरीन्द्रो जिनधर्मोपदेशतः ॥२॥
 धर्मोपदेशतो यस्य प्रतिबुद्धा भवन्ति हि । भण्पास्तीर्थैरस्येव श्राद्धाः सम्यक्त्वधारिणः ॥३॥
 सर्वदा सर्वदा यस्य सफला धर्मदेशना । लोकानां कल्पवल्लीव निष्फला स्यात्कदापि न ॥४॥
 अथ श्रीमेरुताद्रङ्गे मण्डनो भूमिमण्डनम् । श्रीचौरवेदिपागोत्रे समभूत् श्रावकोत्तमः ॥ ५ ॥
 सुरताणः सुवस्तस्य प्रथमः मयमः कुले । द्वितीयो नाथ इत्यारव्यः समभूत्समभूत्तमः ॥ ६ ॥
 नापस्यात्मरहोऽभूर्वस्त्रपो लोकत्रपोचमाः । केशवः श्रीकपूरश्च कमानामापि च क्रमात् ॥ ७ ॥
 यथाक्रममवर्धन्ते पाल्यमाना अहर्निशम् । मात्रा पित्रा तयान्यैश्च त इवात्ममनोरथाः ॥ ८ ॥
 समये पितरौ तांश्च सर्वविद्या अपाठयन् । श्रीममध्यापकाभ्यर्णादिपठंस्ते च ताः समाः ॥ ९ ॥
 तनयानां विवाहाय सत्कन्या प्यवहारिणाम् । अयाचेतांतरां प्रेम्णा पितरावादरेण हि ॥
 अस्मिन्नवसरे पुत्रौ द्वौ केशव-कपूरकौ । नोपयच्छावहे कन्ये अमृतामिति धर्मिणौ ॥ ११ ॥
 संसारिणां हि संसारे स्यात् मियं पाणिपीठनम् ।

तत्रौ न्यपिष्पतां षाली कस्माद्यिदपि कारणात् ॥ १२ ॥

संभावयाम ईदृशं तत्र मिथ्या न सर्वथा । कारणं स्तोत्रसंसार उपान्तमुक्तं पुनः ॥ १३ ॥
 षट्कावपि तौ पित्रा मात्रा बान्यैर्निर्जरपि । विवाहं नाभ्यमन्येतां स्तोत्रसंसारिणौ यतः ॥
 दीप्तमेवाभ्यमन्येतां तदा तौ मुहुने रतौ । रतौ यत्र भवेत् यो यत् तदेवाङ्गीकरोति सः ॥१५॥
 पितरौ च पितृव्यश्च सर्व एते प्रयस्ततः । उद्विधा भवतोऽभूवन् सम्यक् तत्प्रतिबोधिताः ॥१६॥
 ततस्त ऊचिरे सर्वे संभूयेति परस्परम् । वयं च प्रव्रजिष्यामो यथेतां प्रव्रजिष्यतः ॥ १७ ॥

६-समस्यां सर्वस्यां भुवि उत्तमः समभूत्तमः । सर्वार्थस्य समशब्दस्य सर्वादिगणे
 पाठान् श्रीलङ्के सप्रम्येकवचने, सर्वनामः स्याद् ऋक्षयेति; स्याद् इत्यागमे आपश्च ऋक्षे
 समस्यामिति रूपसिद्धिः ।

९-ताः सर्वविद्याः, कथंभूताः समा मनोरमाः । समं साश्चरितं सटक् इत्यनेकार्थः ।

१६-पितरौ नायाभिषः पिता, नायकदेवी माता । पिता च माता च पितरौ ।
 पितामात्रेति पितृशेषः । च पुनः पितृव्यः काकव इति लोकभाषाप्रसिद्धः, सुरताण इति नामा
 एते प्रयः । कथंभूता एते प्रयः । ततो विवाहानङ्गीकरणम् । ताभ्यां केशवकर्मचन्द्राभ्यां प्रतिबो-
 धिताः । अयं संसारी दुःखदायी, विषोपमा विषया इति शापिता ये ते तत्प्रतिबोधिताः ।

अथास्मिन् समये शास्त्रि बलभद्रो महीपतिः । राज्यं श्रीमंडताद्वे भ्रातृगोपायसंयुतः ।
सोऽशृणोत् लोकवाचंति प्रव्रजन्ति हि पण्णराः ।

पिता माता त्रयः पुत्राः पितृभ्राता तथा महान् ॥ ?
गृहं गृहांश्च संत्यज्य प्रभूतानि धनानि च । स्वयंबुद्धा इव ज्ञानान् मियोबुद्धा विनादतः ॥
रूपस्वभावलावण्यैरुत्तराः कुरवः किमु । नोत्तरे चापरे लोका यानाख्यान्तीनि पण्डिताः ॥
बलभद्रमहीपालस्तदेत्याकर्ण्य विस्मितः । तान् समाकारयामास प्रविमुच्य निजं नरम् ॥२॥
नृपमैष्यस्ततस्तेषां गृहे गत्वेत्युपादिशत् । ह्यने बलभद्रोऽसौ युष्मान् भो पण्णनरा वृत्तम्

२०—गृहं मन्दिरं गृहान् परिणीतस्त्रीः स्त्रियं वा । परिणीतस्त्रीवाचां गृहशब्दः पुंस्त्री-
लिङ्गः पुंस्ययं बहुवचनान्त एव । मिथः परस्परं बुद्धाः ज्ञातधर्माधर्मकलाः । एतौ अट्टाऽमुक्तमो-
केशवकर्मचन्द्रनामानौ पुत्रौ बालकौ यदि प्रव्रजतस्तर्हि वयं मुक्तमोगाः संसारे कथं विष्टाम,
स्थास्याम इति कारणादेव मातृपितृपितृव्या यथाक्रमं मियो बुद्धाः । कस्मान् ज्ञानान् । अत एव
पुनः कस्मात् विवादतः । कथंभूता एते उत्प्रेक्ष्यते स्वयंबुद्धा इव ।

२१—पण्डिता यान् मातृपितृपितृव्यपुत्रान् पद् नरान् इति आख्यान्ति कथयन्ति । इती-
किं; कथंभूताः पण्णराः । किमु इत्यव्ययं विचारे । रूपस्वभावलावण्यैः करणभूतैः । उत्तराः कुरवः
उत्तरकुरुक्षेत्रोत्पन्ना युगलिन इति विचारयन्ति । न अपरे अन्ये लोका उत्तरे उत्तरदेशोद्भवाः ।
यादृशाः रूपस्वभावलावण्यैः उत्तरकुरुक्षेत्रोत्पन्ना युगलिनः सुन्दरास्तथा एते पण्णराः अपि सुन्दराः-
नान्ये उत्तरदेशोत्पन्ना लोका इत्यर्थः । उत्तराः कुरव इत्यत्र सत्यामपि न नास्तीति निषेधक्यत्वात्
पूर्वापरेति सूत्रेण वैकल्पिको जसः शी न भवति । व्यवस्येति कोऽर्ः । स्वाभिधेयापेक्षोऽवधिनियमो
व्यवस्था । अस्यार्थः—स्वाभिधेयो दिग्देशकालस्वभावोऽर्थस्तमपेक्षते यः सः स्वाभिधेयापेक्षः ।
एवं विधो योऽवधिनियमः स व्यवस्था । तत उत्तरशब्दस्य दिग्देशकालस्वभावे अर्थे सत्यपि
उत्तरशब्दात्पूर्वापरेति वैकल्पिको जसः शीभावानिषेधो नामत्वात् । ननु उत्तरशब्दस्य दिग्देशकाल-
स्वभावानां नामत्वे सत्यपि न नास्तीति कथं कथयतेति चेत् ननु—कुरवो द्विधा—मेरुपूर्वात्
दक्षिणस्यां दिशि भवत्वात् देवकुरवः । देवशब्दपूर्वत्वेनैव प्रसिद्धत्वात् तेषां न दक्षिणशब्दपूर्वत्वे-
नेति उत्तरस्यां दिशि भवत्वात् । उत्तरशब्दपूर्वत्वेनैव प्रसिद्धत्वात् । उत्तराः कुरव इति कुरव
इत्युक्तेश्च सामान्येन उभयोः देवकुरव उत्तरकुरव इत्यनयोर्महणं स्यात् । तत उत्तरशब्दस्य विशेष-
स्य द्योतकत्वात् उत्तरा इत्युक्तेरुत्तराः कुरव इति लभ्यते । अत उत्तरशब्दस्य कुरव इत्यस्य
नामान्तरद्योतकत्वात् । नास्तीति कथनं न दुष्टं । उत्तर इत्यत्र पूर्वापरेति वैकल्पिके जसः शीमादे
प्रथमा बहुवचनं । नात्र प्रत्ययो न च तस्य लोपः । कुरव इत्यत्र जनपदे लुप् इति अण् प्रत्यय
लुपि सति लुपियुक्त वद् व्यक्त्रचने इति प्रकृतिवत् लिङ्गत्वमेवेति ।

अन्तर्गतं कृत्य परिधायाम्बराणि च । मभूतं माभूतं हात्वा जग्मुस्ते तत्र पण् नराः ॥२४॥
माभूतं पुरतो ध्रुवन्वा निपत्य च पदाम्बुजम् । स्वोचिर्न रयानमासाथ तस्य ते तस्थुराहया ॥
तान् निरीक्ष्य परीक्ष्याहणा दर्शनादेव तत्सणात् ।

धान्तात्मान इमे सत्या आस्मभमित्यब्रवीन्वृषः ॥ २६ ॥

तानासीनानपाञ्चलद् बहुभद्रसादादरात् । कथं वृद्धन्ति भो दीक्षां भवन्तस्तद् ध्रुवन्तु माम् ॥
किं दुःखं कस्य कस्माद्वा पुष्पाकं कथं दुःखदः । निवारयाणि तत्सर्वं यद्वाञ्छन् ददानि तत् ॥
पदि स्याम धनं पार्थे धनं तर्हि ददाम्यहम् । ग्रामं ग्रामोचमं चारीन् द्राग् निराकरवाणि च ॥
प्यापारं इत्यां नन्दात् सुरो न वसताम् च ।

दुःखतः पालनीया हि दीक्षा यत्कोमलाङ्गकाः ॥३०॥ चतुर्भिः कलापरुम् ॥

इति ध्रुवा नृपमोक्तं वचनं तेऽपि पण् नराः । तदोचरन्ति वाङ्मूरा इव भूमीश्वरोत्तमम् ॥
कस्मान् कस्यापि वा दुःखं नास्माकं सर्वदा सुखम् । भवत्यसादतः सर्वं धनं चास्ति महीपते ॥
परं शीर्षिर्धनैः पुत्रैर्ग्रामैश्चान्यैर्गैवादिभिः । नास्ति कार्यं सदास्माकं विना धर्मं हि सर्वदा ॥
एवं विबोध्य सद्ब्रह्मणा धर्ममप्या च सद्गिरा । हर्षयन्ति स्म भूपालं पण् नरा धर्मवत्करा ॥
पुनः प्राहेति भूपालस्तदा तान् विनयान् मुदा । दीक्षां वृद्धन्तु भो वृद्धा, न वृद्धन्तु च बालकाः ॥
माहुः श्रुत्वेति भूपालं ते सर्वे सर्ववज्रभाः । अस्माकं बालका एव दीक्षाग्रहणकारणम् ॥३६॥
एभिर्विना न चास्माकमेपां चास्मान् विना किल । सर्वथा नैव भूपाल दीक्षाग्रहणमर्हति ॥
एतत्साहाय्यतोऽस्माकमेपां साहाय्यनस्तु नः । दीक्षाग्रहणनिर्वाहो न संभवति सर्वथा ॥३८॥
उक्ति-प्रत्युक्ति-सद्गुरुस्तथा विज्ञापेति महीपतिः । मसद्योभूय तानाख्यन् युयं धन्यतमा इति ॥
हृदयम-प्रियधर्म-शब्दां शब्दानुशासने ।

नकारान्तौ हि निष्पन्नावर्षाद्येतेषु पद् नृप ॥ ४० ॥ युग्मम् ।

हृदयमर्षादयः शब्दा इव भासा विशेषताश्च । त्यक्त्वाऽकारान्ततां सूत्रात् पूर्वो मकृतिमात्मनः ॥

२५-ते पण् नराः तस्य बलभद्रमहीपालस्य आज्ञया तस्युः-ऊर्षां अभूवन् इत्यर्थः ।
वक्ष्येति पदं अप्रापि योग्यं । किं कृत्वा, तस्य बलभद्रस्य पुरतोऽभवः प्रासुतं दौकनं सुकृत्वा । पुनः
किं कृत्वा, तस्य बलभद्रस्य राक्षः पदाम्बुजं परणकमळं निपत्य नत्वेत्यर्थः ।

४०-इति विशाय । इतीति किं ? हि निमित्तं हृदयमभियधर्मशब्दौ नकारान्तौ
शब्दानुशासने व्याकरणे निष्पन्नौ सिद्धौ; अर्थाश्च एतेषु पद्भ्यु निष्पन्नौ । एते पद्भ्याः हृद-
धर्मायः प्रियधर्माय इत्यर्थः ।

नाश्रयन्ति गृहस्थत्वं मनुक्तं बहुशोऽपि हि ।

शुद्धधर्मबलादेते जातसद्वचनाक्षराः ॥४२॥ युग्मप ।

ज्ञात्वैयं भूपतिर्धर्मं तान् विनिश्चिन्तयेतसः । प्रेषयामास सत्कृत्य गृहं सद्वस्तुभूपणैः ॥४३॥

अथायान्तिस्म ते तस्य हर्म्यादुत्सवतोऽद्भुतात् । बलभद्रमहीपालकृताद् हर्षप्रकर्षनः ॥४४॥

आगत्यावसये नायः सुरताणश्च सोदरः । दीक्षोत्सवसुसामग्र्यौ व्यदधातामुभौ मुदा ॥४५॥

वसन्त्यवसरे चास्मिन् मेदिनीतटपत्तने । (पाठान्तरेण—मेढतानाम्नि पत्तने)

तपागच्छे महीयांसः श्रावका व्यवहारिणः ॥४६॥

तद्यथा—कोठारीकुलविख्याताः कल्ला टीलामुतान्वितः ।

अर्जेनश्वासकर्णश्च रेखा अम्माभिघस्तया ॥

वीरदासो लसद्वीरदासश्चामरसिंहयुक् ।

अन्येऽपि स्वपरीवारयुता आसन्महत्तराः ॥४८॥ युग्म

श्रीसूजा-हरदासश्च तालहणः पुण्यकारणम् । सादा-माना-दयश्चान्ये मन्त्रिणोऽमी बहुस्तदा

पदा-पचा-जिणामुख्या मुख्याः सर्वेषु कर्मसु । सोनीवंशे सदा रव्याता बहुयुः श्रावकोत्तम

सहसा-सुरताणारव्यावास्तां कर्णाटवंशके । कुले भाण्डारिके भातां रत्ना-भोकाभिधानकौ

श्रीमान्-ठाकुरो नाम शङ्करः शङ्करः सदा । मानो नरहरथेते शङ्खलान्वय आवभुः ॥५२॥

४१-४२-दृढ इति व्याख्या०—एते षण् नराः नाथा १. सुरताण २. नायकदेवी ३. केः

४ कर्मचंद्र ५ कपूरचन्दाः ६ गृहस्थत्वं नाश्रयन्ति न सेवन्ते । कथं० गृहस्थत्वं; हि, निश्चितं मद्

मनुक्तं बलभद्रेण राक्षा उक्तं । कस्मान्नाश्रयन्ति शुद्धधर्मबलात् । कथं० एते जातसद्वचनाक्षराः

सत्सत्याद् वचनान्न क्षरन्ति न पतन्तीति सद्वचनाक्षराः । जाताश्चेते सद्वचनाक्षराश्च जातसद्वचन

क्षराः । के इव उत्प्रेक्ष्येते—दृढधर्मादयः शब्दा इव । यथा दृढधर्मादयः शब्दाः जातसद्वचनाक्षराः

जातं सत्सु सत्येषु वचनेषु प्रथमादीनां सप्तविभक्तीनां एकद्वित्वादिवचनेषु अक्षरं नकारादिलक्षणां

वर्णो येषां ते जातसद्वचनाक्षराः । तथा एतेऽपि षड् नरा इत्यर्थः । कथंभूताः; दृढधर्मादयः

शब्दाः विशेषतां विशेषभावं प्राप्ताः । किं कृत्वा ! आत्मनः स्वस्य पूर्वा अकारान्ततां प्रकृतिं

सूत्रान् धर्मादयः केवलान् इति लक्षणात्पक्त्वा । द्वितीयपक्षे कथं भूता एते विशेषतां प्राप्ताः

सामान्यभावकलोकापेक्षया साधुषमांज्ञाकारात् विशेषत्वं प्राप्ताः । किं कृत्वा पूर्वा प्रथमां प्रकृतिं

भावकधर्मलक्षणां पापप्रकृतिं वा त्यक्त्वा । अत्र एते इति उपमेयपदं, दृढधर्मादयः शब्दा इव

मानपदं; शुद्धधर्मबलादिति उपमेयपदं; सूत्रान् इति उपमानपदम् ।

४८—कोठारी । ४९—मुंदा । ५०—सोनी । ५१—भण्डारी ।

५२—सांसला । ५३—भडकवीया ।

रत्नसिंहो गृणां रत्नं राजसिंहो नृराजितः । सीहमल्ल-रत्ना नाम प्रमुखा विदिता वधुः ॥५३॥
 सदारद्रुः सदारद्रो धनो धन्यो धनीश्वरः । सुरताण इमेऽभूवन् श्रीभद्रकतिपान्वये ॥५४॥
 सुरभाणः कृत्वाणः दाहा हाहाविवर्जितः । त्रिलोकधीरमीपालः सर्चितीकुल आयधुः ॥५५॥
 संपपः पेतसी रुपातो मन्त्री नरपदस्तथा । रविदासो रविवासाः मतापादभवधमी ॥५६॥
 द्रव्यदापी सदा देदा वंगानी सद्गुणाग्रणीः । अभाच्छ्रीमत्तपानाम-सद्गुच्छोदूद्योतकारकः ॥
 भारमल्लः सदा मल्ल-कुलो दानबलादिभिः । रविदासस्तथाऽभातामेतौ तातहृद्वान्वये ॥५८॥
 देवीदासा धनो नाम हंगरो वत्सनामकः । अशोभन्त त्रयोऽप्येते सर्वदा सर्ववत्सलाः ॥५९॥
 सुरभाणः स्फुरत्माणः शार्दूलः स्थूलभूपनः । जीवाभिपस्तयेत्याद्या आसन् पीमसरान्वये ॥
 भैरवो वर्धनो वीर एते भाण्डारिके कुले । व्यराजन्त च देपालः परीक्षककुलेऽभवत् ॥६१॥
 महिकाभिष ज्ज्वाहो मारीदासः सुमायिकः । इत्यादयो महीयांसो वधुर्गुणच्छदीपकाः ॥६२॥
 अत्रत्यैरभिरन्यैश्च परदेशागतैरपि । एतेषामचिकीर्ष्यन्त वरयाभावरास्तिकैः ॥६३॥
 अत्रान्तरे मृशन्नेवं पणं नरास्ते परस्परम् । श्रीमत्कपूरचन्द्रस्य दासा योग्या न धाल्यतः ॥६४॥
 भवेत् कपूरचन्द्रो हि यावत्सप्तद्विकः किल । तावच्चिष्टत्वात् मातास्य पालनाय तदादरा ॥६५॥
 मृशन्नातु ततो दीक्षां माता पुत्रेण संयुता । पालनीयास्ति कष्टेन दीक्षा यन्महतामपि ॥६६॥
 विचार्यैवं तदा नायो दीक्षाग्रहणतः सल । निवार्यास्यापयत् पुत्रयुतां मातरमालये ॥६७॥
 साप्यस्यात्पुत्रसंयुक्ता पुत्रपालनहेतवे । पत्युः कपनकारित्वं पत्न्या धर्मः सदोत्तमः ॥६८॥
 कुर्वाणा धर्मं धर्मं भावकं प्रतिनीच हि । पत्न्यतिष्ठत् सुतं तस्य पालयन्ती च सद्गमत् ॥
 केवलः कर्मचन्द्रश्च नाथस्यात्मरुहाविर्मा । नाथः पिता तयोरेव पितृव्यः सुरताणकः ॥७०॥
 चत्वारधतुरा एते कर्मारो न हन्तुमुद्यताः । द्रव्यं दारांश्च संत्यज्य दीक्षायामभवन् पराः ॥७१॥

(चत्वारधतुरा एते दीक्षाग्रहणतपराः ।

वधुवुरत्पकर्माणः संत्यज्य स्वष्टहांस्ततः ॥७१॥ इति पाठान्तरम्) -युग्मम् ।

ते यच्छन् मृत्युं मातृद्विषं स्वष्टहोचितम् । दीनेभ्यो याचकेभ्यश्च दिव्यधान्याम्बराणि च ॥
 पूर्वोक्ता अथ ते श्रीमन्नेदिनीतटवासिनः । भावका भोजयन्ति स्म धतुरस्तान् धनाद्वरान् ॥

५५-संविन्ती त्रिलोकधीः त्रिलोकधी इति नामैश्वर्यः । दाहा सुरस्वरः ।

६५-सप्तिकं कपूरचन्द्रनामः पुत्रस्य पालने आहरो यस्याः सा वदादरा ।

६६-सत्य नाथस्य पत्नी नायकदेवीनाम्नी । भावकस्यायं भावकः सं, दन्देदित्यस्य

भावकस्यन्विधनमिश्वर्यः ।

७१-तदा नाकपदेभ्यः कपूरचन्द्रस्य च शूदे रक्षणानन्तरं एवं च द्रव्यं दृष्ट्वांश्च दातव्यं ?

नाथः श्रीसुरताणश्च वरयात्रामिमावय । आत्मनोऽकारयेतां नो वैराग्याधिकता यतः ॥७१॥
 अथ नाथोऽक्षिपत् पुत्रीं वर्षके सुदिने दिने । विचक्षण इवानन्दान् सुरेश्वरनरेश्वरी ॥७२॥
 आवृतीं चारुकीं भुववस्तीं वमतुस्तराम् । प्रभातोदितवालाकं किरणोपमसद्भुती ॥७३॥
 आनन्दात् गापतोद्धतुं स्त्रियो वर्षयताहताः । भौक्तिकैरुपपच्छेने दीनाकन्यामिमां यतः ॥
 अनेके हर्षतो लोका इत्याचख्युर्विचक्षणाः । दक्षिणां ददतानन्दात् अत्वा तत्कीर्तिमद्भुताम् ॥
 काथित्सखीः प्रति प्रेम्णा काथिदाचख्युरित्यहो ।

मुक्त्वा कार्याणि तीं द्रष्टुं त्वरध्वं चैत साम्मनम् ॥७४॥

चारुकरूपरक्तसुरीकुङ्कुमादिभिरद्भुताम् । स्फुरत्परिमलोपेतां कुरुध्वं शिष्टपिष्टिकाम् ॥७५॥
 दिव्यगन्धोदकैः पूर्वं स्नपयन्तु ततः पुनः । उद्वर्तयन्तु तत्कायं यन्ध्वं चाक्षिदोपनः ॥ ८१ ॥
 कर्पूरागरुकस्तुरीमिश्रकुङ्कुमचन्दनैः । अङ्गरागं तयोरेव सरङ्गाः कुरुनादरात् ॥ ८२ ॥
 ललाटे चारुचर्चिकयं कुरुध्वं कुङ्कुमादिभिः । अङ्गेऽलङ्कारसद्धारान् परिचापयतोत्सवान् ॥८३॥
 मल्लध्वं मूर्ध्नि माल्यानि गले प्राळम्बिकाः शुभाः । बहुधा च वराकारमङ्गुलीपञ्जुलीयकम् ॥
 द्वयोर्मूर्ध्नि निवधीत कोटोरं च शिरोमणिम् ।

हस्तेषु हस्तसूत्राणि, बाहुभूषाश्च बाहुषु ॥८५॥ सप्तभिः कुञ्जम् ॥

पुष्पितो तावदीप्येतां तदानीं फलितो भृशम् । मनोरमयनागारो कल्पटस्राविचाङ्गिनो ॥८६॥
 अभात्तद्वन्द्वमश्वस्थं वरयात्रामु राजवत् । भूषणैश्चैकुटोत्तैसल्लैश्च सह चामरैः ॥ ८७ ॥
 गायना अग्रतो गायन् केप्यातोद्यान्यवादयन् । ननर्तुर्नर्तका हर्षाद्भुवन कयकाः कयाः ॥८८॥
 स्फूर्जन्नेजसमाजश्रीकरकाकाररुपताम् । विभ्राणाः किमु देवेन्द्रास्तीं निरीक्षितुमागताः ॥८९॥

७८-उल्लुभङ्गलब्धनिरिति हैमशेषः । उपाद् यमः स्त्रीकरणे इति उपपूर्वात् यतो
 विवाहेऽर्थे आत्मनेपदे बर्धमाने लटो द्विवचने उपपच्छेते इति रूपं । तयोः केशव-कर्मचन्द्रयोः
 कीर्तिस्त्वन्कीर्तिस्ताम् ।

८१-उद्वर्तयन्तु मलं निवर्तयन्तु ऊगटगत करत इति भाषा इत्यर्थः ।

८३-चर्चिकयं टीका आदिप्रमुखं । चर्चिकयं समालभनं इति हैमः ।

८४-मल्लध्वं धरत । मल्लध्वमिति क्रियापदं सर्वत्र योज्यं । गले प्राळम्बिकाः काण्डला ।
 लहकट २ टंकावलि ३ चम्पकली ४ इत्यादि लोकाभाषाप्रसिद्धाः आमरणविशेषाः । प्राळम्बिका
 कृता हेमदेवि । अमिका त्वङ्गुलीयकमित्युभयं हैमः ।

८८-केपीति वापवादकाः । कया इति तयोरेव वाच्येऽपि दोष्ठाग्रहणलक्षणा वागी
 इत्यर्थः ।

परयात्रा ययोरेवमासद्यवनवोत्सवाः । कथं घ्पाल्यान्ति तान् दक्षाः स्तोतुमिन्द्रो न यानलम् ॥
 थार्द्धनिर्वाश्यमानानां विचित्राणां दिने दिने । तदीयपरयात्राणां वारानन्ये न लेभिरे ॥९१॥
 आद्धानामतिधाहुल्पात् रागस्याधिक्यनस्तयोः ।

सामीप्यात्सन्मुहूर्तस्य दिनानां च तनुत्वतः ॥९२॥ युग्मम् ॥
 धीमन्नेदतदद्राद् (पाठा०-धीमन्नेदताद्राद्) षाहिराराम उच्यते ।

दीसायै मण्डपं दीच्यं श्रीनाथः सममण्डयत् ॥९३॥
 प्यराजचोरणस्तुर्मैमण्डपस्तन मण्डितः । तोरणीकृतसच्छुण्डैः सम्मुखीनैर्गजैरिव ॥९४॥
 वानपेरितसच्छ्रेयस्कारिकारस्फुरच्छदैः । फर्णाबिलम्बितपेतस्फुरच्चञ्चुरचामरैः ॥ ९५ ॥
 परैस्तत्र सदुल्लोच आसील्लोचनहर्षदैः । आकृष्टैर्नभसोद्भ्रसन्ध्याभ्राणां दलीरिव ॥९६॥
 सर्वस्तत्र सन्मुक्तास्रजो रंजुः मलम्बिताः । कृत्वांशुसर्वस्वं चन्द्रो न्यास्यकरोत् किमु ॥
 अस्मिन् समभवन् काले यार्वतोऽपमहाजनाः । निमन्य तावतः सर्वान् प्रचुरादरपूर्वकम् ॥९७॥
 न सर्दभोजनमीतं सभोजनमभोजयत् । भुवन यथोचितं भरत्या खादत् पिवतां क्रियाम् ॥
 दीसायाः सुदिनस्यार्दो दिनेऽदीनमना मुदा ।

नालिकेराण्यदात् पाणो तेषां च चरणोत्सुकः ॥१०१॥ त्रिभिर्विरोपकम् ।
 अथ प्रभाते धीनाथः १ सुरताण २ सहोदरः । केशवः ३ कर्मचन्द्रश्च नाथपुत्री चतुर्नराः ॥
 कौमुभोष्णीपमुख्यानि वासांसि विविधानि हि ।

हारमालम्बिकादीनि भूषणानि च पर्यधुः ॥१०२॥ युग्मम् ॥
 अवनंसांस्तथा मौलीन् मौलीं तेऽतिमनोहरान् । न्यवधन्त नितान्तथ्री शोभिता अच्युता इव ॥
 निरक्रामंस्ततोऽगाराद् ग्रहीतुमनगारताम् । समारुह्य विमानधीमासुराः शिविकाः शुभाः ॥

९९-४पोः केशव-कपूरचन्द्रयोः । इमाः उर्वायाः, साश्च ता परयात्राश्च तदीयपरयात्रास्तासां
 तनुत्वतः अल्पत्वात् । स्तोत्रं सुल्लं तुच्छमल्पं दभाणुतलिनानि च । तनु क्षुद्र कृतामिति हेमः ।

१०२-अधेत्यानन्तर्धे प्रभाते । चत्वारो नराः चतुर्नराः कर्षणं । हि निश्चितं । विविधानि,
 कौमुभोष्णीपं कुमुभेन रक्तं उष्णीपं मुष्वेष्टेनं पाचडी इति भाषाप्रसिद्धं मुक्षं वेपु तानि कौमु-
 भोष्णीपमुख्यानि वासांसि वस्त्राणि पर्यधुः परिहितवन्तः । च पुनः हारमालम्बिकादीनि भूष-
 णानि-अलङ्कारान् पर्यधुः । तत्र द्वाराश्च शतलता अष्टाधिकसहस्रलतादयो अनेकप्रकाराः । माल-
 म्बिकाश्च काण्डला १ लहक २ टट्टावलि ३ माला ४ चम्पकली ५ अडकी ६ इत्यादि लोह-
 भाषाप्रसिद्धविविधकण्ठाभरणविशेषा आदिर्धेषां तानि हारमालम्बिकादीनि । चतुर्नराः के इत्याह-
 धीनाथः १ सुरताणः सहोदरो भ्राता, नाथस्य महीयान् भ्राता इत्यर्थः । केशवः कर्मचन्द्रश्च
 नाथपुत्री नाथस्य सुती । एते चत्वारो नरा इत्यर्थः ।

नायः श्रीमुरताणश्च वर्यात्रामिमावय । आत्मनोऽकारयेतां नो वैराग्याधिकता यतः ॥७४॥
 अय नाथोऽसिपत् पुत्रो वर्णके मुदिने दिने । विचक्षण इवानन्दात् सुरेश्वरनरेश्वरी ॥७५॥
 आवृत्तौ चारुकोमुंभवसैस्तां वमवुस्तराम् । प्रभातोदितवालाकैकिरणोपमसद्भुती ॥७६॥
 आनन्दात् गायतोऽह्नुत् सियो वर्षयताहताः । मौक्तिकैरुपयच्छेने दीक्षाकन्यामिमौ यतः ।
 अनेके हर्षतो लोका इत्याचल्युर्विचक्षणाः । दक्षिणां ददतानन्दात् श्रत्वा तत्कीर्तिमद्भुताम् ।
 काश्चिन्मन्त्रीः प्रति प्रेम्णा काश्चिदाचल्युरित्यहो ।

मुक्त्वा कार्याणि तौ द्रष्टुं त्वरध्वं चैव साम्प्रतम् ॥७७॥
 चारुकरुस्तूरीकुङ्कुमादिभिरद्भुताम् । स्फुरत्परिमलोपेतां कुरुध्वं शिष्टपिट्टिकाम् ॥७८॥
 दिव्यनन्दोदकेः पूर्वं स्वपयन्तु ततः पुनः । उद्वर्तयन्तु तत्कार्यं यत्त्वं चासिदोपनः ॥ ८१ ॥
 करुणाकरुस्तूरीमिथकुङ्कुमवन्दनैः । अङ्गरागं तयोरङ्गे सरङ्गाः कुरुतादरात् ॥ ८२ ॥
 मन्त्रादे चारुचक्रियं कुरुध्वं कुङ्कुमादिभिः । अङ्गेऽङ्गद्वारसद्द्वारान् परिचापयतोत्सवान् ॥८८॥
 मन्त्रध्वं मूर्ध्नि मान्यानि गणे मालम्बिकाः शुभाः । बहुधा च वराकारमङ्गलीष्वङ्गलीपरुषु ।
 ह्योर्मुग्धि निवर्तित कोटोरं च शिरोमणिम् ।

हस्तोपु हस्तमूत्राणि, बाहुमूत्राण्य बाहुषु ॥८५॥ सप्तभिः कुलकच
 पुष्पिणीं गारदीप्येतां तदानीं फलिनीं भृशम् । मनोरपमदानारी कल्पद्रुमाविगाहिनी ॥८६॥
 अनामदन्तमभस्यं वरपाताम् राजान् । भूपर्णमुद्रुतोत्तंसैश्चैत्रै सह चामरैः ॥ ८७ ॥
 तादृशा धद्रुतां गायन् कल्यातोऽन्यासादयन् । नतवृत्तैर्नका हर्षाद्भुवन कपकाः कपाम् ॥८८॥
 हृत्पद्मेन जगमान् श्रीकरकाकाररूपताम् । विभ्राणाः किमु देवेन्द्रास्ती निरीक्षितुमागता ॥८९॥

७८-उद्वर्तयन्तु मन्त्रं निरर्तयन्तु उग्रदण्ड चरत इति भाषा श्वपथः ।
 ८१-अचिक्रयं टीका आदिप्रमुषं । अचिक्रयं गमालभनं इति हेमः ।
 ८४-मन्त्रध्वं चरत । मन्त्रध्वनिति क्रियायत् सर्वत्र योज्यं । गळे प्राडभिवदाः क्षाण्डका
 कर्करुच २ टंडाः ३ ३ चम्पकटी ४ इत्यादि छोकमपावनभिद्धाः भाभरगविरोधाः । प्राडभिवदाः
 इत्य रेकेति । उचिषा स्वकुम्भितकभियुग्मर्ग हेमः ।

८८-वेदिति वाचस्पत्युच्यते । कथा इति तयोरेव वाक्येति दीक्षावदनकथना इति
 श्वपथः ।

परयात्रा ययोरेवमासमवनवोत्तरवाः । कथं व्याख्यान्ति तान् दत्ताः स्तोत्रमिन्द्रो न यानलम् ॥
 धार्द्धनिर्वाश्यमानानां विचित्राणां दिने दिने । तदीयवरयात्राणां वारानन्ये न लेभिरे ॥९१॥
 आद्यानामतिबाहुल्पात् रागस्याधिक्यपनस्तयोः ।

सामीप्यात्सन्मुहूर्तस्य दिनानां च तनुत्वतः ॥९२॥ युगम् ॥

धीमन्मेदतटद्राद् (पाठा०-धीमन्मेदताद्राद्) षहिराराम उच्यते ।

दीक्षायै मण्डपं दीव्यं धीनायः सममण्डयत् ॥९३॥

पराजचोरणस्तुर्हर्मण्डपस्तत्र मण्डितः । तोरणीकृतसच्छुण्डैः सम्मुखीनैर्नैरिव ॥९४॥

वातप्रेरितसच्छ्रेयस्काररिफाररकरच्छद्रेः । कर्णावलम्बितभ्येतस्फुरघञ्चुरचामरैः ॥ ९५ ॥

वस्त्रस्तत्र सदुल्लोच आसील्लोचनहर्षदः । आकृष्टैर्भसोदध्रसन्ध्याभ्राणां दलैरिव ॥९६॥

सर्ववस्तत्र सन्मुक्तास्रजो रेजुः प्रलम्बिताः । कृत्वैकत्रांशुसर्वस्वं चन्द्रो न्यास्यकरोत् किमु ॥

अस्मिन् समभवन् फाले यावंनोऽयमहाजनाः । निमग्न्य तावतः सर्वान् प्रचुरादरपूर्वकम् ॥९८॥

न सद्भोजनमीतं सभोजनमभोजयत् । द्रुवन् यथोचितं भक्त्या स्वादत् पिवतां क्रियाथ ॥

दीक्षायाः सुदिनस्यादौ दिनेऽदीनमना मुदा ।

नालिकेराण्यद्रात् पाणौ तेषां च चरणोत्सुकः ॥१०१॥ त्रिभिर्विशेषकम् ।

अथ प्रभातं धीनायः १ सुरताण २ सहोदरः । केशवः ३ कर्मचन्द्रश्च नाथपुत्रौ चतुर्नराः ॥

कौमुभोष्णीपमुल्पानि वासांसि विविधानि हि ।

हारमालम्बिकादीनि भूषणानि च पर्यधुः ॥१०२॥ युगम् ॥

अवंसांस्तथा मौलीन् मौलीं तेऽतिमनोहरान् । न्यवभन्त नितान्तधी शोभिता अच्युता इव ॥

निरप्रामंस्ततोऽगाराद् ब्रह्मीतुमनगारताम् । समारुह्य विमानधीभासुराः शिविकाः शुभाः ॥

९२-ठपोः केशव-कपूरचन्द्रयोः । इमाः तृतीयाः, तत्रा वा परयात्राश्च तदीयवरयात्रास्तासां तनुत्वतः अल्पत्वान् । स्तोत्रं ध्रुवत्वं तुच्छमल्पं दध्नाणुवृत्तानि च । तनु ह्युद कृतमिति हैमः ।

१०२-अथेत्यानन्तर्यं प्रभाते । अत्वारो नराः चतुर्नराः कर्षपदं । द्वि निश्चितं । विविधानि, कौमुभोष्णीपं पुमुम्भेन रक्तं लष्णीपं मुम्बेष्टनं पापटो इति भाषाप्रसिद्धं सुख्यं येषु तानि कौमु-भोष्णीपमुल्पानि वासांसि वस्त्राणि पर्यधुः परिहितवन्तः । अ पुनः हारमालम्बिकादीनि भूष-णानि-अलङ्कारान् पर्यधुः । तत्र हाराश्च शतलला अष्टाधिकसहस्रललादयो गनेकप्रकाराः । माल-म्बिकाश्च काण्डला १ लटक २ टण्डुलाले ३ माला ४ अम्बुलाले ५ अरबी ६ इत्यादि लोका-भाषाप्रसिद्धविविधकण्ठाभरणविशेषा आदिर्षेयां तानि हारमालम्बिकादीनि । चतुर्नराः के इत्याह-धीनायः १ सुरताणः सहोदरो भ्राता, नाथस्य महीयान् भ्राता इत्यर्थः । केशवः कर्मचन्द्रश्च नाथपुत्रौ नाथस्य सुतो । एते अत्वारो नरा इत्यर्थः ।

लभितानेकसंकुण्डलपुष्पमान्वासमाकृताः । किंकिणीकारजन्तान्पुष्पगतान्नुगः ॥१२७॥
अथ धन्या वयं लोका अप्येते किंकिणीरवैः ।

आरोहोद्याटनादेपां कथयन्त्य इति हि व ॥१२७॥ त्रिभिर्दिग्गजैः ।
अनेके निधिका लोकायतस्रोऽभ्यवहंसदा । वृषस्कन्धैः स्वरुम्भैः मञ्जान्या गोन्माश्रिताः ।
आरभ्य स्वगृहात्तेऽथ मध्ये मेदतदस्य हि । रूप्याशुभालयान्नोऽग्नी मार्गयु निरगुम्भदा ॥
गच्छन्ति स्माश्रतानेषां ध्रुवन्त इति मानवाः । जयतानन्दानर्जयं वर्षेभ्यं च लयन्तिश्रया ॥
सङ्घा अपरदेनानां स्वदेनानां च भूरयः । धनिनो वसुधाधीना मागधायाः परंऽपि च ॥
मातङ्गाः पर्वतोत्तुङ्गा हयाः फल्लोलचञ्चलाः । स्यन्दनानि मनोत्रानि गोन्मादाः पतयोऽपि च ।
उपर्युपरिसदृक्षा वर्षामृचाभ्रका इव । स्फूर्जन्नेजाः पुरः पार्श्वमानो चासिनमोददाः ॥१२८॥
पताका नरहस्तस्था श्वापयन्त्य इति नृन् । कृत्तवग्नाश्रन्यामैर्मियां बुदायतुर्नराः ॥१२९॥
सचक्षुभिर्गोवाक्षस्थाः सत्रोपर्युपरि स्त्रियः । पश्यन्ति स्म म्रियश्रान्यान् लक्षयन्ति स्म पाणिभिः ॥
मेरीदुन्दुभिमुलूह्यानि वाद्यानि विविद्यानि हि । वादकैर्वीथमानानि दिव्यानि स्वस्वजातिषु ॥
अहङ्कारादिवानेकैः सङ्घाता वरपोषिताम् ।

कर्णभियाणि गीतानि गापन्तो मधुरस्वरैः ॥१२९॥ नवपिः कुन्दरुन् ।
दीक्षामहोत्सवं दिव्यं जातं माग् न कदेद्वज्रम् । कृत्वा गच्छन् वदित्त्रैङ्गान् यत्र ते मण्डपं शुभम् ॥
विजयसेनसूरीन्द्रसद्गुरोः भवराज्ञया । पादकोचमदिव्यश्रीमेवविजयमण्डितम् ॥ १२८ ॥
अथशान्यां विद्विष्येते गत्वा त्यक्त्वा स्वपाणिभिः । भूषाम्बराणि सर्वाणि कुयुर्लोचं स्वमूर्धन्तु ॥
साधुयोग्यानि दिव्यानि चीवराणि तदा मुदा । परिधाप गुरोः पार्श्वे आयपृष्ठे चतुर्नराः ॥
ततः प्रदक्षिणीकृत्य मणत्य च चतुर्नराः । तस्युरग्रे गुरोर्नन्दीं स्थापितान् चतुरोऽर्हताः ॥१२९॥
यथाविधिविधिप्रज्ञो गुरुः सरसया गिरा । व्रतानि व्रतिनां पञ्च तदात्तानुदचारयन् ॥१२९॥
रसिका रसिकीभूय ते चाप्युदचरंस्वराम् । सुखैः स्वस्वमुखैः सम्यक् यत्र मूर्त्वार्यवन्दकाः ॥
पोढशस्य क्षतस्यास्मिन्नेकपञ्चाशवत्सरैः । मायश्वेतद्विनीयायां दीक्षितेषां श्रुमाभवत् ॥१२९॥
सुसुप्तं तदात्यन्तमुच्चर्य व्रतपञ्चकम् । मेनिरे मनसा चैवमद्य धन्यतमा वपम् ॥ १२९ ॥
विजयसेनसूरीणां विनेयत्वाङ्गयात्मनः । प्रदीक्ष्य माचलञ् क्षिप्यान् गोपविजयवाचकः ॥१२९॥
प्रतिग्रामं प्रतिद्रङ्गं विहरन् सह तच्छिष्या । श्रीशुद्धाहम्मदावाद्द्रङ्गं स प्राप सोत्सवः ॥१२९॥

१०९-वपःश्रिया, वपःश्रिया ।

१२४-एतेषां नाथ १ सुरताण २ केशव ३ कर्मचन्दानां ।

१२७-तेषां चतुर्णां नवीनाक्षिप्यानां नाथ १ सुरताण २ केशव ३ कर्मचन्द ४ नात्रां

श्रीः शोभा वच्छ्रीः वषा सह चार्थम् ।

अभिवन्यानवपात्मा सोऽदात् शिष्यचतुष्टयम् । विजयसेनसूरीणां सवृक्षरूपां गुणात्मनाम् ॥
श्रीनेमिविजयो १ मुख्यः श्रीयूरविजयो २ऽपरः ।

श्रीकीर्तिविजयो ३ जेयः कनकविजयो ४ जयी ॥१२९॥
घटुर्णामिति घत्वारि नामान्येषां यथाक्रमम् ।

विजयसेनसूरीन्द्रस्सत्यार्थानि ध्यधात्तदा ॥१३०॥ युग्मम् ॥

श्रीनेमिविजयो नाम कनकविजयः पुनः । शिष्यापेतायुभौ सोऽदात् विजयदेवभूरये ॥१३१॥

कपूरचन्दनामानं भ्रातरं लघुमात्मनः । गते नायकदेव्याख्यां मातरं च कियत्क्षणे ॥१३२॥

पोद्दशस्य शतस्यात्र पद्मभ्याशतवत्सरे । पूर्वविव महोपोभिरुत्सवैः श्रावकैः कृतैः ॥१३३॥

श्रीमन्नेदतद्वह्ने मादीसत् शुभे दिने । श्रीपूज्यस्याक्षया श्रीमत्पद्मसागरपण्डितः ॥१३४॥

—निभिविंशोपक्रम ॥

ततः कपूरचन्द्राख्यं मात्रा संयुतमन्यदा । श्रीपूज्यापार्ष्यामास पद्मविजयपण्डितः ॥१३५॥

श्रीपूज्योऽप्यर्ष्यामास विजयदेवभूरये । कुंभरविजयेत्याख्यां कृत्वा शिष्यतया तदा ॥१३६॥

कुम्भियर्त्ति जिनागार-धर्मागाराय यः किल । कुंभरः श्रोच्यते सद्भिः सानुस्वरः स्वरे परे ॥

अनुस्वारो मकारस्य न कदापि स्वरे परे । अनुस्वारः कथं सूत्राभावाद्न स्वरे परे ॥१३८॥

उचरमाह—अनुस्वारो मकारस्याऽलुक् समासविधानतः ।

षाण्डलकाय नामत्वादार्पत्वाच्च स्वरे परे ॥१३९॥

यथा तितउ शब्दे हि ङमत्ययशक्तितः ।

सन्धिर्नेह तथापौवतेर्मकाराकारयोरपि ॥१४०॥ युग्मम् ॥

कुंभरं विजयने सर्वान् सर्वत्रात्मीयतेजसा । विजयः श्रोच्यते मातैः सर्वलोकमुत्सवदः ॥१४१॥

कुंभरविजयेत्याख्यामन्वर्षामकरोत्ततः । कपूरचन्द्रशिष्यस्य सवृक्षरुर्गुर्ववृधिया ॥१४२॥

१२८—स श्रीनेमिविजयवाचकः शिष्यचतुष्टयं नाथ १ सुरताण २ केशव ३ कर्मचन्दान् ४
स्यर्थः ।

१३२—कियांश्रातो क्षणम् कियत्क्षणः । नाथ १ सुरताण २ केशव ३ कर्मचन्दानां ४

गुर्णा संवत् १६५१ माघशुद्धि द्वितीयादिवसदीक्षाग्रहणात् कियत्काळस्त्वस्मिन् कियन्क्षणे गते

मत्पद्मविजयपण्डितः श्रीपूज्यस्य आक्षया—श्रीविजयसेनभट्टारकाक्षया आत्मनः स्वीयस्य कीर्ति-

जयकनकविजययोः कपूरचन्दनामानं लघुं भातरं च पुनः नायकदेव्याख्यां मातरं शुभे दिने

रीधत् । कियत्क्षणं द्रव्यति कश्मिन् पोद्दशस्य शतस्य पद्मभ्याशतवत्सरे सं० १६५६ वर्षे

र्थः । शेषे स्पष्टम् ।

एवं श्रीविजयादिसेनमुनिपो यस्मै सुशिष्यत्रयम्
 प्रादाद् भक्तिवशमसन्नहृदयो यत् किं न दत्ते प्रभुः ।
 सोऽव्याच्च श्रीविजयादिदेवमुगुरुर्भव्यानपायोक्षयाच्
 श्रीश्रीवल्लभपाठकेन कविना व्याख्यात दीक्षोत्सवम् ॥१४२॥

इति श्रीश्रीवल्लभोपाध्यायविरचिते श्रीमद्विजयदेवमहात्म्यनाम्नि महाकाव्ये श्रीविजयदेव-
 सूरिचरणं श्रीविजयसेनसूरिप्रदत्तश्रीकनकविजयादिशिष्यप्रदानवर्णनो नाम अष्टमः सर्गः ॥ ८ ॥

नवमः सर्गः

अथ दशहुरोः पार्श्वे सर्वा विद्याश्चतुर्दश । सोपाङ्गिकादशाङ्गीषु च पूर्वाण्यपि चतुर्दश ॥१॥
अधीयानोऽभवत्तदापान्वर्धमानो गुणधिया ।

ओजसा तेजसा चाङ्गे कनकविजयोऽन्तिपत्र ॥२॥ युग्मम् ॥

मत्पत्न्या हि धर्मो तस्मिन् चित्तस्येव सरस्वती । सूत्रार्थाद्यवशोपेन कालेष्वध्ययनादिषु ॥३॥
शिष्यैरनेकैर्विद्वद्भिर्युक्तो यद्यपि भूरिभिः । तथाऽप्यनन्यशिष्योऽहमित्यमंस्त सदा गुरुः ॥४॥
चक्षुषी तस्य कर्णान्तिविधान्ते स्तो मनोहरे । चक्षुष्मत्ता तु शास्त्रार्थस्तयाऽप्यासीज्जगदिता ॥
विद्यावदाऽह्यपस्सोऽस्ति श्रीरामनगरे शऽथ । विद्यावदाता उच्यन्ते विद्यादा यस्य धीमता ॥
संसन्तीति विद्यो विश्वे विश्वे विश्वममूहदाय । अग्नूते सद्यज्ञो यस्य विश्वस्येष्टे म ईश्वराऽग्न
विरस्वानिव तेजस्वी वचस्वीव मूरस्पतिः ।

यज्ञस्वी चक्रवर्तीव जिनशासनज्ञोभक्तः ॥८॥ युग्मम् ॥

परीति विवशो नेति दशभयेति चर्चवदः । यमुच्यन्ति विद्यामीमा भागते म विद्यावदाः ॥९॥
उद्धृतेर्ज्ञगतो मूलं मूलं स्त्रीयकूलस्य च । मूलो नाम तदीयोऽस्ति भ्राता ज्ञाता गार्धपिनः ॥
अथाश्वत्सरे धीमद्दिनयसेनसङ्करम् । विद्यावदाऽभिषः श्राद्धः गमायाद्द्विर्दुष्टं हृदा ॥११॥
वन्दित्वा मातृलिभूत्वा विनयात् स उपाविद्यत् । पुरस्ताच्च श्रीतुरोर्धर्मकर्पा भोऽमुमनाम्नरा ॥
विनयसेनगुरीन्द्र इति तं रामुपादिद्यत् । नवीनमतिमानां हि कारणं पुण्यकारणम् ॥१३॥
सामाकण्योभयाकर्णं च ईशगुरोर्मुखात् । मतिमाकारणे भावमदधात् श्रीविद्यावदाः ॥१४॥

८-स विद्याविद्या ईश्वरो धर्मो भावका विद्यारथ जगत इष्टे ऐश्वर्ये चरोतीत्यर्थः । अर्द्ध-
गर्भद्वयेतां कर्मणीति दोषभवेन विवशिते कर्मणि विधयेति चर्चः । दोषभवेनाऽविवशिते चर्चद्वि-
विद्यमीष्टे इति कर्मापि इत्यात् । जगतामीष्टे जगन्तीष्टे हायादिषु । स चः पाप विद्याविद्या इति
प्राप्तः भावकार्य अगूटमां सद्यज्ञा विधिं लोकमभुते इति । विद्ये चर्चविदां मगुण्या विद्ये लोके
दोषान्ति स्तुवन्ति कथयन्तीति यावत् । अगूटमिति किं तद्वेदा-विद्ययातिव तेजस्वी-व-
चर्च इत्यर्थः । एतत्सर्वमममः स्पष्टयिष्यति ।

९-स विद्याविद्यानाम भावको भासते दीप्यते । स चः स विद्यावीर्य अगूटमां
स्वामिनो राजान इत्यर्थः । वशीति विवशो मष्टदुष्टधीर्भवेति । च युग्मः सद्यज्ञ चर्चवद इति
उच्यन्ति वाक्यमिति कथयन्तीति यावत् । विवशोऽनित्यदुष्टधीरिति शेषः ।

१०-नाम्नः साम्नाः भावकार्यः अर्धितथ यावत् । भावकार्य इति अगूटमा-
द्वयार्थिनस्तात् । म लोकाऽप्यवयानिध्यामकर्मवनामिति चर्चोविद्येष्टे द्वितीयेव ।

उत्थाय तत्र आनन्दादागत्यास्यानमन्दिरम् । आकारयच्छुभेऽङ्घ्रि साक्य प्रतिमाकारिणो नराः ॥
 तेऽप्याजगमुस्तदाहूताः कृत्वा ज्योत्स्नाकारमादरात् । आसन्त पुरतस्तस्य तेनैवोक्तवराज्ञया ॥
 तदैवं कथयामास तानर्हद्विम्बकारिणः । द्वासप्तत्रिजिनेन्द्राणां कुर्वन्तु प्रतिमा वराः ॥१॥
 तदा तदाज्ञयैवं ते प्रतिमाकारिणो नराः । चक्रुरप्रतिमा अर्हत्प्रतिमाः प्रतिमोत्तमाः ॥२॥
 वरमानादिसत्कालत्रयसम्बन्धिनीरिभाः । द्वासप्तत्रि जिनेन्द्राणां प्रतिमा महिमासमाः ॥
 आदायानीय तस्याग्रे दौकयामासुराशु ते ।

हृद्यमोदत ता दृष्ट्वा श्रावकश्रीविद्यावदाः ॥२०॥ सुम्भम् ।

अकारयज्जिनागारं शकन्दरपुरे तदा । श्रीचिन्तामणिपार्श्वस्य चैत्यस्यान्तिकमुत्तमम् ॥२१॥
 प्रतिमानामय श्रेष्ठां प्रतिष्ठां श्रीप्रतिष्ठया । विजयसेनमुरीन्द्रकरात्कारयति स्म सः ॥२२॥
 तस्मिन्नवसरं मूर्तिं विज्ञप्स्यांही प्रणम्य च । वदतांवर इत्याख्यन् श्रावकः श्रीविद्यावदाः ॥२३॥
 श्रीकीर्तिविजयाख्योऽयं कनकविजयोऽप्यपम् । शिष्यप्रशिष्यावती ते भ्रातरी द्वाविमौ मियः ॥
 राजमुन्दरनामाऽयं कुरालविजयः पुनः । कमलविजयश्चैते पञ्च पञ्चमपञ्चमाः ॥२५॥
 परेषां विदुषां देहि पदं पण्डितनामकम् । श्रीसंघाग्रहतः श्रीमद्विजयसेनसद्गुरो ! ॥२६॥

—त्रिभिविंशोऽङ्कः ।

विजयसेनमुरीन्द्रस्तत्रस्तस्याग्रहाद् घनात् । ददौ तेषां हृदानन्दि पदं पण्डितनामकम् ॥२७॥
 रुद्राणि मुदा मादात् तत्पण्डितपदोत्सवे । साधर्मिकादिलोकानां प्रतिद्वेष्टं विद्यावदाः ॥
 अन्येऽपि धारता इभ्याः सभ्याः समपदिनः । धर्माभिलाषिणो रूप्यैश्चकुलैर्मनिकां मियः ॥
 अहो शुन्दरतां पुंसं प्रभावः प्रभवत्यपि । मनोरथानां लाभाय परेषां क्षुपकारकृत् ॥३०॥

१९-कथं मृताः प्रतिमाः ? महिमासमाः—महिम्ना माहात्म्येन न सभाः सप्तशा यास्तः
 परिमाऽसमास्ताः ।

२५-पञ्चमेषु पशुरेषु पञ्चमा हृद्या ये ते पञ्चमपञ्चमाः । पञ्चमशत्रवे हृद्ये इति महेश्वरः ।

२७-तेषां कीर्तिविजय ? कनकविजय २. राजमुन्दर ३ कुरालविजय ४ कमलविजय
 ५. विजयसेनस्यैवः तत्पण्डितपदोत्सवं । प्रतिद्वेष्टमिदमेव 'लभ्यते १ स्वभूतादृशं २
 भाग ३ बलिभ्याम् ४ प्रतिवर्षेऽनव' इति लभ्यतेऽर्थे प्रतियोगे हस्तमिति द्वितीया । प्रतिद्वेष्टं हा
 हृद्यं हृद्यैर्यैः । रुद्राणि नागकानि । रुद्रं स्वभावे धीन्द्वै नागघ्ने पशुतन्त्रयोरिति महेश्वरः ।
 स्वदिक के रूपम् ।

२९-कथं दीनः स्वमुद्यतागच्छं । कथं श्यादाद्वररजैरजने रतयेऽपि येति महेश्वरः ।

हृद्य-महिम्नयाद्विद्वानं महिम्नां नानुमानिहमिति ।

३०-द्वेषान्दपि सवर्षो भवत्येतेत्यर्थः । भरीति निशयं । कथंभूतः प्रभावः दिव्यं-
 स्वपदं स्वकारकम् ।

एवं विधावदाः श्राद्धः श्रद्धया धर्मकर्मसु । चकार रूपमेतेषां श्रीपण्डितपदोत्सवम् ॥३१॥
 कनकविजयः प्राप्य श्रीपण्डितपदधियम् । विनयं लघुवृद्धेषु यसाहंयुः सदाऽकरोत् ॥३२॥
 एवमुद्भूतसद्भूतश्रीपण्डितपदद्धिमान् । कनकविजयोऽराजद्राजेव भविता ह्यसौ ॥ ३३ ॥

—श्रीकनकविजयस्य पण्डितपदम् ।

अयास्ति पत्तनं नाम पत्तनं पत्तनोत्तमम् । रत्नयोनिं यतो लाकास्तद्भुवन्ति च नापरम् ॥
 महेश्या तत्र लालीति नाम्नी वसति कामिनी । धाविका कामुका नैवं कामुक्वपि कदापि न ॥
 शीलवत्यो हि या आसन् धाविकाः सुलसादिकाः ।

तासामेपोऽवतारः किं जानैया ब्रह्मचारिणी ॥३६॥

कुतोऽपि सुकृतात्कान्तान् प्राप्तसम्पत्ति-सन्ततिः । कुतोऽपि दुष्कृताहुष्ठात् सा निष्पत्ति-सुताऽभवत् ॥
 (कुतोऽपि दुरितात्सासीक्षिप्पतिः सुपतिः धिया, धियां — इति वा पाठः ॥ ३८ ॥)
 फलं लक्ष्म्यादिकं बल्यु फल्यु पत्यादिदुःखजम् । सद्दर्माऽधर्मयोर्बुद्ध्या साहंर्द्धर्मं समाचरत् ॥
 अहं दुक्तमकारेण विधिना श्रद्धधर्मधीः । ग्रथानि द्वादशानसं भावकाणामपालयत् ॥४०॥
 अपान्यदा फलं भूरि सा गुरोरदृणोन्मुखान् । शशुंजयादितीर्थानां यात्राकरणसंभवम् ॥४१॥
 शुत्वोत्थाय गुरोरग्रे सर्वसंपसमसकम् । आकार्ये सर्वदेशानां सहान् सर्वात्मनोत्तमान् ॥४२॥
 शशुंजयादितीर्थानां यात्रां कर्तास्मि भावनः ।

साऽवोचदिति सद्भवत्या सिद्धधनामिदमीषितम् ॥४३॥ पुनमम् ।

श्रीसङ्गमुत्तमं कृत्वा श्रीसङ्गेन जनोत्तमा । उत्तमाहेऽकरोदुयात्रां शशुंजयमुत्सार्हताम् ॥४४॥

३४-पत्तनं नाम पत्तनं नगरं अस्ति । कीदृशं पत्तनं नाम पत्तनं पत्तनोत्तमं पत्तनेषु नग-
 रेषु उत्तमं अष्टं पत्तनोत्तमं सर्वनगरोत्तममित्यर्थः । तदेवाह-यतो वरमारकाणाम्प्रेकाणाम्पत्तनं
 नाम पत्तनं रत्नयोनिं रत्नानामुत्पत्तिस्थानं रत्नस्थानं भुवन्ति । च पुनः अपरं अन्यद् अगर्
 रत्नयोनिं न भुवन्ति ।

३५-कामुका मैथुनाभिष्ठापसादित्वा नैव । अत्र रिरंभाया अमावारेव जानरदुष्टेदि
 कीप् निषेधे, अजायतप्टाविति टाप् अवीति पुनरर्थे । कामुक्वपि मैथुनेष्ठावत्येव कदापि कतिनकृति
 काले न कामुकीत्यत्र जानपदपुत्रेति मैथुनेष्ठायां कीप् ।

३६-एषा लाली भाविका । याः सुलसादिकाः भाविकाः, हि निश्चितं हीः श्राव आठन्
 वासां । किमिति विलोकं । एष अवतारो जाता । कर्मभूता एषा ब्रह्मचारिणी ।

४४-उत्तमं च तददभ वसगाहः शोभनं दिनमिदमर्थः । पुटिद्वयस्य उत्तमारे । अह-
 टयोरेवेति टप्रत्यये टिलोपे च वसगाहः । श्रीसङ्गेन लक्ष्मीसङ्गदेव जनोत्तमाः शशुंजयमुत्सार्हतां
 सुखसङ्ख्यासम्भवात् । शशुंजयादितीर्थानां यात्रां कर्तास्मि भावनात् ।

दानैर्यस्य पराभूताः प्रसन्नवद्विः करात्सदा । असूयया हि मातङ्गाः स्रवन्त्यत्रापि सप्तधा ॥७१॥
 क्षिपन्ति मस्तकं रेणून् सहन्ते चातपादिकम् । लभन्ते नैव दातृत्वं सोऽभूद्दामुत्तमो भुवि ॥७२॥
 अयायाद्दिहैरंस्तत्र विजयदेवसद्गुरुः । सहजूमसुखाः श्राद्धा अपि तं वन्दितुं गताः ॥ ७३ ॥
 अभिवन्द्योत्सवं कृत्वाऽन्तरा नगरमानयन् । विजयदेवमूरीन्द्रं श्रावकास्त उपाश्रये ॥ ७४ ॥
 (अभिवन्द्योत्सवं कृत्वाऽन्तरा नगरमानयन् । विजयदेवमूरीन्द्रं सहजुः स उपाश्रये-पात्रान्तरम्)
 घर्मोपदेगमाकर्ण्य नत्वा चोत्थाय सोऽकरोत् । पुष्पाणीव मुरुष्याणि महाजनकरास्पदे ॥७५॥
 अपान्यदा समुत्पन्नविनेकाधिकतेरितः । इति व्यक्तपयद्भवत्या सहजुः भावको गुरुम् ॥७६॥
 इतीति किं तदाह—

मानासि यं स्वं क्षिप्यं सर्वोगीणगुणाश्रयम् । श्रीगुरो प्रापयद्राक्तं वर्षाचार्यपदश्रियम् ॥
 विजयदेवमूरीन्द्रस्ततः प्राहेति तं प्रति । अस्मिन् कार्ये करिष्यामि ध्यानमभ्युदयावहम् ॥७८॥
 तप्तं सहजुः प्राह प्रपत्स्व गुरो दुग्म् । ध्यानाहं वीक्ष्यते वस्तु यत्तद् द्यूहि नयामि तत् ॥७९॥
 अस्मिन्नमरे भीमत्मावलीग्राम उत्तमः । वर्तते सावली तस्य प्रवलीष्टे मरीपतिः ॥८०॥
 परीसत्कृत्स्नयोमग्नोमरत्नसमयुतिः । पुंरत्नं रत्नसिंहाख्यः भ्रेष्टो वसति विधुतः ॥८१॥
 मनेकनीचहिंसाया निराकरणहृत्प्रियम् । रत्नसिंहोऽलिरत्नप्रं सूर्याहानाय हर्षितः ॥८२॥
 तदप्या—सस्तिभोशोमितं शम्भुतत्वा श्रीपरमेष्ठिनम् ।

ईदने पण्डिता यत्स्वस्त्युमातीटरसात्पुरम् (—पत्तनमिति या पाठः) ॥८३॥
 विजयदेवमूरीन्द्रं वसन्तं तत्र साम्प्रतम् । मणत्वं रत्नसिंहोऽयं श्राद्धो विज्ञपयत्यम् ॥८४॥
 भीमदत्तान् मापन्नश्रीसमाजविराजितः । सावलीग्राममागच्छ सर्वजीवहिताय हि ॥८५॥

वं हठात् वेपु अधिवन्तीति भावः । विष्टिवाजूरित्यारम् । यद्यप्याजूर्नरके हठात् शेषस्य नाम,
 एवात्पत्र सामान्याविशेषयोरभेदेन विवक्षणात् अन्यत्रापि हठात्शेष नाम न दुष्टम् ।

७१—सप्तधा घनभिः प्रकरीः ।

८०—या मन्त्राङ्गराग्यवृद्धीरतया वृद्धे प्राणिनीयेर्षी शीलः सावली । तमाङ्गा-
 वृद्धवृद्धीवृद्ध इत्यर्थः । वृद्ध प्राग्ने इत्यादिरात्मनेपदी । अत एव प्रवली प्रकृष्टं वद्विपरशाप
 वदं हेनं प्रवृद्धं वद्व्याप्तीति प्रवली । अत्र इति टनी इति । इतिः वद्विपथीव्ययुक्त इत्यर्थः ।
 मर्त्यैः राज्ञा एव सावलीप्राग्यव्य ईष्टे राजर्षे कर्तव्यैत्यर्थः । तस्यैवयव अविशर्षर्यैर्वा
 कर्तव्येति शेषमेव विवक्षिते कर्मणि वृष्टी । अत्र शेषो नाम कर्मण अविशर्षात्प्रत्यय इत्यर्थः ।
 वरः हेतव्य सम्भवत्यत्र भावः शेषार्थं सम्भवत्यत्रित्यर्थः । तेन विवक्षिते कर्मणि वृष्टी ।

८५—वन्द्याः शम्भुः श्रीः शोभा तस्याः सामाजेन वाङ्मनेन विराजितः साधन-

जीवहिंसा मभूतात्र जायते पापभूततः । त्वदागमनतस्तस्या निरुच्छिर्भविता चिरम् ॥८६॥
 अस्मिन् कार्ये आलस्यमपास्यागच्छ सद्गुरोः । भवन्ति साधवः सर्वे धर्मलाभार्थिनी यतः ॥
 स्वस्ति श्रीनिजमानस्य श्रीमदीदरसत्पुरे । सहजममुखान् आद्यान् रत्नसिंह इति स्तुते ॥
 इतीति किं तदाह—

धन्या पूर्णं यतो नित्यं विजयदेवसद्गुरोः । वन्द्ये चरणाम्भोजं लभ्ये च फलं श्रियः ।
 वारंवारमिति स्तुत्वा तांश्च विज्ञपयत्यथ । अथ सद्यः प्रसद्यात्र मुञ्च्येयुः श्रीगुरुं गुरुम् ॥९०॥
 अप्रापि भविता लाभो नव्यो नव्यो दिने दिने । प्रसादाद् भवतामेव विचारो नात्र कथन ॥
 विलिरव्य पन्नयोर्द्वन्द्वमद्वन्द्वेन स्वचेतसा (—मद्वन्द्वेन स्वपाणिनेति वा पाठः) ।

रत्नसिंहस्तदा प्रादात् प्रैष्यहस्तं प्रदास्तथीः ॥ ९२ ॥

तदानीं मोचलत्पैष्यः प्रचलंश्चापदीडरम् । गुरोरन्तिकभागच्छत्नादात्पत्रे च सद्गुरोः ॥९३॥
 मापयच्छ्रीगुरुः पत्रं द्वितीयं सहजूकरे । उभाववाचयेतां तौ ते पत्रे प्रीतचेतसां ॥९४॥
 सहजूः ममुखाः सर्वे आद्या ईडरवासिनः । विजयदेवमूरीन्द्रमिति व्यग्रपर्यस्तदा ॥९५॥
 इतः प्रचल घृतीन्द्र गत्वा तं तत्र तोषय । धर्मजीवदयादानमहाचर्यादि सम्भवेः ॥९६॥
 प्रावकं पोषयित्वा तं कृत्वा ध्यानं हिताय च । अत्रास्मांस्तोषयागत्य वर्षाचार्यपदोत्सवात् ॥
 त्युक्तः सहजमुख्यैः श्रावकैरादराचतः । विजयदेवमूरीन्द्रः माचालीत्परिवारशुक् ॥९८॥
 वेहरन्स क्रमात्प्राप सायलीग्राममुत्सवम् । कृत्वा धीरत्नसिंहोऽपि तमुपाश्रयमानयत् ॥९९॥
 मीपदेवमाकर्ण्य दृष्ट्वा चोग्रक्रियापरम् । श्रीगुरुं स्वशरीरे स प्रापानन्दमपापपीः ॥१००॥
 त्वच्छ्रीमद्गुरोरत्र स्थितिः प्रीतिविधायिनी । तावद्भ्रातृवित्रा नो भवित्री मारिरीनिकृत् ॥
 तथा वितयामे मा श्राचो श्राचं पमाधिपे । निवसत्यवनीनाय रत्नसिंहोऽभ्यधादिति ॥१०२॥
 वंया निर्व्यथा लोका अभया अभया इव । भवितारोऽस्य माहात्म्याभिर्धनाः सपता अपि ॥

८८—इति स्तुत इति स्तौति ।

८९—धन्येति गुणमम् ।

१०२—गुणमम् । हे अवनीनाय ! भूपाळ ! श्राचंयमाधिपे श्रीविजयदेवमूरौ निवसति छति
 तिष्ठुर्वति छति इमाः पूर्वोक्ताः—मारिणो भवित्रीत्यादि लक्षणाणि, वेद्यमानाश्च सर्वथा निर्व्यथा
 इत्यादिलक्षणा श्राचोऽन्वयः कितया अलस्याः मा वितयाः मा श्राचोः इति रत्नसिंहोऽ
 त्वात् अकथयत् । कितया इति अनुविस्तारे इत्यस्य विपूर्वैकस्य कृत्याचंयस्य याकिञ्चिदिति
 ः किञ्चलुकि इति किञ्चप्रत्ययः, ष्टेः सिष् इति सिष् प्रत्यये तन्नादिभ्रवन्वा शोरिति वैदिकसिद्ध-
 ो छोपे अनुदात्तोपदेशेति अनुनासिकछोपे न मात् षोणे इत्यनेन अहागप्रत्यय छोपे च अकथय-
 स्यैककथनम् ।

१०३—भवितारो भविष्यन्तीत्यर्थः ।

कर्णयोः कुण्डलन्यानाम्पूर्वाचन्द्रमर्मा विधिः । अनीरुपावित्राऽमुञ्चयस्या अङ्गस्य रसने ॥
 कर्णयोः कुण्डलन्यानाम्पूर्वा चन्द्रमर्मा विष्णु । मत्तापकीमुदीरुदधै संगे इव पत्नदी ॥१११॥
 तदाभ्यदर्शनं क्षण्ये सारसं स्यादटनिगम । संसारविधायिनं पुंगुं गमोदितविधायकम् ॥११४॥
 कर्णयोः कुण्डलन्यानाम्पूर्वाचन्द्रमर्मा विधिः । स्वाभिनी मनसः प्रीत्या इत्यस्यानंतरामिव ॥
 कर्णयोः कुण्डलन्यानाम्पूर्वाचन्द्रमर्मा विष्णु । वृद्धिं द्रव्यितुं मर्धं तयामावागताविव ॥
 कर्णयोः कुण्डलन्यानाम्पूर्वाचन्द्रमर्मा तत्र । आरयोस्त्रि तैजः स्यादिति वस्तुमिरागती ॥
 कुण्डलान्तरं मिमहमुदानन्ददायकम् (—तुमुदोद्गोपकारकमिति वा पाठः) ।

मिध्यान्वाऽज्ञानगम्यवत्त्वज्ञानवस्तुमकाशकम् ॥११८॥ युग्मम् ।

कर्णयोः कुण्डलन्यानाम्पूर्वाचन्द्रमर्मा गदा । महामात्रावित्राऽन्येषां स्पेशाऽप्राऽकृतयेदकी ॥
 दधानाभाति सा कण्ठे हारमालाश्लिषादिकाः । भूषा भूषा इतापेयराधारमुखावहाः ॥

शोभ इति साह्यां निराधुर्भसाह—त्यक्ताऽरवणाऽरिधरवत्तः स्वत्तानां स्वकथनभोगानां भोगिनां अत्य-
 च्छानां अत्यकथनभोगानां भोगिनां अरिधरवत्तः मनसः अरयेषां । संसारसहजत्वाद्दृष्टे-
 भ्येस्त्वयैः । देव्या अत्यदृष्टत्वरुदर्शनेन तेषां मनसः स्वयैऽपि मनाःशोभो अत्यधिकाद्भूतरूपत्वात् ।
 एवं विष्णुदिति स्वाकथ्येया इति पुरमार्थः ।

११२—दीर्घवर्गीत्यनीकरय इत्यमरः ।

११५—युग्मम् । अरयोक्तिशेषः—शोभं तूर्वाचन्द्रमसौ कर्णयोः कुण्डलन्यानाम्पूर्वा स्वाभिनी
 मनसः प्रीत्ये सूत्रिमन्त्राधिष्ठात्रयाः शासनदेवतायाभेतसः प्रसन्नतायै इति अस्थातान्तरामिव प्रक-
 र्ण्येण आविष्टतामिव । प्रकर्ण्येण अरयातां अस्थातान्तरां द्विषयनिभयवोपपदेतस्वीयमुनौ इति तरपि ।
 किमेतित्कथययथाहाऽ स्वदृश्यप्रकर्षे इति आन्वागमे रूपम् । इतीति किं तदाह—सेवाविधायिनां
 पुंसां अदर्शितं क्षण्ये तत्तास्यदर्शनं शासनदेवीमुखावलोचनं सटशं समानं स्यात् । कीडर्थः ।
 दिवारात्रावपि कृद्योते ध्वान्ते च गृहस्य मध्ये बहिर्षां समानं शासनदेवीमुखावलोचनं भवताम् ।
 एवं चेन्न तर्हि द्वयोर्मध्ये एकस्वामाभवे समानं दर्शनं न स्यादिति तन्मन्त्रु इति अन्वाताम् ।

१२०—अरयोक्तिशेषः—सा शासनदेवता कण्ठे हारमालाश्लिषादिकाः भूषा आभरणानि
 दधानामाति । हाराश्च परःसूत्रिका देवच्छन्द—इन्द्रच्छन्द—विजयच्छन्द—मष्टाधिकसतलताहारां-
 ष्टैरारादयोऽनेकप्रकाराः, मालाश्लिषाश्च—चाण्डलज सहकड टट्टारलि माला चंप-
 कली चडकी इत्यादि मिमभिसाकारानेकप्रकारलोकाभायाप्रसिद्धपलम्बमानच्छुभूषाया
 आदिषांसां ताः हारमालाश्लिषादिकाः । कर्णभूषाः भूषाः ? आपेयराधारमुखावहाः—आपेयाः
 हारमालाश्लिषादिकानां भूषाणां रवस्तुन्दराकारयोन्यशोनीत्यशोभनशोभाऽशुभ्याः, पराधारश्च

तस्याः शरीरमेवैद्रीं हारमौक्तिकदम्भतः । सुराः स्तनसुरद्रूणां क्रीडन्तीवोपरिस्थिताः ॥१२॥
 तस्याः शरीरमेवैद्रीं हारमौक्तिकदम्भतः । सुराः स्तनासनासीनाः सेवन्ते सेवका इव ॥१३॥
 सिद्धिर्ननोरपानां सागस्माकं भविता शुभा । अस्याः प्रभावतो दिव्यादिति निश्चित्य वेत्सि
 तस्याः शरीरमेवैद्रीं हारमौक्तिकदम्भतः । सुराः सूरिं नमामेत्यऽनया सह स्थिता इव ॥१४॥
 यत्सर्विर्णाङ्गदम्भेन मेरुः सेवत एव ताम् । भवान्यदाना दाताहमिति चेतस इच्छया ॥१५॥
 त्वत्सर्वकेन्द्रियतां पञ्चेन्द्रियतां चेष्टमेपहि । तदा दानं प्रदायाहं प्रभवाणि बहुमदः ॥१६॥
 विचिन्त्येति यदीयाङ्गीभूयमेरुगिरीश्वरः । निषेवत इवानसं सा देवी दीव्येते न कैः ॥ पुनः
 कल्याणं नाम मे लोकाः आहुः सप्तसु धातुषु । शङ्कुनादिषु कार्येषु मामकल्याणकं पुनः ॥
 अतः सार्धं हि कल्याणं दर्धं नामेति वाञ्छया । तत्सुवर्णाङ्गदंभात्तां सुवर्णं श्रयणीव क्विप ॥
 यन्तेतां सर्वदां पूर्वं सुवर्णं सर्वदा व्यधात् । सुवर्णमिति नामातो ह्येभ्रस्तां स्तुत पन्दिता ॥
 यस्याः स्तनद्वयं वीक्ष्य कविः काममदं सदा । कामकुम्भमिहामुञ्चदिव ब्रह्मेति शङ्कते ॥
 विषये न कथं मा हि पश्यतामीहितं नृणाम् । कामदं हृदि या धत्ते कामकुम्भं स्तनद्वयम् ॥

हारादीनामेव प्रवरपारचल्लक्षणाः, तेषां सुखावहाः सुखकारिण्य इत्यर्थः । पुनः कथं भूताः । अ
 एव एतेष्वग्ने भूयाः भूया इव । सुवर्णं भूमयः, यथाश्च रात्रय इति द्वन्द्वे भूयाः भूमिरात्रपरा इति ।
 यथा भूयसो रात्रयश्च आपेयानां मनुष्यादीनां वरापाराणां च गृहादीनां शुभे सुखावहा मयि
 यथा भूया इति प्रवरपारचल्लक्षणाणां आपेयानां वरापाराणां हारादिषु भूयापाराणां
 च हृत्पारहा मरुति-इति भावः ।

१२६-योरपश्यमिशये । मेहवैरगौवर्गाङ्गदम्भेन यस्याः शासनदेवताः शौवर्गाङ्गदेव
 एवैवैरगौवर्गाङ्गदेव इत्यतः अर्धं तेन यवौवर्गाङ्गदेवेन करणम्वेन तां शासनदेवतां छेदने एव
 अर्धे इत्येवम् । यथा अहं अदाना दाता मयाभि इति चेतस इच्छया ।

१३१-युजन्म् । क्विप-वेगः-सुवर्णं तां शासनदेवतां, तत्सुवर्णाङ्गदंभात् तस्याः शासन
 देवताः सुवर्णं इत्यन्तं देववर्त्मनयनीमिषान् अयनी इ मेवने इव । यथा अतः कारणात्, वि
 दिष्टिं कर्तुं क्विप-वै नाम एवै विमरगिनि इति वाञ्छया, अतः कारणादिति । किं वार्ध-
 के एव-कवन्तु क-द्वयु मे मम क्विप-वै नाम आहुः क्विपयति । पुनः शङ्कुनादिषु कार्येषु अहवर्णं
 क्विप-वै नाम आहुः । अतः कारणादित्युक्तिरुक्तेः ।

१३३-अस्ति देवता-य-या । अस्ति देवतायां शासनदेवतां स्तुत । तामिति की । यामेतां सुवर्
 देव कर्तुं पूर्वं यथा । अतो देवः सुवर्णमिति नाम अमरदिति शेषः । यस्याः शासनदेवता
 देव-क-वै-ए, ए, क-वै-द्वया अर्धेतां सुवर्णं कर्तुं यामिति इति ।

भावितात्माप देवीति मूरीन्द्रं मत्पदोपपत् । फनकविजयः शिष्यो भविता ते गच्छनायकः ॥
अमूर्त्तोऽपरो दसो न विपशापनायकः ।

रपूललसो लसत्पसो गुणलसोऽशदशंकः ॥१४८॥ युग्मम् ।

विजयदेवमूरीन्द्रमित्यापेक्ष न्ययनेन । आह्वया मूरिराजस्य ततः दासनदेवता ॥१४९॥
उज्ज्वलान्मायमामस्य दिनात्पद्मादयाद्भुतात् । दिने ब्रह्माखमासस्य तृतीये मधुलोज्ज्वले ॥१५०॥
कस्ते प्रभाने संजाने परदेशमहाजनाः । आगता वन्दितुं तत्र ज्योतीरूपं जगद्गुरुम् ॥१५१॥
रत्नसिंहादयोऽप्यन्ये सायलीग्रामवासिनः । विधायानेकधानेकान् वन्दुस्तं महोत्सवात् ॥
रत्नसिंहस्तयान्येऽपि परदेशमहाजनाः । ददू रूप्याण्यनेकानि जातस्पर्द्धां पुथा इव ॥१५२॥
सहजः समयेऽयास्मिन् कृतपूर्वैलसद्भवाः । सुधीदरपुरादातुममुञ्चच्छ्रीगुरुं नरम् ॥१५४॥
ततः भीसहजैर्मप्यः सायलीग्राममायसी । ददौ च शिरसा नत्वा भीसूरेः करपङ्कजे ॥१५५॥
पत्रं प्रवाच्य मूरीन्द्रः स्वकाकारणपेदकम् । रत्नसिंहाभिर्यं श्राद्धं तदा प्राज्ञापयन्मुदा ॥१५६॥
सोऽप्यवादीषदा मूरिं तोषाय सहजदुदः । गच्छ स्वच्छमते गच्छनाथ स्वहितमाचर ॥
मावालीत्परमधीत्या महनादम्बरेण च । भीमूरिर्भूरिभिः श्राद्धैः साधुभिश्च सह श्रिया ॥
भुत्वाथ सहजः मूरिं सामायातं पुरान्तिके । भीसहजुतोऽगच्छत् सम्मुखीनो नृणामिनः ॥
अभिनम्य निशम्योपदेशं च भीगुरुदितम् । सहजूर्हर्षितः मूरिं समानपदुपाभये ॥१६०॥
ददौ पर्माशिर्यं पूज्यः श्रीसंघाय विज्ञेयतः । अभ्युत्तस्यै ततः सहजः तस्मै रूप्याण्यदाद्य सः ॥
सर्गे लब्धं कदेत्याह सहजुर्विनयाद्गुगुरुम् । भावकास्त्वव भूयांसः सन्त्यन्येऽपि महर्द्धिकाः ॥१६२॥

१४७—भाविता वासितो मिश्रितोऽर्थात् शानेनात्मा धितं यस्याः सा भावितात्मा ।

कातगच्छभारसारसूरिमन्त्राधारधीकनकाविजयोपाध्वावेत्वर्यः।प्रयेति हाताऽनन्तरम्।'आत्मा धिषे
पूवो यत्ने' इत्यनेकार्थः। रपूललसो पदुप्रदः। यद् ईमः—'रपूललसदानसौण्डी पदुप्रदे' इति।'अक्षद-
शंकः न्यायानां द्रष्टा, द्रष्टा तु व्यवहाराणां प्राहृषिकाकोऽक्षदशंकः' इति ईमः । 'विवादानुगतं
पृष्ठा स सभ्यस्तत्प्रयत्नतः । विचारयति येनासौ प्राह विवाकरततः स्मृतं—इति कात्यायनः ।
उत्पन्नः पक्षोः सत्यायः सहाया वा यस्य स लसत्पक्षः । लसन् पक्षो पक्षं पश्येति वा लसत्पक्षः ।
पद्म लसत्पक्षः सार्धं यस्य स तथा । अथवा अकारप्रभेयात् अलसत्पक्षः—न विद्यते लसन् पक्षो
विरोधो यस्य सः अलसत्पक्षः । 'पक्षस्तु मासार्थे गृहसाभ्ययोः । पुत्नी रग्रे बले पार्श्वे सख्यौ-
केशात्परमये । विच्छेदे विरोधे देहाङ्गे सहाये राजकुपरे' इति सर्वत्र ईमः ।

१५४—कथंभूतः सहजः कृतं विहितं पूर्वं प्रथमं लसद्विलसद्वचः श्रीकनकविजयोपा-
ध्यायस्य आचार्यपददापनमहोत्सवाविधानलक्षणं बन्धनं येन स कृतपूर्वैलसद्भवाः ।

१६१—स सहजुः भावक इति शेषः ।

तेषामग्रेऽस्म्यहं मूरं सर्वदा किमहर्दिकः । त्वदाज्ञाकारकः शश्वत्सेवकस्ते तर्थापि यन् ॥१६१॥
 इति मे वाञ्छितं कर्तुं भव योग्यो मदाग्रहात् । कनकविजयायाऽत्र देवाचार्यपदं मुदा ॥१६२॥
 करवाणि यथालक्ष्मि वर्याचार्यपदोत्सवम् । फलं लक्ष्म्या लभे चाग्न्यमुत्पन्नायाः सुपुत्रकः ॥

—चतुर्भिः कलापः ।

श्रीधर्मविजयो नाम महोपाध्याय उद्गतः । तपागच्छेऽर्कवद् व्याप्तिं मामाणिकशिरोमणिः ॥
 सुकृतानां भुभोपायः सद्गुणश्रीलयालयः । निर्व्यपाय उपाध्यायश्चारित्रविजयाह्वयः ॥१६३॥
 तपःश्रीचारुलावण्यं लावण्यविजयोऽपि च । वृद्धोपाध्यायकृद्वायः शाल्वाध्यायपरारण्यः ॥
 पण्डिताः पण्डितोत्कृष्टाः श्रीधनविजयादयः । रञ्जितास्तद्गुणैस्तेऽपि मूरिं विश्वपरिधिं ॥
 इतीति किं तदाह—

कनकविजयाख्येऽस्मिन् श्रीमूरिपदयोग्यता । अतः कुरु गुरुश्रेयः सहजृश्रावकोदितम् ॥१६४॥
 ननः मूरिः मसत्रोऽभूत्तदचोऽग्यकरोच सत् । चारुभिक्षादुभिः कफकः सुमसत्रो भवेन्नरि ॥
 गहनग्य मन्तुप्रमनाः स्वग्रहभागमत् । तदीवाचालयत्प्रेष्यानाहातुं श्रावकान् घनान् ॥१६५॥
 श्रीः इहम्मदावादे स्तम्भतीर्थे च पत्तने । एवमादिषु सर्वेषु नगरेष्वपरेष्वपि ॥१६६॥ पुण्यम् ।
 गमानन्नुदाहातान्स्त्रयास्ते महाजनाः । उत्सुका वन्दितुं तं च द्रष्टुं मूरिपदोत्सवम् ॥
 मन्तुप्रमने स्थाने मण्डपं कार्यपण्डितः । विचित्रचित्रसंयुक्तवस्त्रैर्नैत्रोत्सवमदम् ॥१६७॥
 वस्त्राणां गणो मेघ इवामानि स मण्डपः । विचित्रैः प्रचुरासारैः प्रार्पन् हर्षयन् जनान् ॥
 दृष्टवान् दृग्गमन्दोहान् निरस्यन् दुस्तहान् भृशम् ।

शोभयन् द्विपां हृदि दासिद्विधाणि नृणां क्षणात् ॥१६८॥ पुण्यम् ।

वस्त्राणां गणो मेघ इवामानि स मण्डपः । विचित्रैः प्रचुरासारैः प्रार्पन् हर्षयन् जनान् ॥
 दृष्टवान् दृग्गमन्दोहान् निरस्यन् दुस्तहान् भृशम् ।

१६१-शश्वतो महापुरुः किमर्होयक अत्र किमिवावश्यं निन्दार्थम् ।

१६२-मूरिः कनकविजयगुणैः ।

१६३-विरचितं श्रीविरजयदेवमूरिम् ।

१६४-वर्षे अर्वाहर्षे चार्थे वरिष्ठः कार्यपण्डितः सहजृश्रावक इत्यर्थः ।

१६५-वस्त्राणां गणो मेघ इवामानि स मण्डपः । विचित्रैः प्रचुरासारैः प्रार्पन् हर्षयन् जनान् ॥ 'प्रार्पन्' इत्यर्थः ।

१६६-वस्त्रेण वस्त्रेण मेघे च ।

१६७-वस्त्रेण वस्त्रेण मेघे च ।

कसमाधिदपि भुत्वेनि ममवमरणं भुवि । गाक्षान्मुचतुरं सारं रचितं चतुरैर्नरैः ॥१८१॥
 विलोकितुमिवापानरत्नं नन्तुं शेषं तज्जिनान् । विमानोऽयमिति प्रादुर्यं पुषाः सुरभासुरः ॥
 वन्तवात्सृष्टद्वाराः गियोऽथ महजृष्टं । अजेगीयन्त गेयानि सर्वदोषाभयेऽपि च ॥१८३॥
 वादिप्राणि पवित्राणि पद्भुजानीन्यहर्दिवम् । सुस्वरस्वर्गभेत्तुणि यादका अभ्यवादायन् ॥१८४॥
 अवरन् पन्दिनो व्योका यनांसि वदनाम्बुजात् । गुरुणां भावकाणां च द्वारं द्वारं घृष्टं घृष्टं ॥
 पुण्याहानि किलाहानि पुण्यरात्रीथ राजयः । अभवन्नत्र सर्वत्र नागरा अद्भुवन्निति ॥१८६॥
 एवमाविरभूद्वक्त्रे मविमन्दिरसूतगवः । उत्तमः पुण्यरक्षणां भवेत्कलोकोत्सवाय यत् ॥१८७॥
 श्रीद्वेषदीतिने पपं पोदशस्य दास्य हि । वैनात्यथुवलपत्तेऽद्वि मातर्भास्वति भास्वति ॥
 विजयदेवपुरीन्द्रो मण्डपं मं समागदत् । सोत्सवः साधुभिर्द्युक्तः फनकविजयादिभिः ॥१८९॥
 आवरैः आविकाभिश्च नागरैश्च जनैर्द्युतः । वीक्ष्यमाणो गुणैर्गीतैर्गीयमानः पदे पदे ॥१९०॥
 त्रिभिर्विज्ञेयक्रमः ।

ज्योत्स्नारमईतां नन्दो कारयित्वा यथाविधि । फनकविजयाख्यस्य सूरिमन्त्रे श्रुतो ददौ ॥
 दत्त्वा सूरिपदं दत्तानन्ददृष्टन्दो जगद्गुरुः । विजयसिंह आचार्य इति नामाभ्यधानमुखात् ॥

(-इत्याख्यत् स्वमुखात् सुखात् -इति वा पाठः)

श्रीकीर्तिविजयाख्याय लावण्यविजयाय च । उपाध्यायपदं दत्त्वा सूरिरेवमाभापत् ॥१९३॥

श्रीकीर्तिविजयाख्याऽयं लावण्यविजयो लघुः (-लावण्यविजयः पुनः -इति वा पाठः)

उपाध्यायाविमो गच्छप्रभावकृतमो समो ॥१९४॥ युग्मम् ।

ततः श्रीसहजनामा भावकः भद्रयाऽदृणोत् । विजयसिंहसूरिन्द्रभोक्तां धर्माशिषं सुत्वाय ॥

सुखस्य मास्ये भूयात् सम्पदेऽभ्युदयाय च । जयाप च सदासीनां पश्यते परमेष्ठिनः ॥१९६॥

श्रुत्येत्युत्थाय चोत्साहात् साञ्जत्वा सहजस्तनः । श्रीसहजानां समस्तानां करे रूप्याण्यदानमुदा ॥

१८१-विलोकयितुं तमिति नन्द । विलोकयितुं पुत्रमस्य वशाख्या-पुषाः पण्डिता यं
 मण्डपं इति प्राहुः । इतीति किं ? च. पुनरर्थे । तज्जिनान् तस्मिन्मन्त्री जिना अर्थाजिनप्रविमा-
 रताजिनारताम् नन्तुं पन्दिनुं आयात इव अर्थं विमानो द्योतयानं न तु मण्डप इत्यर्थः । 'वयो-
 मवानं विमानोऽस्मी' इत्यमरवचनात् । विमानशब्दस्य पुनर्दुत्कळिहस्तशब्दस्य पुष्टिनिर्देशः ।
 कथंभूतो विमानः ? सुरभासुरः सुरैर्देवैर्भासुरः सुरभासुरः । मण्डपे दि देवानां पित्राणि श्वरतो
 विमानस्यापि सुरसदितत्वं दाशितम् । किं दृष्ट्वा विमान आयात इत्याह-पचतुरैर्नरैर्भुवि साहाय्य
 सारं सप्तवसरणं रचितं इति वस्मादिदरि कृतम् । समवसरणं दि सुरा एव रचयन्ति न तदा इति
 सुराणामाभ्यर्थमतः सुरसदितविमानागतमनं समुचितं । कथंभूतं सप्तवसरणं मुच्यते शोभनाभ्यर्था-
 रोऽर्थात् जिना वारिमस्तत् सुचतुरं । अथसुरविचतुरमुच्यते अपि प्रत्ययनिवासान् सिद्धिः ।

आह्वय सर्वदेशानां श्रीसंपान्त्वं सोऽभ्यभोजयत् । सत्कारं चोत्तरं कृत्वा यथास्थानमवाक्यम् ।
 कनकविजयाख्यस्य जातः सूरिपदोत्सवः । जाने तस्मिन्ननेकेषां पुंसामामीन्महोत्सवः ॥१२५॥
 विजयदेवसूरिन्द्रः कुर्वन्नवं महोत्सवान् । विजयसिंहसूरिन्द्रयुवो जयतु भूतले ॥२००॥
 गुरुशिष्यायुभौ सूरि समासीनी विराजताम् । श्रीतपागच्छपुंरूपनेत्रे इव विकस्त्रे ।

(-नेत्रे इव मनोहरं -इति वा पाठः) ।

गुरुशिष्यायुभौ सूरि समासीनी विराजताम् । श्रीतपागच्छपुंरूप कर्णाविव विभूषका ॥२०१॥
 गुरुशिष्यायुभौ सूरि समासीनी विराजताम् । श्रीतपागच्छपुंरूपहस्ताविव तरस्विनी ॥२०२॥
 वाञ्छितानां मुकार्याणां कारकी स्येच्छयाद्भुतम् ।

दानानां दायकी वैरिवाराणां च निवारकी ॥२०३॥ गुणम् ।

एकस्तीर्थकरो यत्र द्वितीयस्तत्र नो भवेत् । एतौ प्रीतौ मियःसूरि भात इत्यद्भुतं जने ॥
 एकस्मिन्नेव साम्राज्ये सम्राटप्येक एव हि । पुण्याधिकमिदं यत्तु सम्राजो राजनो ह्यम् ।
 आसीनी सम्मुखीनी तौ सूर्याचन्द्रमसाविव । भातः प्राच्यां प्रतीच्यां च मानर्चनमुत्साहो

(-प्रभाते पूर्णिमास्थिनी -इति वा पाठः)

एवं तौ विहरन्तौ द्वौ गुरुशिष्यौ गणाधिपौ । पुष्पदन्ताविवोद्याती दीप्यन्ते इव भूतले ॥

-इति श्रीविजयदेवसूरिशिष्यश्रीविजयसिंहसूरिवर्यक

अथास्मिन् समये क्षेत्रे भारते मरुमण्डले । श्रीमद् योधपुरं नाम पुरं पुरपुरोत्तमम् ॥२०४॥
 यत्र वाप्यो घनाः कूपाः सरसानि सरांस्यपि । मनोऽभिरामा आरामाः सौवर्गभ्योऽश्रिमाःसु
 महौजास्तत्र राजास्ति गजसिंहाभिधः सुधीः । पराक्रमपराभूतपरचक्रपराक्रमः ॥२०५॥
 सिलेमसाहिरानन्दात् पातिसाहिः प्रसन्नदृक् । महाराजा अयं हीति यं प्राहोत्तमराजम् ॥२०६॥
 श्रीमानमरसिंहाख्यस्तस्य पुत्रो महार्थिकः । जयन्त इव शक्रस्य युवराजो विराजति ॥२०७॥
 तत्र जेसाभिधः श्रेष्ठी श्रेष्ठोऽन्येष्ववहारिणाम् । राजमान्यो जगन्मान्यो न्यवसत्परमदिक् ।
 तस्य पुत्रास्त्रयोऽभूवस्त्रयो वेदा इवोत्तमाः । सूरसिंहमहोपालमहामात्रा महौजसः ॥२०८॥
 तेष्वायो जसवन्तारूपो जयराजो द्वितीयकः । तृतीयो जयमल्लारूपो नामतोऽमी यथाक्रमम् ।
 आदिमो त्रिषु नाऽभूतां पुरुषायुषजीविनी । आयुषः क्षयतोऽभूतां स्वर्गिणी स्वर्गदिनी ॥

२०१-समं सदृशं 'धराधर' इति भाषा । आसीनी उपविष्टौ समासीनी ।

२१०-मुखानीय आचरन्ति मुखन्ति । सर्वप्रातिपदिकेभ्यः क्विप् वाचारे-इति आत्मे
 ऽर्थे क्विपिप्रत्यये सर्वस्य क्विपो लोपे पचापचि मुखन्तीति मुखाः मुखानीय आचरन्ति ।

२१७-पुरुषरयायुः पुरुषायुषं अचतुरेति अजंतो निपातः । पुरुषायुषं जीव इति
 षीटौ पुरुषायुषजीविनी ।

आहूय सर्वदेवानां श्रीमंत्रान् सोऽभ्यर्चयेत् । सत्कारं शोचरं कृत्वा यथास्थानमचालयत् ॥

वनवृक्षिजान्तरान् जातः स्मृतिवदोन्मत्तः । जज्ञे तस्मिन्मनेकेषां पुंसामासीन्महोत्सवः ॥१९९॥

विजयदेवमुद्दिष्टः कूर्बकूर्बं महोन्मत्तान् । चित्तपसिद्धमूर्तिन्द्रियुतो जयतु भूजले ॥२००॥

सूर्यदेवतासुखी सूर्यी मन्मानीनी विगतताप । श्रीरत्नमन्त्ररूपं हस्तेषु इव विरहररे ।

(-नेत्रे इव मनोहरं -इति वा पाठः) ॥२०१॥

सूर्यदेवतासुखी सूर्यी मन्मानीनी विगतताप । श्रीरत्नमन्त्ररूपं कर्णाभिर विभूषकी ॥२०२॥

सूर्यदेवतासुखी सूर्यी मन्मानीनी विगतताप । श्रीरत्नमन्त्ररूपं हस्तारि तरस्विनी ॥२०३॥

सूर्यदेवतासुखी सूर्यी मन्मानीनी विगतताप ।

दानानां दायकी वैशिवाराणां च निवारकी ॥२०४॥ युगमप ।

सूर्यदेवतासुखी सूर्यी मन्मानीनी विगतताप । श्रीरत्नमन्त्ररूपं भो भोदू । एषीं मीमी मिष-गुरी भाग इत्यजुने जने ॥

सूर्यदेवतासुखी सूर्यी मन्मानीनी विगतताप । पुण्याधिकमिदं यत्तु गजानां राजानो यम् ॥

सूर्यदेवतासुखी सूर्यी मन्मानीनी विगतताप । भागः साध्यां प्रीत्यां च मार्गैः प्रयुग्यासुरी ॥

(-पथात् पूर्णिमास्थिनी -इति वा पाठः)

सूर्यदेवतासुखी सूर्यी मन्मानीनी विगतताप । पुण्याधिकमिदं यत्तु गजानां राजानो यम् ॥

—इति श्रीरत्नमन्त्रविधिपञ्चश्रीरत्नमन्त्रविश्वरूपवर्णनम् ।

सूर्यदेवतासुखी सूर्यी मन्मानीनी विगतताप । श्रीरत्नमन्त्ररूपं भो भोदू । एषीं मीमी मिष-गुरी भाग इत्यजुने जने ॥

सूर्यदेवतासुखी सूर्यी मन्मानीनी विगतताप । सूर्यदेवतासुखी सूर्यी मन्मानीनी विगतताप ॥२०५॥

सूर्यदेवतासुखी सूर्यी मन्मानीनी विगतताप । सूर्यदेवतासुखी सूर्यी मन्मानीनी विगतताप ॥२०६॥

सूर्यदेवतासुखी सूर्यी मन्मानीनी विगतताप । सूर्यदेवतासुखी सूर्यी मन्मानीनी विगतताप ॥२०७॥

सूर्यदेवतासुखी सूर्यी मन्मानीनी विगतताप । सूर्यदेवतासुखी सूर्यी मन्मानीनी विगतताप ॥२०८॥

सूर्यदेवतासुखी सूर्यी मन्मानीनी विगतताप । सूर्यदेवतासुखी सूर्यी मन्मानीनी विगतताप ॥२०९॥

सूर्यदेवतासुखी सूर्यी मन्मानीनी विगतताप । सूर्यदेवतासुखी सूर्यी मन्मानीनी विगतताप ॥२१०॥

सूर्यदेवतासुखी सूर्यी मन्मानीनी विगतताप । सूर्यदेवतासुखी सूर्यी मन्मानीनी विगतताप ॥२११॥

सूर्यदेवतासुखी सूर्यी मन्मानीनी विगतताप । सूर्यदेवतासुखी सूर्यी मन्मानीनी विगतताप ॥२१२॥

२-१-सूर्यदेवतासुखी सूर्यी मन्मानीनी विगतताप । सूर्यदेवतासुखी सूर्यी मन्मानीनी विगतताप ।

२-२-सूर्यदेवतासुखी सूर्यी मन्मानीनी विगतताप । सूर्यदेवतासुखी सूर्यी मन्मानीनी विगतताप ।

२-३-सूर्यदेवतासुखी सूर्यी मन्मानीनी विगतताप । सूर्यदेवतासुखी सूर्यी मन्मानीनी विगतताप ।

२-४-सूर्यदेवतासुखी सूर्यी मन्मानीनी विगतताप । सूर्यदेवतासुखी सूर्यी मन्मानीनी विगतताप ।

२-५-सूर्यदेवतासुखी सूर्यी मन्मानीनी विगतताप ।

अभूवन् जसवन्तस्य पुत्रा एते पडुत्तमाः । पण्डितपुराकारा विराजन्ते जयोदयाः ॥२१८॥
सामलः १ सुरताणश्च २, श्रीसहस्रमञ्जो ३ ऽपि च ।

वर्षे ४ पाचा ५ तथा पचा ६ नामतश्च यथाक्रमम् ॥२१९॥ युग्मम् ।
अविषादः सदा सादाः शोभाः शोभाधनाश्रयः । जगत्सृष्टीया आभान्ति जयराजमुता अमी ॥
श्रीमञ्जोसाभिधस्याय तृतीयस्तनयोऽवति । मर्त्येषु जयमल्लोऽयं जयमल्लमतल्लिका ॥२२१॥
श्रीमन्त्यनसिहाख्यः सुन्दरः सुन्दरो नृणाम् ।

आसा नरहरः सन्ति जयमल्लमुता इमे ॥२२२॥
एभिः पुत्रैः शुभैर्दीप्तो भ्रातृज्यैश्च पुरोदितैः । युतोऽन्यपरिवारेण जयमल्लोऽत्र शोभते ॥२२३॥
राजसिंहमहाराजः प्रसन्नहृदयोऽन्यदा । श्रीसुवर्णगिरि राज्येऽभ्यपिञ्जयमल्लकम् ॥२२४॥
तत्रान्यत्र ततो धात्र्यां सर्वत्र मरुमण्डले । एवं क्रमेण साम्राज्यश्रियमीष्टे स भाग्यवान् ॥
कुमारपालभूपाल इव स व्यलसन् धियः । दानेन जिनधर्मण दययाऽद्भुतया भृशम् ॥२२६॥
श्रीमत्सुवर्णगिर्यादिद्रक्षत्रजप्रादिषु ।

वैत्योद्धारविधानेन यात्रया च प्रतिष्ठया ॥२२७॥ युग्मम् ।
एवमेतानि वाक्यानि कुर्वन् पठपि सम्मति । षोडशज्ये स साम्राज्यं जयमल्लश्च वर्तते ॥२२८॥
आह्वयजयमल्लोऽयं विवेदिपुरयाऽन्यदा । विजयदेवमूर्तीन्द्रं श्रीमदीदरपचनात् ॥२२९॥
विजयदेवमूर्तीन्द्रस्तदाहृतस्ततोऽचलत् । विजयसिंहमूर्तीशसंपुतः समहोत्सवः ॥२३०॥
विहरन्तो क्रमालमूर्ती गुरुनिप्यमुत्तमदी । श्रीमच्छिवपुरीपार्श्वे समाजग्मतुरुत्तवात् ॥२३१॥
आसीदवसरंस्थास्मिन् पुंजा पुंजातिपुङ्गवः । प्राग्याटान्वयसत्यन्नमकासनदिवाकरः ॥२३२॥
तेजपालः सुतस्तस्य सत्पुत्रैस्त्रिभिरन्वितः । वस्तुपाल-वर्धमान-धर्मदासैर्विन्ध्यसिभिः ॥२३३॥
वसतिमिय ऋद्धीनां जनानां स्वामिनामपि । श्रीमच्छिवपुरीनाम्नि नगरे नगरोत्तरे ॥२३४॥

—त्रिभिविंदोपक्रम् ।

अर्पुदाचलसत्तीर्थेऽभवत्प्रासादकारकः । धावको विमलो नाम विमलो विमलैर्गुणैः ॥२३५॥
चतुर्द्वारजिनागारकारको मारिचारकः । अभूद् राणपुरं ख्यातो धरणो धरणो नृणाम् ॥
इत्यादीनां प्रसिद्धानां आद्धानामतुलां तुलाम् । तेजपालो दयानोऽयं विपत्ते गृहर्तु सदा ॥

—त्रिभिविंदोपक्रम् ।

यस्य दानपराभूता जगद्गुः कल्पद्रुवो दिवि । तेजपालस्तु कल्पद्रुर्भाति पाञ्चिष्ठगो हवि ॥२३६॥

२२५-तत्र सुवर्णगिरौ अन्यत्र विषया-सत्पुत्रादिषु । सप्तसहस्रसंख्यं प्राश्यां प्रकी
सर्वत्र मरुमण्डले साम्राज्यश्रिय इत्यत्र अधीगर्भेद्येसाभिधि केवळं सम्बन्धयेन विश्रित्ते कर्मणि
पठ्ठी, सम्बन्धय अविश्रित्या; विश्रित्ते च कर्मणि टिठीपाठवृत्तयत्नं च ।

आदरं परमं कृत्वा सह लात्वा च सद्गुरुम् । सम्पद्द्वन्द्वमिवानन्दं धृत्वा चित्ते च सोऽचलत् ॥
 अथ प्रभाते संजाते दिवारत्ने मभावति । तेजपालो नृणां रत्नं सूरिरत्नं न्यवेशयत् ॥ २६३ ॥
 श्रीमच्छिवपुरीमध्ये सुखाश्रय उपाश्रये । दत्त्वा रूप्याणि लोकेभ्यः कृत्वा च मवरोत्सवम् ॥
 जायमानः सदा धर्मैः क्रियमाणैः स्वतः शुभैः । कार्यमाणैश्च लोकेभ्यो नर्व्यर्जन्यैर्दिने दिने ॥२६५॥
 श्रीसूरीन्द्रशतुर्मासौ समाप्तोत्सुकृतोत्सवाप । न च श्रीतेजपालस्य जिनधर्ममनोरथान् ॥२६६॥
 चतुर्मासौ समाप्येवं प्राचलत्प्राचलद्वलः । विजयदेवसूरीन्द्रः प्रमत्तो न यतो यतिः ॥ २६७ ॥
 श्रीसुवर्णगिरिद्वारात् प्रैष्यं प्रैष्य समाह्वयत् । जयमल्लभारोमल्लः श्रीसुवर्णगिरिमधुः ॥२६८॥
 उपस्वर्णगिरिप्राये श्रीसूरिः समवासरत् । लोपःशार्तामिति ध्रुत्वा जयमल्लोऽभ्यसंययत् ॥२६९॥
 अरसद् रसिकः सूरिपदान्जस्पर्शसदसम् । सुतेनाऽलीव सन्धूर्त्वा जयमल्लोऽभ्यसंययत् ॥२७०॥
 दृष्टानन्वानवद्येन विधिर्नैवाभिवन्द्य च । व्यपयित्वा च सल्लोके सह लात्वा च सद्गुरुम् ॥२७१॥
 श्रीसुवर्णगिरिद्वारे सरद्वेः सदुपाश्रये । समानीयाऽसयत् सिंहासने भूपमिवोत्तमम् ॥ २७२ ॥
 ततः श्रुत्वोपदेशं च जयमल्लो जगज्जयी । महाननकरं प्रादात् रूपकाणि महामनाः ॥२७३॥
 —त्रिभिर्विज्ञेयकम् ।

अथान्यदा च सूरीन्द्रं जयमल्लो न्यवेदयत् । मत्तस्यदिवसं पश्य मतिष्ठायोग्यमर्तव्यः ॥ २७४ ॥
 ततः सूरीश्वरोऽपश्यज्ज्येष्ठमासे शुभे दिनम् । मतिष्ठायोग्यमारोग्यकरं सौभाग्यकारकम् ॥२७५॥
 श्रावकं जयमल्लार्यं सुवर्णगिरिनापकम् । सुवर्णगिरिसन्तंत्रसमर्षं च न्यवेदयत् ॥२७६॥
 ततः श्रीजयमल्लोऽपि देशदेवमहाजनान् । उपरिष्ठात्मतिष्ठायाः प्रैष्यान् प्रैष्य ममाह्वयत् ॥२७७॥
 आजगमुस्तत्क्षणात्तेऽपि मतिष्ठां द्रष्टुमुद्यताः । वन्दितुं च तदा सूरिद्वयं पुण्याभिल्यापिनः ॥२७८॥
 (—द्वयं लाभद्वयसूरा—इति वा पाठः)

२६७—प्रपश्येन भाषणत् अभिनन्दत् एवं मनोबलादिदिष्टं वक्ष्य प्रापद्वलः ।

२६९—अभ्यसह्वयत्—सद्येन तापुसाभ्यांभाषणत्साविद्यालक्षणेन अभिगुणमगच्छत् इत्यर्थः ।
 तेषां अभिवादि अभिसंपदयति । साविष्टव्यतिपदिकस्येति लौक्यं । ततोऽनघनेन ह्य इति
 छडि लुब् ह्य् एद्द्वयद्वयाप इति अद्यागमे प्रथमपुटपरैकवचने अभ्यसह्वयत् ।

२७३—सत्त्वोके भद्रवद्योके व्यपयित्वा वित्तोत्तमौ कृत्वा प्रत्येकं पीरोजीनामकं नालकं
 इत्येवमर्थः । इत्यण् वित्ततगुणतोऽपि पुरादिरदृशः परमैवही ।

२७८—लाभद्वयसूरा—एव। मतिष्ठाः दर्शनलक्षणां छाभः, द्वितीयं श्रीविजयदेवसूरि-
 श्रीविजयसिंहसूरिद्वयस्यद्वन्द्वलक्षणां छाभ इत्यर्थः । छाभयोर्द्वयं छाभद्वयं इति न सूरा वाच्यं
 येषां ते छाभद्वयसूराः । गतु यत्र भत्त्वोऽपि छाभः स्यात्तत्रापि छाभाभिर्वापिना इरेव

प्रष्टेन विधिना मूरिः मल्यघ्नादुत्सवाद्य । महावीरजिनेन्द्रस्य प्रतिमामपरा भवि ॥ २७२ ॥
 त्रिष्टाय जिनेन्द्राणां चैत्वानि परमोत्सवः । साधूनां विदुषां मूरिः प्रादान् पण्डितमन्यदम् ॥
 ततरत्नानि पञ्चैव साधूनां भाविनामपि । तानि द्वादश दिव्यानि श्रावकाणां विनोदतः ।

(—साधुभ्यो जायमानेभ्यो व्रतरत्नानि पञ्च हि—इति वा पाठः) ॥ २८१ ॥ युग्मम् ॥

श्रावको जयमल्लोऽपि सत्प्रतिष्ठाविभाषकः । श्रीसार्धमिक लोकेभ्यः प्रादाद्रूप्याणि सद्दिपा ॥
 साधुभ्यो दर्शनेभ्यश्च महात्मभ्योऽप्यनेकया । अद्भ्राण्यतिशुभ्राणि यस्याणि प्रवराणि च ॥
 त्वं प्रावर्तत श्रेयान् प्रतिष्ठापरमोत्सवः । वर्णनीयः कवीन्द्राणां मूरिश्रावकयोस्तदा ॥२८४॥
 मयान्यदा च मूरीन्द्रस्ततश्चलिपोत्सुकः । इत्यारूपयज्जयमल्लारूप्यं मन्त्रिणं संपसंयुतम् ॥२८५॥
 तीति किं तदाह—

मीनागपुरवास्तव्यः सह आह्वयति स्फुटम् । मेदिनीतटवास्तव्यस्तथान्योऽन्यत्र चान्हम् ॥२८६॥
 यदि ह्ययाः प्रसद्य त्वं तदाहं विहराप्यतः । वन्दनापुद्भवं पुण्यं प्रापयाणि तथा च तदा ॥२८७॥ युग्मम्
 दानीं जयमल्लोऽयमुत्थाय विनयान्वितः । प्राञ्जलिर्नम्रसन्मौलिः सर्वश्राद्धशिरोमणिः ॥२८८॥
 श्रीसुवर्णगिरिद्रङ्गवासी श्रीसह पृथ्वी च । श्रेष्ठी लाया महामन्त्री वर्धमानो महामतिः ॥२८९॥
 साहः श्रीठाकुरारूप्यश्च साहुला श्रीकलाभिधः । वया भ्रातृयुतोऽथान्यः साहः श्रीधर्मदासकः ॥
 उहूपो डुङ्करः श्रीमान् साहः श्रीदामराभिधः । वर्धमानादिको वर्धमानोऽमानश्रिया सदा ॥
 वैजयदेवमूरीन्द्रमित्यं व्यङ्गपयत्तराम् । साम्प्रतीनां चतुर्मासीं निवस श्रेयसे गुरो ! ॥ २९२ ॥
 —पञ्चभिः कुलकम् ।

मन्त्रिणो जयमल्लस्य सहस्रस्यापि च भूयसे । श्रेयसे हृदयानन्दवृद्धयं चोमकरोद् गुरुः ॥२९३॥
 तामायिकोपवासाद्यान् व्रतोच्चारिकांश्च सः । अर्हन्निव महाधर्मान् कारयन्पारयन्नयम् ॥२९३॥
 पारयन् सर्वसंसारजन्तुजातदयालुताम् । अपारयच्चतुर्मासीं न भावं भविनां गुरुः ॥ २९४ ॥
 चतुर्मासीं समाप्याय पुनश्चलिपुर्गुहः । श्रीमन्तं जयमल्लारूप्यमपृच्छच्छ्रावकोत्तमम् ॥२९५॥

गन्तव्यम् । यत्र तु भूयांसो लाभा भवेयुस्तत्र कथं न गन्तव्यं, अवश्यं तत्र गन्तव्यमित्याशयेन
 प्रागवा इत्यर्थः ।

२८४—सूरिश्रावकयोः श्रीविजयदेवमूरिश्रीजयमल्लश्रावकयोः ।

२९३—ओमकरोत् चतुर्मासीं करिष्यामीति अङ्गीकृतवान् । स्यादोम् परमं मते—
 इति हेमः ।

२९४—अपारयत् समापयत् । पारवीरण् कर्मसमाप्तौ सुरादिरदन्तः परस्मैपदी ।

अवस्थानं न साधूनामेकत्र किल युज्यते । अतोऽनोऽय मतिष्ठेय भवदाप्ता भवेद्यदि ॥२९६॥
 ध्रुत्वेति वचनं सूरिप्ररूपितमनिन्दितम् । संयुज्य चरणां मूर्ध्नां संस्पृश्येति च सोऽवदत् ॥२९७॥
 विजयसिंहसूरीन्द्रवन्दनक्रमहोत्सवम् । स्वयं कुरु गुरुश्रेयः श्रेयांसं करवं च तम् ॥२९८॥
 इत्युक्तो जयमल्लेन स्वमनोरथसिद्धये । भवत्वेवं महाभाग सूरिराह मसन्नहृद् ॥ २९९ ॥
 ततः श्रीजयमल्लोऽय भावकान् देशदेशतः । श्रीमच्छिवपुरीवासितेजपालादिकान् धनान् ॥३००॥
 विजयसिंहसूर्यहिवन्दनोत्सव उचमः । भवितात्राऽतः समायान्तु मयि भूत्वा कृपापराः ॥३०१॥
 ततो द्रव्यार्थिनः केऽपि केऽपि धर्मव्यर्थार्थिनः । केऽपि कौतुकिनो दत्ताः केऽपि तद्बन्दनोत्सुकाः ॥
 अभ्यारोहा रयारोहा थोऽरारोहाश्च केचन । पदातिका अनेके च राजान इव राजिताः ॥३०३॥
 सासिक्रीकाः सपत्नीका वरस्त्रीकाः समातरः । महाजनाः समानमसुर्वहिरन्तश्च चारिणः ॥३०४॥

— त्रिभिर्विदोषकम् ।

सौवर्णानि सुवर्णानि काय आभरणानि च । देवानामिव देवीनामिव गुंसां च योपिताम् ॥३०५॥
 सुवर्णमिव सत्प्रांसं स्वर्णं चालन्तमोहकम् । तदेत्याहुर्जेना वीक्ष्य सुवर्णगिरिरंपकाः ॥३०६॥ पुनमप्य
 यत्रानेकगवादीनां भूरिमारिरभूत्पुरा । अपूर्वा न कदा पूर्वं साऽभूच्छ्रीगुरजेजसा ॥३०७॥
 सुवर्णगिरिरित्पाख्या यथार्थाद्यभवच्छुभा । इति सुवन्ति सल्लोका यथपाद्यमूचकाः ॥३०८॥
 अथ श्रीजयमल्लाख्यः सन्मण्डपमण्डपम् । पारदेशिकवस्त्राणां बन्दनोत्सवहेतो ॥ ३०९ ॥
 अथ बन्दनोत्सवमण्डपवर्णनम्—

श्रीकैलासशिलातुल्याश्चञ्चुराः शुक्यः सिचः । ध्यसुध्वनिहतो यत्र मध्याह्नार्कमया इव ॥३१०॥

२९६—भक्तः अस्मादकारणात् । भक्तः श्रीगुरुर्वागिरिजगत्पुत्रः ।

३०४—धर्मार्थ धर्मनिमित्तं ध्ययमर्थव्यतीत्येवं शोभाः धर्मव्यर्थार्थिनः । धर्मनिमित्तं ध्यय-
 कर्तार इत्यर्थः । तयोः श्रीविजयदेवसूरि-श्रीविजयसिंहसूर्योर्वन्दना करवां इत्युक्तात्तद्बन्दनोत्सुकाः ।
 सह अस्मित्वाभिः अन्तःपुरचारिणीभिर्ये ते सासिक्रीकाः । 'अस्मिती रयादहृद्वा वा येऽस्मात्तः-
 पुरचारिणीत्यमरः । सह पत्नीभिः परिणीतस्त्रीभिर्वसन्ते सपत्नीकाः ।

३०६—गुंसां समूहः पौरुषं । स्त्रीणां समूहं स्वेणं । स्त्रीगुंसाभ्यां मज्जन्त्यौ भवनादिति
 समूहेऽयं मज्जन्त्यप्रत्यययोः साधू । यथ एव यथः । सर्वशब्देभ्यः स्वार्थे कञिति क्व । सुव-
 र्णगिरिर्भेदस्त इव । सुवर्णगिरिर्भेदपर्वतोपम इत्यर्थः ।

३०८—यत्रेति क्यादयोः—सहस्रोवा इति सुवन्ति । इतीति किम् । सुवर्णगिरिरित्या-
 क्त्वाऽयं यथार्थाऽभवत् । इतीति किम् ? यत्र सुवर्णगिरी अनेकगवादीनां भूरिमारिः पुराऽभूत् ।
 ता न कदा पूर्वं श्रीगुरुजेजसा अपूर्वा मारिरभूत् ।

यत्र कापि च सौवर्णपत्राकारहराणि हि । पीतवामांस्यमामन्न चन्द्रभाम इवोद्भवाः ॥३११॥
 अथवा-पीतवासः प्रशस्यश्रीमिपमासाद्यपिन्नरः । मेरुः सूर्यी प्रणन्तुं किं यत्रायान इवावर्षी ॥
 श्वेतपीताम्बरज्योतिः सूर्यचन्द्रोदितोदयम् । (-प्रोदितादित्यचन्द्रमः -इति वा पाठः) ।
 अत्रामान्नम एवेदं यत्र स्वाप्यमिनाम्बरम् ॥३१३॥

कुत्रचिद्यत्र वस्त्राणि पवित्राण्यरुणानि च । लक्ष्मीपुष्पकुलानीव लक्ष्मीं दातुं गृणां वसुः ॥३१४॥
 अथवा-कुत्रचिद्यत्र वस्त्राणि रक्तानि नृमनांसि हि । कर्तुं हीङ्गुलवृन्दानि रक्तानीव वसुगुरौ ॥
 यत्रान्यत्र च कुत्रापि नीलवस्त्राणि रंमिरं । हरिन्मणिकुलानीव निराकर्तुं द्विपद्विपम् ॥३१६॥
 उन्नालपुण्डरीकालिरिव यत्र व्यराजत । स्तम्भश्रेणिः सुखश्रेणिकारणं सरसि स्फुटम् ॥३१७॥
 अथवा-साक्षान्निशामणिश्रेणिः समकालमिवोदिता । द्रष्टुं तद्वन्दनां यत्र स्तम्भश्रेणिस्तदा वसौ ॥
 यत्र चन्द्रोदयः साक्षाच्चन्द्रोदय इव व्यभात् । अभिनो मोक्तिकस्रग्मिस्तारकाभिर्विराजितः ॥३१९॥
 आस्थानवेदिकास्तम्भपुत्रिका देवता इव । यत्र वीजयितुं सूरिं स्थिता इव सुचामरैः ॥३२०॥

३१२-यत्र चन्दनोत्सवमण्डपे मेरुः सूर्यी श्रीविजयदेवसूरि-श्रीविजयसिंहसूर्यी कर्म-
 वापन्नौ प्रणन्तु किमायात इव आ वसौ शुशुभे । किं कृत्वा ? क्वापि कस्मिन्नपि स्थले पीतवासः
 प्रशस्यश्रीमिपमासाद्य ।

३१३-यत्र मण्डपे कापि कुत्रचित्स्थले अधिताम्बरं कालं वस्त्रं इदं नम एव आकाश-
 मिव अवाम्नात् अविशयेन अदीप्यत । अत्र एवेत्यवयवमिवायें । कथं भूतं कालं वस्त्रं श्वेतपीता-
 म्बरज्योतिः सूर्यचन्द्रोदितोदयं श्वेतपीताम्बरयोर्धवलपिङ्गलचेलयोज्योतिः कान्तिस्तदेव सूर्यचन्द्र-
 योरुदित उदयो यस्मिन्स्तत्तथा । कथं भूतं नमः ? श्वेतपीताम्बरयोर्धवलपिङ्गलचेलयोज्योतिः
 कान्तिर्ययोस्त्रौ श्वेतपीताम्बरज्योतिषौ । एवं विधौ यौ सूर्यचन्द्रौ तयोः उदित उदयो यस्मिन्स्तत्तथा ।
 श्वेतपीताम्बरज्योतिः प्रोदितादित्यचन्द्रमः इति पाठान्तरम् । तत्रायमर्थः-किं भूतं ? असिताम्बरं
 श्वेतपीताम्बरज्योतिरेव । प्रोदिता आदित्यचन्द्रमसौ यस्मिन्स्तत्तथा । यस्मिन् इयामवशे पूर्वापर-
 निषद्वैतश्वेतपीताम्बरज्योतिरेव प्रोदितादित्यचन्द्रमसौ इव शोभते । द्वितीयपक्षे नमो विशेषणे
 श्वेतपीताम्बरज्योतिषौ प्रोदिता आदित्यचन्द्रमसौ यस्मिन्स्तत्तथा । कवयो हि सूर्यं श्वेतवर्णं वर्ण-
 यन्ति, चन्द्रं च पीतवर्णमिति ।

३१४-लक्ष्मीपुष्पं पद्मारागमणिः ।

३१५-कथंभूतानि रक्तानि वस्त्राणि उत्प्रेक्ष्यन्ते-इति मिश्रितं गुरौ श्रीविजयसिंहसूर्यी
 नृमनांसि रक्तानि कर्तुं हीङ्गुलवृन्दानीव । इवोऽत्र मिश्रक्रमे ।

३१६-भ्रमेवनेनाम्बरयः । यत्र मण्डपे स्तम्भश्रेणिकारजत । कस्मिन् केव-सरसि उन्नाल-
 पुण्डरीकालिरिव । कथंभूता स्तम्भश्रेणिः उन्नालपुण्डरीकालिश्च-स्फुटं सुखश्रेणिकारणम् ।

अथवा-चिप्रकृषिप्रिताः सन्मभुप्रिका यत्र रेजिरे । नृत्यन्त्य इव नर्तवयः करैः शिष्टैः च चामरैः॥
 मालम्बानि मलम्बानि यत्र लम्बिनी षोषकैः । मुक्तासज्जोऽपि सर्वत्र व्यराजन्त च सर्वतः ॥
 तानि ताम्य विलोच्यैवमशङ्कन् तदा जनाः । मङ्गलया हस्तजातीनां सुच्छामअर्यथ किम् ॥३२३॥
 व्यराजयत्र सद्द्वारं रत्नादर्शविनिर्मितम् । प्रचण्डानेकमार्तर्द्वैर्द्वारपालैरिवाधितम् ॥३२४॥
 पार्श्वद्वीपोदण्डमोक्षशुण्डाभनोरणम् । पश्यतां सर्वलोकानां परमानन्दकारणम् ॥३२५॥
 अथवा-इन्द्रसज्जीकृतोदण्डकोदण्डोपमनोरणम् । पश्यतां सर्वलोकानां सर्वकल्याणमूचकम् ॥
 मङ्गलैरष्टभिः श्रेष्ठमुक्तारत्नमयैः शुभैः । शोभमानं मनुष्याणां मनोनेत्रोत्सवमदम् ॥३२७॥
 -चतुर्भिः कलापकम् ।

न्यवेशयद्यथात्यन्तमुन्नतं तत्र मण्डपे । सिंहासनमतिभेयो जयमल्लः शुभाश्रयः ॥३२७॥
 शोभमानपथास्थानप्रथितानेकरत्नकम् । सुरेन्द्रासनसोभायाः सर्वथा व्यपहारकम् ॥३२८॥
 एतस्यैवेदमोक्षं योग्यं नान्यस्य कर्हिचित् । विधात्रेति धिया स्वीयकराभ्यामिव किं कृतम् ॥
 साधसाधूचितानेकविस्तीर्णनवतास्तुतम् । स्पृहणीयं सुरेन्द्राणां नराणामुत का कया ॥३३०॥
 -चतुर्भिः कलापकम् ।

३२१-विश्रैति, अस्यान्वषलेशः-यत्र मण्डपे सन्मभुप्रिका रेजिरे । कथंभूताः ? छन्दे-
 श्यन्ते-क्षिप्तैः सुचामरैः करैर्नृत्यन्त्यो नर्तक्य इव । यथा नर्तक्यः क्षिप्तैः करैर्नृत्यन्त्यो राजन्ते तथा
 सन्मभुप्रिकाः क्षिप्तैः करैः सुचामरैर्नृत्यन्त्यो व्यराजन् इत्यर्थः ।

३२२-मालम्बानि शृण्णका इति भाषाप्रसिद्धानि यत्र मण्डपे ।

३२३-तानि मालम्बानि ताड्य मुक्ता स्रजः ।

३२९-३०, कथंभूतं सिंहासनं विधात्रा स्वीयकराभ्यां इति धिया किं कृतमिव । इतीति किं
 ईदृक्षमिदं सिंहासनं, एतस्यैव मीविजयसिंहमूरेरेव योग्यं । शन्यस्य न कर्हिचित् । पुनः कथंभूतं
 सिंहासनं ? साधु साधूचितानेकविस्तीर्णनवतास्तुतम् । साधवो रमणीया उपक्रियाकर्तृत्वान् ।
 ये साधवोऽनगरास्तेषामुचितानि योग्यानि अनेकानि प्रचुरानि विस्तीर्णानि यानि नवतानी-
 ष नवतानि सैः-दलीचाममुखविद्यायणासटशवस्त्रैरञ्जितं यत्तत्तया । 'कुपे वर्णपरिस्तोमप्रवेणी नवता-
 ऽस्ति राः' इति हैमवचनाप्रवतशब्दस्य दलीचाममुखस्य पर्यायत्वात् । नवतानीष नवतानि
 यत्तमाष्टादनवद्व्यापीति व्याख्या । प्रवेण्याऽऽस्तरणं वर्णः परिस्तोमः कुशः कुशः नवतं चेति
 मुख्यार्थाः । 'प्रच्छदश्चोत्तरच्छद' इति हलायुधः । 'नववर्णकर्णले शाच्छादनमात्रे वा' इति तट्टीका-
 यथताम् । नवतशब्दोऽत्र आच्छादनपर्यायोऽपि शेषः । तेन साधुसाधूचितानि जनेकानि विस्ती-
 र्णानि यानि नवतानि विच्छादना इति भाषाप्रसिद्धानि तैरञ्जितं यत्तत् साधुसाधूचितानेकविस्तीर्ण-

श्रेष्ठकाष्ठमयं मध्ये नानारत्नमयं वहिः । मत्प्रप्रापयदुत्कृष्टं पट्टं समच्छदान्वितम् ॥३३१॥
सुरेश्वरणयोर्बाधा माभूनुच्छापि कर्हिचिद् । इति निश्चित्य सन्नक्तिधियेन्द्रादधिको यतः ।
आधिक्यमाह—अर्हतोऽध्वनि पन्न्यासे पञ्जानीन्द्रो नर्वव हि । मुञ्जेद्विरतो मध्ये समवसरण
उपाश्रयस्य मध्येऽयं वहिस्तादपि चान्वहम् । पद्माधिकानि वासांसि मस्तृणानि पदोरवः

—चतुर्भिः कलापः

उत्तिष्ठतात्कदाचिच्च कदाचित्तिष्ठतादयम् । यथोचिन्मुपर्यस्य द्दानः पदवन्दनाम् ॥३३२॥
इति कारणतः पट्टमतिष्ठापनयोग्यता । मण्डपे शोभमानाऽभूद्यद्विवेकः प्रमोदकृत् ॥३३३॥

—इति पट्टवर्णनम्

लोकचक्षुर्विनोदाय प्रारब्धं प्रेक्षणीयकम् । विजयदेवमुरीन्द्रोऽविशत्तमय मण्डपम् ॥३३४॥
विजयसिंहमुरीन्द्रस्तं प्रविश्य यथोचितम् । श्रीमूर्तिवचसा श्रीमत्सिंहासन उपाविशत् ॥३३५॥
पश्यतां सर्वलोकानामकरोत्पादवन्दनाम् । विजयसिंहमुरीणां विजयदेवमूरिराद् ॥३३६॥
यथाविधि तदानीं स द्वादशावर्तवन्दनाम् । व्यदवाच्छ्रीमतस्तस्य यदाचारः परः सताम् ॥
वन्दनां ददत्स्तस्य पट्टः स्तम्भासनस्थिताः । यद्युः पुंपुत्रिका इन्द्रास्तिरोजाता इवेक्षितुम्
(—व साक्षिणः—इति वा पाठः) ॥३३७॥

सूरिमन्त्रं जगच्छन्नमिव सन्तापवारकम् । प्राददाद्दनाम्भोजात् प्रसादमुभगाद्गुरुः ॥३३८॥
श्रीजयसागराख्यस्य श्रीकीर्तिविजयस्य च । श्रीवाचकपदं प्रादात् सूरिर्यत्सर्वतोपकः ॥३३९॥
अन्येषां साधुलोकानां विदुषां सजुषां नृणाम् । श्रीपण्डितपदं प्रादात् सूरिन्द्रो यद्विवेक
गीयमानशुभैर्गीतैः स्फूर्जज्जययारवैः । स्तूयमानो गुणैः पुण्यैर्मार्गैर्विबुधैरपि ॥३४०॥
गतव्याधिः समाधिशीलब्धसिद्धिः समृद्धिमान् । विजयसिंहमुरीन्द्रः प्राभवत् प्रभुनाश्रिया ।
श्रीगुरो मुप्रसन्ने हि किं न सिद्ध्यति वाञ्छितम् । अनीश्वरोऽपीश्वरः किं न नरः को भवेद्गु
मुस्वरा युवतीलोकास्तदा गेयान्यगायपन् । वायान्यवाद्यपन् वायवादाका अपि चोत्तमाः ॥३४१॥

नवताडुतम् । पुनः कथंभूतं ? अत एव सुरेन्द्राणां स्पृहणीयं । उवेति वितर्के नराणां का कथ
किं कथनोपमित्यर्थः । इति सिंहासनवर्णनम् ।

३३४—स जयमल उच्छ्रष्टं पट्टं पाटि इति लोकभाषाप्रसिद्धं प्रत्यक्षापयत् । कथंभू
वट्टं मध्ये श्रेष्ठकाष्ठमयं वहिर्नानारत्नमयं । पुनः कथंभूतं ? प्रच्छादान्वितं प्रच्छदैः विद्याव
इति भाषाप्रसिद्धैरभिरतं युक्तं । कथा प्रत्यक्षापयन् । सुरैः श्रीविजयदेवसुरेश्वरण
कर्हिचित्तुच्छापि बाधा माभूदिति धिया । कथंभूतः स जयमलः—यतः इन्द्रादधिकः
हरेवाह—अर्हतोऽध्वनीत्यादि द्वाभ्यां अर्थः प्रसिद्ध एव ।

३३५—अस्य पट्टस्य धरि । इति पट्टवर्णनम् ।

स्वस्वस्वदादूर्ध्वं धन्वी धीजयमस्तव । स्वान्यदेवमाह्वयमहाजनपराम्भुजे ॥३४०॥
 पशुभ्यान्वनेवानि भक्षुभ्यानि नवानि च । माचकादिकलोकानां जयमद्भुजदाश्रुदात् ॥३५०॥
 शिष्यतालीर्ष्यग्यालीः गजालीः काल्पुण्डलीः । अलादरात् न आह्वय महाजनमधोनयत् ॥
 एवं मारुतं मेवान गता मन्दनकोन्मरः । सर्वेषां हृदि चानन्दः । मासान्नेहिनमग्यदाय ॥३५२॥
 धीमन्मन्त्रेष्वाहरे वगन्मुषविमर्षपि । विजयमिहगुरीन्द्रो जयमाजगतीक्ये ॥३५३॥
 दत्तं धीगुण्णा धर्मराज्ये लब्ध्वा मजोभयम् । मविना निरिहं तेजो दिनान्नेऽप्रिरिवाधिकम् ॥
 दत्तागुरिपदं गुरिं मध्ये शृङ्गपुष्पां च मम । निःशल्पे हृदि मन्त्रां मोऽतिशान्यमिशभरत् ॥३५५॥
 मतिद्विर्न गमाकर्ण्य गच्छराज्येऽधिनेत्रिणि । द्विषां मोऽङ्गमिने पूर्वं हृदि मोऽप्रिरिनोत्थितः ॥
 तस्य गुरोर्दयमेव मातन्त्रोपनालयः । भानन्दन् धारता लोका नराभ्युत्थानदर्शकाः ॥३५७॥
 आपागमहीर्ये राज्यमरिचुन्दं च दूर्दमम् । सममेव म गुरीन्द्रः मनापतनोपमः ॥३५८॥
 लघुन मिहांघ दुर्जेयान् तेजसा पोत्रमा क्षणात् । यो जयति शिरोपात् न विजयसिंह उच्यते ॥
 इति नामाऽध्वर्यस्य ततः मधुनि सार्थकम् । विजयमिहगुरीन्द्रो जयतात्स चिरं सुवि ॥३६०॥
 भट्टारकपद्व्याजान् तमहस्या स्वयं किल । भजतादुप्रतेजाः श्री राजतताम्राज्यदीक्षितम् ॥३६१॥
 गुरिः सर्वस्य लोकाय येन आचारतोऽङ्गतात् । आदृशां नातिज्ञोतोष्णः समीर इव दक्षिणः ॥
 पशुभिरपिर्षेर्वेषेषेऽशीनितमे शुभे । पौष्टस्य मारुपादि पष्ठे पीपसितस्य हि ॥३६३॥
 एवं मन्त्रमग्न्यभलक्ष्मीकः कान्तकीर्तुकः । चिरंजीव्यात्स गुरीन्द्रो पस्यासीद्भद्रनोत्सवः ॥३६४॥
 तद्वैममहृषन् लोका र्थं नरं गच्छनापकम् । आशिषं चेदनीं यस्मै ददुर्नेन्दु स मधुः ॥३६५॥

इत्थं धीविजयादिदेवगुगुरोः स्वीयेन सत्याणिना,
 माकार्पीद्विजयादिमिहगुगुरोः पट्टाभिर्कोत्सवम् ।

३४९-प्रसारां अददादूर्ध्वं प्रसारे दत्तवानिरर्थम् । तिकोतुष्टोस्तिवन्तादपि प्रसंसायां
 रूपम् इति रूपम् ।

३५४-अग्नि आदित्यः प्रविशतीति सुविः । यथाग्निर्दिनान्ते सूर्येण निरहितं तेजः
 प्राप्याधिकं शोभते तथा धीविजयमिहगुरिरपि धीगुण्णा धीविजयदेवगुरिगुण्णा दत्तं धर्मराज्यं
 लब्ध्वा शोभन्तामिशवाहीः ।

३५५-दत्तेति अस्यान्वयः-त धीविजयसिंहगुरिः सन्त्रां परमप्रतिवादिनैवाधिकदि-
 दर्शयित्वा हृदि अतिशयमिव अधिकशयोपमोऽभावम् । कथंभूते हृदि ? निःशल्पे शक्यरहिते
 इत्यर्थः । कथंभूतानां सन्त्रां गुरिं धीविजयदेवभट्टारकं दत्तसूरिपदं धीविजयसिंहगुरीणां सूरिपदं
 येन च तथा तं चः पुनः तं धीविजयसिंहसूरिं प्रभुं स्वामिनं गच्छनायकं शुभ्रुपाम् ।

दशमः सर्गः

अथ भीमेदताद्रुहे, हर्षो हर्षकरोऽभवत् । सदा तत्रत्य लोकानामन्येषां च विशेषतः ॥१॥
निविरीसा इषोर्वीसा धनीशाश्वपरं जनाः । यस्यासन् पुर आसीना नाहर्षस्तेन केऽप्यमा ॥२॥
अवष्टभ्य सदा तिष्ठन् यद्दंष्ट्री जीविकार्थिनः । कली लोका अनेकेऽस्मिन् नाहर्षस्तेन केऽप्यमा ॥३॥
सदादाने सदा नृभ्यो ददत्यच्चादि दायकाः । न पशुभ्यो विशिष्येति पशुभ्योऽपि ददान्यहम् ॥४॥
विचार्येत्यद्ददानं नरतिर्यग्भ्य ईप्सितम् । कर्णादिदानशौण्डेभ्यो हर्षोऽयमधिको यतः ॥५॥
तद्यथा-सदादाने ददौ सोऽभं नराणां जीविकाकृते ।

पशुनां च खटान् दिष्पान् तेन स्पर्धेत कोऽप्यमा ॥ ६ ॥
यस्यास्यापि सुताः शश्वद्दत्यर्धं खटानपि । मनुष्येभ्यः पशुभ्यश्च तेन स्पर्धेत कोऽप्यमा ॥७॥
श्रीशत्रुघ्नप्रसचीर्धरंवनकार्बुदादिषु । नेमुस्तीर्यकृतः सङ्घं कृत्वा प्राग् भरतादयः ॥८॥
कृत्वा तैः सह संहर्ष श्रीहर्षो हर्षवदरः । करवाणि महासङ्घमिति चेतस्यचिन्तयत् ॥९॥
पूजयानि च तत्रत्याः प्रतिमा अर्हतां समाः । निर्माणि च महापुण्यं फलं लक्ष्म्या लभे पुनः ॥
-त्रिभिर्विशेषकम् ।

तदानो स विचिन्त्येति महासङ्घं विधाय च । स्वशूरुन्यसार्धुध लात्वाऽमा तीर्थमाग्रजत् ॥११॥

२-तेन श्रीहर्षण नाम्ना भावकेणाऽमा सह केपि नाऽहर्षन् न स्पर्धा चक्रुरित्यर्थः ।
तेन केन ? यस्य पुर आसीना उर्वीशा धनीशाः, चः पुनः अपरे जनाः निविरीसा इव नतनासिका
इव कृतनासिका नमना इव भासन् । नेर्बिद् च विरीसधौ । इति नासिकायाः सम्बन्धिवि नमने
वाच्ये निशब्दात् विरीसच् प्रत्यये निविरीसं, उद्योगात् पुरुषा अपि निविरीसाः । निविरीसा इव
नतनासिकपुरुषा इव येनेऽपि । इव दन्दस्य छोपे निविरीसाः कृतनासिका नमनास्ते इव इत्युपमा ।

३-तेन हर्षानाम्ना भावकेण अमा सह केपि नाऽहर्षन् न अस्पर्धन्त । तेन केन ? यद्दंष्ट्री
अवष्टभ्य आलम्ब्य भरिम्न क्ली जीविकार्थिनो अनेके लोकाः सदा गतिष्ठन् । अवष्टभ्येत्यत्र
अवाचालम्बनादिद्वयोरिति आलम्बनेऽर्थे शत्रुभ्यः सकारस्य मूर्धन्यादेशः ।

४-सदादाने सशूकार इति भाषाप्रसिद्धे ।
१०-प्राज्ञीः प्रेरणयोः-करवाणि पूजयानि निर्माणि एतानि प्रीणि मोर्नैरिति छोटो मोर्नै
इत्यादेशे आङ्गत्तमस्य पिषेति आढागमे छोट वत्तमपुहपैकवचनानि । लभे इति च एतद्वेरिति
एत ये आदेशे छोट आत्मनेपदे वत्तमपुहपैकवचनम् ।

११-तीर्थं श्रीदेवताफलं आग्रजत् प्राप्नवान् ।

श्रीनेम्यादिजिनाधीशान् पूजयित्वाऽभिवन्द्य च । कृत्वा लम्भनिकां सङ्घं प्रभोज्य च ततोऽचलन् ।
 मचलन् सह संघेन तीर्थं शत्रुत्रयाभिवन्धम् । प्राप्यास्य च सोऽभ्यर्चदादिदेवाद्वितीर्थपान् ॥१३॥
 सो वारुह्य ततः संघं प्रभोज्यामृतभोजनम् । पाणौ प्रदाय रूप्याणि पुण्यमादाय चाचलन् ॥१४॥
 श्रीमद्दहम्मदावादं तत आगत्य समभ्युः । अपूपुजज्जिनाधीशांश्चैत्येषु त्रिविधेष्वपि ॥१५॥
 विजयसेनसूरीन्द्रं विजयदेवसद्गुरुम् । अभिवन्द्य च सङ्घस्य मध्य आकार्यं सोऽर्चयन् ॥१६॥
 लम्भनिकां विधायाथ तत्रत्य श्रीमहाजने । प्रतस्ये प्रततस्येमा ततो देशं स्वकं प्रति ॥१७॥
 आयन् शंखेश्वरादीनि तीर्थान्यन्यानि चाध्वनि । पूजयन् लंभनीं कुर्वन् प्रापार्जुदगिरिं च सः ॥
 पूजयित्वा जिनांस्तत्र कृत्वा लम्भनिकां च सः । श्रीमच्छिवपुरीस्वर्णगिरिदेवानपूपुजन् ॥१९॥
 एवं धर्मानिकान् यो व्यदधाद् विधिपूर्वकम् । श्रीहर्षः कस्य हर्षाय नाभूद्धर्मपरायणः ॥२०॥
 तस्य पुत्रा अमी सन्ति पञ्च पञ्चेन्द्रिया इव । विराजन्ते जगज्जोतीरूपा रूपश्रियाऽद्भुताः ॥२१॥
 तद्यथा—प्रथमो जसवन्तारूपो, द्वितीयो जयराजकः । तृतीयो नेमिद्रासश्च सामीदासश्चतुर्थकः ॥
 श्रीमद्दिमलदासश्च, पञ्चमः पञ्चमो गुणैः । पञ्चाप्येते मियः प्रीताः सर्वप्रीतिविधायकाः ॥२३॥
 —त्रिभिर्विदोपकम् ।

पञ्चानामादिमस्तस्य जीवराजः सुतोऽभवत् । पितुः सेवापरत्वेन पितुः स्वर्गमनुव्रजन् ॥२४॥

(—पितृस्नेहाधिकत्वेन—इति वा पाठः)

पञ्चापि चैकदेवतेते संभूयाचिन्तयन्मियः । आत्मभिः कारितं श्रीमत्सुवर्णगिरिपत्तने ॥२५॥
 श्रीमत्समवसरणप्रासादः सर्वतोऽद्भुतः । प्रतिमाः श्रीपार्श्वनाथादिजिनानां कारिता इमाः ॥२६॥
 ताः प्रतिष्ठापयामाऽऽशु यदि स्यात्सर्वसम्मतम् । श्रीविजयदेवसूरीन्द्रमिहाह्वय महादरात् ॥२७॥
 —त्रिभिर्विदोपकम् ।

१८—आयन् आगच्छन्—इ गतौ अदादिः परस्मैपदि आङ्पूर्वस्य अस्य धातोः शतृ-

प्रत्यये आयन् इति रूपम् ।

२३—‘पञ्चमो रुचिरे दक्षे’ इति

—दोऽन रुचिरपर्यायः ।

२६—श्रीमत्समवसरण इत्यत्र पदे

पि . . . न दोषाय । यत्

श्रीहेमचन्द्राचार्याः श्रीनेमिचरित्रे—“ शुभेऽह्नि

. . . कलाचार्य-

भूपतिः ॥१॥” । यथा

. . . पञ्चदशवाञ्छरं

न दुष्टं तथा

निवृत्तौ

इतुमति ये विधि वि

वचनपुरुषवचनम् ।

मियोऽङ्गीकृत्य पश्चाऽपि भीमतिष्ठाविधापनम् (-मियोऽङ्गीकृत्य पश्चात्पर्वततिष्ठाविधापनम्-
इति वा पाठः) भ्रातृपत्यं जिनदासात्पमपृच्छन् यज्ज्येष्ठनन्दनः ॥२८॥

आलोच्यैवं पदप्येते मियोऽतिमीतनेतराः । अपृच्छन् मेहताद्रङ्गवासिसहं विपेकिनः ॥२९॥

तद्यथा-कोठारीवंशभिरुपागतटीलारूपः श्रावकोत्तमः ।

सोनीवंशे जिनो नाम, सिंहः श्रीमालगोत्रकः ॥३०॥

श्रीमालगोत्रसंजातः पेतसिंहाभिधोऽभगत् । पुत्रत्येन धृतस्तेन भाति इद्वरसिंहकः ॥३१॥

राजसिंहाभिधो मन्त्री, चल्दू नामा च मन्त्रिराद् । श्रीनाथो नायनामा च, मन्त्री नरवदाङ्गनः ॥

नगरव्यवहारीन्द्रमित्यादिसमुदायरूप । समाहूय च संभूय प्राणयश्निति ते मिथः ॥३३॥

-चतुर्भिः कलापकम् ।

प्रतिष्ठां पार्श्वनायादिविम्बानां फारयाम हि । विजयदेववृत्तिन्द्रमिहाहूय महोत्सवात् ॥३४॥

तैः पृष्ट इति ते भ्रातृवंरं कुरु भो वरम् । अमालस्यमपास्यं यत् धर्मस्य त्वरिता गतिः ॥३५॥

तानिदं ते पुनः प्राहुः सहास्माभिः समायत । मसीदतात्र सद्धर्मकार्ये यूयं महाजनः ॥३६॥

तेष्व्युरुरिति तान् सचान् मतिपन्नमिदं वचः । सुरं विज्ञपयिष्यामः सहैष्यामथ निश्चितम् ॥३७॥

ततः श्रीमेदताद्रङ्गवासिसंघसमन्विताः । प्रातिष्ठन्त शुभे तेऽङ्कि श्रीसुवर्णगिरिं प्रति ॥३८॥

मचलन्तः समाजमुत्ते जावालपुरं ततः । वरन्दिरे च सोत्साहाः श्रीमूरिचरणाम्बुजम् ॥३९॥

अभिवन्द्य तदानीं ते मूरिं व्यज्ञपयश्निति । गच्छनाथ समागच्छ श्रीमत्सन्नेदिनीतटे ॥४०॥

पार्श्वनायादिदेवानां प्रतिमाः प्रतिष्ठ च । ततः समवसरणमासादे स्यापयामहि ॥४१॥ युगमप ।

मन्त्रिणं जयमल्लं ते मिलित्वा चावदमिदम् । मूरिन्द्रं मुञ्च धर्मात्मभैति यत् त्वद्गोविना ॥

ततः श्रीजयमल्लोऽपि मेदिनीतटराह्वयुक । उपयूरि समागत्य नत्वा चैवं न्यवेदयत् ॥४३॥

जसवन्ताया इमे पञ्च श्रीदर्पवनयाः शुभाः । टीलादि-मेदताद्रङ्गवासिसहसमन्विताः ॥४४॥

मूरिं विज्ञपयन्तीति प्रतिमाः प्रतिष्ठि हि । श्रीमन्मेदतद्रङ्गमेहि नः कुरु चेप्सितम् ॥४५॥ युगमप ।

२८-ज्येष्ठस्य सृष्ट्भ्रातुर्जीवराजाख्यस्य नन्दनः पुत्रः ज्येष्ठनन्दनः । 'ज्येष्ठः स्यादमजे'

इति हेमानेकार्थः ।

३३-ये दर्पापुत्राः संभूय मिलित्वा इत्यादिसमुदायकं कोठारी टीलाप्रमुखं श्रीमेदतासहं
समाहूय मिथः इति प्राणयन् इत्युच्यते । इतीति किं वदाह ।

३४-दीत्यवयवं निश्चये । ३५-यैः दर्पपुत्रैः । ये टीलाप्रमुखाः ।

३६-समावतेति-आय गतौ इति धातोस्तमाहूर्पूर्वस्य आगमनार्थस्य छोटो मध्यमपुत्रप-
चतुष्टयत् ।

श्रीनेम्यादिजिनाशीमान् पूजयन्त्वाऽभिरुच्य च । कृत्वा लम्भनिकां सङ्घं प्रभोज्य च ततोऽप्यन्तु ।
नचन्त् मह संघेन तीर्थं ननुत्तयाभियम् । प्राप्यारुह्य च सोऽभ्यर्चदादिदेवादिनीर्षवान् ॥११॥

सो वाग्द ततः संघं प्रभोज्यामृतभोजनम् । पात्रां प्रदाय रूप्याणि पुण्यमादाय चाचन्त् ॥१२॥
श्रीनन्दहम्मदावादे तत्र आगत्य सनमुः । अपूपुजजिनाशीसांश्चित्तेषु विविधेष्वपि ॥१३॥

विनयेनैतन्मूर्च्छिं विनयेदेवमद्रुह्य । अभिरुच्य च सङ्घस्य मध्य आकार्यं सोऽर्चयन्त् ॥१४॥
नन्दनिकां विवादाय तत्रत्य श्रीमहाजने । प्रत्यये मानस्येमा ततो देवं स्वकं प्रति ॥१५॥

जान् प्रनेषगदीनि तीर्थान्निन्यानि चाभवनि । पूजयन् लंभनीं कुर्वन् प्रापायुर्दगिरिं च मः ।
दुर्जित्वा तिनान्तर कृत्वा लम्भनिकां च सः । श्रीमच्छिखरपुरीस्वर्णगिरिदेवान्पुनः ॥१६॥

एवं जनिनेकान् सो वन्देत्साह्यु विधिपूर्वरुप । श्रीहरेः कस्य हर्षाय नाभूद्भर्मपरायणः ॥१७॥
एव पुनः धर्मो सति पद्म पद्मेन्द्रिया इव । विराजन्ते जगज्जोवीरुपा रूपधियाऽऽताः ॥१८॥

एव-एवतो जगज्जोवीरुपाः, द्वितीयो जगज्जोवीरुपाः । एवीरुपा नेमिदागम्य सामीदागम्युर्ध्वः ।
श्रीहरेः कस्य हर्षाय नाभूद्भर्मपरायणः । पद्मयो मियः प्रीताः सार्धो विविधापहाः ॥१९॥

-विमिश्रितेष्वपि ।

एव-एवतो जगज्जोवीरुपाः, द्वितीयो जगज्जोवीरुपाः । एवीरुपा नेमिदागम्य सामीदागम्युर्ध्वः ।
श्रीहरेः कस्य हर्षाय नाभूद्भर्मपरायणः । पद्मयो मियः प्रीताः सार्धो विविधापहाः ॥२०॥

(-विमिश्रितेष्वपि-इति वा पाठः)

एव-एवतो जगज्जोवीरुपाः, द्वितीयो जगज्जोवीरुपाः । एवीरुपा नेमिदागम्य सामीदागम्युर्ध्वः ।
श्रीहरेः कस्य हर्षाय नाभूद्भर्मपरायणः । पद्मयो मियः प्रीताः सार्धो विविधापहाः ॥२१॥

-विमिश्रितेष्वपि ।

११-१२-१३-१४-१५-१६-१७-१८-१९-२०-२१-२२-२३-२४-२५-२६-२७-२८-२९-३०-३१-३२-३३-३४-३५-३६-३७-३८-३९-४०-४१-४२-४३-४४-४५-४६-४७-४८-४९-५०-५१-५२-५३-५४-५५-५६-५७-५८-५९-६०-६१-६२-६३-६४-६५-६६-६७-६८-६९-७०-७१-७२-७३-७४-७५-७६-७७-७८-७९-८०-८१-८२-८३-८४-८५-८६-८७-८८-८९-९०-९१-९२-९३-९४-९५-९६-९७-९८-९९-१००

११-१२-१३-१४-१५-१६-१७-१८-१९-२०-२१-२२-२३-२४-२५-२६-२७-२८-२९-३०-३१-३२-३३-३४-३५-३६-३७-३८-३९-४०-४१-४२-४३-४४-४५-४६-४७-४८-४९-५०-५१-५२-५३-५४-५५-५६-५७-५८-५९-६०-६१-६२-६३-६४-६५-६६-६७-६८-६९-७०-७१-७२-७३-७४-७५-७६-७७-७८-७९-८०-८१-८२-८३-८४-८५-८६-८७-८८-८९-९०-९१-९२-९३-९४-९५-९६-९७-९८-९९-१००

११-१२-१३-१४-१५-१६-१७-१८-१९-२०-२१-२२-२३-२४-२५-२६-२७-२८-२९-३०-३१-३२-३३-३४-३५-३६-३७-३८-३९-४०-४१-४२-४३-४४-४५-४६-४७-४८-४९-५०-५१-५२-५३-५४-५५-५६-५७-५८-५९-६०-६१-६२-६३-६४-६५-६६-६७-६८-६९-७०-७१-७२-७३-७४-७५-७६-७७-७८-७९-८०-८१-८२-८३-८४-८५-८६-८७-८८-८९-९०-९१-९२-९३-९४-९५-९६-९७-९८-९९-१००

मिथोऽङ्गीकृत्य पञ्चाऽपि श्रीमतिष्ठाविधापनम् (-मिथोऽङ्गीकृत्य पञ्चाप्यर्हत्प्रतिष्ठाविधापनम्-
इति वा पाठः) भ्रातृव्यं जिनदासाख्यमपृच्छन् यज्ज्येष्ठनन्दनः ॥२८॥
आलोच्यैवं पदप्येते मिथोऽतिमीतचेतसः । अपृच्छन् मेढताद्रक्षवासिसहं विप्रेकिनः ॥२९॥
तयथा-कोठारीवंशविरुपातटीलाख्यः धावकोत्तमः ।

सोनीवंशी जिनो नाम, सिंहः श्रीमालगोत्रकः ॥३०॥

श्रीमालगोत्रसंजातः पेतसिंहाभिधोऽभवत् । पुत्रत्वेन पृतस्तेन भाति हृद्गरसिंहकः ॥३१॥
राजसिंहाभिधो मन्त्री, चन्द्र नामा च मन्त्रिराद् । श्रीनाथो नाथनामा च, मन्त्री नरवदाद्रजः ॥
नगरव्यवहारीन्द्रमित्यादिसमुदायरूपः । समाहूय च संभूय प्राणयन्ति ते मिथः ॥३३॥

-चतुर्भिः फलापकम् ।

मतिष्ठां पार्श्वनापादिचिन्धानां कारयाम हि । विजयदेवसूरीन्द्रमिहाहूय महोत्सवात् ॥३४॥
सैः पृष्ट इति ते माहुर्वैरं कुरुत भो वरम् । अत्रालस्यमपास्यं यत् परमस्य त्वरिता गतिः ॥३५॥
तानिदं ते पुनः माहुः सहास्माभिः समायत । मसीदतात्र सद्दर्शकार्ये यूयं महाजनाः ॥३६॥
तेष्वुत्तुरिति तान् सर्वान् प्रतिपन्नमिदं वचः । गुरुं विद्मपयिष्यामः सहैष्यामथ निश्चितम् ॥३७॥
ततः श्रीमेढताद्रक्षवासिसंघसमन्विताः । मातिष्ठन्त शुभे तेऽङ्कि श्रीसुवर्णगिरिं प्रति ॥३८॥
प्रचलन्तः समानश्रुस्ते जापालपुरं ततः । बवन्दिरे च सोत्साहाः श्रीसूरिचरणाम्बुजम् ॥३९॥
अभिवन्द्य तदानीं ते सूरिं व्यग्रपयसिनि । गच्छनाथ समागच्छ श्रीमत्सन्धेदिनीतटे ॥४०॥
पार्श्वनापादिदेवानां प्रतिमाः मतिष्ठ च । ततः समवतरणमासादे स्थापयामहि ॥४१॥ युग्मम् ।
मन्त्रिणं जयमल्लं ते मिलित्वा चावदन्निदम् । सूरिन्द्रं मुञ्च धर्मात्मनैति यत् त्वद्दक्षोविना ॥
ततः श्रीजयमल्लोऽपि मेदिनीतटशङ्खयुक् । उपसूरि समागत्य नत्वा चैवं न्यवेदयत् ॥४३॥
जसवन्ताद्या इमे पञ्च धीर्हर्षनयाः शुभाः । टीलादि-मेढताद्रक्षवासिसहसमन्विताः ॥४४॥
सूरे विद्मपयन्तीति मतिमाः मतितिष्ठ हि । श्रीमन्मेढतटद्रक्षमेहि नः कुरु चेप्सितम् ॥४५॥ युग्मम् ।

२८-ज्येष्ठस्य पृहद्भ्रातुर्जीवराजाख्यस्य नन्दनः पुत्रः ज्येष्ठनन्दनः । 'ज्येष्ठः स्यादमजे'

इति हेमानेकार्थः ।

३३-ये हर्षपुत्राः संभूय मिलित्वा इत्यादिसमुदायकं कोठारी टीलाप्रमुखं भीमेढतासहं
समाहूय मिथः इति प्राणयन् इत्युच्ययन् । इतीति किं वदाद् ।

३४-हौत्वन्वयं निश्चये ।

३५-पैः हर्षपुत्रैः । ते टीलाप्रमुखाः ।

३६-समावतेति-अथ गतो इति धातोस्त्वमाहूर्षस्य आगमनार्थस्य छोटो मध्यमपुरुष-
बहुवचनम् ।

एवं विद्यापितस्तेन ततः प्रास्यात् शुभेऽहनि । विजयदेवमूरीन्द्रो विजयसिंहमूरियुक् ॥४६॥
 श्रावका अपि ते प्रास्यन् जसवन्तादयस्ततः । श्रीमन्नेदतटद्वङ्गं प्राप्नुवंस्तेऽग्रतो द्रुतम् ॥४७॥
 श्रीमूरिर्जन्तुजातानि मापयन् धर्ममार्हतम् । श्रीमन्नेदतटद्वङ्गसमीपं समुपागमत् ॥४८॥
 श्रीहर्षाङ्गरुहाः सर्वे जसवन्तादयस्ततः । ध्रुत्वा मूर्तिं समायातं वन्दितुं चाभ्यसंचयन् ॥४९॥
 अभिवन्द्यानयन् मूर्तिं मेढवानगरान्तरं । विमान इव यत्रास्ति जनराजिन्युपाश्रये ॥५०॥

(-जनाश्रय उपाश्रये -इति वा पाठ)

श्रीमूरीन्द्रः समास्य भद्रं भद्रासनं तदा । निदानं वाञ्छितद्विनां जिनधर्ममुपादिशत् ॥५१॥
 उद्विष्टततः मह्यः ध्रुत्वा धर्मं गुरुदितम् । मादात्संचाय रूप्याणि जसवन्तो महाशयः ॥५२॥
 एवं मेदवटद्वङ्गे विजयदेवसदुरोः । विजयसिंहैरेव जान आगमनोत्सवः ॥५३॥
 अथ श्रीजसवन्तायाः धीहर्षाङ्गरुहाः समे । मूर्तिं व्यग्रपयत्नैवं प्रणम्य चरणाम्बुजम् ॥५४॥
 मतिमानां मतिग्राहं श्रेष्ठमीशस्य वामरम् । विजयदेशमूरीन्द्र ! मूरीन्द्रप्रणताम्बुजम् ! ॥५५॥
 पुन्यारं मुदिनारं च ततः मूर्तिर्निरसत । मायमासे सिन्धे पसे पञ्चमं पञ्चमं द्युपु ॥५६॥
 गृह्णान् क्षारयामाम वामरं भामुरं शुभं । मायमामस्य पक्षस्य शुकस्य सन्तु पञ्चमम् ॥५७॥
 अभ्युत्पाद्य ततः मूर्तिं नत्वा गत्स्य च मन्दिरं । प्रतिष्ठायोग्यमामग्रीमग्निमां ते शकारयन् ॥५८॥
 हांस्योन्गरान्तरं विमानदपमुन्नतम् । मण्डपद्वयमानन्दविधायकमकारयन् ॥५९॥
 गौडानां भोदनापोषं मन्दिरस्याग्रतः स्थितम् । मतिमानां प्रतिष्ठापि योग्यस्थाने द्वितीयकम् ॥
 दशोत्पन्नरागिण्डुतद्गमद्रुन्दुमिरं किमु । यद्यस्तगुलमद्रुन्दुद्वं वेति विदूजेनाः ॥६१॥

५९-अथ जसवन्-महेन अभिमुममगच्छत् । महेन अभियाति अभिमह्यति । नायिन्ट
 वच दिवदिदस इति लो क्तं । ततः अतश्चने लडिति लडि प्रथमपुरुषवद्वनचनमभ्यगह्ययमिति ।

५०-मेढवानगरस्य अन्तरं मध्यं मेढवानगरान्तरं तस्मिन् । अत्र अन्तराश्रयो मध्य-
 परं हो न सर्वदिशायमात् । कथंभूते वयाश्रये जनराजिनि-जनै राजन इत्येवं शीलो जनराभी
 लडिन्ट अश्रयिदि । अथवा जनाश्रय वयाश्रये इति पाठान्तरं तत्रावगर्थः-कथंभूते वयाश्रये
 अन्तः अश्रय इव जनाश्रयस्त्विति । कथंभूते वयाश्रये ! विमाने इव विमानोपमनि इत्यर्थः ।
 कथंभूते अन्तराश्रयि सुखोःकशाश्रयिनि । जनाश्रय इति पाठे सुखोःकाश्रय इत्यर्थः । मूर्ति-प्रथमपश्ये
 अन्तराश्रयैस्त्विति, द्वितीयपश्ये मूर्ति अर्थोऽहस्यतिम् ।

५४-उभे सर्वे पञ्चार्थैः । समग्रार्थोऽत्र सर्ववर्षावः सर्वदिशायमात् ।
 ५६-द्वुपु विरुद्वु । पञ्चमं मनेऽनु ।
 ६१-इदं मण्डपद्वयं जना इति विदुः-इत्यज्ञानम् । इतीति किं किमु इति विगते । वयो
 अन्तराश्रयैस्त्विति, द्वितीयपश्ये मूर्ति अर्थोऽहस्यतिम् ।

प्राज्यानि प्राज्ययोज्यानि कुण्डलीप्रमुखानि ते । शालिद्रालिपुतालीनि भोजनानि अपाचयन् ॥
 केसराणां सुवारीणि पूर्णानि सुरभीणि च । अकारयन् छटायै ते पटवासाय च स्फुटम् ॥६३॥
 फर्परागल्फसूरीचन्दनादीनि चानयन् । वस्तूनि ते मत्तस्तानि मतिमार्चनहेतवे ॥६४॥
 यथायोग्यं यथासाक्षं यथाविधि यथोदितम् । प्रतिष्ठापोग्यसामग्रीं व्यधुरेवं युषा हि ते ॥६५॥
 मण्डपे मण्डपयन् विम्बैः श्रीसहस्रफणादिभिः । अनेकैः शोभितं धीमत्पार्श्वविम्बं तत्रस्तके ॥६६॥
 विजयदेवसूरीन्द्रो विजयसिंहसूरियुक् । प्रतिष्ठासमयं शाल्या मण्डपेऽथ समागमत् ॥६७॥
 विम्बं धीपार्श्वनाथस्य श्रीसहस्रफणस्य च । विम्बैर्वर्चयुनं सूरिः मत्यतिष्ठयथाविधि ॥६८॥
 ततः श्रीजसवन्ताद्या भ्रातरः पञ्च भक्तितः । विजयदेवसूरीन्द्रनवाङ्गान्पुष्पुजन् ॥६९॥
 फारयित्वा प्रतिष्ठां ते रूपकाणि तदा ददुः । महाजनेभ्य इभ्योद्भवाः परमानन्दमेदुराः ॥७०॥
 सूरीन्द्रोऽनेकसाधुनां धीपण्डितपदं ददौ । सायवः श्रायकाथान्ये तदा सन्तुष्टुपुस्तराम् ॥७१॥
 ततः पञ्चजनीनास्ते निमन्त्र्य धीमहाजनान् । प्रभोज्यं केसराम्भूनां छटाचूर्णैरपुष्पुजन् ॥७२॥
 एवं धीमेढताद्भेऽर्हत्प्रतिष्ठासहोत्सवः । विजयदेवसूरीन्द्रकृतः मावर्तताडुतः ॥७३॥
 मतिष्ठासुरयापृच्छत् सूरिः सङ्घं जगद्गुरुः । अत आकारयन्त्यन्ये मतिष्ठं भवदाहया ॥७४॥
 ततः धीमेढताद्भ्रवासी सहोऽप्रवीदिति । प्रतिष्ठसे यदा सूरं त्वां निषेधति फो जनः ॥७५॥
 परमत्रत्य सहोऽयं भोज्यमाज्यं निषेधति । भोजने भोजनेष्टं च भो जनेश्वर सहुरो ! ॥७६॥
 स्मित्वा सूरिरपि भाह श्रीसङ्घं विस्मयान्वितः । किं हूपे सङ्घे सोऽप्याह चतुर्मासीं कुरुष्व भोः ॥
 तत्र एवमभाषिष्ठं सूरिः सङ्घं विचारयित् । चतुर्मासीं विधातास्मि पुष्पाकं च समीहितम् ॥७८॥
 अभिवन्दं जिनाधीशाः सन्ति ये तान् मरौ किल ।
 अथवा-अभिवन्दं जिनाधीशप्रतिमा या मरौ हि ताः ।
 तीर्थानि यानि विद्यन्ते तानि पदयानि चात्मनाऽधुना ॥७९॥
 प्रत्ययेऽस्मिन् गृहाणेदं मम स्वाध्यायपुस्तकम् । सत्यंकारमिवेदं चेतस्य नो मनुषे वचः ॥८०॥
 अस्मिन्नवसरे धीमत्पुरं योधपुरं वरम् । वरीवर्तिं मुखस्फूर्तिं लक्ष्मीमूर्तिमयं सदा ॥८१॥
 गजसिंहो महाराजस्त्रय शशद्विराजते । पराजितपरानेकगजसिंहपराक्रमः ॥८२॥

६२-ठे जसवन्तादयः पञ्च भ्रातरः भोजनानि अपाचयन् । कथंभूतानि प्राज्यानि प्रचुराणि प्राज्ययोग्यानि प्रवरहृदियोजनीयानि भोजनानि । अपाचयन् इत्यत्र इकोऽसवर्णे साकल्यस्य ऋत्वधेति प्रकृतिभावः, न इकोऽयणवति यन् ।

६३-पूर्णानि अधीरगुलास्रगुत्तभाषासिद्धानि ।

८०-हे सङ्घ ! वेदिदं पयः चतुर्मासीं रवास्यामि इत्येतदर्थं नो मनुषे यदि अस्मिन् प्रत्यये प्रतीतो इदं मम स्वाध्यायपुस्तकं सत्यंकारमिव गृह्यामि ।

पद्मा पद्माशयं ज्ञात्वा पद्माख्यामिपतो अस्तु । स श्रीपद्माभिधस्तत्र वसति व्यवहारिकः ॥८३॥
कदापि यद्वचो न्याये भूपा नैवोदलङ्घयन् । वार्ता का चान्यलोकानां भाङ्गिवाकमतल्लिका ॥८४॥
धर्मात्मा न च दुष्टात्मा द्वेषेताः कदापि न । भक्तः समस्तसाधूनामासक्तः मुक्तोऽर्हते ॥८५॥

-त्रिभिविंशोपक्रम ।

तस्य पुत्रावुभावास्तां भैरवाख्य-शुभाख्यकौ । राज्ञः श्रीसूरसिंहस्य मन्त्रिणौ परममियो ॥८६॥
आयुषः क्षयतस्तौ हि प्रागेवागच्छतां दिवम् । वर्तन्ते च तयोः पुत्राः पौत्राः पद्माभिधस्य च ॥
तद्यथा-श्रीभैरवमुतः श्रीमान् सिंहमल्लवलो नृपु । श्रीसिंहमल्लनामास्ति मन्त्रिराजो महीपतेः ॥
शुभाः शोभुशुभाः पुत्राः शुभाख्यस्य शुभा इव । चत्वारः मियचत्वारः एते सन्तीह सम्प्रति ॥
तानाह-प्रथमः सुखमल्लाख्यो द्वितीयो रायमल्लकः । तृतीयो रणमल्लाख्यस्तुर्यः प्रतापमल्लकः ॥
श्रीपद्माख्यस्य नप्तारस्त्रातारोऽमी नरान् भुवि । जिनधर्मं विधातारो वर्तन्ते गुरुस्तेवकाः ॥९१॥
सीहमल्लोऽभवत्पुण्यात् श्रीमद्योधपुराधिपः । मेदिनीतटसद्द्रङ्गनाथः श्रीसुखमल्लकः ॥९२॥
गर्जसिंहमहाराजराज्यभारधुस्त्वंशरो । गर्जसिंहमहाराजस्यापिती तौ च्यराजताम् ॥९३॥
तयोः पितामहः श्रीमत्सूरीश्वरं विवन्दिषुः । श्रीपद्माभिध आगच्छत् तदानीं मेदिनीतटे ॥
तदा पद्माभिधो मन्त्री पद्मापन्नमदात्तराम् । महाजनाय सूरीन्द्रद्वयं नत्वातिभक्तितः ॥९५॥

(-महाजनाय सूरीन्द्रं मणिपत्याति भक्तितः-इति वा पाठान्तरम्)

ततः श्रीमेदताद्रङ्गात् प्रास्थात् सूरीश्वरो द्रुतम् । घंघाणीति प्रसिद्धाख्ये द्रङ्गे नन्तुं जिनेश्वरान् ॥
मार्गं ग्रामीणसल्लोकान् शीलधर्मं प्रपालयन् । घंघाणीनगरं प्राप श्रीसूरिः सहस्रसंयुतः ॥९७॥
समाजगाम तत्रापि श्रीपन्नः संघनायकः । नपत्रा श्रीसीहमल्लेन देशाधीशेन संयुतः ॥९८॥

८८-भइरवमुतः सीहमल्लः ।

८९-शुभाख्यस्य एते चत्वारः पुत्राः इह योधपुरे सन्ति । किं भूताः ? शुभाः
शौर्षोदायोदिगुजैर्भेनोहराः । अत एव पुनः ५० शोभुशुभाः शुभि दीप्तौ, शोमन्ते पुनः
पुनरिति शोभुशुभाः शोभनशोभा इत्यर्थः । बहुलं गुणवृद्धी चादेरिति त्रिदशप्रत्यये सत्त्ववृद्धिरे
पूर्वस्य दृष्टारे च साधुः । पुनः ५० ? उद्रेक्ष्यन्ते-शुभा इव शुभयोगा इव । पुनः ५० !
प्रियचत्वारः प्रियाः चत्वारो येषां ते प्रियचत्वारः । षण्णुर्दशस्य उपलक्षणात् प्रियसप्तौ इत्यर्थः ।

९१-प्रातारः विधातारः इत्युभयत्र न लोकाध्ययनिष्ठाग्रलधृतनामिति तृन् प्रत्यया-
न्तत्त्वान् षष्ठीनिषेयान् । नरान् जिनधर्ममश्रोमयत्र द्विभिः ।

९५-पद्मापन्नं लक्ष्मीनिधानम् ।

९७-सहस्रंयुतः श्रीमेदताद्रङ्गसङ्घसंयुक्त इत्यर्थः ।

अभयवन्द्य सूरिन्द्रस्तीर्थकृतमतिमा रमाः । धीपत्रस्ताः सुखं चैन जनेभ्योऽदाय रूपकं (लंभनीम्)
 मादात् धीग्नीहमन्त्रोऽपि रूपकाणि यद्योचितम् । मधोज्य मञ्जुर्लं भोज्यं मृष्टं सर्वमहाजनम् ॥
 ताः धीतिमिरीद्रेः पार्श्वनाथं जिनोचमम् । उपकेनपुरे सूरिर्वीरं च प्राणमचरात् ॥१०१॥
 लोका अनेके रूपाणामकुर्वन् लंभनीर्षनाः । उत्तमानप्यनेकांश्च तत्संरुपां नामरं खलु ॥
 न्परन्त ततः सूरिः मति श्रीमेदिनीतटे । संदिधातुं चतुर्मासीं सद्गस्याग्रे प्रतिधुताम् ॥१०३॥
 विहरन् प्रमतोऽर्धवं मामोच्छ्रीमेदिनीतटे । उत्सर्वेषुभिर्दिग्भ्यः भाविज्ञचतुषाभयम् ॥१०४॥
 परिपूर्णां चतुर्मासीं धीसूरिरकरोत्सुखात् । तन्मुखात्कोकटुप्या तु धीसङ्घो नासिसन्ततिम् ॥

एवं धीविजयादिदेवसुगुरुः सम्मत्पतिष्ठचरात्,
 धीमन्मेदतटे स्फुटे मुखचयैश्चचतुर्मासकम् ।
 अर्हद्विम्बसमुचयं च रुचिरधीः प्रत्यतिष्ठचरात्,
 धीधीवल्लभपाठकोदितयज्ञाः सर्वत्र जाग्रयज्ञाः ॥१०६॥

इति श्री श्रीवत्सोपाख्यादादिराधिते धीमत्तपावच्छापरिजपातिसाहिष्ठीअकव्यरसभासंलक्ष्यदुर्वादि
 जगद्गुरुविरुद्धपारकभट्टारक धीहीरविजयसूरीश्वरपट्टालद्वारपातसाहिष्ठीअकव्यरसभासंलक्ष्यदुर्वादि
 जयबादभट्टारकधीविजयसेनसूरीश्वरपट्टपूर्वापलसदसकरानुचारि पातिसाहिष्ठीजिह्वांगीरप्रदसमहा-
 तपाविरुद्धपारि अ० धीविजयदेशसूरीश्वरगुणत्रयैर्नप्रदन्धे सांसद्विजयदेशसूरीणां प्रथमागतमन-प्रति-
 ष्ठापिधान-धीसंपामदचतुर्मास्यवत्मानरथेनो नाम १० सर्गः ॥

१०१-रूपकमित्यत्र जातवैकल्यपत्तं तेन रूपकाणोपि व्यापारेणम् ।

१०३-चर्धंभूतां चतुर्मासीं सद्गस्याग्रे प्रतिधुतां अर्हद्विष्ठां । प्रविष्टावसूरीकवोरीकठे
 मंभ्रतमभ्युपगतसूरीकृतमाभ्रतं संगीर्षं प्रतिधुतं चेति हेमकोषः ।

१०४-हरिमत् मेदिनीतटे क्वाभयस्तदुपाभयस्तं तदुपाभयम् ।

एकादशः सर्गः

अथ सागरपक्षीयः सान्तीद्रासो महद्दिकः । श्रावकः श्रावकाधीशो नरेण इव गोभने ॥१॥
 श्रीमत्स्यहम्भद्रावादे वद्रावद्वर्षवदः । श्रीमत्सागरपक्षीयमूरिचर्मपरायणः ॥ २ ॥ युग्मम् ।
 एकदा व्यमृशच्चित्ते स्त्रीयगुर्वोः परस्परम् । कथं विवाद् एकत्वे द्वित्वं चापि कथं पृथक् ॥३॥
 प्रभाते गुरुमापृच्छच परस्पररूपणाम् (-धर्म द्वयरूपणाम् -इति वा पाठः)

निर्णयानि हि साक्षित्वमङ्गीकृत्य तदा वरम् ॥४॥ युग्मम् ।

गुरोः पार्श्वे समागत्य श्रीगुरुं स न्यवेदयत् । मदुक्तं वचनं सत्यं कुरु चेद्वरमिच्छसि ॥५॥
 विजयदेवसूरीन्द्रं श्रीमन्मेदतटात् पुरात् । आह्वयाऽन्याऽदरं कृत्वा मुक्त्वात्मीयजनानपि ॥६॥
 यदि त्वं पूर्वशास्त्राणामनुसारनिरूपिताम् । कुर्याः ररूपणां सारां नान्यथा द्वेषपोपिकाम् ॥७॥
 मूरं सर्वजनीना यज्जिनधर्मरूपणा । क्वापि पारंपरीणा च भवेत्सर्वपयीनिकां ॥८॥
 ततस्तस्य गुरुः प्राह-द्रूपे श्रावक सुन्दरम् । तमाह्वय, स आयातादायान्यहमितो ध्रुवम् ॥९॥
 सान्तीद्रासस्तद्रोत्याय सार्धमिकानकारयत् । तानापृच्छच च तानेव तमाह्वानुमचालयत् ॥१०॥
 विजयदेवसूरीन्द्रश्रावकैरपि संयुतान् । परस्परमुभौ ते हि यद्विरोधनिषेवकाः ॥११॥ युग्मम् ।
 प्रचलन्तस्त आगच्छन् पुरे श्रीमेदिनीतटे । विजयदेवसूरींश्च प्राणमन् प्रेमपूरिताः ॥१२॥
 ताभ्यामुक्तामवोचं च वाचं वाचंयमेक्षितुः । पुरतः प्रीतिकर्त्री ते पत्राणि च ददुः करैः ॥१३॥
 ध्रुत्वा मूरीश्वरो धार्ता तत्पत्राणि प्रवाच्य च । हृद्यमोदत निर्द्वन्द्वो जयो द्वन्द्वस्यस्तताम् ॥१४॥
 (अथवा-हृद्यमोदत निर्द्वेषो जयो द्वेषस्यः सताम् -इति पाठः)

८-सर्वजनीना सर्वजनेषु प्रसिद्धा । पारम्परीणा परम्परया प्राप्ता । सर्वपयीनिका सर्व-
 पयीना एव सर्वपयीनिष्ठा सर्वपथेषु अव्याहता सर्वजिनधर्ममार्गेषु अव्याहता इत्यर्थः । सर्वजनीना
 सर्वपयीना-इत्युभयत्र प्रसिद्धाव्याहृतयोर्जनपथोर्गिरिवं वा वक्तव्यं इति वार्तिकान् स्वप्रत्ययः ।
 पारम्पर्याना इत्यत्र युगपरम्परादां भवनं प्राप्तममूरे एव इति स्वः ।

९-आयातान् इति वा प्रायणे लोटः तावद्वादेभ्यो ऋं । आयातीति इण् गतौ प्राङ्पूर्वः
 इत्यत्र लोटः वृत्तनपुदपस्य योर्निरिति मेदिं इत्यादेशे जाटुननस्य षित्ति आटागमे रूपम् ।

११-उभौ इत्यत्र श्रीविजयदेवमूरिश्रावकसमुदायाभेदप्रया सागरपक्षीयश्रावकसमुदाया-
 पेश्या च द्विवचनम् ।

१३-वाच्यं सागरपक्षीयमूरिकथितां सान्तीद्रासकथितां च वाचं वचनं । वाचंयमेक्षितुः
 श्रीविजयदेवमूरिगुणैः पुरतोऽप्ये ।

मेदिनीतटसङ्घोऽपि श्रुत्वा शार्ताममोदत । तैरुक्तां श्रीगुरुक्तां च वियुक्तां द्वेषभाषया ॥१५॥
 परोपकारपरमीतिरतिनिश्चितचेतसा । मतिष्ठे नाथ तिष्ठानि सङ्घोऽभाषीति सूरिणा ॥१६॥
 सुमुहूर्तं समालोक्य पुरान्मेदतटाभिधात् । प्रातिष्ठत च सूरिन्द्रः सहस्रनरसंयुतः ॥१७॥
 किष्किन्धारूपपुरे पूर्वा, ग्रामे च श्रीबलन्दके । पुर्वी धीजपतारिण्यां, ग्रामे चाङ्गे पुकाभिषे ॥
 ग्रामे रायपुरं, ग्रामे मुरटावासनामके । तथा च बगढीग्रामे, श्रीसोजितपुरे वरे ॥१९॥
 ततः श्रीभाउयाग्रामे, ग्रामे श्रीपयस्याभिषे । मञ्जुले धामलीग्रामे, पद्धिकापत्तने ततः ॥२०॥
 श्रीमद्दु गुंढवचग्रामे, श्रीवींशेवाभिषे तथा । नाह्लनामि च द्रङ्गे, नडुलाई पुरे पुनः ॥२१॥
 श्रीपाणेरभिषे ग्रामे, वरे श्रीसादटीपुरे । श्रीसूरीन्द्रः समागच्छद् विहरन्नुत्सवैः क्रमात् ॥२२॥
 -पञ्चभिः कुलकम् ।

अस्मिन्नवसरेऽथाऽप्रोदयपुरमहाजनः । पुनर्नागपुरादायाद्यमस्कर्तुं महाजनः ॥२३॥
 उभावाहयतां सूरिं विष्णुर्वैवं कृपां कुरु । पर्युपितं चतुर्मासीं सर्वथादृष्टपूर्विकीं ॥२४॥
 सूरिः माहेति तौ वादं भंक्तुमाफारयन्त्यमी । मामतो नागतिमैर्हां सन्तीदासथ सागराः ॥२५॥
 ततो राणपुरे देवांस्ताभ्यामन्यैश्च संयुतः । अभिवन्द्य कृतास्तोकव्ययी तौ स व्यसजैयम् ॥२६॥
 ततः मस्थित आनन्दसाधुवृन्दविराजितः । मुटाटाभिषि सद्ग्रामे बाहलीग्रामके तथा ॥
 ततः पावाभिषे ग्रामे, ग्रामे च कमलाभिषे । ततश्च धामलाग्रामे, ग्रामे आहुरिनामके ॥२८॥
 एतेषु च विचालेषु ग्रामेष्वन्येषु भूरिषु । विचारन् क्रमतः शशत् क्रियमाणमहोत्सवः ॥२९॥
 चेत् उत्पन्नसद्भावैः मतिग्रामं पशुव्ययैः । श्रीसूरिं भाष्यत आद्वैः श्रीजावालपुरं प्रति ॥३०॥
 -अष्टभिः कुलकम् ।

आह्वानाय समागच्छन् आद्धाः स्वस्य च तस्य ये । श्रीमदहम्मदावादं मत्पमुञ्चततः स तान् ॥

२४- उभौ उदयपुर-नागपुर-महाजनौ सूरिं आह्वयतां । किं कृतवा ! एवं विज्ञाप्य
 एवमिति किं-कृपां कुरु । कथंभूतौ उभौ सर्वथा अदृष्टपूर्विकी ।

२५-सूरिः, तौ उदयपुर-नागपुर-महाजनौ प्रति इति प्राद ।

२६-तः श्रीविजयदेवसूरिः तौ उदयपुरनागपुरमहाजनौ व्यसजैयम् । कथंभूतौ तौ
 कृताऽस्तोकव्ययी ।

३१-सः श्रीविजयदेवसूरिः । ततः श्रीजावालपुरे आगमनानन्तरं स्वस्य आत्मनः, चः
 पुनस्वस्य छागरपञ्चीयस्य ये आद्धाः आह्वानाय समागच्छन् तान् श्रीमदहम्मदावादं प्रति
 अनुञ्चन् पश्चात्प्रेषयन् इत्यर्थः ।

गत्वा तेऽपि तन्मन्त्रं गन्तीदामं ग्णोदयन् । विजयदेवसूरिन्द्रो ज्ञात्वात्पुत्रमागमत् ॥३२॥
 मुक्तिसागर आदाय भवन्मभिगच्छताम् । भगवा-गुरुस्त्वादीय भाग्यं मन्त्रानामिगच्छताम् ।
 पौस्तुकीति मन्त्री शक्तिर्दानं प्रतिपात्तौ यदि ॥३३॥
 गन्तीदासो वचः श्रुत्वा तेषामिति मनोहरम् । अतोचनं गुरुं स्वीयं मुक्तिसागरनामकम् ॥३४॥
 उत्सूत्रभाषकत्वाद्य श्रीसूर्युदितलोपनात् । तद्वचः कर्मयोः श्रुत्वा तद्वचःप्रहतोऽभवत् ॥३५॥
 मुक्तिसागरनामा शो मुक्तिसागरनामभाक् । मुक्तिसागरनामोऽसंज्ञातरसनादृषद् ॥३६॥
 विजयदेवसूरिन्द्रनाममाहारम्यनजितः । निरुत्तरवचःशक्तिर्नागच्छन्मुक्तिसागरः ॥३७॥
 द्वौ भेदो सागरो यत्ते विप-रत्नसमुद्भवात् । कल्किलस्य माहान्भ्यान् मोऽपुनाऽस्याद्यभेदमात् ॥

३२-तेऽपीति श्रीविजयदेवसूरिप्रभावः। सागरपत्नीयश्चापकाञ्च ततः श्रीजायात्पुत्रात्
 तत्र श्रीभद्रस्मदावादे ।

३५-३६-सुरमम्, व्याकरा-भयं मुक्तिसागरनामभाक् शः पण्डितः प्रतिपादी तद्वचः-
 प्रहतः अभवत् । तस्य सान्तीदासस्य यथो वचनं श्रीविजयदेवसूरिवादी मदाहृतः त्वया सह वादं
 कर्तुं श्रीजायात्पुरे आयातः अथ त्वमपि तेन सह वादं कर्तुं मया सह चत इत्येतद्वचनं, तेन प्रहृतो
 निराकृत इव । तद्वचःप्रहतः संज्ञात इत्यर्थः । किं कृत्वा ! तद्वचः कर्मयोः श्रुत्वा तस्य सन्तीदास-
 स्य वचः श्रीविजयदेवसूरिवादी त्वया सह वादं कर्तुं श्रीजायात्पुरे आयात इति कर्मविषये
 श्रुत्वा । कथंभूतो मुक्तिसागरनामा शः ! मुक्तिसागरनामभाक् । मुक्तिरेव सा लक्ष्मीस्तस्या गरनाम
 विपनाम भजतीति मुक्तिसागरनामभाक् । मुक्तिलक्ष्म्याः विपनाम समान इत्यर्थः । यथा अन्य-
 स्यापि सज्जनस्य दुराशयः प्रतिकूलभाषा पुरुषो त्रिपोषतो भवेत्तथा मुक्तिपागरोऽपि प्रतिकूल-
 वादी प्रतिवादी मुक्तिलक्ष्म्या त्रिपोषमानो जात इति भावः । पुनः कथंभूतो मुक्तिसागर-
 नामा शः ! मुक्तिसागरनामोऽसंज्ञातरसनादृषद्-मुक्तिरेव सा मुक्तिसा मुक्तिलक्ष्मीः तामस्यति
 क्षिपति नाशयति यत्तत् मुक्तिसाः-मुक्तिप्राप्तिनिषेधकमित्यर्थः । ईदृशो यद्गरमिव विपमिव
 यत् नाम स मुक्तिसागरनामा; अथवा अग इव पर्वत इव राजते यत्तन् अगारं पापाणसदृशं
 मुक्तिसाश्च तत् अगारं च मुक्तिसागरं । एवंविधं यन्नाम तस्य यत् ओजस्तेजस्तेन संज्ञाता रसना
 दृषद् यस्य सः, मुक्तिसागरनामोऽसंज्ञातरसनादृषद्-मुक्तिलक्ष्मीविनाशकत्रिपोषप्रायपायाजप्राय
 नामप्रभावसंज्ञातजिह्वापायाण इत्यर्थः । असु क्षेपणे दिवादिः परस्मैपदी, किञ्चपि मुक्तिषाः ।
 ओजो दीप्तिप्रकाशयोः अवष्टम्भे बळे घातौ तेजसीति हेमानेकार्थः । कस्मात् ईदृशो जातः इत्याह-
 उत्सूत्रभाषकत्वात् । चः पुनः श्रीसूर्युदितलोपनात् । श्रीसूरिणा श्रीविजयदेवसूरिणा उदितं वक्तुं
 श्रीसूर्युदितं तस्य लोपनं छहंपनं वस्मात् ।

आर्थं भेदं समासाद्य वनन्ते सागराः फलौ । सागरा इति नामानः प्रोच्यन्ते साधवोऽप्यमी ॥
 विजयदेवसूरीन्द्रसत्यवादिपराजिताः । सागरा इत्यकथ्यन्त तत्प्रतीपा हि साधवः ॥४१॥
 अन्त्यं भेदं समासाद्य वियन्ते सागरा हि ये । सागरा इति नामानः प्रोच्यन्ते तेऽपि साधवः ॥
 विजयदेवसूरीन्द्रकथिताज्ञाविधापकाः । ते सर्वेषामुपादेया इव रत्नसमुच्चयाः ॥४३॥
 अपवा सागराः प्रोक्ता द्विविधाः पूर्वसूरिभिः । केचित् मृष्टास्तथा क्षाराः केचिदिति जगत्स्यितिः ॥
 आहताः सूरिणा येते मृष्टा-अन्येऽन्यथाविधाः । मृष्टाः क्षारा अगस्त्येन पीतास्त्यक्ता इवाऽभवन् ॥
 सूरिप्रतापसन्तो निश्शक्तिर्भुक्तिसागरः । काकनाशं ननाशेव तस्मां तत्रैव निष्प्रभः ॥४६॥
 अप श्रीभिन्दिमालादिद्रव्यासिमहाजनाः । संरक्षितुं चतुर्मासीं श्रीसूरिं समाह्वयन् ॥४७॥
 इयता च समागच्छन् वींसेवाद्रव्यासिनः । संभूय भावकाः सर्वे निधित्याङ्गीकृतं ह्यदः ॥४८॥
 अन्ये सभ्या यदीभ्याश्च भावका द्रव्यासिनः । रक्षिष्यामश्चतुर्मासीं तथाप्यत्र वयं गुरुम् ॥४९॥
 प्राहुः सूरिं प्रणम्यैवं चतुर्मासीं गुरो कुरु । वयं ग्राम्याः बव चास्माकं त्वत्पदाब्जजोऽन्यतः ॥५०॥
 तीर्थं श्रीवरकाणारूपं बन्दस्व चिरमिन्द्र च । त्वदीयाः सेवकाः स्मो नः कृतार्थान् कुरु च ध्रुवम् ॥
 भिन्दिमालादिद्रव्यासिनः भावकास्तदा । तूष्णींशीला विलक्षाश्च व्यराजंश्चित्रिता इव ॥५२॥
 विज्ञाय निश्चयं तेषां चातुर्मासकरक्षणे । तूष्णीकः सूरिरप्यास्यादङ्गीकृत्य च तद्वचः ॥५३॥
 न विधास्ये चतुर्मासीं कथयिष्यामि चेदिति । एते दुःखं करिष्यन्ति यद्ग्राम्या नेति तिष्ठति
 (-यद्ग्राम्या न वसन्त्यतः-या०) ॥५४॥ पुण्यम् ।
 भावकान् कांश्चिदापृच्छ्य प्रमोर्च्यैव च कांश्चन । मामोत् प्रत्याय वींसेवानगरं सह तीर्थकः ॥
 सूरिः पर्यवसत्तत्र चतुर्मासीं महोत्सर्वः । प्रीणयन् भावकान् धर्मान् प्रणयन् प्रणयाभयान् ॥५६॥

इत्थं श्रीविजयादिदेवगुरुणा सन्दृष्टमुत्साहता,
 विद्वेषप्रतिवादिनां परिभवं दौर्गत्यविष्वंसकम् ।

४८-अदः इति किं इत्याह-अतो अनु अस्मान् पद्मान् स्वत्पदाब्जजः स्वस्वर्णकम-
 क्षरेणुः अस्माकं बव न कदापीति भावः ।

५१-इदि परमैर्भयैर् भ्यादिः परमैपरी, सात्वासिपि लिङ् छोटो इति छोटो मध्यमपुङ्-
 गैकवचने, सेहंपिचेति सेहो, असोदेरिति हेर्लुकि इन्देति सिद्धिः ।

५५-कांश्चित् भावकान् सन्निजयमहलादि-नामालपुरवासिनः, कांश्चन भावकान् भि-
 न्दिमालादिद्रव्यासिनः । तेः सह वींसेवाभावकैः सह ।

५६-उत्र वींसेवानगरे प्रणयाभयान् प्रेमसन्दिहान् प्रणयः प्रेमयाश्चयोरिति हेमानेकार्यः ।

यं श्रीवल्लभपाठकः समदृग् भूमण्डले विश्रुतं,
श्रुत्वा तं सुकृते भवन्तु भविकाः सान्द्रप्रतिज्ञाः सदा ॥५७॥

इति श्रीवृहत्स्वरवरगच्छाय . श्रीजिनराजसूरिसन्तानीय पाठकश्रीक्षानविमलशिष्य
श्रीवल्गुभोपाध्यायविरचिते श्रीमत्तपागच्छाधिराज पातशाह श्रीअक्बरप्रदत्तजगद्गुरुविरुद्धघारक
श्रीहीरविजयसूरीश्वरपट्टालङ्कार पातिशाहिश्रीअक्बरसभासंलब्धदुर्वादिजयवाद भट्टारक श्रीविज-
सेनसूरीश्वरपट्टपूर्वाचलसहस्रकरानुकारि पातिशाहि श्रीजिहांगीरप्रदत्त महातपाविरुद्धघारि श्रीविज-
देवसूरीश्वरगुणवर्णनप्रबन्धे श्रीमद्विजयदेवमाहात्म्यनाम्नि महाकाव्ये श्रीविजयदेवसूरिविरचित-
प्रतिवादपराभववर्णनो नाम एकादशः सर्गः ॥११॥

द्वादशः सर्गः

अथ श्रीफलसदस्ली मल्लीवास्ति विलासिनाम् । धीपल्लीगुपुरी पल्लीपुरी मन्वीव पूःसिनाम् ।
 नायने तु जगदायो जगदाय इवाज्ययः । महीनायोऽमहीनार्योर्वचनभेषमां पयः ॥२॥
 वसन्तत्र भास्वन्तो श्रीमद्गुह्रभास्वरी । भ्रान्तरी भ्रान्तरीदार्यात् मात ईदितमयिनाम् ॥३॥
 संखवालकुलोद्गासिकमलाकमलापती । अनो विलगतो लक्ष्म्या द्विर्यो तौ कल्यानिषो ॥४॥
 तौ श्रीमोटिलमन्पुत्रो जगन्मान्यो विराजतः । जगदाय-महीनायमन्त्रिणो राज्यचारिणो ॥५॥
 भूजानी तौ च सुभानो भोग्यान् भोगाननेकया ।

कुर्वाणो च मदा पर्मान् आम्नां लोकर्णोषमां ॥६॥
 एकदाऽनेकदातारो मदादानान्यनेकताः । ददती ददती लोकानन्यान् बोधेन्द्वनिन्दताम् ॥७॥
 इतीति किं तदाह-मदादानं जना अन्ये ददन्यधिकताकृते ।
 आवाभ्यामावयोः क्तापि कदाप्यधिकतात्र न ॥८॥
 वेचिन्त्येवं च निधित्व र्त्त्यमृदस्य चोपरि । कामगुम्भमिव स्वर्णंभुंभं स्वयंपयः स्म तौ ॥
 श्रीकल्याणमयं भुंभं श्रीकल्याणमयं मरुत् । [अत्र चः पाठ पूज्ये ।
 मर्याप्य पार्थिनायस्य श्रीचिन्त्यनिग्रोपरि ॥९॥
 मल्लीमण्डलीराज्यमपुष्पुल्यास्तिरूपिताः । महानतान मभोऽर्थेव मदानां स्वर्वाणि तौ ॥१०॥

१-सद्वली कामलता महीवेति केतकीति भाषाप्रसिद्धेव । धीपल्ली गुपुरी धीपल्ली व म्लीपल्ली
 मीमामगुस्या इत्यर्थः । सा जासी गुपुरी चेति धीपल्लीगुपुरी । पटिगु मरुके गुज्या इति
 नेकार्यः ।

२-मायते ऐधर्यं गुनक्ति-माभूत् स्वतापैधर्योर्गोपु चेति ईदधामुपरः । जगदेन्द्वरी ।
 धीपहोपुर्या इत्यर्थः । अमहीनार्योर्वचिन्त्यभेषमां पयः । अयो गेगः स इव अयः स्वयमे
 तः अमहीन अक्षय इत्यर्थः । स जासी अर्थश्च इत्यर्थे केन स्वचितानि गुणानि दासि केव भि
 तीनार्योर्वचिन्त्यभेषोति तेषां पयो गार्गोः । यदा अकारान्पोऽपि गार्गोःपवां ।

३-तत्र पलीपुर्या भारवन्ती हीमिमन्ती अयदा आरवन्ती इव मारवन्ती इत्येवमन्ती
 । अत्र अकारश्च शेषान् ; अः पुनः प्रातः इत्यने औहावांत् अदिवा ईदितं चार्त्तं इत्येव
 सूर्यावयेवं सूर्योऽपि प्रातः औहावांत् महत्वात् स्वदावन्ती अर्थेनेत्येवमन्ती अदिवा
 प्रातः ।

४-स्वर्वाणि सर्वोर्जाणि भाषाप्रसिद्धानि सात्वतः । तौ हुंकारश्चोऽप्यन्तः ।

विहरन्नन्यदा सूरिरायान् स्वर्णगिरं प्रति । मार्गान्तरालवर्तित्वादायाच्छ्रीपङ्क्तिःकापुरीम् ॥
 जीर्णोद्धारं महत्पुण्यमिति सूरिरुपादिशत् । थावकान् सुकृतं श्रोतृन् सत्सदः सत्सदः सद् ॥
 इत्युपादिश्य सूरिन्द्रस्ततः प्रास्यत हर्षतः । एकत्रार्वास्थितिर्युक्ता यतीनां न कदापि यत् ॥११॥
 अयैकत्रोपविष्टो तौ ध्यायतः स्मृकदा ह्यदः । हृंगरभाखरेत्याख्या सर्वादीनां श्रुता भुवि ॥
 अतो विशेषभाषायां प्रवर्तत तदा वरम् । हृंगरभाखरेत्याख्या जगदेकमरूपिका ॥१६॥
 कर्तव्यात्सर्वलोकानां सर्वलोकैः कृतादपि । यस्मात् साद्भुतधर्मं चेत् करवाव तदा भवेत् ॥१७॥
 श्रीमेरुगिरिनामानावावां ख्याता सहोदरौ । कारयाव मरौ मेरुं चैत्यं ज्ञापयितुं जनान् ॥१८॥
 उदधारयतां तौ हि विचिन्त्येति स्वनेतसि । नवलक्ष्माभिधं चैत्यं जीर्णं तन्वा न तेजसा ॥१९॥
 नवलक्ष्माणि रूप्याणि लगन्त्यस्य विधापने । नवलक्ष्मतो नाम चैत्यास्यास्य भुवि ध्रुतम् ॥२०॥
 प्रतिमा पार्श्वनायस्य कारितेहितपूरिका । ताभ्यां कामलतेवंपा सत्फणा नवपल्लवा ॥२१॥
 रचितं स्वर्णरत्नोद्यैर्षशःस्तम्भमिवोन्नतम् । तौ न्यवेशयतां दण्डं चैत्ये ध्वजविराजितम् ॥२२॥
 सुवर्णकलशं चैत्यशूङ्खस्योपरि सुन्दरम् । मत्पृष्ठापयतां तौ तत् तदा मेरुरिव व्यभात् ॥२३॥
 मेरुः सुमेरुरित्वाख्यां विधापने ते च्पराजताम् । आकारं पञ्चमेरुणामनुध्येतां च सज्जनैः ॥२४॥
 नवपल्लवनामायं पार्श्वनायः प्रभाववान् । अभवद्भवदंश्वर्यमयितः पृथिवीतले ॥२५॥
 निष्पन्ने पार्श्वचैत्येऽपि पार्श्वचैत्येऽप्ययाद्भुते । प्रतिष्ठां न विना पूजा सत्प्रभावेऽपि तद्दृश्ये ॥२६॥
 अतोऽप्य कारयावावां प्रतिष्ठां श्रेष्ठनिष्ठया । श्रीसूरीश्वरमकार्य श्रीवीक्षेवापुरस्थितम् ॥२७॥

१२-आवा-या प्रापणे, आह् पूर्वः शहरप्रत्ययान्तः आगच्छन् इत्यर्थः प्रथमः द्वितीयस्तु
 आवादिति अनघनेते छद् इति लङ्ः प्रथमपुरुषैकवचनप्रयोगः आगच्छदित्यर्थः ।

१३-सुकृतं श्रोतृन्-न लोकाद्ययनिष्ठाःसर्वधर्मज्ञानमिति श्रोतृन् इत्यस्य सृष्टिनि शीघ्राभेत्
 प्रायदान्तत्वप्रयोगान् । सुकृतमिति द्वितीया । सत्सदः पदद्विविशरणगत्यवसादनेषु भ्वादेश्, उज्जालिः
 परमेश्वरी । सत्सु सापुलोकेषु भीदन्तीति सत्सदः सापुलोकेषुपकास्तान् । सतां पण्डितानां पूजितानां
 वा राजादीनां सदांभि ममाः तेषु भीदन्तीति सत्सदः पण्डितसभोपवेशकाः राजसभोपवेशका
 वा इत्यर्थः । सत्सद इत्यत्र सत्सदस्य इत्यत्र च सत्सु द्विपदुद्देशेति विवक्त् सद्ः सद्ः शीघ्रिभक्तिः ।

१९-दन्वा शरीरेण, अत्र तन् शब्द ऊर्ध्वतः । तन्वादेवेति वैकालिकम्य ऊर्ध्वः प्राप्तेः ।

२२-तौ हृंगरभापरौ भ्रान्तौ तन् नवलक्षं नाम शैत्यं ।

२४-ते श्रीरक्ष्या मध्यग्विन-वदिःस्तिनपैरययोर्द्वेयं व्यवसजतां । यः पुता सज्जो
 च्चवेरुणःमाकामि भुभुभेताम् ।

२७-श्रेष्ठनिष्ठया अथ निष्ठाःसद्ः ऋषयः १ उपसम्पदा २ निष्ठाभि ३ निष्ठां ह्यु प्रतातां
 च्चत्वात्तेषां चर्चावः । निष्ठां चर्चावच्ययोः क्लेशे निष्ठाभा नाशेऽग्ने निष्ठां च्चत्वात्तेषां चर्चावः ।

विचिन्त्यैवमुभावेतौ श्रीमद्भुङ्गरभापरौ । भ्रातरौ संघसंपुक्तावाहातुं तमगच्छताम् ॥२८॥
मणम्य चरणौ सूरः पुरस्तादुपरिवय च । अवक्तां व्यक्तवद् व्यक्तवाचया तौ गुरुतमम् ॥२९॥
नवपद्मवपार्थार्द्धन्मितां प्रतिविष्टतात् । स्वच्छेन विधिनातुच्छगच्छेन्नागच्छ सत्वरम् ॥३०॥
श्रीसंघं सूरिरभासीत् श्रीसेवापुरवासिनम् । ततो विगतसन्तापः सन्तापं चेतसो हरन् ॥३१॥
भवन्मनोरयः पूर्णधनुर्मासीविधानतः । अथ स्याद्भवदाज्ञा चेत् मतिष्टं पद्धिकां मति ॥३२॥
मामाह्वयत एतौ यत् श्रीमद्भुङ्गरभापरौ । भ्रातरौ श्रीमतिष्टायै श्रीपद्मीसंघसंपुनौ ॥३३॥
अवोचच्च ततः श्रीमद्भुवीसेनासंघ आहतः । आहास्पतां न पथेनो नाऽचालयिष्यमन्यथा ॥३४॥
मतिष्टाया महान् लाभः प्रतिपेधानि तं कथम् । अतः सूरः मतिष्टम् मतिमां मतिनिष्ठ च ॥३५॥
अचलत्स चलत्कल्पवृक्षकल्पो युक्तकल्पीः । संकल्पपूरणार्थं तयोर्नान्यात्र कल्पना ॥३६॥
सूरिः प्रामोन् पुरौ पद्मीं सदानोषधनिर्दिष्टम् । यदास्तस्य च सञ्ज्योतिरिव चिम्बं विवस्वनः ॥
अयाकारयतामन्याप्रागरामगरादितः । तौ सन्तौ च मतः श्राद्धान् ग्रामीणानपि चादरात् ॥
चतुर्दिग्भ्यः समाजग्मुः श्रावका जलदा इव । दातुं लातुं च माराणि नीराणि सुयमांसि च ॥
पोढस्य शतस्थाप पदशीतितमेऽन्दके । वैशाखशुक्लपक्षस्य शुभुहने दिनेऽष्टमे ॥४०॥
प्रत्यतिष्ठदूरिष्वात्मा श्रेष्ठेन विधिना गुरुः । नवपद्मवपार्थार्द्धन्मितां प्रतिमाप्रिमाथ ॥४१॥
अस्मिन्नवसरं मन्त्री जयमल्लः समागमत् । गौषमेन्द्र इव द्रुपं मतिष्टां तौ च बन्दिदुत् ॥४२॥
मतिष्वा-मतिमा-चेत्यं निरीक्ष्येति च सोऽवद् । अधिकाधिकमाहान्म्यं गमकारयतामिमौ ॥

२९-अवक्तां-वच् परिभाषणे इत्यस्य अतस्तत्ने सङ्घोति ऋदि, प्रथमापुनरादि वचनं । व्यक्तवद् व्यक्तवाचया स्पष्टभाषया । अत्र वाचादाया हलन्तादिति वैकल्पिके टावि टावन्तः ।
'ब्रष्टिमागुरिष्टोपमवाच्योरुपसर्गयोः । भा पश्चैव ह्यगन्तानां दया वाचा निगा दिगा' इति वचनम् ।

३०-प्रतिविष्टतात् आदिपि होतो मध्यमपुरवस्य तुमोऽगताद्वाशित्यऽदत्तत्वादेति
हि स्थाने वैकल्पिके ताठद्-इत्यादेशे रूपम् ।

३६-सः श्रीविजयदेवसूरिः अचलम् । किं विनिष्टः ? तयोः भुङ्गरभापरयोर्धर्मोः भवत्वर-
पूरणार्थं मनोरमासिद्धये एव सत्वरकल्पवृक्षवसरः जगन्मस्वपृथग्गतानः । बधंमृतः शुभन्तरीः
दिवससमानगुद्विः ।

३९-आवकाः आकरगुः । किं बभुवु ? साराणि द्रव्यमणि दातुं, शोकेऽथ इति ताठदे ।
पुनः किं बभुवु ? सुयमांसि दातुं । के इव ? जलदा इव । किं बभुवु ? नीराणि दातुं । चः पुन
सुयमांसि दातुं । मेधाः शर्वतो दिवाः ताठद् चर्चुतिरिति सुयमांसि क्षान्तिरिति वरं पुनम् ।

४१-मतिष्वा-मतिमा-चेत्यमित्यत्र समाहारद्वन्द्ववादेकवचनम् ।

अस्मिन्नवसरे लोकाः प्राक् पश्चाद्येवमाः किल । प्रभावात् श्रीगुरोः श्रीमत् पार्थनायस्य चाभरतः ।
पीचरोरव इच्छन्ति वामोरव उवासने । लक्ष्मणोरव एषन्ते करभोरव ईशने ॥४६॥

ययोः नेत्रां ममीपं च सद्व्युगलस्तवनात् धिया । प्रसादाद् राज्यमद्वन्द्वं निर्लोककरभोपमम् ॥
पीचरोर्वश वामोर्वशः करभोर्वश काथन । लक्ष्मणोर्वशः कलादशाः रंजिताः प्रीतयेतसः ॥४७॥

लक्ष्मीनाम्न्यः मुनामानो रंमानामाथ सर्वेदा । आस्तिरयमनयोर्द्धनमास्तिरयः स्तुवो च तव ॥
प्रकोर्वन्तानं जायन्ते मंदिरोर्वश कर्हिचिन् । यद् व्युगलान् याः प्रगायन्ति शिष्य इत्यद्रुवंस्तदा ॥

पूर्वं मित्त्रे मन्दित्रायाः काये ती भ्रातराक्षय । कामहंभाविचाभीर्षणं समभोजयतां जनान् ॥४८॥
उचितानि मन्त्रानि भोग्यानि नवनवानि हि । कुण्डलीमभृतीनीष्टमृष्टानि स्वदूनान्यथो ॥

कान्तविद्यान्तमेवायुक्तं भीजयमन्त्ररूपम् । अथवा-साहस्रजनसंयुक्तं मन्त्रिभोजयमन्त्ररूपम् ।
निमन्त्रयान्याग्रहं कृत्वा पादजाहं प्रणत्य च ॥४९॥ त्रिभिर्त्रिंशोरूपम् ।

४४-मरीचकवसरे पवित्राः कलागतारकाले ईदशाः । कीदशा इत्याह-

४४-वैश्वी इत्य मन्त्रियती येषां ते पीचरोरवः । वामो मनोक्षी इत्य येषां ते वामोरवः ।
कायस्यै कायस्यै इत्य येषां ते लक्ष्मणोरवः । लक्ष्मीनाम्न्यः इत्येव इति हेमकोषः ।

कायस्यै इत्य येषां ते करभोरवः । अर्धयोगतास्येवम् । पीचरोरवः ययोः भीमवपुस्तवार्थताय
कीदशाः इत्येवम् । येषां इत्येवम् । येषां इत्येवम् । येषां इत्येवम् । येषां इत्येवम् ।

कायस्यै इत्य येषां ते लक्ष्मणोरवः । लक्ष्मीनाम्न्यः इत्येव इति हेमकोषः ।
कायस्यै इत्य येषां ते लक्ष्मणोरवः । लक्ष्मीनाम्न्यः इत्येव इति हेमकोषः ।

४५-इदं पुराणं-मन्त्रेणं पीतवपुस्तवामानं भीवाभिनायतिने । यः पुनः तं भीवित्रवदेव-
कृत् । पीचरोर्वश वामोर्वशः लक्ष्मणोर्वश इत्येवमित्यु चिन्मन्त्रियताय-कथनवामोर्वशेति अतीवशब्देति शिष्या-
कृत् । करभोर्वश इत्येवम् । येषां इत्येवम् । येषां इत्येवम् । येषां इत्येवम् । येषां इत्येवम् ।

४६-इत्येवम्-मन्त्रियती येषां ते पीचरोरवः । वामो मनोक्षी इत्य येषां ते वामोरवः ।
कायस्यै कायस्यै इत्य येषां ते लक्ष्मणोरवः । लक्ष्मीनाम्न्यः इत्येव इति हेमकोषः ।

उज्ज्वलं च कुलं १२ भेषः शेषोन्पार्थक्यानिनाः ।
 मन्त्रदो १३ विन्द्यादीनाः परोपकृतिस्तकृताः ॥३२॥
 त्रयोदश मन्त्राख्याता हेतवोऽमी मनीषिभिः ।

सुगन्धान्वरत्ने दुर्गा मन्त्रोक्ते सुगन्धदाः ॥३०॥ चतुर्भिः कलापकम् ।

शुभं सोमनादेरीषि भीमुरोर्वेदनाम्बुनात् । मन्त्रोत्तरेषु सद्गुण्यं वपति स्म पयारी ॥३१॥
 मन्त्रदत्ते मन्त्रा दाने पनवान्याम्बरारदिकम् । अर्थिभ्यः सा ददातीष्टं भेषसे भेषोभ्रुषणं ॥३२॥
 दद्यात् मन्त्रोत्तरेषु पनवान्याम्बरारदिकम् । अदृश्याप्याभासुष्या कामोत्तुरिषं हिम् ॥३३॥
 अम्बुषुण्यं दुर्गा एवं तदा मन्त्रिता हृदि । पयारद् दद्यात्कारो गल्लोकाः कापोऽपि च ॥३४॥
 मन्त्रोत्तरेषु भीमवर्तमानुस्तरपरी । भीषीररी श्यराजत्मा पापहावारी तदा ॥३५॥
 एवं उज्ज्वलं च कुलं भेषोन्पार्थक्यानिनात् । मणिमा भर्तृणां कान्ताः कारयाणि मुसिनिषिभिः ॥३६॥
 इति मन्त्रोत्तरेषु मन्त्रोत्तरेषु विविन्त्य च । आहूय सिन्धिनो दद्यात् मणिमाः सा श्यराजपत् ॥३७॥
 मन्त्रोत्तरेषु मन्त्रोत्तरेषु मन्त्रोत्तरेषु । भीमवर्तमानुस्तरपरी विन्धोभेषोत्तरेषु ॥३८॥
 मन्त्रोत्तरेषु मन्त्रोत्तरेषु मन्त्रोत्तरेषु । मन्त्रोत्तरेषु मन्त्रोत्तरेषु मन्त्रोत्तरेषु ॥३९॥

-विभक्तिपत्रम् ।

विष्णोर्भक्त्या चतुर्भिः पारशमिभिः कृत्वा । निरपन्नाः मणिमाः सन्धि पयोविष्णुमयो कुम्भी
 कलापकान्तेषु मन्त्रोत्तरेषु मन्त्रोत्तरेषु मन्त्रोत्तरेषु । मन्त्रोत्तरेषु मन्त्रोत्तरेषु मन्त्रोत्तरेषु ॥
 मन्त्रोत्तरेषु मन्त्रोत्तरेषु मन्त्रोत्तरेषु । मन्त्रोत्तरेषु मन्त्रोत्तरेषु मन्त्रोत्तरेषु ॥
 मन्त्रोत्तरेषु मन्त्रोत्तरेषु मन्त्रोत्तरेषु । मन्त्रोत्तरेषु मन्त्रोत्तरेषु मन्त्रोत्तरेषु ॥

मन्त्रोत्तरेषु मन्त्रोत्तरेषु मन्त्रोत्तरेषु । मन्त्रोत्तरेषु मन्त्रोत्तरेषु मन्त्रोत्तरेषु ॥

मन्त्रोत्तरेषु मन्त्रोत्तरेषु मन्त्रोत्तरेषु । मन्त्रोत्तरेषु मन्त्रोत्तरेषु मन्त्रोत्तरेषु ॥
 मन्त्रोत्तरेषु मन्त्रोत्तरेषु मन्त्रोत्तरेषु । मन्त्रोत्तरेषु मन्त्रोत्तरेषु मन्त्रोत्तरेषु ॥
 मन्त्रोत्तरेषु मन्त्रोत्तरेषु मन्त्रोत्तरेषु । मन्त्रोत्तरेषु मन्त्रोत्तरेषु मन्त्रोत्तरेषु ॥

अनुमार्गी भीमुरभंगिरिं पुत्रम् । आकारविशुमान्कारकं गृह्णित्वा ॥२४॥
 गन्ता गो मन्वा भीमुरिचरणाम्बुजे । पादाग्रप्रं परिपथि श्रीगुरीन्द्रकराम्बुजे ॥२५॥
 तस्य तस्यै हातोदन्तोऽतिमोदतः । अरददनादिर्धं गुरभंगिरिभंगरुम् ॥२६॥
 दग्मगताग्मनापमविः गता । सोनानाम्ब्या इदं पर्व धारिकायाः प्रराचय ॥२७॥
 राय गहृत्तम तन्धं भीतिर्गुणम् । प्रतिमानां प्रतिष्ठाया विद्वित्तिवित्तिवदकम् ॥२८॥
 शरं पिते कष्टिभेनागिर्गमनः । शानुर्षेण च वेनापि लिग्गनाज्ञानहीनुक् ॥ गुणम् ।
 प्रकोदन्तं गह्वो विद्याय देतमि । भीमुरीन्द्रमिति माह माप्रत्तिर्नवमगकः ॥३०॥
 कः तदाह-पदेतस्याः प्रतिष्ठार्थं सापात्यन् किञ्च पथिका ।

सापाल्यप्यपदेवानो यद्विद्योर्न गटे न ते ॥३१॥

गृह्णित्वा प्रतिष्ठित्वा गृह्णित्वाः । न निपेधाम्पयो पर्यकार्यसिद्धं करोमि न ॥३२॥
 गृह्णित्वा श्रेष्ठं हृत्ते मूर्तिमान् मरान् । गदमे इव गुरीन्द्रः धीनाचालपुराणतः ॥३३॥
 प्रतिष्ठित्वा विचरसाचरन् वरम् । गाभ्याचारं प्रतोषारं कारयन् धारकादिकान् ॥३४॥
 तदगददददं समवाप गणाधिपः । धुन्वा तमागनं गह्वो नन्तुमभ्यागमताया ॥३५॥
 य पदाग्रभोजे गद स्यान्वा च नं गुरम् । नयति स्म हृदा सद्गः स्वकीयं सद्गुपाधयम् ॥
 दोऽकरोद्विष्णुपयनप्यमहोत्सवम् । गुरोरागमने किं किं न ह्युर्भवेत्किञ्च जनाः ॥३७॥
 नाभिषा आर्दी प्रतिष्ठारं शुभं दिनम् । अपृच्छत्पूरीगुरुं भवत्या सर्वसद्गुसमसरुम् ॥३८॥

५४-एवं विद्यायैति पुत्रमभ्यासदा सिद्धयते-शौण्डीरः सत्त्ववान् तस्य भावः शौण्डीर्यं,
 विरिष्यैः । निरनुस्वारताच्छप्यचतुर्दशवरादिरयं । तथा सोनां नाम्ब्या अयोण्या वैश्यजाति-
 जिगृज्जातिद्विषा वभिजः पुष्येपर्यैः । कथंभूतया तथा ? अयोणां अयेया अयोणां
 तिस्त्रीणां अयेया स्वाभिन्दा । अयोणी अयो अन्न उभयत्र जातिवापित्वात् 'अये-अत्रिया-
 स्वाभे' इति वैदित्यके षीवि आनुकागमे च अयोणी षीपो अभावे आनुकस्य अभावे
 ष्टादिति टावि अयो अयेः स्वाभि वैश्ययोरिति निपातितः । स्यादयैः स्वामिवैश्ययोरिति
 यैः । एवं अयोण्या अयो अयोणामिति । त्रिषु ऋषे एव अकारो ज्ञेयः । भावसम्बन्धिति-
 तिरि पुत्रमाहसम्बन्धित्यत्र तयाऽम्बऽभ्याङ्गस्य इति आहूयैत्यस्य वधवेराधारस्य
 तिरि पुत्रभिरयस्य कर्म । अनुमार्गीमित्यत्र आलाप्यनोरयस्यसंयोगे इति कर्म ।

५९-समनुष्यदिति-तस्याः सोनां नाम्ब्याः भाविकायाः विरवं ज्ञानस्यं मतिरवं वा
 वं तेन ।

६२-तपःसम इति-तपःसमौ एव वरिष्ठं एवं धर्मं यस्य तत्सम्बोधनं हे तपःसमवरिष्ठस्य
 तपदेवगुरोः प्रतिष्ठस्य प्रच्छ । सा गतिनिवृत्तौ समवप्रविभ्याः स्य श्रयारमनेपदी ।

श्रीसूरीन्द्रस्तदा माह सोनाख्ये श्राविकेऽस्ति हि । प्रतिष्ठाहं दिनं ज्येष्ठशुक्लपक्षत्रयोदशम् ॥६१॥
 सुसामग्रीं प्रतिष्ठाया विधाय विधिवत्तदा । प्रतिमाः सूरिहस्तेन प्रतिष्ठापयति स्म सा ॥७०॥
 प्रतिमाः प्रत्यतिष्ठत्ताः सूरिर्जातमहोत्सवम् । रूपकाण्यददाद्धर्षान्नक्त्या संघान् प्रभोज्य सा ॥
 पोटशस्य शतस्यास्मिन् सप्ताशीतितमेऽब्दके । प्रतिमानां प्रतिष्ठाऽभूदेवं श्रीमेदिनीतटे ॥७२॥
 एवं श्रीविजयादिदेवसुगुरुः स्वर्णाचलाख्ये पुरे,
 श्रीमन्मेदतटे पुरे च स लसद्विम्बप्रतिष्ठे व्यधात् ।
 श्रीश्रीवल्लभपाठकः समपठत् यस्य प्रशस्यानिमान्,
 सत्कर्तव्यचयान् विचक्षणगणैः संवर्णनीयान् सदा ॥७३॥

इति श्री श्रीबृहत्स्वरतरगच्छीय श्रीजिनराजसूरिसन्तानां पाठकश्रीशानविमलशिष्य
 श्रीवल्लभोपाध्यायविरचिते श्रीमत्तपागच्छाधिराज पातशाह श्रीअकब्बरप्रदत्तजगद्गुरुविठ्ठलधर
 श्रीहीरविजयसूरीश्वरपट्टालङ्कार पातिशाहिश्रीअकब्बरसभासंलब्धदुर्वादिजयवाद महारक श्रीविज-
 येनसूरीश्वरपट्टपूर्वाचलसहस्रकरानुकारि पातिशाहि श्रीजिहांगीरप्रदत्त महातपाविरुदधारि श्रीविज-
 यदेवसूरीश्वरगुणवर्णनप्रबन्धे श्रीमद्विजयदेवमाहात्म्यनाम्नि महाकाव्ये श्रीविजयदेवसूरिनिर्भित्त-
 श्रीजाषालपुर—श्रीमेदिनीतटपुरप्रतिमाप्रतिष्ठाप्रतिपादको नाम त्रयोदशमः सर्गः ॥१३॥

चतुर्दशः सर्गः

नागपुरानाहः समाहातुं समागमत् । संरक्षितुं चतुर्मासं गुरीन्द्रं मेदतापुरे ॥१॥
 य बहुधाः मोक्षस्तेन गुरिः स्वभक्तिनः । अपृच्छन्मेदतासहः संघो मामाह्वयत्ययम् ॥२॥
 नीतदमंघोऽत्र संघे नागपुरीपकम् । प्राहेति साम्प्रतीनेऽप्ये चतुर्मासं वसिष्यति ॥३॥
 वमिदमानन्य प्रगथ च मदेहि मे । संघो नागपुरस्येति धत्वा तूर्णो व्यधात्तदा ॥४॥
 नीतदसद्द्रुहं चतुर्मासमुपावसत् । गुरिर्नागपुरीघोऽपि ः हः प्रास्यात् तदाह्वया ॥५॥
 गुंनपुरीनाम पुरामोक्षोपसी पुरी । पंयाणीत्यधुना नाम्ना प्रसिद्धास्ति पुरी वरा ॥६॥
 सम्प्रतिराजा माहूः निनापास्मकारयत् । पद्मभजिनं तत्र स्वामित्वेन न्यवेशयत् ॥७॥
 काः प्रतिमा रीरीमत्यः सर्वा मनोरमाः । श्वेतस्वर्णमयी पार्श्वप्रतिमैका प्रभावभाः ॥८॥
 भजिनाधीशपार्श्वसीना इमा व्यभुः । प्रभावोऽपि महानासीत्स्य तासां च सर्वदा ॥९॥
 ऽपि कारणाद् द्रुहभ्रातृदासिनो जनाः । ताः सर्वाः प्रतिमा भूर्मो न्यस्यन्नुपसरः पुराः ॥
 च्छत्त्रपुरोऽनेहा अस्त्रियन् जना अपि । तासां निक्षेपकाः सर्वे द्रुहं ग्रामोऽपि चाभवत् ॥
 नभ्रान्यदा लोकाः समीपे सरसो भुवम् । प्रतिमैका तदा खण्डा मादुरासीत्स्वभावतः ॥
 ता अपि ततः सर्वाः मादुरासन् यथाधृतम् । अभवद्य तदा तासां सत्पूजा महिमापि च ॥
 अजीववस्तूनां रागद्वेषाद्यभावनः । कदा नार्चा कदाप्यर्चा पुनरर्चा कदापि यत् ॥१४॥
 स्तत्कर्म नो किंचिद्वर्तुं नो शक्नुमोऽपि च । संभावयामः कर्मैव किंचित्तत्रापि निश्चितम् ॥
 ासीत्स्वर्णो धर्मं त्रिहूणः साहुलाहुले । तस्य पुत्रा अमी पञ्च जनीनाः पञ्च सज्जनाः ॥१६॥
 मा-ईसस्नेजस्तया राजा महः श्रीमहिराजकः । तेषु भ्रातृद्वयं स्वर्गमाप्नुवः स्यतोऽग्रजत् ॥

१-मेदतापुरे इति-मेदिनीतटे पाठान्तरम् ।

२-तेनेति नागपुर सहेन । अयमिति नागपुरसह ।

३-वसिष्यतीति-विधास्यति पाठान्तरम् ।

५-मेदिनीतटसद्द्रुहमित्यत्र कथाऽवध्याऽह्वसः इति उपपूर्वस्य वसतेरापारत्वात्

शैकष्यत्वं । चतुर्मासमित्यत्र काळाप्वनोरत्यन्तसंयोगे इति द्वितीया । तदाशयेति श्रीविजय-
 पुरेराज्ञया ।

६-वरेति जने पाठान्तरम् ।

८-प्रभावेण भासते दीप्यते इति विवधि प्रभावभाः ।

१०-न्यस्यन् निधिश्चिपुः । उपसरः तटाकसमीपे ।

१७-ईसमहिराजघाटद्वयम् ।

पञ्चदशः सर्गः

पूर्वमेव तपोऽकुर्वन्नर्हन्तोऽर्हन्वसिद्धये । तपस्यत्यधुनार्हन्वमासाद्यायं नवो जिनः ॥१॥
 सूरयः साम्मतीना हि वर्धमाना जिना अपि । वर्धमानं विहायान्ये कर्तारो नेदृशं तपः ॥२॥
 तपः स्तुमोऽत एवास्य कृतं कर्ता करोति च । दीयन्तोऽन्ये च कुर्वन्तो दीप्यन्तेऽसौ दिने दिने ॥
 षोडशस्य शतस्यास्मादेकपष्टितमाद्दकात् । प्रथमं यत्तपः सूरिर्व्यधात् स्त्रीभि सम्प्रति ॥
 एकवर्षं पुराचाम्लपष्टाष्टमतपो गुरुः । पारणाविकृतित्यागं निर्विकृतिकमातनोत् ॥५॥
 आचाम्लानि चतुर्मासं द्रव्यत्रययुतानि च । स्थानस्थभक्तपानानि व्यदधात्स तपोनिधिः ॥६॥
 पष्टाष्टमोपवासानां पारणायां तपोभिदि । शुद्धं द्रव्याणि चत्वारि द्वितीयान्द इदं तपः ॥ युग्मम् ।
 द्रव्याणि श्रीणि चत्वारि शुद्धन्नेकाशनं तपः । आवर्षयुगलं सूरिरकरोष निरन्तरम् ॥८॥
 बन्दनाभिग्रहे श्रीमद्विजयसेनसदुरोः । ज्ञात्येति विरहे सूरैर्हेक्तिर्युक्ता न मे सदा ॥९॥
 एकान्तरोपवासान् स व्यधादामाससप्तकम् । निर्विकृतिकमातन्वन पारणादिवसे सदा ॥ युग्मम् ।
 पष्टमाचाम्लमेकाशं निर्विकृतिकं तथा । पद्द्रव्यसहितं स्थानभक्तपानसमन्वितम् ॥११॥
 यावद्वर्षत्रयं सूरिरकरोचप ईदृशम् । यावत्प्रहरमेकं च कायोत्सर्गं सदा निशि ॥१२॥ युग्मम् ।
 अभिग्रहे च यात्राया आ मासनवकं किल । पद् विकृतीर्निषिध्यंथ कुर्वन् पष्टाष्टमादिकम् ॥१३॥
 निर्विकृतिकमाचाम्लमेकासनमनिन्दितम् । यावन्मासत्रयं सूरिः पारणावासरेऽकरोत् ॥१४॥
 पञ्च द्रव्याणि संशुद्धं एकां च विकृतिं ध्रुवम् । स्थानस्थभक्तपानं च तप एतादृगन्यदा ॥१५॥
 —त्रिभिर्विज्ञेपकम् ।
 कस्मिन्निदृशसरे सूरिर्व्यधात्पंक्तित्रिकं तपः । उपवासैस्तथाचाम्लैर्निर्विकृतिकैः [च] पुनः ॥१६॥
 एकाशनैश्च कृत्वैव द्रव्याणां परिमाणकम् । परित्यज्य रसान् पद् च रसनामुखकारिणः ॥ युग्मम् ।
 कर्मस्यविधानार्थमुपवासादिकं तपः । अस्तोकमकरोत्स्तोका भुञ्जानो विकृतीर्गुरुः ॥१८॥
 कस्मिन्नन्दे गुरोस्तस्या मासमध्ये तु कल्पते । एका विकृतिरन्या मे न कल्पन्ते कदापि च ॥१९॥
 यथेच्छमुपवासादि करणीयं मया तपः । व्यपोहाय च पापानां सोऽभ्यष्टह्लादिति द्विकं ॥ युग्मम् ।
 कस्मिन्निदृशसरे संप्राग्रहान्मासद्वयं ध्रुवम् । सन्निर्विकृतिकं सूरिरष्टह्लात्प्राधिकं ततः ॥२१॥
 आचाम्लान्युपवासांश्च निर्विकृतिका अपि । अकरोच्छेषमासेषु दशसु श्रेयसे गुरुः ॥२२॥
 अष्टकर्मस्य कर्तुमुपवासादिकं तपः । कस्मिन्निदृशसरे सूरिरकरोदुधरं चिरम् ॥२३॥

२-कर्तारो नेदृशं तप इति-नाकुर्वन्तीदृशं तपः ।

३-दीक्ष्य क्षये दिवादिरासमनेपदी ।

२०-स श्रीविजयदेवसूरिः इति श्लोके अभ्यष्टह्लात् अभिमहमकरोत् ।

तेजो राजा च वियेते एतौ तचनयाविह । साक्षात्तौ तादृशावेव रूपवन्तौ महीतले ॥१८॥
 हंसस्य महतो भ्रातुः पुत्रः सम्प्रति वर्तते । नाम्ना श्रीजयन्तोयमर्थतो जयवानपि ॥१९॥
 मेदिनीतटसद्दङ्गे समाजगत्तुरन्यदा । बलुन्दाग्रामतः सूरिं बन्दितुं तौ सहोदरौ ॥२०॥
 अभिवन्द्योपविष्टौ तौ सूरेश्च कृताञ्जली । जीर्णोद्दारे महापुण्यमिति सूरिरूपादिशु ॥२१॥
 जीर्णोद्दारविधाने तौ व्यदधातां मनस्तदा । श्रुतेरनन्तरं सत्यं यतः स्तोत्रभवां ध्रुव ॥२२॥
 अश्रुतां तौ गुरोश्च न कदापि बुधसुवा । उदारयाव घंघाण्यां जीर्णं चैत्यं यदस्ति तत् ॥२३॥
 इत्युक्त्वा श्रीगुरोश्चै तच्चरणां प्रणम्य च । तत्र उत्थाय चाश्रुतां संघस्य पुरतश्च तौ ॥२४॥
 घंघाण्यां कारयावावां जीर्णोद्दारं हितमदम् । ददात्याज्ञां यदा सहः प्रसयोपरि चाश्रुतः ॥२५॥
 श्रीसहोऽपि तदाऽवादीत्तौ प्रति प्रतिभूरिव । कारण तं हितं श्रीमज्जीर्णोद्दारं युवां द्रुव ॥
 तस्मां संघसंयुक्तौ श्रीजयमल्लमन्त्रिणम् । अश्रुतां कारयावावां जीर्णोद्दारं तत्रैवसा ॥२७॥
 जयमल्लोऽवदन्मन्त्री चैत्यं कारण तं द्रुवम् । विलम्पेयां युवां नात्र कार्ये साहाय्यमस्ति मे ॥
 तस्मां मिलिनो विद्वत्कल्पान् शिल्पिकलाविदाम् । समाकारयतां जीर्णोद्दारकार्योत्सुकौ ध्रुव ॥
 भाटानामागतांस्तान् तौ न्योदयतामिति । जीर्णोद्दारं च घंघाणीग्रामे दिव्यं विषय मोः ॥
 एतद्द्वै दिने कान्ते तेऽप्यहूर्वस्तदुक्तिः । जीर्णोद्दारं जिनेन्द्राणां सुन्दरं जिनमन्दिरम् ॥३॥
 पञ्चमनिनापीनं समस्तदतिमाधिपम् । प्रत्यष्टापयतां चैत्ये कृत्वा तौ तत्र उत्तरम् ॥३२॥
 द्रुवर्षीमन्दमोभिर्ज्ञौ मभोऽय श्रीमहाजनम् । महाजनकराम्भोजे प्रादातां रूपरूपाणि च ॥३३॥
 एतौ तदेतौ भव्या जीर्णोद्दाराग्नमहाद्रुवान् । अनेकानि च चैत्यानि सन्ति नव्यान्यकारणम् ॥
 एतद्दत्तादिदीर्घेषु श्रेणु शिदिनेत्यपि । कारयान्त्यास्तिकाः केऽपि केऽपि चाकारणम् पुरा ॥
 कारयित्वाति चान्येऽपि पुरस्तादपनेहमि । एवमेवावनीपीठे स सूरिर्जीवनाधिरम् ॥३४॥

— प्रियार्थिनोक्तम्

एतौ च श्रीजयन्तोयमर्थतो राजतु मच्छराजः ।

श्रीरुद्रपः पाठक एव इषां यस्यास्तीद्दु परमेशिषापनानि ॥३७॥

इति श्री श्रीमद्भगवद्गीतासु ब्रह्मसूत्रप्रकरणे श्रीजितराजगुरिमन्तानीय पाठकधीक्षानादिमन्त्री

श्रीरुद्रपः श्रीमद्भगवद्गीतासु ब्रह्मसूत्रप्रकरणे श्रीजितराजगुरिमन्तानीय पाठकधीक्षानादिमन्त्री
 श्रीरुद्रपः श्रीमद्भगवद्गीतासु ब्रह्मसूत्रप्रकरणे श्रीजितराजगुरिमन्तानीय पाठकधीक्षानादिमन्त्री
 श्रीरुद्रपः श्रीमद्भगवद्गीतासु ब्रह्मसूत्रप्रकरणे श्रीजितराजगुरिमन्तानीय पाठकधीक्षानादिमन्त्री
 श्रीरुद्रपः श्रीमद्भगवद्गीतासु ब्रह्मसूत्रप्रकरणे श्रीजितराजगुरिमन्तानीय पाठकधीक्षानादिमन्त्री
 श्रीरुद्रपः श्रीमद्भगवद्गीतासु ब्रह्मसूत्रप्रकरणे श्रीजितराजगुरिमन्तानीय पाठकधीक्षानादिमन्त्री
 श्रीरुद्रपः श्रीमद्भगवद्गीतासु ब्रह्मसूत्रप्रकरणे श्रीजितराजगुरिमन्तानीय पाठकधीक्षानादिमन्त्री

इति श्रीमद्भगवद्गीतासु ब्रह्मसूत्रप्रकरणे श्रीजितराजगुरिमन्तानीय पाठकधीक्षानादिमन्त्री

इति श्रीमद्भगवद्गीतासु ब्रह्मसूत्रप्रकरणे श्रीजितराजगुरिमन्तानीय पाठकधीक्षानादिमन्त्री

पञ्चदशः सर्गः

पूर्वमेव तपोऽकुर्वन्मन्तोऽहं स्वसिद्धये । तपस्यत्यधुनाहं स्वमासाद्यायं नवो जिनः ॥१॥
 सूरयः साम्प्रतीना हि वर्तमाना जिना अपि । वर्षमानं विहायान्ये कर्तारो नेदृशं तपः ॥२॥
 तपः स्तुमोऽत एवास्य कृतं कर्ता करोति च । वीयन्तेऽन्ये च कुर्वन्तो दीप्यतेऽसौ दिने दिने ॥
 योदशस्य क्षतस्यास्मादेकपष्ठितमाम्दकात् । मयमं यत्तपः सूरिर्व्यधात्तत् स्तीमि सम्पति ॥
 एकवर्षं पुराचाम्लपष्टाष्टमतपो गुरुः । पारणाविकृतित्यार्गं निर्विकृतिक्रमात्तनोत् ॥५॥
 आचाम्लानि चतुर्मासं द्रव्यत्रययुतानि च । स्थानस्थभक्तपानानि व्यदधात्स तपोनिधिः ॥६॥
 पष्टाष्टमोपवासानां पारणायां तपोभिदि । गृह्णन् द्रव्याणि चत्वारि द्वितीयाम्द इदं तपः ॥ युग्मम् ।
 द्रव्याणि श्रीणि चत्वारि गृह्णन्नेकाशनं तपः । आवर्षयुगलं सूरिरकरोच निरन्तरम् ॥८॥
 बन्धनाभिग्रहे श्रीमद्विजयसेनसद्गुरोः । ज्ञात्येति विरहे सूरैर्भुक्तिर्युक्ता न मे सदा ॥९॥
 एकान्तरोपवासान् स व्यधादामाससप्तकम् । निर्विकृतिक्रमात्तन्वन् पारणादिवसे सदा ॥ युग्मम् ।
 पष्टमाचाम्लमेकाशं निर्विकृतिके तथा । पद् द्रव्यसहितं स्थानभक्तपानसमन्वितम् ॥११॥
 यावद्रूपं त्रयं सूरिरकरोत्तप ईदृशम् । यावत्प्रहरमेकं च कापोत्सर्गं सदा निशि ॥१२॥ युग्मम् ।
 अभिग्रहे च यात्राया आ भासनवकं किल । पद् विकृतीनिषिध्यथ कुर्वन् पष्टाष्टमादिकम् ॥१३॥
 निर्विकृतिक्रमाचाम्लमेकासनमनिन्दितम् । यावन्भासप्रथं सूरिः पारणावासरेऽकरोत् ॥१४॥
 पथ द्रव्याणि संगृह्णन् एकां च विकृतिं ध्रुवम् । स्थानस्थभक्तपानं च तप एतादृगन्वदा ॥१५॥
 —त्रिभिर्विदोपकम् ।
 कस्मिंश्चिद्दत्तसरे सूरिर्व्यधात्वंक्तिभिकं तपः । उपवासैस्तयाचाम्लैर्निर्विकृतिकैः [च] पुनः ॥१६॥
 एकाशनैश्च कृत्वं द्रव्याणां परिमाणकम् । परित्यज्य रसान् पद् च रसनासुखकारिणः ॥ युग्मम् ।
 कर्मस्यविधानार्थमुपवासादिकं तपः । अस्तोकमकरोत्स्तोका भुञ्जानो विकृतीशुकः ॥१८॥
 कस्मिन्नन्दे गुरोरुत्तपा मासमध्ये तु कल्पते । एका विकृतिरन्या मे न कल्पन्ते कदापि च ॥१९॥
 यथेच्छमुपवासादि करणीयं मया तपः । व्यपोहाय च पापानां सोऽभ्यष्टद्वादिति द्विकं ॥ युग्मम् ।
 कस्मिंश्चिद्दत्तसरे संप्राग्रहान्मासद्वयं ध्रुवम् । सन्निर्विकृतिकं सूरिरष्टाष्टाधिकं तपः ॥२१॥
 आचाम्लान्युपवासांश्च निर्विकृतिका अपि । अकरोच्छेषमासेषु दशसु शेषेते गुरुः ॥२२॥
 अष्टकर्मस्य कर्तुमुपवासादिकं तपः । कस्मिंश्चिद्दत्तसरे सूरिरकरोद्दुधरं चिरम् ॥२३॥

२-कलारो नेदृशं तप इति-नाकुर्वन्नेदृशं तपः ।

३-दीप् च क्षये दिवादिरामनेपदी ।

२०-त श्रीविजयदेवसूरिः इति द्वके अत्र्यष्टद्वात् अभिमहमकरोत् ।

तपांस्येनाहशान्येवमनेकान्यकरोद्गुरुः । तद्विधौ पुनरद्यापि तस्याद्यो दिवसोऽस्ति ॥२४॥
 अथ यावद्गणाधीशोऽभ्यतपद्दुस्वपं तपः । एतादृशोऽस्त्यभिमायश्चिरायास्य च तत्कृतौ ॥२५॥
 जीर्णोद्धारानरत्तीर्याऽनृद्यत्यादिकं भवेत् । तपो लाभोपमं तर्हि तद्रूपेऽल्पं तपोऽस्तु चेत् ॥२६॥
 कस्यचिन्महतो मन्त्रिजयमल्लादिकस्य हि । विश्रुतिकरणादेव नान्यथा तत्तपोऽल्पता ॥ युग्मत् ॥
 क्रियास्त्युग्रतया साक्षादवनीर्णां घनो धुनिः । सन्दिहन्तीति यं वीक्ष्य कवयो यं कलां क्रिन् ॥
 आनन्दविमलमूरिर्द्वितीयोऽयमभूद्गणे । नैवमेपोऽधिकस्तस्मादित्यन्ये ध्रुवते युथाः ॥२९॥
 तदाह-क्रियोद्धारः कृतस्तेन नैतादृशं कृतं तपः । महानपा इति ख्यातं नाप्तं च बिल्दं धुनि ॥
 इति हेतुत्रयाधिक्यं शोभनेऽस्मिन्नहर्निशम् । यदत्रान्यगुणाधिक्यमस्ति वस्तु न तत्तमः ॥३१॥
 —त्रिभिविंशोऽक्षरम् ॥

क्रियापास्तपसास्य पारं वस्तुं कदापि हि । शस्तुवन्ति कवीन्द्रा नो बृहस्पतिसमा अपि ॥३२॥
 इत्युत्तमं श्रीविजयादिदेवमूरिस्तपो दुस्तपमानोत्तत् ।
 श्रीवज्रभः पाठक एवमाख्यन् कर्तुं न शक्तोऽन्यजनो यदीदृक् ॥३३॥

इति श्री श्रीगुरुपरमेश्वरगणेशाय श्रीगिनराजसूरिसन्तानीयपाठक श्रीमानत्रिमल्लशिष्य श्रीवज्र-
 कोत्तपास्तपसास्य पारं वस्तुं कदापि हि । शस्तुवन्ति कवीन्द्रा नो बृहस्पतिसमा अपि ॥३२॥
 इत्युत्तमं श्रीविजयादिदेवमूरिस्तपो दुस्तपमानोत्तत् ।
 श्रीवज्रभः पाठक एवमाख्यन् कर्तुं न शक्तोऽन्यजनो यदीदृक् ॥३३॥

२४-अस्य... २५-अस्य... २६-अस्य...
 २७-अस्य... २८-अस्य... २९-अस्य...
 ३०-अस्य... ३१-अस्य... ३२-अस्य... ३३-अस्य...

षोडशः सर्गः

अथास्ति पत्तनं नाम पत्तनं यत्र चाभवत् । विजयसिंहमूरीणामुपाध्यायपदं पुरा ॥१॥
 विजयदेवमूरीन्द्रमावसन्नं सुलेन तत् । श्रीमदहम्मदावादसंघ आहातुमागमत् ॥२॥
 आपृच्छप पात्तनं संयमाष्टलाह्य वादरात् । श्रीमदहम्मदावादसंघः सूरिपुत्रोऽचलत् ॥३॥
 संघः सूरिं विधायातिमहाद्भुतमहोत्सवम् । धीमदहम्मदावादसदुपाधपमानपत् ॥४॥
 श्रीमदहम्मदावादद्भङ्गं सूरिरूपावसत् । साधूचितहितातिथ्यैर्वीर्यान् वर इवोत्सर्वः ॥५॥
 स्तम्भनीर्यादभागच्छदत्तुच्छभीसमुच्छ्रितः । संभूय संघ आहातुं प्रणतुं च गणेश्वरम् ॥६॥
 मौक्तिकैः स्वर्णपुष्पैश्च संवर्ष्याभ्रलिभिः शुभैः । श्रीस्थभतीर्थसहस्रमभ्यवन्दत भक्तितः ॥७॥
 श्रीमदहम्मदावादद्भङ्गश्रीस्थभतीर्थयोः । सह्यी हृत इति स्पष्टं मियो न विनयं वचः ॥८॥
 तद्यथा-आद्यः सह्यः इति मूने द्वितीयं सह्यमागतम् । भट्टारको नवीनोऽयं चतुर्मासं निवत्स्यति ॥
 अवश्यं स्थापयिष्यामि न च स्थास्यति चेत्स्वयम् । चतुर्मासमसौ सूरिः पत्तनाद्यपुराहयं नयम् ॥
 द्वितीयः स्तंभनीर्थस्य संघो वक्तीति तं प्रति । भवान्मोक्षयति सन्तुष्य समेष्यति तदा गुरुः ॥
 अत्र त्वमानयः सूरिं श्रीसंघं किल पत्तनान् । श्लाति माष्येसदस्तु सह्यः मापूर्णको द्वि ते ॥१२॥
 ध्रुव्येति मयमः सह्यः कृत्वा दूर्ष्णीं स्थितस्तदा । मोक्तं द्वितीयसंघेन विजयेनोचितं वचः ॥१३॥
 उभौ संघौ समागत्य प्रणत्य च तदेति तम् । अमत्रां स्वस्वविक्रमि स्वस्ववैतोदित्वावहाय ॥
 आपुनिकं चतुर्मासमिहैव स्ववशा वस । विजयदेवमूरीन्द्र विजयदेवगोक्यमाक् ॥१५॥
 इति सासीव मूरीन्द्रः संघो प्रति तदावदत् । आसीनो पुरतो भक्त्या मुवादिमतिवादिबन् ॥
 इतीति किं तदाह-विजयसेनमूरीन्द्रपादुकावन्दनां विना ।

विकृतीर्नाहरामीति पुरा दृष्टामभिग्रहम् ॥१७॥

इत्युक्ते सुरिराजेन पुरस्तान्तंघयोर्द्वयोः । पूर्वपत्तनिपेधोऽभूत् द्विनीयाङ्गीकृतिः स्वयः ॥१८॥
 श्रीसंघोऽहम्मदावादद्भङ्गवासी महासयः । मसद्य स्तम्भनीर्थस्य संघं मत्पयस्यीदिति ॥१९॥
 अभिग्रहमिमं सूरिर्नाकरिष्यद्यदा पुरा । नामोक्षं च तदा सूरिं श्रीसंघस्यैभनीर्थके ॥२०॥
 स्वत एव हि मूरीन्द्रो विना विक्रमिमावयोः । स्थभनीर्थे चतुर्मासं पुण्यामिरण्यवतराम् ॥२१॥
 अवलघलनां सुक्षन् कौसेयादिसिगम्बुजे । मुदिने जिनवन्सूरि संघपुक् स्थभनीर्थेभम् ॥२२॥

२-उपाध्यायपदस इति आहपूर्वस्य वसतेराधारस्य । तत्रेदस्य स्थाने लदिति वसे ।

१८-पूर्वपत्तनिपेध श्रीमदहम्मदावादनगरचतुर्मासावसानतद्व्यवस्रनिपेधः । द्वितीयाङ्गीकृतिरिति श्रीस्तम्भनीर्थचतुर्मासावसानसहस्रपक्षाङ्गीकारः । स्वयः आगतः ।

२२-कौसेयादिसिगम्बुजे कौसेयादिसिगम्बुजे । कौसेयादिसिगम्बुजे इत्यत्र जगत्या-

तपांस्येतादृशान्येवमनेकान्यकरोद्गुरुः । तद्विधीं पुनरद्यापि तस्याद्यो दिवसोऽस्मिन् ॥२४॥
 अद्य यावद्गणाधीशोऽभ्यतपद्दुस्तपं तपः । एतादृशोऽस्त्यभिप्रायधिरायास्य च तत्कृतौ ॥२५॥
 जीर्णोद्धारानरत्तीर्याऽजरचैत्यादिकं भवेत् । तपो लाभोपमं तर्हि तदर्थेऽल्पं तपोऽस्तु चेत् परः
 कस्यचिन्महतो मन्त्रिजयमल्लादिकस्य हि । विज्ञप्तिकरणादेव नान्यथा तत्तपोऽन्यथा ॥ युग्मम् ॥
 क्रियात्युग्रतया साक्षादवतीर्णो धनो मुनिः । सन्दिहन्तीति यं वीक्ष्य कवयो यं कर्मोक्तिम् ॥
 आनन्दविमलसूरिद्वितीयोऽयमभूद्गणे । नैवमेपोऽधिकस्तस्मादित्यन्ये द्रुतेन युवाः ॥२९॥
 तदाह—क्रियोद्धारः कृतस्तेन नैतादृशं कृतं तपः । महानपा इति ख्यातं नामं च विदुं मुनि ॥
 इति हेतुत्रयाधिक्यं शोभतेऽस्मिन्नहर्निशम् । यदत्रान्यगुणाधिक्यमस्ति वक्तुं न तत्समः ॥३१॥

—त्रिभिविज्ञेपकर ।

क्रियायास्तपसश्चास्य पारं वक्तुं कदापि हि । शक्नुवन्ति कवीन्द्रा नो बृहस्पतिसमा अपि ॥३२॥
 इत्युत्तमं श्रीविजयादिदेवसूरिस्तपो दुस्तपमाननोत्तम् ।

श्रीवल्लभः पाठक एवमाख्यन् कर्तुं न शक्तोऽन्यजनो यदीदृक् ॥३३॥

इति श्री श्रीबृहत्स्वरतरगच्छीय श्रीजिनराजसूरिसन्तानीयपाठक श्रीज्ञानविमलशिष्य श्रीवल्-
 लभोपाध्यायविरचिते श्रीमत्तपागच्छाधिराज पाठशाह श्रीअकञ्चरप्रदत्तजगद्गुरुविरुद्धधारक श्रीही-
 विजयसूरीश्वरपट्टाळकार पाविशाहि श्रीअकञ्चरसमासंलब्धदुर्वादिजयवाद भट्टारक श्रीविजयधेन-
 सूरीश्वरपट्टपूर्वाचलसहस्रकरानुकारि पाविशाहि श्रीजिहांगीरप्रदत्तमहातपाविरुद्धधारि श्रीविजयदेव-
 सूरीश्वरगुणवर्णनप्रथम्ये श्रीमद्विजयदेवमाहात्म्यनाम्नि महाकाव्ये श्रीविजयदेवसूरिकृतउपोवर्णनो-
 नाम पञ्चदशः सर्गः ॥३५॥

२४—असगतिर्दीप्त्यादानेषु इवादिभयपदी ।

२५—अस्य श्रीविजयदेवसूरेः । तत्कृतौ तपोविधाने । एतादृशोऽभिप्रायोऽस्ति ।

२६—चेत्तपोलाभोपमं जीर्णोद्धारोऽजरत्तीर्याऽजरचैत्यादिकं भवेत्तर्हि तदर्थे कस्यचिन्म-
 हतो मन्त्रिजयमल्लादिकस्य विज्ञप्तिकरणादेव अल्पं तपोऽस्तु । अन्यथा तत्तपोऽन्यथा तस्य श्री-
 विजयदेवसूरिसरोऽन्यथा तस्योऽन्यथा नान्यथा नाम्येन प्रकारेणेत्यर्थः ।

विचित्रैश्चित्रिताश्चित्रैर्जननेप्रकृतोत्तराः । अनाप्यत्स संघेशः शिषिकाः शिवकारिकाः ॥४१॥
-त्रिभिर्विंशैकम् ।

एवं विधाय सामग्रीं पूःभयेशोत्सवोचिताम् । जिनदासो धृतोद्भासो महाजनान् समाह्वयत् ॥
याजिनो हस्तिनोऽनेकान् अलङ्कारैरलङ्कृतान् । समास्तीर्णपरिस्नोमान् धीमानानायपत्तः ॥४३॥
वाधान्यनेकजातीनि समानाय्य विशेषतः । छटाः सत्केसराभ्रूनामकरोत्स महाजने ॥४४॥
भक्षेपं पटवासानां महाजनपटेष्वपि । अतिभक्तिमनाः स्वीयहस्ताभ्यां स व्यधासदा ॥४५॥
पूःभयेशोत्सवस्यैवं सामग्रीमग्रतोऽग्रिमाम् । कृत्वाभिमुखमानन्दादानेतुं सोऽग्रजद् गुरुम् ॥
गत्वा महाजनोपेतो जिनदासो हरिरुरुम् । अभिवन्द्य हृदानन्द्य स्वर्णपुष्पैरवर्षयत् ॥४७॥
इन्द्राण्योऽपि हृदा मीताः पूर्णकुम्भान्विताः स्त्रियः । अभ्यवन्द्यैस्तन्मुक्ता पङ्क्त्या तं चाभ्यवर्षयन् ॥
सह लात्वाग्रतः कृत्वा स मूर्तिं परमन्तरा । भायेशयथ धर्मोको यतो देशान्तरं स्वकम् ॥४९॥

(-‘कीर्तिं देशान्तरं स्वकाम्’-इति वा पाठः)

साध्याचाराद् भतिक्रम्य स ईर्ष्यापथिकीं तदा । जिनेन्द्र इव मद्द्रासनमध्यास तत्क्षणतः ॥५०॥
जिनदासः सुराधीश इवासत च तत्पुरः । श्रीसङ्घसहितो भक्त्या सुरमकरराजितः ॥५१॥
आसन्ताग्रत इन्द्राण्य इव देवीसमन्विताः । योपितो योपितां तत्या धियां तत्या च चञ्चुराः ॥
धर्मोपदेशं श्रीमूरिः श्रुमाश्रिपमिपेदक्षम् । उपादिशत्प्रसन्नात्मा ततः संयसमस्रकम् ॥५३॥
ईदृशं इति कीदृशं तदाह-जिनाः सिद्धास्तथाचार्या उपाध्यायाश्च साधवः ।

धियं च महलं कुर्युः पश्चैते परमेष्ठिनः ॥५४॥

श्रुत्येति जिनदासोऽथ समुत्थाय स्वपाणिना । श्रीमहाजनहस्तेषु न्यस्तवान् रूपकोत्करम् ॥५५॥
पूःभयेशोत्सवे मुरैरेवं श्रीजिनदासकः । प्रयोदशशतान्यत्र रूप्याण्यव्ययचरान् ॥५६॥
ततः संघेन संपुक्तः समहोत्सवपूर्वकम् । विजयसेनमूरिन्द्रपादकाञ्जमवन्दत ॥५७॥
उपाध्यायपदं धीमद्रत्नचन्द्राय सोऽद्ददात् । पण्डितपदमन्येभ्यः साधुभ्यश्च तदोत्सवान् ॥५८॥
विकृत्यभिग्रहं पूर्णमपूर्णमिव सोऽकरोत् । विकृतीनां समस्तानां न सदा भोजनाद् भृक्षम् ॥५९॥
जिनदासादिक-स्थम्भनीर्यसंघाग्रहाद्गुरुः । अध्यवसद्यत्तुर्मासं स्तम्भनीर्यपुरं मुखात् ॥६०॥
भग्नान् मार्वर्तयद् धर्मं सिद्धान्तोक्तचतुर्विधे । चतुर्दशानवथाय विद्या अध्यापयन् मुनीन् ॥६१॥

४३-धीमान् जिनदासः ।

५६-अथय विजयसुरसर्गे सुरादिः परश्वेपरी । यद्यपि अध्ययत्तमित्यनेन विलसमुत्सर्गे

इत्यर्थो छव्यस्तु कथं पुनरुपाणीति ! सत्यं, करिकलभवदुक्तिवोवाचदोषः । अथवा वित्त इत्यस्य
सामान्यधनवर्षायत्वान् रूप्याणीति रूप्यशब्दसामान्येन सर्वानाणकरपर्यायं ब्रुवन्नपि अत्र रूप्यं
इति भाषापार्यायं ब्रवीति, इत्यर्थो न पुनरुक्तिदोषः ।

मत्सायाहम्भदावादसंयमापृच्छय च ध्रुवम् । महान्तो हि न कस्यापि विपादं कुर्वति किञ्च । ॥२४॥
 भीमनः स्रंभनीर्यस्य संयः सन्नुष्टमानसः । मूर्तिं वरमिवादाय स्थंभतीर्थमुपागमत् ॥२५॥
 आहोपुरुषिकां विभ्रदयाहंपूर्विकां पुनः । अहमहमिकां कुर्वन् इति संयोऽवदन्मियः ॥२६॥
 इतीति किं तदाह-स्थंभनीर्यपुरावेनामहोत्सवमहो गुरोः ।

करिष्याम्येव मुख्योहं करिष्यति भवान् कथम् ॥२६॥

अस्मिन्ननरं संयमुख्यः स्यातः क्षितेस्तले । शोभने जिनदासोऽसौ रत्नामीपालमोदत् ॥२७॥
 पादनादं स आहृष्ट संयमारुह्यदिति स्फुटम् । पूःभवेसोत्सवं श्रीमत्करवै भवदाज्ञया ॥२८॥
 तदा संयः समस्तोऽपि प्रसमेति तमादिशत् । परित्यज्य मिथथिचादाहोपुरुषिकादिरूप ॥२९॥
 इतीति किं तदाह-विजयदेवमूरीन्द्रपूःभवेनामहोत्सवम् ।

जिनदाम त्रियोहि त्वं संघादेसोऽस्ति ते स्फुटम् ॥३०॥

जिनदामोत्सवस्य सामग्रीमश्रिमामिमाम् । भावको जिनदासोऽसौ व्यथाद्गुरुषां शुभात् ॥
 तदाह-तुमं कुंभानिशाभीष्टमामिद्विभसाधकान् । व्यथापयपू शुभाकारान् पूर्णकुंभान् स सत्पत् ॥
 एवं सत्पत्तान् नानान् दिव्यान् रत्नान्नीयुवान् । अलङ्कृतान्पद्धारैः पूजितान् कुंभुमादिभिः ॥
 तानुं परि क्रीडितानामि क्षरोऽङ्गवान् । स्फुर्जन्नेजान् स राजप्रीराजमानानकारपत् ॥३१॥
 इति इति कर्मिन्द्राणी काशिरत्नानाः । पर्यु मुदेगु मन्पूर्णकुंभान् व्यरचयप सः ॥३२॥
 इति इति कर्मिन्द्राणी काशिरत्नानाः । भगवतुं नानां धेनुं चन्द्रोदयानकारपत् ॥३३॥
 इति इति कर्मिन्द्राणी काशिरत्नानाः । पूर्णकुंभान्निन्द्राणी मूर्धामुपरि रक्षितुप ॥
 इति इति कर्मिन्द्राणी काशिरत्नानाः । रथानःशिविकादीनि पानान्यानापयद्रुप ॥
 इति इति कर्मिन्द्राणी काशिरत्नानाः । गच्छान्यं तत्रिकोपेनं क्रीडोयादिभिराज्ञया ॥
 इति इति कर्मिन्द्राणी काशिरत्नानाः । यद्गुभा युयुधानानां गुणुं परमोत्सवे ॥३०॥

इति इति कर्मिन्द्राणी काशिरत्नानाः । अत्र न च परमांशान् । अंगुर्धं वक्ष्यन्ते
 इति इति कर्मिन्द्राणी काशिरत्नानाः । अत्र न च परमांशान् । अत्र न च परमांशान् । अत्र न च परमांशान् ।
 इति इति कर्मिन्द्राणी काशिरत्नानाः । अत्र न च परमांशान् । अत्र न च परमांशान् । अत्र न च परमांशान् ।
 इति इति कर्मिन्द्राणी काशिरत्नानाः । अत्र न च परमांशान् । अत्र न च परमांशान् । अत्र न च परमांशान् ।

३०-जिनदामोत्सवस्य सामग्रीमश्रिमामिमाम् । भावको जिनदासोऽसौ व्यथाद्गुरुषां शुभात् ॥
 ३१-तुमं कुंभानिशाभीष्टमामिद्विभसाधकान् । व्यथापयपू शुभाकारान् पूर्णकुंभान् स सत्पत् ॥
 ३२-तानुं परि क्रीडितानामि क्षरोऽङ्गवान् । स्फुर्जन्नेजान् स राजप्रीराजमानानकारपत् ॥

सप्तदशः सर्गः

अथात्रारसरे धीमन्मण्डपं सर्वसम्पदाय । पवनं मण्डपं नाम बाधात्पुत्रसवमण्डपम् ॥१॥
 पातिमाहि-जहांगीर-सिलेमसाहिरुषामः । हिन्दू-गुरुकभूपालनायकस्तत्र शोभते ॥२॥
 पातिमाहिमभागीना विद्रांसोऽन्ये जना अपि । दर्शनानां श्रुतां पण्णां धर्मवार्ता जगुर्मियः ॥३॥
 तपया-दर्शनेष्वेषु सर्वेषु जनैर् दर्शनमुत्तमम् । दानं तपः क्रियाभूरा शीलं श्रेयथ यत्र यत् ॥४॥
 तत्रापि साम्पत्ते भाति विजयदेवसदगुरुः । कुर्वन्नुग्रं तपधोषां क्रियावत्पुङ्गवः क्रियाय ॥५॥
 उग्रन्वं तपसः धृत्या क्रियापाथ यतिप्रजे । पातिमाहिर्जहांगीरोऽन्यदेति मत्पपादयत् ॥६॥
 इतीति किं तदाह-भो चन्द्रः संवप ! कासि धर्माचार्यस्तवाधुना ।

विजयदेवगुरीन्द्रो नाऽमिलत्स कथं च नः ॥७॥

तदा चन्द्ररिति माह पातिसाहिं कृताञ्जलिः । अस्ति सम्मति गुरीन्द्रः स्पम्भतीर्थे गुरुर्मम ॥८॥
 पातिसाहिरिति भुक्त्वा माह चन्द्रं प्रतीति च । विजयदेवगुरीन्द्रं समाहूय ममाहया ॥९॥
 पुरमाणं तदालेख्य गुरोराह्वानगूचकम् । चन्द्रसंपत्नेर्हस्ते पातिसाहिरदानमुदा ॥१०॥
 अवदद्दनायेत्यं मदीयमहर्दीं वरम् । सुख गुरीश्वराह्वानहेतवे सुखहेतये ॥११॥ युगम् ॥
 तत्रचन्द्रः समाहूय तदा सदहर्दीं द्रुतम् । स्फुरन्मानं स्वहस्तेन तद्वस्ते च समार्पयत् ॥१२॥
 अचालीदहर्दीः शीघ्रं ततः सन्तुष्टमानसः । स्पम्भतीर्थपुरं भ्रामोत् समामोत् स्पेहितानि च ॥
 मणम्य क्षिरसा सूरिं स्फुरन्मानं समार्पयत् । वाचं वाचं गुरुः सङ्घः श्रावं श्रावं स्वमोदत ॥१४॥
 मीविदानं तदा भादाञ्जीविताहमनेकया । संपः श्रीस्पम्भतीर्थेस्य तुष्टः किं किं ददाति न ॥१५॥
 विहारो नोचिनः साधोमहर्मासे कदापि हि । तथापि कारणे कार्यं उक्तिरस्त्यार्हतीति च ॥

(-जैनीत्युक्तिश्च वर्तते-इति वा पाठः) ॥१६॥

शास्त्रार्थमवधारयति निषेध च महाजनान् । महालार्थं च विज्ञाय धीशूरिरचलत्ततः ॥१७॥
 अजैयन्नध्वनि श्रेयः प्रापयंश्चापरान् जनान् । व्यापारीव सुवस्त्योघलार्थं प्रामादिकं प्रति ॥१८॥
 मण्डपं नगरं सूरिः भ्रामोद्विष्पमहोत्सर्वैः । आश्विनस्पावदात्स्य दिवसे हि प्रपोदसे ॥१९॥
 तत्रचन्द्रः मसन्नात्मा पातिसाहिं न्यपेदयत् । आगतो भवदाहृतो विजयदेवगुरिराह ॥२०॥

१४-गुरत्र पुनरर्थे । तेन गुरुः श्रीविजयदेवसूरिः वाचं वाचममोदत । तु पुनः सङ्घः

श्रीस्पम्भतीर्थेभाषकगणः भावं भावं भुक्त्वा भुक्त्वा अमोदत । वाचं वाचं भावं भावमित्युमयत्र
 आभीक्ष्णे जमुल् चेति जमुल्, निरवबीप्सायां द्विकृत्विञ्च ।

१७-ततः धीस्पम्भतीर्थात् ।

इत्थं श्रीविजयादिदेवसुगुरुः श्रीस्यम्भतीर्थं पुरे
 चातुर्मासकमद्भुतं समकरोत् सङ्घाग्रहादुत्सवैः ।
 साम्राज्यं प्रतिपद्य सूरिपदजं जाग्रत्पतापोज्ज्वलम्
 श्रीश्रीवल्लभपाठकप्रपठितं हर्षं प्रकर्षप्रदम् ॥६२॥

इति श्री श्रीमूहत्स्वरतरगच्छीय श्रीजिनराजसूरिसन्तानीय पाठकश्रीज्ञानविमलशिष्य
 श्रीवल्लभोपाध्यायविरचिते श्रीमत्तपागच्छाधिराजपातशाह श्रीअकञ्चरप्रदत्तजगद्गुरुविरुद्धधारक
 श्रीहीरविजयसूरीश्वर पट्टालङ्कारपातिशाहि श्रीअकञ्चरसभासंलब्धदुर्वादिजयवाद भट्टारक श्री-
 विजयसेनसूरीश्वरपट्टपूर्वाचलसहस्रकरानुकारि पातिशाहि श्रीजिहांगीरप्रदत्त महातपाविरुद्धपारि
 श्रीविजयदेवसूरीश्वरगुणवर्णनप्रबन्धे श्रीमद्विजयदेवमाहात्म्यनाम्नि महाकाव्ये श्रीविजयदेवसूरी-
 श्रीस्यम्भतीर्थ-प्रथमचतुर्मासककरणवर्णनो नाम षोडशः सर्गः।

पातिसाहि-जहांगीर-महातपा अयं गुरुः । विजयदेवगुरीन्द्र इति ख्यातोऽभवद्भुवि ॥४२॥
 श्रीजिनशासनस्यास्य तपागच्छस्य चाद्भुतः । अभवन् महिमा ज्यापान् श्रीपूज्यस्यापि च ॥४३॥
 पातिसाहिरयापृच्छत् श्रीचन्द्रं संपन्नायकम् । तस्मिन् रात्रिदिपे चैवं गोसलखानसंस्रियतः ॥
 एवमिति किं तदाह-भो चन्द्रस्त्वमपातुष्य उत नो पेति मां यद् ।

अतुष्यमिति सोऽवादीत् पातिसाहिं मति स्फुटम् ॥४५॥

पातिसाहे चिरं जीव धुर्यं न्यायवतां सदा । रामराज इव न्यायं त्वं व्यथा विबुधाग्रणीः ॥४६॥
 अहं कथमतुष्यं नो समतुष्यं विशेषतः । धर्मन्यायविधानायत् सर्वस्तुष्यति सज्जनः ॥४७॥ युगमया
 पातिसाहिरिति प्राह लोकभूषसमक्षकम् । सर्वेषां गुरुरेपोऽस्तु सर्वस्वामी च सर्वदा ॥४८॥
 समस्तपूर्वगुरीन्द्रपरम्पराक्रमाधितः । यथाहं पातिसाहीनां क्रमायातस्तथा श्रुता ॥४९॥
 वर्तते दीप्यते चोर्ष्या सर्वगुरिशिरोमणिः । हिन्दू-तुरुष्यभूपालमौलिचूडामणिः सदा ॥५०॥
 अतः समस्ता भो लोका मन्यन्तामिममुत्तमम् । समस्तारिं समस्तानां मामिव प्रभुतोऽनमम् ॥
 पातिसाहिरभाषिष्ठ वारं वारमिति स्फुटम् । मयोऽप्यधिकजेजस्वी यद्वै वशवत्परम् ॥५२॥
 कुपितः कोऽपि पापीयान् कोपनः कोपपूरितः । भविष्यति सदा दुःखी स एतस्मात्पराद्गुह्यः ॥
 धन्योऽयं ह्यनुष्णोऽयं सपस्तेनःसमुगायः । दर्शनेपूतमं चास्य दर्शनं सुखकारि यत् ॥५४॥
 एवं मार्गसतानेकभूपलोकसमास्थितः । पातिसाहि-जहांगीर-शिलेमसाहिरदो गुरुम् ॥

इत्थं माप महातपाविरुद्धं श्रीपातिसाहेर्मुखाद्

यः श्रीमद्भुविजयादिदेवगुरुः सोऽयं सदा दीप्यताम् ।

श्रीश्रीवल्लभपादकेन कथिता व्यावर्णितं सर्वतः

श्रोतृधोमगुलभदं सुविदां सत्योक्तिनः सर्वदा ॥५६॥

इति श्री श्रीबृहत्परतरगण्ठीय श्रीजिनराजगुरिरिगन्तानोय पाठकश्रीतानविमलशिक्ष्य
 श्रीवल्लभोपाध्यायविरचिते श्रीमत्तपागण्ठाधिराज पातिसाहि श्रीभक्तवत्सलभामंलक्ष्मणुर्वादिजयवाद् भट्टारक श्रीविज-
 येनसूरीश्वरपट्टपूर्वाषष्ठसहस्रकरानुकारि पातिसाहि श्रीजहांगीरप्रदत्त महातपाविरुद्धवारी श्रीविज-
 यदेवगुरीश्वरगुणवर्णनप्रबन्धे श्रीमद्विजयदेवमाहात्म्यनाम्नि महाकाव्ये श्रीविजयदेवगुरिखण्ड-
 जहांगीरमहातपाविरुद्धवर्णनो नाम सप्तमः सर्गः ॥१७॥

४८-सर्वेषां एतद्गण्ठीयसाधुभावबल्लोकानां सर्वस्वामी साधुसाध्वीभाषकभारिवाजिन-

प्रासादोपाभवादिस्वामी सर्वदा एव विजयदेवगुरिरस्तु ।

पातिसाहिरिति श्रुत्वा स्वमतुष्यत्स्वचेतसि । अस्ति स्वस्ति गुरोः कार्यं प्राप्तीदिति च तं प्रति
 चन्द्रबन्धसमं सौम्यात् इहाद्वय तमानय । पादौ गोष्ठीं च धर्मस्य नमानि न विदधानि च ।
 आश्विनस्यावदातस्य चतुर्दशदिने शुभे । मध्याह्ने तसवीखानास्थाने सूरिवरोऽव्रजत् ॥२३॥
 पातिसाहिरुदातोत्यायाभ्यागत्य च पदत्रयम् । अभ्यवन्दत पादान्जं श्रीसूरेः पुण्ययोगतः ॥२४॥
 तपस्तेजस्विनं सूरिं द्रष्टेति व्यस्मयत्तराम् । अहो धन्योऽयमीदृशः साक्षादेव तपस्तनुः ॥२५॥
 कयमीदृशकायोऽयं ज्योतीरूपं दयत्सदा । कयमीदृग् तपः कृत्वा धर्ता पुष्टितर्ता तनुः ॥२६॥
 स्वागतादिकसद्गार्ता समपृच्छत्पुनः पुनः । सद्धान्वय इव स्नेहात्पातिसाहिर्नैगदुरुः ॥२७॥
 धर्मगोष्ठीं वरिष्ठात्मा गरिष्ठेन गुणैः सदा । श्रीसूरिणा सह श्रीमान् पातिसाहिर्व्यथाऽहं राः ॥
 रात्र्याहारपरित्यागं साध्वाहारविधिं पुनः । अपृच्छचापरं साधु साध्वाचारं स सद्गुरुम् ॥२८॥
 रात्र्याहारपरित्यागविधानसुफलाफलम् । अवदच्च ह्रीगुरुः सर्वमन्यदपि च नं प्रति ॥२९॥
 कर्त्तव्यं धर्मसद्गोष्ठीं पातिसाहिरमोदत । श्रेयानेतस्य धर्मोऽयमवादीदिति चाद्भुतम् ॥३०॥
 इतीति किं तदाह-नपाविरुद इत्यस्ति भवतां प्राकृतनस्सदा ।

सदानस्त्वं मदुक्तोऽसि जहांगीरमहातपाः ॥३२॥

चितपदेवगुरीन्द्रमन्वन्ते गुरयो भुवि । तपस्विनोऽपि विद्वांसः क्रियावन्त्यथ सर्वदा ॥३३॥ सुन्दर ॥
 इत्युक्तमाशिनो ये च तदीयाः प्रतिरादिनः । पातिसाहिः समस्तांस्तान् सर्वथा हि निराकरोत् ॥
 मरामरा इति श्वातः शब्दः गिद्ध उणादिषु । सार्थकस्तथ विलयातस्त्वय्येवान्यत्र नैव च ॥३४॥
 पातिसाहिरिति मेग्ना निरेय विन्दं मुखात् । चन्द्रसंपत्तिं माह कुर्वित्स्य महोत्तम ॥
 तपसा-मानि मर्याणि पाथानि पृहीत्या तानि मेऽधुना ।

यादयन् स्थानतोऽस्माकं नायय त्वमुपाभयम् ॥३७॥

निरेय कावलीति गणधन्वद्वारपीः । पातिसाहिं मगादाद्रैलोचनं श्लोचनोत्तमम् ॥३८॥
 पातिसाहिः सप्तमानिरेयुषानोय सशयम् । महाजनान् ममाकार्यं यथोत्तरपुरस्सरम् ॥३९॥
 सुम्भ-सुम्भ-शयय पातिसाहेन्द्रहाप्रशान् । सम्भूयानेकमल्लोकविलोकितमुखात्पुनः ॥४०॥
 चितपदेवगुरीन्द्रमन्वन्तोपाश्रयं मुदा । भानयप्रयतो निर्यं मितविदेषितुर्नैव ॥४१॥

-यतुभिः कलापकम् ।

३१-नं प्रति धं चन्द्रं प्रति । ३२-रेकदीनधन्वसप्तशतप्रयवोवः मन्वन्तृलीलादी ।

३३-सप्तमानिरेयुषानोय सुन्दरं शोभनं श्वाभं श्वर्गादि, शक्याहारविधानम् अत्र
 चरितोत्तं श्वर्गं चरं नष्टमप्यदि । न क-उं अ-उं शिवोऽय नम् ।

३४-अन्ते सुभ्यो भुवि चितपदेवगुरीन्द्रमनु हीना इत्यर्थः । एवं मर्यादीदी
 हीना, विद्वान् हीनाः, विद्वान्मन्त्र हीनाः । हीने इति हीने शोभ्ये अनु इत्ययं चर्मवपवती-
 वरुणवप विद्वदेवगुरीन्द्रमिति द्वितीया ।

पातिशाहि-जहांगीर-महातया भयं युगः । विजयदेवगुरीन्द्र इति ख्यातोऽभवत्सुवि-
धीजिनसामानस्यास्य तपागच्छाम्ये चाऽनुतः । भवन्तु महिमा उपायान् धीपूज्यस्या
पातिशाहिरपापृच्छन्तु धीपःदं शेषनायकम् । तस्मिन् सारविदित्ते धीवं गोमलतानसौ
एवमिति किं तदाह-भो चन्द्रम्यमयानुप्य उव नो येति मां वद ।

अनुप्यमिति सोऽवादीन् पातिशाहिं मति स्फुटम् ॥४२॥

पातिशाहे विरे जीव पुये न्यायवर्गं सदा । रामराज इव न्यायं त्वं प्यथा विपुषाप्रण
अहं कथमनुप्यं नो समनुप्यं विनोपनः । धर्मन्यायविषानायन् सर्वस्तुप्यति सज्जनः ॥४३॥
पातिशाहिरिति प्राह श्लोकभूषममसकथ । सर्वेषां गुरुरूपोऽस्तु सर्वस्वामी च सर्वदा
समस्तपूर्वगुरीन्द्रपरम्पराक्रमाधिनः । एषाहं पातिशाहीनां क्रमायानस्तथा ह्यसौ ॥
सर्वेने दीप्यो शोष्यां सर्वगुरिरिशिरोमणिः । हिन्दु-तुल्यभूपालमौलिनूटामणिः सः
अतः समगता भो श्लोका मन्यन्तामिममुचमम । समस्तारिं समस्तानां मामिव प्रथ
पातिशाहिरमापिष्ट सारं शारमिति स्फुटम् । मनोऽप्यधिकतेनस्वी यद्वै वशवत्येहम्
शुचिनः कोऽपि पापीयान् कोपनः कोपपूरितः । भरिप्यति सदा दुःखी स एतस्मात्पर
चन्द्योऽयं कृतपुण्योऽयं तपनेजःसमुद्ययः । दर्शनेपूतमं पास्य दर्शने सुखकारि पत
एवं मार्तमनानेकभुपत्योपमभाषियतः । पातिशाहि-जहांगीर-शिलेमसाहिरहो गुरुम्

इत्थं माय महातपाविरुद्धं धीपातिशाहमुखाद्

यः धीमद्विजयादिदेवगुरुः सोऽयं सदा दीप्यताम् ।

धीधीवद्विजयपाठनेन कविना प्यार्चयित्ते सर्वतः

श्रोतृभोगुण्यमदं सुविन्दं सत्योक्तितः सर्वदा ॥५६॥

इति श्री श्रीबहस्वरतरगण्ठीय श्रीजिनराजसूरिसन्तानोप पाठकधीज्ञानवि
धीबहमोपाभ्यासबिरापिते श्रीमत्तपागच्छाधिपराज पातिशाहि श्रीमत्कश्यपमदसजगद्गुरुषु
धीहीरविजयगुरीश्वरवट्टकृष्णर पालिशाहिधीभक्त्यरसभासंलक्ष्यदुर्वादिजयवाद् भट्टारक
शेनसूरीश्वरवट्टपूर्वाषलसहस्रकरानुकारि पातिशाहि श्रीजहांगीरमदस महातपाविरुद्धपारि
वदेवगुरीश्वरगुणवर्जनवचन्धे श्रीमद्विजयदेवमाहात्म्यनामि महाकाण्डे धीविजयदेव
जहांगीरमहातपाविरुद्धवर्जने नाम सप्तदशः सर्गः ॥१७॥

अष्टादशः सर्गः

अथ यस्य सदानन्दात् कुर्वन्त्यादरतः सदा । स्वर्णरूप्यादिभिः पूजां नवाङ्गानां वराङ्गिनः ॥१॥
 प्रतिग्रामं प्रतिद्रङ्गं धर्मरङ्गेण धर्मिणः । नीलीरागा गुणग्रामान् गायन्तो गुणरञ्जिताः ॥२॥ युग्मम् ।
 यदीयवचसा भव्याः कारयन्ति दिने दिने । विम्बानि विविधान्यत्र स्वर्णरूप्यमयानि च ॥३॥
 प्रासादान् विविधान् नव्यान् जीर्णोद्धारान्श्च मुन्दरान् । यदीयवचसा श्राद्धाः कारयन्ति दिने दिने
 तदर्थं नास्ति यस्मिन्न प्रतिष्ठा स्यात्कदाचन । करोति चाकरोत्कर्ता प्रतिष्ठां च स सद्गुरुः ॥४॥
 याः प्रतिष्ठाः कृताः पूर्वं द्रङ्गशङ्खजयादिषु । नालभे सर्वया तासां संख्यां यावदियत् क्षणम् ॥५॥
 शङ्खजयादितीर्थानां यात्रां कर्तुं यदुक्तितः । सङ्गान् कुर्वन्त्यकुर्वन्श्च कर्तारश्चोत्सवाजनाः ॥६॥
 साधवः श्रावकाश्चान्ये सद्धर्म साध्नुयुः सदा । उपाश्रयानिति श्रेयोयुद्धया श्राद्धाय कुर्वन्ति ॥७॥
 अकुर्वन्श्च करिष्यन्ति यद्वचः प्रेरिता भृशम् । व्ययित्वा प्रचुरं द्रव्यं सत्सुधर्मसभा इव ॥८॥
 सत्साधर्मिकवात्सल्यं श्रावका भावभासुराः । सर्वे कुर्वन्ति सर्वत्र यत्प्रविवचवोद्युताः ॥९॥
 व्याख्यानानामनादौ च यस्यानेहस्पहर्निशम् । प्रभावनां प्रकुर्वन्ति रूप्याद्यैः श्रावका मुदा ॥१०॥
 प्रक्षिप्य मोदकाद्येषु छन्नं रूप्यादिकं धनम् । ददति श्रावकादिभ्यः श्रावका यद्दृष्टपश्वनेः ॥११॥
 श्रीमत्पुष्पणापर्वदिवसेषु नवस्वपि । व्याख्यानेषु च कुर्वन्ति यत्रवाङ्मार्चनं जनाः ॥१२॥
 चौरादियन्द्रिलोकानां छोटनं कुर्वन्ते नृपाः । विना स्वं वचसा यस्य श्रावकान्यजनस्य च ॥१३॥
 अन्यद्रव्यमुवस्त्रादिगुप्तदानं सदा जनाः । ददति श्रावकादिभ्यो यस्य शस्योपदेशतः ॥१४॥
 जन्तुमात्रदयां लोकास्तुरूपका दुष्टचेतसः । पालयन्ति यदीयेन वचसा शुद्धचेतसा ॥१५॥
 कयनीयं किमन्येषां हिन्दूभूमिमुजां खलु । सदा धरिष्यां सर्वत्र जन्तुमात्रमुखमदाय ॥१६॥

३-चकारान् पिच्छलस्फटिकपाषाणादिमयानि ।

६-क्षणशब्दः कालविशेषस्य पर्यायोऽपि सामान्याविशेषयोरभेदोपचाराद् अत्र का-
 पर्यायो व्याख्येयः । अथवा क्षणः अवसरः । यदनेकार्थः-क्षणः कालविशेषे त्वान्, पर्येष्यवचरेभे
 इति । इयांश्चासौ क्षणश्च इत्यक्षणस्य इत्यक्षणं यावन् पोहगशतैकोननवतितमवर्षं यावद् इत्यर्थः ।

७-जनाः श्रावकलोका इत्यर्थः ।

९-कथंभूतान् उपाश्रयान् । सत्सुधर्मसभा इव सत्सुधर्मशाला इव इत्यर्थः । अशाळा वेति
 समाशब्दस्य अत्र शाळार्थत्वात्तत्पुरुषेण श्लेषच्छिन्नता । शिङ्गमेदं तु मेनिरे इति वचनान् भिन्न-
 शिङ्गोपमायि न दोषाय ।

१४-श्रावकाश्च अन्यजनाश्च श्रावकाभ्यजनमिति समाहारो द्वन्द्वप्रत्ययः ।

तपः सूरिर्जगत्प्रो वर्षाणि द्वादशाकरोत् । तत्तपोऽवधिर्वर्षाणि लुप्त्वा यस्तमुतोऽजयत् ॥१८॥
 तपसां संविधानेन मर्यादावर्जितेन हि । न कृतेन पुरा कैश्चिन्महद्भिः पूर्वसूरिभिः ॥१९॥
 तपसा क्रियया चोग्रं मत्स्यह्यं धीरस्य सद्गुरुम् । विस्मरन्ति धनागारं श्रुतं दृष्टं न कर्हिचित् ॥
 करोत्याशातनामस्य यः पुमान् कोऽपि पापधीः । लभते स कलापेव सकलाङ्गेषु पेदनाम् ॥२०॥
 सेवन्ते ये नरा नित्यं सत्येनैव च चेतसा । साम्राज्यादि लभन्ते ते यं गुरुं सुरसन्निभम् ॥२१॥
 यादृशोऽतिशयोऽस्यास्ति नान्येषां तादृशः कला । सेवाविधायिनां पुंसां सौख्यदो दुःखनाशकः ॥
 पराङ्मुखानां लोफानां पराङ्मुखसुखमदः । दुर्मुखानां सदा मातृमुखानामिव दुःखदः ॥२४॥
 यस्य मभावतो वदन्मुखा वाक्पतयोऽद्भुताः । ये च मातृमुखास्ते च समुखाः स्युः सुसेवकाः ॥२५॥
 दस्त्रिद्रा अदस्त्रिन्द्रा रोगिणोऽरोगिणोऽपि च । धनिनो धनिनामीशा नीरोगा भोगभोजिनः ॥
 यस्यास्त्यैकावतारित्वं लघुकर्मत्वतः किल । सम्भावयन्ति सर्वेऽपि कवयो भविका अपि ॥२७॥
 एष देवभवादेवावतीर्ण इति निर्णयात् । दृढसंहननाद्गत्वात्तप ईदृग् करोति यत् ॥२८॥
 नित्यं प्रभासनादीनि यः करोत्यासनानि च । चतुरः महारान् यावद् ध्यानं ध्यायति च ध्रुवम् ॥

इत्थं लसद्ग्रीविजयादिदेवमूर्तिश्रवणश्रीसुकृतोपदेशान् ।

दृष्वन्ति कुर्वन्ति च भव्यलोकाः श्रीवल्लभः पाठक इत्यपाठीत् ॥३०॥

इति श्री श्रीसूर्यरत्नरगच्छीय श्रीजिनराजसूरिसन्तानीयपाठक श्रीज्ञानविमलशिष्य श्रीवल्लभो-
 पाध्यायविरचिते श्रीमत्तयागच्छाधिराज पातिशाहि श्रीभक्तचरप्रदत्तजगद्गुरुशिष्यरुद्रपारक श्रीहीर-
 विजयसूरीश्रवणपट्टालंकार पातिशाहि श्रीभक्तचरसमासेलच्छदुर्वादिजयवाद् भट्टारक श्रीविजयसेन
 सूरीश्रवणपट्टालंकारलसद्गुरुकारि पातिशाहि श्रीजिहांगीरप्रदत्तमहातपाविरुद्रपारि श्रीविजयदेव-
 सूरीश्रवणमुणवर्णनप्रमध्ये श्रीमद्विजयदेवमाहात्म्यनाम्नि महाकाव्ये श्रीविजयदेवसूरिधर्मोपदेश-
 भवणाङ्गीकरणवर्णनो नाम अष्टादशः सर्गः ॥१८॥

२५-२६-ये सुसेवका भवन्मुखाः दुर्मुखाः लबाह इति भाषामसिद्धास्ते यस्य श्रीविजय-
 देवसूरिः प्रभावतो अद्भुताः वाक्पतयः प्रधानवक्ताः स्युः । दुर्मुखे मुखरावद्गुली इति । बागीरो
 वाक्पतौ इत्युभयं द्वैमकोपः । चः पुनः । ये सुसेवकाः मातृमुखा मूर्खाः ते च समुखाः बाबोपुष्टित्वः
 स्युः । अय बाळिशः मूढो मन्त्रो यथाजातो बाळो मातृमुखो जडः इति । बाग्मी बाबो मुक्तिपटुः प्रवाक्
 धंमुखो वावद्गुः-इत्युभयं द्वैमकोपः । समुग्रइत्यपारश्वरादिवेव । ये इति परं, ते इति परं, सुसेवका
 इति च परं भविनेऽपि श्लोके योग्यम् । यथा ये सुसेवकाः इतिज्ञाः ते परश्व प्रभावत च इति-
 त्रेन्द्राः धनिनः स्युः । ये सुसेवकाः रोगिणस्ते परश्व प्रभावतो अरोगिणो नीरोगाः स्युः । ये सुसेवकाः
 धनिनस्ते यस्य प्रभावतो धनिनामीशाः धनीश्वराः स्युः । ये सुसेवका नीरोगास्ते च परश्व प्रभावतः
 भोगभोजिनः स्युः । भोगान् शुञ्चन्तीत्येवं शोभाः भोगभोजिनः । पुण्य-स्थापनम् ।

एकोनविंशः सर्गः

अथ श्रीकल्पशास्त्रीव शाखाभिरभिशाखिकाः । संतुष्टोऽयं समुद्रोऽनु विद्यमानाभिरन्वह ॥

(-शाखनाजगतीं जाग्रजगजगदधीश्वरः-इति वा पाठः

सर्वान् विजयते शत्रून् अस्त्यस्याविजयोऽयवा । विजया मयमा शाखा ज्यायां विजयते सदा ॥
मुन्दरा सद्गुणैः सर्वैस्तपःप्रभृतिभिर्भूषणम् । शोणादिगणपाठात् स्यात् मुन्दरीत्यपि द्वीपिव
निरतीचारचारित्रतपोविद्यादिभिर्गुणैः । वज्रभा निर्मला चैव हंसा हंस इवोदिता ॥१॥
मलते सर्वशास्त्राणां परमार्थं विशेषतः । जगत्यां च यतः शस्यमिन्दुक्ता विमला बुधैः ॥२॥
चन्द्रवत्सर्वलोकानां चन्द्रोक्ताहादनालतः । सदा कुण्डलसंयोगात् कुण्डला कुण्डलदा ॥

यस्यामुत्पन्नसाधुभ्योऽहं हर्मो रोचते सदा । सच्छास्त्राध्ययनं चाग्रं रुचिस्तेनोच्यते बुधैः ॥३॥
सद्विद्यालक्षणां लक्ष्मीं गृणानीत्यपि सागरा ।
सौभाग्यं सर्वदास्त्यस्यां सौभाग्येति बुधैः स्मृता ॥ ८ ॥

सर्वेषां हर्षहेतुत्वात् हर्षोऽस्त्यस्यां च शाश्वतम् । अस्त्यर्थप्रत्ययाकारयोगाद् हर्षा निगद्यते ॥
कलाभिः सहिता नित्यं सकलेत्युच्यते बुधैः । सर्वदोदयसम्बन्धादुदयेत्युच्यते जनेः ॥१०॥
आनन्दति सदानन्दैः सर्वविद्याविनोदतः । आनन्देति समाख्याता सारासारप्रभातः ॥११॥

१-अयं श्रीविजयदेवमूरिः श्रीकल्पशास्त्री शाखाभिरन्वहं समुद्रोऽनु वर्धतामित्यादीर्वातः ।

कर्मभूतः अयं ? शाखिकाः अभिशाखाः, अभिलक्षीकृत्य संतुष्टः, अभिरभागे इति लक्षणेऽर्थे अनी-
त्यव्ययस्य योगे शाखिका इत्यत्र द्वितीयावद्ध्रुवचनम्, अव्ययीभावसमासामावान् । अव्ययीभाव-
समासे तु लक्षणेनाभि प्रती अभिमुख्ये इति अव्ययीभावे, अव्ययीभावश्चेति अव्ययीभावस्य
नपुंसकत्वे, नपुंसकत्वाद् ङस्त्वत्वे अभिशाखिकमिति स्यात् । शाखाः अभिलक्षीकृत्येत्यर्थः । शाखा
एव शाखिकाः । सर्वशब्देभ्यः स्वार्थे कन्निति कनि, केण इति ङस्त्वे, प्रत्ययस्यात्कात्पूर्वस्थात् इदाप्यनु-
इति अकारस्य इकारः । एवं कल्पशाखि विशेषणमपि व्याख्येयम् । शाखताजगतीं जाग्रजगजग-
दधीश्वरः-इति पाठे जगदधीश्वरः श्रीविजयदेवमूरिः शाखाभिः जगल्लोकं शाखतान् व्याप्नोतु । क-
कां इव श्रीकल्पशास्त्रीव, कां जगतीं, यथा कल्पशास्त्री जगतीं व्याप्नोति तथा श्रीविजयदेवमूरिरपि ।

२-सर्वान् शत्रून् अन्तरस्थान् कामक्रोधलोभमोहमदहर्षान् । अथवा अस्माः शाखायां
व्यायां पृथिव्यां विजयोऽस्तीति प्रथमा विजया शाखा ।

३-मुन्दरा मुन्दरीति अस्त्यर्थप्रत्ययाऽकारयोगात् मुन्दरा, शोणादिगणपाठान् द्वीपि मुन्दरी ।

९-अस्त्यर्थे प्रत्ययः अस्त्यर्थप्रत्ययः स चासौ अकारश्चेति अस्त्यर्थप्रत्ययाकारस्य योगः
सम्बन्धस्तस्मान् ।

१०-कलाश्रातुर्यादयस्ताभिः ।

इत्यादिका महीयस्यः शाखाः शाखन्ति सर्वदा । यत्तपागच्छगच्छस्य विख्याता जगतीतले ॥१२॥
 श्रीपण्डितपदायम्बुधाराहर्दिरिमा गुरो । श्रीतपाकल्पसद्गुरुमूर्त्तं सिञ्चंस्त्वमेधय ॥१३॥
 मालाकारानिव श्राद्धांस्तत्पालनतत्परान् । सूरिमन्त्रभावाशोर्वादिर्वैषय सद्गुरो ॥१४॥
 एषतां श्रीतपागच्छो दीप्यतां सविनेव च । तेजसा सूरिमन्त्रस्य त्वदीयस्य च सर्वदा ॥१५॥
 महीयान् श्रीतपागच्छः सर्वगच्छेषु सर्वदा । सर्वदा सर्वदाता च परंतात्सर्ववाञ्छितम् ॥१६॥
 राजान इव विद्यन्ते श्रावका यत्र सर्वदा । नन्दताच्छ्रीतपागच्छः सततं सततक्षणः ॥१७॥
 यत्र त्वमीदृशः सूरिवैतसे गच्छनायकः । स्तूपसे चेति विद्वद्भिः पातिसायादिभिर्नृपैः ॥१८॥
 इतीति किं तदाह-

उल्लसन्ति भुवि ध्योन्नि सूरयस्तारका इव । एकैकनो महीयांसो जाग्रज्योतिष उद्भूताः ॥१९॥
 विच्छापीकृत्य तान् सर्वान् राजते सविनेव यः । विजयदेवसूरीन्द्रस्तपागच्छे स वर्तते ॥२०॥
 भूरयः सुरयः सन्तो भूतलेऽभ्युदिता दिवि । यत्प्रतापरविध्वस्ता न मेक्ष्यन्ते प्रहा इव ॥२१॥
 यत्रायं दीप्यते सूरिः सूरयस्तत्र नापरे । यत्र सूर्यस्सदोदेति तत्र स्युस्तारकाः कथम् ॥२२॥

(' तत्र किं चन्द्रतारकाः ' इति वा पाठः ।)

त्वं सूरिर्वासरो यत्र न निदृत्तत्रान्यसूरयः । सदोद्योतः सदोद्बोधः पदार्थानां नवो नवः ॥२३॥
 प्रातः सूरियंदा यत्र प्ररूपयति सद्गुरुम् । मत्पक्षोऽयं महादेव इति माहूस्तदा जनाः ॥२४॥
 व्याख्यातिरूपमुत्कर्षात् शास्त्रार्थान् सूरिशेखरः ।

व्याख्यान्तकिं वरव्याख्यां व्याख्यातारोऽन्यसूरयः ॥२५॥

शास्त्रार्थास्तन्मुखमोक्तान् ये शृण्वन्ति नराः । प्रवन्तिरूपमेवं ते प्रवन्ति परे पुषाः ॥२६॥

१६-पर्व पूरणे अश्रुः परस्मैपदा ।

२४-सूरियंदा यत्र प्रातः सद्गुरुं प्रधानं पुण्यं दानादिषुविधिं प्ररूपयति कथयति तदा जनाः अयं प्रत्यक्षो महादेव इति प्राहुः कथयन्ति । महादेवो हि सद्गुरुं प्रधानबृषभं प्रकृष्टरूपं करोतीत्यर्थः । सरकरोति तदाश्रुते इति सुरादिर्यान् सुवर्तागिण्णुः अथवा सद्गुरुं विद्यमानबृषभं प्ररूपयति प्रकृष्टरूपं पश्यति । अत्र दर्शनार्थे णिष् ।

२५-सूरिशेखरः श्रीविजयदेवसूरिः सूरिशेखरवन्तः शास्त्रार्थान् वराकरणसा-
 हित्यालङ्कारवृत्तवर्णप्रमुखानेकशास्त्रार्थान् वरव्याख्यां व्याख्यातिरूपं प्रसारं व्याकरोतीत्यर्थः ।
 व्याख्यातारोऽन्यसूरयः वरव्याख्यां शास्त्रार्थानां प्रधानव्याख्यानं व्याकरणान्ताडि कुणितं व्याकुर्वन्तीत्यर्थः ।

२६-ये नरास्तन्मुखमोक्तान् श्रीविजयदेवसूरिमुखप्ररूपितान् शास्त्रार्थान् शृण्वन्ति तत्र
 अतिशयेन शृण्वन्ति, ते नरा एवं श्रुतिरूपं प्रसारं कथयन्ति । एवमिति च तदाह-नरेऽन्ये पुषाः
 शास्त्रार्थान् प्रवन्ताडि कुणितं कथयन्तीत्यर्थः ।

एकौनविंशः सर्गः

तदा त्रैलोक्यस्यैव प्रजापतिभिरभिजातिका । संसृष्टोऽपि मममेवु विपश्यन्नाशियताम् ॥

(-प्रलयनाशयतीं जगदल्लग्नमहतीश्वराः-श्रुति क वृत्त)

तदा त्रैलोक्ये प्रसृष्टं पद्मपरिवारिचयेऽपरा । विजया परमा जगता उपतपो विजयो महता ॥
 तदा त्रैलोक्ये त्रैलोक्ये त्रैलोक्ये त्रैलोक्ये । त्रैलोक्ये त्रैलोक्ये त्रैलोक्ये त्रैलोक्ये ॥
 तदा त्रैलोक्ये त्रैलोक्ये त्रैलोक्ये त्रैलोक्ये । तदा त्रैलोक्ये त्रैलोक्ये त्रैलोक्ये त्रैलोक्ये ॥

तदा त्रैलोक्ये त्रैलोक्ये त्रैलोक्ये त्रैलोक्ये । तदा त्रैलोक्ये त्रैलोक्ये त्रैलोक्ये त्रैलोक्ये ॥

तदा त्रैलोक्ये त्रैलोक्ये त्रैलोक्ये त्रैलोक्ये ॥ ८ ॥

तदा त्रैलोक्ये त्रैलोक्ये त्रैलोक्ये त्रैलोक्ये । तदा त्रैलोक्ये त्रैलोक्ये त्रैलोक्ये त्रैलोक्ये ॥
 तदा त्रैलोक्ये त्रैलोक्ये त्रैलोक्ये त्रैलोक्ये । तदा त्रैलोक्ये त्रैलोक्ये त्रैलोक्ये त्रैलोक्ये ॥

तदा त्रैलोक्ये त्रैलोक्ये त्रैलोक्ये त्रैलोक्ये । तदा त्रैलोक्ये त्रैलोक्ये त्रैलोक्ये त्रैलोक्ये ॥

तदा त्रैलोक्ये त्रैलोक्ये त्रैलोक्ये त्रैलोक्ये । तदा त्रैलोक्ये त्रैलोक्ये त्रैलोक्ये त्रैलोक्ये ॥

तदा त्रैलोक्ये त्रैलोक्ये त्रैलोक्ये त्रैलोक्ये । तदा त्रैलोक्ये त्रैलोक्ये त्रैलोक्ये त्रैलोक्ये ॥

तदा त्रैलोक्ये त्रैलोक्ये त्रैलोक्ये त्रैलोक्ये । तदा त्रैलोक्ये त्रैलोक्ये त्रैलोक्ये त्रैलोक्ये ॥

इत्यादिका महीयस्यः धारयाः धाम्बन्नि सर्वदा । यज्ञपागन्तगन्तस्य विल्लयाना जगतीतले ॥१२॥
 भीषणितपदायम्पुधारादृन्दरिमा गुरो । श्रीगपाकन्पगद्वृष्टमूने मिश्रैस्त्वमेधय ॥१३॥
 भालाकारानिव भाद्दंस्तन्यपालनान्यरान । गुरिमन्त्रमभाराशोर्वादिर्वैर्य गन्गुरो ॥१४॥
 एधनां धीनपागन्तो दीपनां गुरिषो च । तेजसा गुरिमन्त्रस्य स्वदीपस्य च सर्वदा ॥१५॥
 महीपान् धीनपागन्तः सर्वेगन्तेषु सर्वदा । सर्वदा सर्वदाता च परैतात्सर्विवाञ्छितम् ॥१६॥
 रामान इव विपन्ने भावका पत्र सर्वदा । नन्दनात्प्रीतपागन्तः सततं सततभागः ॥१७॥
 यत्र स्वमीदृशः गुरिर्बर्तते गन्तनायकः । स्तूयते चेति विद्वद्भिः पानिसायादिभिर्नृपैः ॥१८॥
 इतीति किं तदाह-

उत्तमन्नि सुवि प्योन्नि वृष्यस्तारका इव । एरुक्तो महोपांसो जाग्रज्ज्योतिष उहताः ॥१९॥
 विन्तायीकृत्य तान् सर्वान् राजने सखिनेव यः । विजयदेवसुरीन्द्रस्त्रपागच्छे स वर्तते ॥२०॥
 भूरयः गुरयः सन्तो भूतलेऽभ्युदिता दिवि । यत्पतापरविभ्रस्ता न मेक्ष्यन्ते ग्रहा इव ॥२१॥
 पथापं दीपने गुरिः गुरपस्तत्र नापरे । यत्र सूर्यस्तदोदेति तत्र स्पुस्तारकाः कथम् ॥२२॥
 (' तत्र किं चन्द्रतारकाः ' इति वा पाठः ।)
 त्वं गुरिर्वागुरो यत्र न निदृत्तप्रान्यसूरयः । सदोद्योतः सदोद्द्योपः पदार्थानां नवो नवः ॥२३॥
 प्रातः गुरिर्पदा यत्र प्ररूपयति सद्गुह्यम् । प्रत्यक्षोऽयं महादेव इति माहुस्तदा जनाः ॥२४॥
 व्याख्यातिरूपमृत्कर्षान् शास्त्रार्थान् गुरिशोत्तरः ।

व्याख्यान्तकिं वरव्याख्या व्याख्यातारोऽन्यसूरयः ॥२५॥

शास्त्रार्थस्त्वन्मत्प्रोक्तान् ये शृण्वन्ति नराः । भुवन्तिरूपमेवं ते भुवन्ति परे पुषाः ॥२६॥

१६-पर्व पूजे उवादिः परमेपरी ।

२४-सूरिर्पदा यत्र प्रातः सद्गुह्यं प्रधानं पुण्यं दानादिषुर्विधं प्ररूपयति कथयति तदा जनाः भवं प्रत्यक्षो महादेव इति प्राहुः कथयन्ति । महादेवो हि सद्गुह्यं प्रधानद्वयमं प्रकृष्टरूपं करोतीत्यर्थः । तदकरोति तदापद्ये इति पुरादित्यान् सुवर्ताण्डिगञ्च; अथवा सद्गुह्यं विद्यमानद्वयमं प्ररूपयति प्रकृष्टरूपं पश्यति । अत्र दर्शनार्थं णिच् ।

२५-सुरिशोत्तरः भीक्षिजयदेवसूरिः सुरिशोरोवर्ततः शास्त्रार्थान् उगकरणसादित्यादृष्टारण्डस्वर्कप्रमुत्तानेकशास्त्रार्थान् उरुर्षान् व्याख्यातिरूपं प्रशस्तं व्याकरोतीत्यर्थः । व्याख्यातारोऽन्यसूरयः वरव्याख्या शास्त्रार्थान् प्रधानव्याख्यातानं व्याख्यान्तकिं कृतिसर्वं व्याकुर्वन्तीत्यर्थः ।

२६-ये नरास्तन्मुसप्रोक्तान् भीक्षिजयदेवसूरिगुह्यप्ररूपितान् शास्त्रार्थान् शृण्वन्ति तदा अतिशयेन शृण्वन्ति, ते नरा एवं भुवन्तिरूपं प्रशस्तं कथयन्ति । एवमिति किं तदाह-परेऽन्ये पुषाः शास्त्रार्थान् भुवन्तिरूपं कृतिसर्वं कथयन्तीत्यर्थः ।

अग्निशेपेतरां सृष्टीन् विद्यातेजोगुणादिभिः । राजन्त्रकि मवान्तोऽपि मण्योऽन्ते तदत्रः ॥२१॥
 शुभैरित्यादिभी रस्यर्गैरुस्मैरिवाणैः । विजयदेश्यगोत्रः सासादरैर्भित्तरात् ॥२०॥
 सत्यवादी सदावादी मोन्मादी न च दुर्भेदी । न प्रमादी म्पावादी न चादेश्यवर्तार्थिभिः ॥२२॥
 प्रतिवादी जनोऽवादीद् यशोवादीति यययः । म्पादादादमानन्दी चादीति म मद्गुणः ॥२३॥
 यशोभयोऽनिसीभाम्याज्जगज्जनयप्रशम्पु । पेशोभयोऽपि मुरं न् न् निगितेनु क्तिन्त्रभि ॥२४॥
 अयं सूरिजगप्राना पाता दुर्गोतिपातनः । ममाना मन्पदागर्गानां दाता चार्गान् मनीतिवान् ॥२५॥
 सूरिः सूरिरयं यत्र तत्र न पदु पदुसेत्कम् । यत्र तिष्टेद् हरिस्तत्र म्पान्त्रि करटिसेत्कम् ॥२६॥
 विरटत्पारटत्येव पदुकूटं कट्टकट्टम् । इत्यासुं मद्गुर्कं गिहं कूटं करटिनामिव ॥२७॥
 निराचकार निस्साराननगारांशिराय यः । उग्राचारक्रियाकारः सोऽभूदानारत्नवरः ॥२८॥
 मामुपात्तु फः खगोऽनन्तं मेरुमुत्पाटयेच्च कः । कम्परेत्तारकः मित्तुं मुरं कः स्त्रीति ने गुनात् ॥२९॥
 सहस्रद्वितयेनापि जिहानां नागनापकः । स्फुटान् स्फटान् सहस्रं च धरन् शिरमि मन्त्रम् ॥
 यदीयानि प्रशस्यानि विप्रदानि यशोसि हि । शेषो वरतुं न शक्नोति को वराकोऽहमुन्मुक्तः ॥

२७-भो श्रीविजयदेवमुरे ! त्वं विद्यातेजोगुणादिभिः सृष्टीन् अर्घोन् पूर्वमदृष्टकार
 अग्निशेपेतरां अविशयेन अविशयं प्रापवामि । अत एव त्वदप्रमो महान्तोऽप्यन्ये मुर्यो राजन्त्र-
 कि कुत्सित्वं शोभन्त इत्यर्थः । व्याख्यातिरूपं भ्रुवान्तिरूपमित्युमवत्र प्रशंसायां रूपम् इति विद्वो-
 नुष्टुचोस्तिर्हवादिपि रूपप्रत्ययः । शृण्वन्तिवतरां अग्निशेपेतरामित्युमयत्र किमेतिरूप्येऽपि वरत्प्रत्य-
 यो प इति सूत्रेण पसंज्ञकस्य तरप् प्रत्ययस्य आसुः । व्याख्यान्तकि भ्रुवान्तिकि राजन्त्रकि इति
 त्रिषु सुबन्तस्य विद्वोऽनुष्टुतः कुत्सित्वेऽर्थेऽकच् प्रत्ययः ।

३०-स सद्गुरुः श्रीविजयदेवसूरिः स्याद्वाद्वाद् वावशीति अविशयेन वदति ।
 स कः ? यद्यदाः प्रतिवादी जन इति अवादीन् अकथयन् । कथं० प्रतिवादीजनः यशोवादी ।
 इतीति किं ? किं भूतः सद्गुरुः सत्यवादी । पुनः कथं० सदावादी पदु दर्शनानां मध्ये मुख्यवादि-
 त्वात् । शेषं स्पष्टं । पुनः कथं ? प्रतिवादिभिरिह सहयोगं विनापि तृतीया, वृद्धो यूनेति
 निर्देशात् । ततोऽयमर्थः-प्रतिवादिभिः सह नैयायिकादिपञ्चदर्शनसम्बन्धिभिः सार्धं वादे न
 प्रमादी न प्रमादवान् न मृषावादी न कूटभाषकः ।

३१-यशः माहात्म्यं सत्त्वं श्रीः ज्ञानं प्रतापः कीर्तिश्चेति हैमोणादिः, श्रीकामप्रयत्नमा-
 हात्म्यवीर्ययशसां भगवद्भ्यः । यशोभगोऽस्य विद्यते यशोभग्यः, वेश इति बलमुच्यते वेशो बलं भगो
 विद्यतेऽस्य वेशोभग्यः । अत्र पमयत्र वेशो यदा आर्देर्भाषयलू इति प्रत्यये यलू प्रत्ययः
 लकारः स्वरार्थः ।

ईसमाणः सहस्रासिः सहस्रासिभिरन्वहम् । चेन्न वृण्यति यद्वचं कथं तर्हि जगज्जनः ॥३९॥
 अवतारस्त्वदीयोऽयं संसारपापारुदः । अवतार इव श्रेयान् श्रेयस्कारी च सद्गुरो ॥४०॥
 अन्येषां सद्गुणान् सम्यक् पश्यतां त्वद्गुणाननु । विश्रामस्थानकं सूरं कवीनां वचसामसि ॥
 ईश्वरीकरणं सत्त्वं द्योतते त्वयि सम्मति । सर्वीय इव सर्वीयसर्वैरगुणाप्रणीः ॥४२॥
 चिकीर्षसि रणं सूरं पयसा प्रतिवादिभिः । भजन्ते विहृतं तर्हि तमहो प्रतिवादिनः ॥४३॥
 अपूर्वं प्रतिबुद्धय द्राक् तपूर्वं भवचारिणः । मपूर्वं तपसा सिद्धये शपूर्वं ते सुखाप्तये ॥४४॥
 त्वं रणं कुरुषे सुरे पदा क्षणमयः क्षणे । ध्रुत्वा तं च तदा तं च दधते विविधं पुषा ॥४५॥
 कपूर्वं सर्वदापत्तं धपूर्वं संपमभियः । भपूर्वं तपसाः शश्वत् वपूर्वं शिवयोपितः ॥४६॥ युग्यम् ॥

४१-किं कर्त्तव्यं कवीनां अन्येषां भट्टारकादीनां सद्गुणान् अनु स्वद्गुणान् अनुस्वद्गुणेभ्यो
 हीनान् पश्यतां, अन्यसुरीणां समीचीनान् वर्त्मशौर्षोर्दार्याम्नीयोर्दीन् गुणान् स्वद्गुणेभ्यो हीनान्
 पश्यन्तः कवयो न स्तुवन्तीति कविचक्षणां तं विभ्रामस्थानकं वर्तते इत्यर्थः । स्वद्गुणान् अनु
 इत्यत्र हीने इति सूत्रेण हीनेऽथ अनुः कर्मप्रवचनीयः । कर्मप्रवचनीयत्वात् हीनार्थस्य अनोरव्य-
 यस्य योगे स्वद्गुणान् इति द्वितीया, अनुना सह समासाभावात् पृथक् पदं च ।

४२-ईश्वरीकरणं अनिधरस्य पुरुषस्य ईश्वरस्य करणं सत्त्वं त्वयि संप्रति द्योतते ।
 कस्मिंश्चि सर्वीय इव तीर्थेष्टुर इव इत्यर्थः । सर्वीय इत्यपि जिने इत्यभिधानकोपात् । सर्वीय इव
 सर्वेषु सर्वैर्गुणैरप्रणीमुंरुपस्तत्सम्बोधनं सर्वीयसर्वैरगुणाप्रणीः ।

४४-हे सुरे यदि प्रतिवादिभिरमा सह विहृतं विकारापत्तं प्रतिवादिप्रतिपादित प्रतीपो-
 तारदानात् रणं संप्राप्तं वादलक्षणं चिकीर्षसि कर्तुमिच्छसि । तर्हि अहो इति आश्चर्यं प्रतिवादिनः
 तं रणं अविहृतं विकाररहितं भजन्ते सेवन्ते । कथंभूतं रणं अपूर्वं करणं चारिणं । किं कृत्वा ?
 प्राक् प्रतिबुद्धय । पुनः कथंभूतं रणं तपूर्वं तरणमित्यर्थः । केन ? तपसा । किमर्थं ? सिद्धये ।
 पुनः कथंभूतं ? शपूर्वं शरणमित्यर्थः । कस्य ? ते तव । किमर्थं ? सुखाप्तये सुखलक्षणे ।

४६-क्याख्याः-हे सुरे त्वं यदा क्षणे व्यापयानादि सम्बन्धिनि काहदितोषे रणं शर्वं
 कुरुषे तदा पुषाः पण्डिताः प्रतिवादिनः तं रणं मुखा, यः पुनः, तं रणं विविधं बहुप्रकारं दधते
 धरन्ति । कथंभूतः त्वं क्षणमयः क्षणसकप्रधानः प्रचुरोत्तमबो वा । कथंभूतं रणं ? कपूर्वं करणमि-
 त्त्रियमित्यर्थः । आतावेकवचनं, पञ्चेन्द्रियाणि अथवा एकं सिद्धेन्द्रियमित्यर्थः । पुनः कथं ?
 करणं सर्वदा सर्वकालं भाषते यत् न निकटरीकरणान् मौने कर्त्तव्यमित्यर्थः । पुनः कथं ? रणं ?
 धपूर्वं धरणं संग्रहं । कस्याः संपमभियः । पुनः कथं ? रणं ? भपूर्वं भरते पोषणं । कस्य ?
 तपसाः । शश्वत्सदा । पुनः कथं ? रणं ? वपूर्वं वरणं । कस्याः ? शिवयोपितः ।

मुयास्यन्तो विद्यास्यन्त इव नश्वन्महाजनाः । पीयन्ते गोपयःश्रेयःश्रद्धया गदयःसुगम ॥
 पयसस्यन्ति यस्मिन्ते जना वृत्तिनवर्जिताः । वचः श्रुति श्रुतिश्रेयोमयं ज्ञानमयं दिवस ॥४८॥
 सर्वदा ये गृहस्यन्ति दुःखस्यन्ति कदापि न । क्रुद्धिस्यन्ति युवा ये न साम्राज्यस्यन्ति चावर्त्ता ॥
 स्तुवन्ति त्वां त एव श्रयन्ते च शुभाश्रयम् । त्वदीयं चरणाम्भोजं भद्राङ्कनिगोमणे ॥५०॥ कुन्त
 यूरयोऽन्ये महीयांभो गरीयांभो यगम्बिनः । स्यस्यन्तं स्यस्यगन्धेषु यया पुन्यं नृ विव्रति ॥
 विभर्ति चक्रिवर्तित्वं तेषु यो जिननामने । दिव्यं च दाननाम्भत्तमिति नं स्तौति को न विद् ॥
 सर्वश्वर्यगुणोष्ठीर्यग्रीर्यदायादिभिर्गुणैः । सर्वभ्याऽप्यधिकैः किन्तु धार्त्रकत्र घृन्मन्वि ॥५३॥
 -त्रिमिचिन्नेपकम् ।

४७-व्याख्या:-महाजनाः नश्वन् यद्वचःसुधां श्रीविजयदेवमूर्तिवचनामृतं पीयन्ते विव-
 न्ति । पीह् च पाने चतुर्थस्वरान्तो दिवादिरात्मनेपदी । कृवा गोपयःश्रेयःश्रद्धया-नीटोप-
 निर्मलसर्वदोषापह्।रिश्रेयस्कारिगण्यदुग्धममानघर्मश्रद्धया । किं कुर्वन्तः ? मुयास्यन्तः
 आत्मनोऽमृतं वाञ्छन्तः । कथंमृता उरतेश्यन्ते-विद्यास्यन्त इव आत्मन क्रुद्धि वाञ्छन्त इव ।
 यथा क्रुद्धिलाभमाः आत्मन क्रुद्धिमिच्छन्ति तथा महाजनाः आत्मनः मुयामिच्छन्तीत्यर्थः ।
 विषाद्विमूल्ययोरिति हैमानेकार्थः । मुयास्यन्तः विद्यास्यन्त इत्युभयत्र सर्वप्रातिपदिकानां क्यचि ।
 लालसायां मुक् अमुक् वागम इत्यपरे-इत्युक्त्वालालसायां क्यचि मुगागमे च शक्यप्रत्ययः ।

४८-एते जना यस्य श्रीविजयदेवमूरैः शुचि पवित्रं वचः कर्मतापन्नं पयसस्यन्ति
 आत्मदुग्धमिच्छन्ति । अस्माकं श्रीविजयदेवमूर्तिरूपितं वचनं दुग्धमिदर्थः । श्रेयं स्पष्टं । पयस-
 स्यन्त्यत्र सर्वप्रातिपदिकानां क्यचि, लालसायां अमुगागमः ।

५०-हे भद्राङ्कशिरोमणे हे श्रीविजयदेवमूरै त्वां त एव एवं पूर्वोक्तप्रकारेण स्तुवन्ति ।
 वः पुनः त एव त्वदीयं चरणाम्भोजं श्रयन्ते मेवन्ते, ये सर्वदा सुखस्यन्ति आत्मनः सुखमि-
 च्छन्ति । कदापि न दुःखस्यन्ति आत्मनो दुःखं न वाञ्छन्ति । वः पुनः ये युवाः क्रुद्धिस्यन्ति
 आत्मनः क्रुद्धि वाञ्छन्तिः । वः पुनः येऽवनौ पृथिव्यां साम्राज्यस्यन्ति आत्मनः साम्राज्यं
 वाञ्छन्ति । सुखस्यन्ति दुःखस्यन्ति क्रुद्धिस्यन्ति साम्राज्यस्यन्ति इत्येतेषु चतुर्विधे सर्वप्राति-
 पदिकानां क्यचि, लालसायां मुगागमः ।

५३-विट् पुरुषः अथवा विद्, विद् ज्ञाने वेत्तीति विद् पण्डित इत्यर्थः । मुनीदीर्य-
 मिति अद्भुतसाहसिकत्वं । अत्र शापेदीर्यशब्दः लालच्यचतुर्दशस्वरादिः । एकत्रेत्येकस्मिन् त्वापि
 धात्रा वेपसा घृत्वैरिति ।

अथ श्रीविजयाहेबो देश्चरितिव श्रिया । लोकरनेकरानन्दात् स्तूयमान इति स्फुटत् ॥२५॥

विजहार यहन देमान् मार्व्यमानः पदे पदे । वसुदेव इवाभङ्ग सौभाग्यान्दूनोऽभ्यगात् ॥२६॥

मथयं सर्वदेसथीमण्डनेऽबन्निमण्डले । तत्र मण्डपदुर्गादिदुर्गे दुर्गेश्वरोपमः ॥२६॥

सौराष्ट्राष्ट्रमन्थिथीमत्संयाग्रहप्रहात् । श्रीद्वीपवन्दित्रादौ च श्रीनवानगरंऽपि च ॥२७॥

विचित्रगुर्नरमायु श्रीपञ्चनपुरादिषु । कुर्वशावींश्रुतुमागीरमीमन्दिमामयीः ॥२८॥

इलादुर्गे जन्मभूमौ सापन्त्यां पान्तराऽन्नरा । सृजन्माहात्म्यतः श्रेष्ठां जेष्टम्विचित्रदुर्गोप ॥२९॥

५४-अथेति अधिकारान्तरे । प्रियोपलक्षितो विजयाद्रिभयदत्तात् पुरतो देवनाष्टो योग्यते तेन श्रीविजयदेवगुरिरित्यर्थः । किं मिया मत्या गिरा वाग्वातुप्यां वा देवमूर्तिर्देवद्वेषेण ब राजमान इति अध्याहार्य । अत्र पदानेवैः लोकेः स्तूयमानः । कथमित्युक्तमकोशेति ।

५५-एवंविधः सन् किं वृत्तवान् इत्याह-बहुम् यनात् देवान् शुक्रदिग्द्वार वादिभिर । किं क्रियमाणः ? पदे पदे मार्व्यमान इति बद्धादरमृचकबिदोपणे न तु श्लेषका अत्र एवम्भङ्ग-सौभाग्यतः किं मूलनोऽपरो वसुदेवोऽयं अभ्यागात् प्राप्तवान् । यतोऽयं नगराणो नारीणां च बद्धव हत्यमङ्गसौभाग्यात् गूढनरकमसूचि । यतो वसुदेवस्य तु देवते स्त्रीकल्पेणैवादिनि । दुर्गप्रदायक ।

५६-अथ यान् देवान् विजहार तन्नामाग्याह-दुर्गेश्वरो महादेवस्तुवमन्नगुण्यो गुहर्गणैश्चयेति तात्पर्यम् । तथा अवनिमण्डले मालवदेशे । मालवाः म्हादेव इति हेमनामकोशाः । शेषं गुणमम् ।

५७-सौराष्ट्राष्ट्रमन्थि शृगाहृरेण्यो वा श्रीमान् महान्यामहस्य इत्यत्र पान्तर मठनात् श्रीद्वीपवन्दित्रादौ, आदिशब्दात् अन्नतदुर्गे-श्रीगिरिगिरावात्रादिगुणवत्त्वार्थं नुबन् । श्रीद्वीपवन्दिरे षुर्मात्रप्रथमन्तरागतस्ये । तत्र तन्माहात्म्यात्प्रथमप्रदृष्टिव्यक्तैरे कान्तिरिहाह नापि कदाप्यभूतपूर्वां वयाकृपानवस्थाता वृत्ता । सा ववसापि लोकेषु अन्नन् किं कुर्याति प्रवरेण चेति । शेषं मधीननगरमनादिगुणोपमम् ।

५८-किञ्चिन्न किञ्चिधमामननगरपुरादेयंकीर्त्तौ वा गुर्नरत्तात्, गुर्नरदंत्तु इत्यत्र अन्न, श्रीपञ्चनगिरिगात्रेषु । अत्र प्रथमं चलनमहत्त्वं यद्यमन्नपुर्मात्रकः एव विजयात् । अत्र एव न-व-शु कर्मकीर्त्त-राजन्नगर-राजप्रथमपुरादिषु चार्षीत् इत्यादि अन्तर्गतः । किं अन्तर्गतः इत्यत्र निरुपममाहात्म्यप्रपञ्चाः । अत्र सायुर्वार्थे अन्तर्गतः । तथा च अन्तर्गतः अत्र अन्तर्गतः इत्यत्र । इति । शेषं बेट्यम् ।

५९-उपेष्टविसृष्टमन्तुर्भावो नामा अन्तर्गते किं माहात्म्यते गुहर्गणैश्च अन्तर्गतः इत्यत्र नुबन् । शेषं गुणोपमम् ।

आरासनेश्वुंदाद्री च सीरोहीनगरादिषु । स्वर्णशैलीयदेशे च श्रीजावालपुरादिषु ॥६०॥
 मरुस्थल्यां मेढनादी कोट्टे घंषाणिकापुरे । ओसवालोल्लोत्पत्तिभूमाचोकेशनगरादिक्के ॥६१॥
 सनादल्लहदेशे च श्रीमन्नागपुराक्षिते । इत्यादिद्रहदेशेषु व्यहार्पीद्दृष्टपचद्गुरुः ॥६२॥

—सप्तभिः कुचरूप ।

इतो मरुस्थलीमध्ये सदा स्वास्थ्यनिबन्धनम् । श्रीमत्युरेरवस्थानमेवाकर्ण्य स्वरुणयोः ॥६३॥
 श्रीमेढ्रपाट्टेमेनश्रीकर्णनृपमुनुना । श्रीनगत्सिंहसंज्ञेन श्रीराणाकेन चिन्तितम् ॥६४॥ युग्मयो
 मरौ महाम्यने देणे यन्महिम्ना महीयसा । अष्टान्द्रावधि यन्नष्टा दोषा दुर्भिसकादयः ॥६५॥
 पश्यामि यदि तस्यास्यं गुरेः सुकृतशेचयेः । मरौ दुष्कालयन्मेदपाटे पापं भयाति नः ॥६६॥
 प्यान्वेति तेन पात्रीणां पत्याश्रयन्नादराद् द्रुतम् । मेपिता बहवो सेराः युरेराकारनाय च ॥६७॥
 मदा दुरं नागपुरं श्रीगुरुचिररक्षभूत् । सेराहारकहस्तो न सेरास्तत्रागता द्रुतम् ॥६८॥

६०-आरासने श्वुंदाद्री च सीरोहीनगरादिषु चार्द्धद्विष्वानां, जकाराय् अशुंदाश्विभि मरुता मरुं
 कर द्यां कुंरं । सीरोहीनगरादिषु च आदिशब्दात् सभ्रमणवादि-रमन्तपुराणानेकमीर्षेयात् कुंरं ।
 च। दुर श्वर्णशैलीयः श्वर्णगिरिमन्वरी यो देशसत्र रामशैव-भिप्रणाशायिषु यायं कुंरं ।
 च। मरुतादुरं जगुर्मांसी कुंरं ।

६१-मरुदेशे मेढनाकोट्टे जगुर्मांसीयं तद्देशे च घंषाणीयाम्ने राष्ट्रपिभूवतिष्ठारिणः
 ह्युत्कर्षं चरति यानां, ओसवालोल्लोत्पत्तिभूमाचोकेशनगरे आदिशब्दात् निमिरीनाभं नापाद्रीनां
 च। कुंरं ।

६२-मरुस्थलीमध्ये देसे श्रीनागोत्तमगरे जगुर्मांसी कृतवान् । इत्यादयो ये मराशर्षिता
 इहा देहाय तेषु सुदुर्भाग्यं द्रुतम् इव भयसा युतो पापेभ्यः उगाशाश्रयं इवापवा द्रुतयु पुण्य
 द्रुतं सुदुर्भाग्यं द्रुतयुतः श्रीतित्रयदेश्युत्पत्तिर्वापीत् विदारमचरौत् । अत्र यत्र वाच्यत प्रणिपा
 द्यते च। मरुस्थलीयं मरुत् सभ्रमणं न ज्ञाप्ये तेन तर्क्यत्वानं तु तत्रागच्छीवश्रीतित्रय-
 कर्त्तव्यं च। मरुत्पत्तिभूमाचोकेशनगरे जगुर्मांसी कृतवान् । अत्रोत्पत्तिभूमाचोकेशनगरे जगुर्मांसी कृतवान् ।

६३-मरुस्थलीमध्ये देसे श्रीनागोत्तमगरे जगुर्मांसी कृतवान् । इत्यादयो ये मराशर्षिता
 इहा देहाय तेषु सुदुर्भाग्यं द्रुतम् इव भयसा युतो पापेभ्यः उगाशाश्रयं इवापवा द्रुतयु पुण्य
 द्रुतं सुदुर्भाग्यं द्रुतयुतः श्रीतित्रयदेश्युत्पत्तिर्वापीत् विदारमचरौत् । अत्र यत्र वाच्यत प्रणिपा
 द्यते च। मरुस्थलीयं मरुत् सभ्रमणं न ज्ञाप्ये तेन तर्क्यत्वानं तु तत्रागच्छीवश्रीतित्रय-
 कर्त्तव्यं च। मरुत्पत्तिभूमाचोकेशनगरे जगुर्मांसी कृतवान् । अत्रोत्पत्तिभूमाचोकेशनगरे जगुर्मांसी कृतवान् ।

६४-युग्मयो मरौ महाम्यने देणे यन्महिम्ना महीयसा । अष्टान्द्रावधि यन्नष्टा दोषा दुर्भिसकादयः
 पश्यामि यदि तस्यास्यं गुरेः सुकृतशेचयेः । मरौ दुष्कालयन्मेदपाटे पापं भयाति नः । अत्रोत्पत्तिभूमाचोकेशनगरे जगुर्मांसी कृतवान् ।

६५-मरुस्थलीमध्ये देसे श्रीनागोत्तमगरे जगुर्मांसी कृतवान् । इत्यादयो ये मराशर्षिता
 इहा देहाय तेषु सुदुर्भाग्यं द्रुतम् इव भयसा युतो पापेभ्यः उगाशाश्रयं इवापवा द्रुतयु पुण्य
 द्रुतं सुदुर्भाग्यं द्रुतयुतः श्रीतित्रयदेश्युत्पत्तिर्वापीत् विदारमचरौत् । अत्र यत्र वाच्यत प्रणिपा
 द्यते च। मरुस्थलीयं मरुत् सभ्रमणं न ज्ञाप्ये तेन तर्क्यत्वानं तु तत्रागच्छीवश्रीतित्रय-
 कर्त्तव्यं च। मरुत्पत्तिभूमाचोकेशनगरे जगुर्मांसी कृतवान् । अत्रोत्पत्तिभूमाचोकेशनगरे जगुर्मांसी कृतवान् ।

सुरिः सपरिवारोऽपि हृष्टस्त्येखत्राचनात् । फस्य न स्यान्मदोऽमन्दो हीन्दूच्छत्रपतेर्ह्वे ॥६९॥
 श्रीराणाकारणं तस्य गुरोः श्रुत्वा तदा मुदा । सर्वस्संपन्नमद्यके वक्रोत्तरतराशयः ॥७०॥
 तदानौ मेदिनीद्रव्यासी सहोऽनयो घनः । श्रीमन्नागोरनगरे गुरुं नन्दुमुपागमत् ॥७१॥
 सौवर्णं रौप्यकैः पुष्पैः शक्तिभक्त्यनुसारतः । पूज्यः पट्टधरेणामा श्रावकैः पूजितस्ततः ॥७२॥
 इन्दीयस्य संवस्याग्रहतथलितस्ततः । श्रीनागोरीयसंधेन संयुतः संयताधिपः ॥७३॥
 पादलसदेशीयजन्तुजातं मयोधयन् । क्रमेण फलवर्दीक्षी श्रीपार्श्वभयुमानमत् ॥७४॥
 रुः श्रीपार्श्वनीयेनामेकमेव तदाऽनमत् । जङ्गमं तीर्थमायान्तं तं जना बहवोऽनमन् ॥७५॥
 तलात्सागरा विश्वा गुरुभिर्वाचकाः कृताः । यतो महीयसि पदे ते महाफलदाः खलुः ॥७६॥
 मान्तरे गूर्जरवासत्कः संयो महर्दिकः । समागाच्छर्करापात इवाभूदुग्यमध्यगः ॥७७॥
 संघेन सर्वेण शर्वेणैवोरुभूतिना । पूजितास्तत्र तीर्थेणाः श्रीपूज्याचार्यसंयुताः ॥७८॥
 नागपुरीसंघे गुरुं नत्वा पृहं गते । गुरवो गुरुसंघाट्याः प्रापुः श्रीमेढतापुरीम् ॥७९॥
 मल्लारण्यमन्त्रीशस्तत्रागाद् गुरुसंमुखः । सुर्वन्महोत्सवाद्द्वैतमौक्त्याच्चित्तयोः ॥८०॥

६९-पूर्वार्धे मुबोधं हीन्दूच्छत्रपतेः श्रीराणाजीकस्य ह्वे आकारणे सति कस्यान्यस्य
 य मदोऽहङ्कारः, गुरोस्तु स सर्वथा नास्तीति गुरुपक्षे मदो हर्षः । यदनेकार्थः-मदोऽहङ्कारे
 ति । हर्षोऽपि गुरोर्जनशासनोन्नतिर्माविर्नाति हेतोः ।

७०-यत्रात् इतरो वक्रोत्तरः सरल इति यावत् । अतिशयेन वक्रोत्तरो वक्रोत्तरतरः भासयो-
 यो यरय सोऽतिसरलमना इति । अत्र प्रकृष्टेऽर्थे तरतमाविति तरप्रत्ययोऽतिशयार्थवाचक इति ।

७२-पूज्यः श्रीभट्टारकः । पट्टधरेण श्रीविजयसिंहमूरिणा भंमेति सार्थं । साकं सत्रासनं
 ता सदे ति श्रीहैमनामकोशे । तेनात्रामायोगे दृषीयाऽन्यत्पष्टम् ।

७३-संयतानां साधूनामाधिपो गुरुदित्यर्थः ।

७५-द्वितीयपदे-गम् प्रह्वीभावे इत्यस्य धातोः अनद्यतन्या विभक्तेः परस्मैपदैकत्वम् चतुर्थ-
 त धातो बह्वत्वं । जनानां बहुत्वं तु नागोरमेढतापनेकरथानीयमहाजनसमागमादिति ।

७६-पश्चिमार्धे-यद्देशोक्ते गुरवः सूर्यः पृथक्पथयन्न महीयसि पदे स्थाने फलवर्दीमहा-
 पक्षे महीयसि वषस्थाने समागतस्तन्वो महाफलदा भवन्त्येवेति उच्यतेतिर्दिष्टं मतम् ।

७८-अत्र द्वितीयपदे-शर्वेण ईश्वरेणेव । किं उर्वा भूतिः सम्पद् यस्वेति तेन; पक्षे
 यस्य तेनेति । शेषं मुबोधं ।

७९-सुगमं । परं गुरवः सूर्यः । किं गुरणा महता सङ्घेन गूर्जरवासत्केन मेढतासत्केन
 सप्त इति ।

आरामनेऽनुदात्री च सीरोदीनगरादिषु । स्वर्णमालीयदेने च श्रीनावालयपुरादिषु ॥६०॥
 मरुत्स्यस्तां मेढवादीं कोट्टे घंषाणिकापुरे । ओसवालोट्यत्तिभूमावोकेशनगरादिके ॥६१॥
 मनादल्लदेने च श्रीमन्नागपुरादिने । इत्यादिद्रुहदेनेषु व्यहारींश्च हृष्यद्वयुक्तः ॥६२॥

—मत्तभिः कुत्रचन ।

इतो मरुत्स्यन्तीमध्ये सदा स्वास्थ्यनिबन्धनम् । श्रीमत्सूरैरवस्थानमेवाकर्ण्य स्वकर्णयोः ॥६३॥
 श्रीमेढवादेनेमश्रीकर्णनृपमुमुना । श्रीजगत्सिद्धसंज्ञेन श्रीराणाकेन चिन्तितम् ॥६४॥ पुनश्च
 करो मरुत्स्यते देने रन्महिम्ना महीयमा । अष्टान्दावधि यथाष्टा दीपा दुर्मिसाहाय्यः ॥६५॥
 पञ्चानि यदि तस्यास्यं सुरैः मुकृतजोवयैः । मरौ दुष्कालवन्मेदपाटे पापं मयानि नः ॥
 पलायैति तेन चावीनां पत्त्याप्रयत्नादराद् द्रुमम् । मेपिना बहवो लेखाः सुरैसाहाय्याः
 यदा पुं नानपुरे धीयुक्त्विहरमभूत् । लेखाहारकहलो न लेखास्तत्रागता द्रुमम् ॥६६॥

६०-आरामने अथगीतिगामूचनायकार्हेद्रिस्थानां, अकाराण् अनुदात्रीभिः
 का वक्ते कुर्वन् । सीरोदीनगरादिषुषुषि आदिमत्स्यद् अमभगवादि-वमन्तपुराधनेन
 च पुनः मरुत्स्यतेऽनेनः नर्णमिदिममवन्ती यो देशतत्र रामयैत्य-भिन्नमात्रा
 चः मरुत्स्यते अनुदात्री कुर्वन् ।

६१-मरुत्स्यते मेढवाकोट्टे अनुदात्रीकर्म तदेने च घंषाणिकायो ।
 मरुत्स्यते मरुत्स्यते, मेढवाकातां अणिकायाने अकेशनगरे आदिमत्स्यद् ।
 वक्ते कुर्वन् ।

६२-मरुत्स्यते मरुत्स्यते देने श्रीनागोरनगरे अनुदात्री कृतपाप ।
 इति देने च देने मरुत्स्यते द्रुमम् इव अथवा द्रुमो घर्ममद्रुमात्राठमं
 मरुत्स्यते मरुत्स्यतेः श्रीजगत्सिद्धसंज्ञेन श्रीराणाकेन चिन्तितम् ॥
 इत्येव च अष्टान्दावली अष्टान् अमभग्वं न ज्ञापयन्ते तेन तत्रावस्थानं तु न
 कल्पितम् अष्टान्दावली अष्टान्दुवमेवमिति नार्थः । अथवा अष्टान्दुवमेवमिति ।

६३-इति मरुत्स्यते । मरुत्स्यते मरुत्स्यते मरुत्स्यते मरुत्स्यते ।
 मरुत्स्यते । मरुत्स्यते मरुत्स्यते मरुत्स्यते मरुत्स्यते मरुत्स्यते ।

६४-मरुत्स्यते मरुत्स्यते मरुत्स्यते मरुत्स्यते मरुत्स्यते ।
 मरुत्स्यते मरुत्स्यते मरुत्स्यते मरुत्स्यते मरुत्स्यते ।

६५-इति मरुत्स्यते मरुत्स्यते मरुत्स्यते मरुत्स्यते मरुत्स्यते ।
 मरुत्स्यते मरुत्स्यते मरुत्स्यते मरुत्स्यते मरुत्स्यते ।

स्वच्छस्फटिकरत्नादिप्रतिमानां ध्रुमे दिने । कृत्वा प्रतिष्ठासुलक्षणं ततस्सुरिवरोऽचलत् ॥१९॥
 गत्वा कल्याणजीराज्यास्पदे द्वाग् देलवाडके । मन्त्रिसुख्येन मांडारुपभादेन विहितोत्सवम् ॥
 श्रीशालिशैलविम्बानां प्रतिष्ठां सुरिराह व्यधात् । तस्मिन्महोरसवे मेघो वर्षं स्पर्धयेत् किम् ॥
 तत्र गत्वानेकचैत्यानां बन्दनं च विलोकनम् । उपदेशमदानेन जीर्णोद्धारश्च निर्भये ॥१०२॥
 अपोदपपुरीयोऽपि संघस्तत्रैत्य सत्वरम् । विधाय विविधां भक्तिं विवर्ति च पुरो गुरोः ॥१०३॥
 विशिष्टशकुनान्वीक्ष्य श्रीपूज्याचार्यवर्षयोः । चतुर्मासकसम्बन्धि वचः प्राप्य पुरं ययौ ॥१०४॥
 गुरुर्नागहृदे नत्वा श्रीपार्श्वं नवखण्डकम् । अद्भुतं ज्ञान्तिनाथं च श्रीआघाटमुपागमत् ॥१०५॥
 तपेति विरुद्भास्तिस्थानेऽत्राघाटपत्तने । सर्वोदपपुरीयोऽपि सह्योऽगाद्गन्दिहं गुरुम् ॥१०६॥
 अयापादादिमेघस्ते सुराचार्यस्य वारके । पवित्रे पुण्यकृते च ध्रुमेषु शकुनादिषु ॥१०७॥
 आगच्छतो गुरुन् ज्ञात्वा धीजगत्सिहराणकः । संघायादात् सम्पर्दं स्वं समग्रं सिन्धुरादिकात् ॥
 अय सञ्जीकृतोऽङ्गतोरणश्रेणिबन्धुरम् । राणाजीदत्तपूर्वोक्तसामग्रीप्रीणितमजम् ॥१०९॥
 गृह्णातिशोषजनस्त्रीगीतोद्दाममङ्गलम् । पुरं प्रविश्य मुगुरुः मतिश्रयमुपाश्रयत् ॥११०॥
 अय तत्रोत्सवाद्गते चतुर्मासं गुरुर्व्यधात् । श्रीमदाचार्यधुर्यस्तु श्रीआहृदपुरे पुनः ॥१११॥
 आघाटे वीरचैत्यस्य जीर्णोद्धारो प्यधापि च । संवेन श्रीमदाचार्यवाकलाप्रीतवेत्सता ॥११२॥

१०१-सोऽकसप्तकं कण्ठ्यं । परं सप्तमसोकाद्धे-तस्मिन्महोरसवे यथा सर्वोऽपि संघ-
 लोको गुर्वागमात् प्रोत्सवम् विशैर्वर्षं । तथैव तत्तत्पर्षया मेघोऽपि गुणलधाराभिरवथा वर्ष-
 यमा सर्वापि पृथ्वी जलमयी जातेति । अनेन तदानीं गुरुमाहात्म्यादेव लोके हर्षदानाधिक्यं
 मेघागमनं चासूचिः ।

१०२-तत्र तस्मिन् देवकुलपाटके अनेकचैत्यानां शत्रुजयगिरिनारावताराणां बहूनां पु-
 त्राणां चन्द्रश्रीसोमसुन्दरसुरिवारके जातानां केषांश्चिन्नां विजयदेवसुरिवारके तदुपरेशारेव तद्-
 गच्छीयैः पवित्रतद्दीर्घविजयैः धीराणां धीकल्याणनी प्रतिबोधन उत्सवोद्धारोत्सवमा-
 साद्युपासननिवारण-वाकला-रत्नितानेकनागर-व्यवहारि-वारण-मामेधर-उद्गुरोपदेशप्रदान-बहुगुण-
 नयनाशुषमेन जीर्णोद्धारविषयीकारितानां पुनः सञ्जीकृतमण्डितप्रतिमानां चैत्यबन्दनं निर्भये ।
 पतितानां चैत्यानां च विलोकनं पुनश्चपदेशद्वारेण जीर्णोद्धारश्च कारितस्तत्र वैदर्य कस्वानकमादीति
 नामकप्रासादस्य श्रीकल्याणजीकेनोद्धारकरणं प्रातिवर्षमष्टाभिद्युतसप्तशतव्यवहार्यं च
 रतिपक्षमिति ।

१०८-अय सिन्धुरादिकां राजादिनां आदिसद्वारदनेचतुरङ्गमाध्मीयमहाबाद्यध्वजध्वज-
 गारद्वाराणांशादिमहा । ज्ञेयमम्बवादिं स्पष्टम् ।

कर्मात् कर्मफलान् देवर्षी भवन्त्याम् । विद्यायाश्च विदित्वात् ॥१॥
 मुनिः सुकर्मफलान् देवर्षीभ्योऽपि ॥ सुकर्मिणां कर्मफलान् ॥२॥
 बहुमो कर्मफलान् विदित्वाऽपि सुकर्मिणां ॥ देवर्षीणां कर्मफलान् ॥३॥
 सुकर्मिणां विदित्वा कर्मफलान् सुकर्मिणां ॥ सुकर्मिणां कर्मफलान् ॥४॥
 देवर्षीभ्योऽपि कर्मफलान् सुकर्मिणां ॥ सुकर्मिणां कर्मफलान् ॥५॥
 देवर्षीभ्योऽपि कर्मफलान् सुकर्मिणां ॥ सुकर्मिणां कर्मफलान् ॥६॥
 देवर्षीभ्योऽपि कर्मफलान् सुकर्मिणां ॥ सुकर्मिणां कर्मफलान् ॥७॥
 देवर्षीभ्योऽपि कर्मफलान् सुकर्मिणां ॥ सुकर्मिणां कर्मफलान् ॥८॥
 देवर्षीभ्योऽपि कर्मफलान् सुकर्मिणां ॥ सुकर्मिणां कर्मफलान् ॥९॥
 देवर्षीभ्योऽपि कर्मफलान् सुकर्मिणां ॥ सुकर्मिणां कर्मफलान् ॥१०॥
 देवर्षीभ्योऽपि कर्मफलान् सुकर्मिणां ॥ सुकर्मिणां कर्मफलान् ॥११॥
 देवर्षीभ्योऽपि कर्मफलान् सुकर्मिणां ॥ सुकर्मिणां कर्मफलान् ॥१२॥
 देवर्षीभ्योऽपि कर्मफलान् सुकर्मिणां ॥ सुकर्मिणां कर्मफलान् ॥१३॥
 देवर्षीभ्योऽपि कर्मफलान् सुकर्मिणां ॥ सुकर्मिणां कर्मफलान् ॥१४॥
 देवर्षीभ्योऽपि कर्मफलान् सुकर्मिणां ॥ सुकर्मिणां कर्मफलान् ॥१५॥
 देवर्षीभ्योऽपि कर्मफलान् सुकर्मिणां ॥ सुकर्मिणां कर्मफलान् ॥१६॥
 देवर्षीभ्योऽपि कर्मफलान् सुकर्मिणां ॥ सुकर्मिणां कर्मफलान् ॥१७॥
 देवर्षीभ्योऽपि कर्मफलान् सुकर्मिणां ॥ सुकर्मिणां कर्मफलान् ॥१८॥
 देवर्षीभ्योऽपि कर्मफलान् सुकर्मिणां ॥ सुकर्मिणां कर्मफलान् ॥१९॥
 देवर्षीभ्योऽपि कर्मफलान् सुकर्मिणां ॥ सुकर्मिणां कर्मफलान् ॥२०॥

८१-यद्वयं तु सुगमं । न सुन्दरं वीर्यः सङ्गं चतुर्विधं कृत्वा पूजयायां कृत्वा च
 यथागमं शान्तमरादिभ्यां भगवत् गत इति ।
 ८२-मेरुपाटनेऽशितुः श्रीरागात्रोक्तस्य आह्वानं भूत्वा मुह्यन् मरुदेने एव रक्षितुमनं
 जयमल्लमग्नी इति शोदयामामेति ।
 ८६-श्लोकवच्छब्दं कल्पयम् । मत्र सुपंश्लोके तनेवोकेः किञ्चिदात्रोक्तिर्भाषिभिः कतिना
 सहिताः । अथवा कलम ज्ञाने इत्यस्य घातोऽर्थाभिः सात् कतिना ज्ञाना न तु केनाप्यज्ञाना इति ।
 ८७-अत एव अमेवतश्लोके बहुप्रामनगरसंघैः सुकृताकृत्यपाभेडोमिता अपि चतुर्नांसी-
 कृते आगृह्यमाणाह, वा इक्ष्यमाणा अपि गुरवः किं च कुरित्यमे प्राह ।

९४-सुगमः परं देववाहारूपे स्वराज्यस्थाने अभ्येत्य आगत्य । जने इत्यत्र ज्ञातव्येभ्यश्च
 तेन समस्तलोके उदयपुरादौ सुवर्गमनं पूजयागमनं जगौ कथयति स्मेति ।

कर्म]
 तत्रात्पश्चिद्भवान्नास्तिविमानां श्रुते शिने । कथा प्रतिष्ठासुखं प्राणान्तरिकोऽप्यत्र ॥१०१॥
 तत्रा कन्नागनीमन्दासदं द्रागु देववारं । मन्त्रिद्वन्द्वेन मांदात्म्यभादेन विदितोऽभवत् ॥
 भीष्माग्निर्वाग्निश्चानां मन्त्रा गस्तिरु स्यवात् । तस्मिन्महोत्सवे देवो वरं स्वर्णयेन किम् ॥
 मन्त्राग्नेर्वाग्निश्चानां कन्दनं च शिरोऽभवत् । त्वदंजयदानेन श्रीर्जीन्द्रारथ निर्भवे ॥१०२॥
 ऋषोऽप्युगीयोऽपि शंभुर्वाग्नेयं गन्धम् । विषाय विविषां भक्तिः विक्रमिं च पुरो गुरोः ॥१०३॥
 विष्णुसङ्घानांवीर्यं भीष्मपापार्थवर्षयोः । चतुर्मासकर्मचरन्त्रि वचः माप्य पुरं गयी ॥१०४॥
 गुरोर्गादे मन्त्रा भीषार्थं मन्त्रवत्कथम् । अद्भुतं ज्ञानिनार्थं च श्रीभ्रातृमुपागमत् ॥१०५॥
 तत्रैव विष्णुस्मात्प्रदानेऽथापाटवमने । सर्वोऽप्युगीयोऽपि सहोऽगाद्भित्तुं गुरुम् ॥१०६॥
 अथापाटादिमेवैव गुरोर्वाप्यं वारं । परिवेषे पुण्यकरो च श्रुमेषु मनुनादिषु ॥१०७॥
 आगच्छतो गुरुन ज्ञान्या भीष्मगन्धिराणकः । शंभुपादात् गम्यत् त्वं समग्रं सिन्धुरादिकात् ॥
 अथ गर्जाकृतोऽङ्गोऽङ्गभेजिन्नुत्सवम् । राज्ञाजीदशपूर्वैकमाग्रीमीणितममम् ॥१०९॥
 महाग्निानोपजनन्दीर्घानोऽहाममद्भवम् । पुरं मन्त्रिण्य गुरुकः प्रतिधयमुपाधयत् ॥११०॥
 अथ मन्त्रोत्सवाद्यो चतुर्मासं गुरुर्न्येषात् । भीष्मदापार्थपुण्यं तु श्रीभ्रातृपुरं पुनः ॥१११॥
 आयाटे धीरपैत्यस्य जीर्णोद्धारो व्यपायि च । तत्रैव भीष्मदापार्थवाक्यामीतयेवसा ॥११२॥

१०१-शंभुसमकं कण्ठं । परं सममशोकादौ-तस्मिन्महोत्सवे यथा सर्वोऽपि संप-
 लोको गुरोर्गामात् प्रोक्तमन्त्रं विसृजेत् । तत्रैव तत्रपर्वया मेघोऽपि मुसलधाराभिरतथा वर्षे
 यथा सर्वापि पुण्यी जलमयी जातेति । अनेन तदानीं गुरुमाहात्म्यादेव लोके हर्षदानाधिक्यं
 भेषागमनं चागृहिः ।

१०२-अत्र तस्मिन् देवदुष्टपाटके अनेकपैत्यानां सङ्घजयगिरिनारावताराणां बहूनां सु
 तपातल्लेख्यभीष्मोममुद्गरसूरिवारके जातानां केषांश्चिन्नु भविष्यदेवसूरिवारके तदुपदेशादेव तद्-
 गच्छार्थैः पविहत्वातिदिक्षयैः धीराणानी धीकल्याणनी प्रतिबोधन तत्सहोकाराण्यमा-
 सादपातननिवारण-बाह्यारम्भितानेकनागर-व्यवहारि-चारण-प्रायेषर-उक्तोपदेशमदान-बहुगुणा-
 मयनागुणमेव जीर्णोद्धारविषयीकारितानां पुनः गर्जाकृतमगिहत्प्रतिमाणां पैत्यवन्दनं निर्भवे ।
 पतिमानां पैत्यानां च बिलोचनं पुनरुपदेशद्वारेण जीर्णोद्धारश्च कारितत्सत्र वैकल्प्य कल्याणवसहीति
 नामकप्रसादाद्यं भीकल्याणजीकेन्दोद्धारकरणं प्रतिवर्षमष्टाधिकशतच्छागवधनिवारणं च
 प्रतिपन्नमिति ।

१०८-अत्र सिन्धुरादिकां राजादिकां आदिशब्दाश्चेकपुरङ्गमारभीयमहाबाघजबन्धन-
 नगरद्वाराणांतादिमहा । शेषमन्त्रयादिकं स्पष्टम् ।

दर्शनादेव पूज्यानामाचार्याणां गिरापि च । मिथ्यात्विनोऽपि विभाद्यास्तत्रासन् प्राप्तत्रोधयः ॥
 तस्मिन् वर्षे वर्षार्पाद्योऽष्टदशपूर्वोऽद्भुतावहः । यं दृष्ट्वा मानवाः प्राहुश्चतुर्गिरिष्किमागतः ॥११४॥
 श्रीजगत्सिंहराणोऽपि चमत्कारात्ततोऽवदत् । सत्यं सुगालिभो मर्दः समागादत्र सहुरुः ॥
 ततः प्रभृति सर्वत्र सुकालभवनाद् भुवि । असी सुगालिभो मर्द इति ख्यातिरभूद् गुरोः ॥
 कदा स वासरो यत्र भावी मे गुरुसङ्गमः । इति ध्यायन् राजकार्यव्यग्रतान्नृपतिः स्थितः ॥
 अय पारणके जाते चतुर्मास्या मुनीश्वरः । मेवाडदेशे व्यहरत्तीर्थयात्रार्थमुद्यतः ॥११८॥
 गुरुः श्रीकरहंटादितीर्थयात्रां विधाय च । चित्रकूटमहादुर्गं दूरादप्यवलोक्य च ॥११९॥
 खमणोरपुरं प्राप्य प्रतिष्ठां चरममभोः । मोहीग्रामीयसंवेन कारितामकरोत्ततः ॥१२०॥
 ग्रामे गोगुंदके गत्वा नत्वा श्रीनवपल्लवम् । नाहीनाम्नि सन्निवेशे तथाप्याघाटपत्तने ॥१२१॥
 पर्यङ्कं क्रमवशके प्रतिष्ठां शिष्टद्वन्द्वगुरुः । एवं देशे मेदपाटे प्रतिष्ठापञ्चकं कृतम् ॥१२३॥
 अय गूजरेदेशेषु ज्ञात्वा चिचलिपूज गुरुन् । प्रागप्युत्कण्ठितो हर्षुं श्रीजगत्सिंहराणकः ॥१२४॥
 पीछोलाख्यसरोमध्ये महोद्यानान्तरालगम् । दलवादलके सौधे प्राच्यराणककारिते ॥१२५॥
 आश्रयकारके नाकिविमानमदहारके । नानामहोम्भरामुख्योद्भटभट्टयुतोऽभ्यगात् ॥१२६॥
 दर्शनादेव स्रीन्दोर्नैलावर्तादिपूर्वकम् । कृताञ्जलिपुटस्तस्यां सुविनीतस्मृतिप्यवन् ॥१२७॥

११३-श्लोकत्रयं कण्ठं । अन्तिमे श्लोके तत्रेत्युदयपुरे विप्रमहाराजमुप्रादयोऽनेके
 मिथ्यात्विनोऽपि प्राप्तत्रोधयोऽङ्गीकृतशुद्धयमां आमन् जाताः । किं बहुना ? केचित्प्राजापत्यक-
 मन्त्रमरादिपाठिनो जाताः ।

११९-अत्र पञ्चमे श्लोके स मुनीश्वरः श्रीविजयमिहसूरिसंयुतोऽनेकलोककृपां विस्तृ-
 त्कृपायै तदुपकारायानेकगीर्वाणां श्रीहरहेहकृपार्थनाघादीनां यात्रां विधानाय च मोहीग्रामवाग्नि-
 कृष्कारिप्रतिष्ठाकरणाय च श्रीरागात्रीकेन पत्नये महाराजा विस्तृतोऽपि श्रीरागात्रीकेन मह
 विष्टने धय महादामो भावीति पुनरत्र पादावधारणीयमेविति महविष्टति प्रतिशय च एत-
 सहस्रवेशःहदेशे व्यहरदिति ।

१२६-श्लोकत्रयं कण्ठं । परं प्राच्यः प्राचीनो वा राणकः अर्थात्पूजयार्थिहाक्य
 श्रीउदयपुरविकासकः पुनरुदयमागरमरोवरकारकश्च तेन कारिते ।

१२७-श्रीये पुनः किं नाकिनां देवानां विमानस्य मदहारके अत्र एवाश्रयकारके पञ्चा-
 दशानि महविष्टये । राणकः किं नानाजातीया ये पञ्चरा वागिवाक्याः विदुष्यर्थाश्रीवागी
 कीर्त्तयरासर्त्रीर्षिषडभिषर्जीर्षीमुत्रागामिषर्जीर्षीमानाभिषर्जीर्षीभीमीमत्रीर्षीर्षुमागत्रीमुषवाः ।
 पुनः कृता ये भूता व्याकरणदिवादिठिनो भट्टकामुदेवहरिपाठकप्रमुखाभ्यैषुंभकः श्रीमर्षिगहराणक
 श्रीमुष्कः शनैश्चानाऽऽश्चानादिमाषदानेकश्लेषकृष्णानादिद्वान् इत्युं अत्रागादागत इति ।

सर्गः]

गुरुस्य किं हृत्तानित्याह-

गेभीरध्वनिना तस्मै धर्मलार्थं गुरुर्ददौ । नम्राय मेदपाटानामधीशाय हसन्मुखः ॥१२८॥
 ततो गुरोरेव श्रुत्वे न्यस्तनेत्रो नरेश्वरः । अय मे सफलं जन्म जातमित्युचिवान्मुदा ॥१२९॥
 गुरुणा दीयमानायां देशनायामथान्तरे । प्राचे पृथ्वीपतिः स्वामिन् विश्वसि मेऽवधारय ॥१३०॥
 आयुर्धनतरं केन कर्मणा प्राप्यते मभो । सम्यग् विज्ञाय शास्त्रेभ्यस्तस्योपायं समादिश ॥१३१॥
 अयोवाच गुरु राजन् सावधानमनाः शृणु । पूर्वं धीभीमभूपालो जातोऽणहिलपत्तने ॥१३२॥
 दीर्घायुषोऽन्यदा ध्रुत्वा सोऽय मालवभूपतीन् । धारायां भोजराजस्य पार्श्वे त्रैपीत्स्वमन्त्रिणम् ॥
 गत्वा नत्वा च तेऽप्ययुः पूर्वं भीमेन वोऽस्तपदः । कथं दीर्घायुषो युवं वयं त्वत्पायुषः कथम् ॥
 पेनोपायेन दीर्घायुर्भवेऽमीमस्तमादिशत् । तिष्ठन्तु भो कियत्कालं सुखं भोजोऽप्यदोऽवदत् ॥
 वृक्षमकमयोद्दिश्य भोजः मोचे च मन्त्रिणम् । जातेऽस्मिन् सर्वपाऽपत्रे तवोपायो वदियते ॥
 पत्राण्यस्य पतन्तु द्रागिति दर्ष्यां स मन्त्रिराद् । तद्यन्तयैव वृक्षोऽभूत् निष्पन्नः पूर्वतो द्रुतम् ॥
 अयोपाये च तत्पृष्ठे स्पष्टं भोजोऽप्यवहू पुनः । सर्वथा फलिते वृक्षेऽस्मिन्नुपायोऽय वक्ष्यते ॥
 सत्फलः फलदः शीघ्रं स्तादेवं चिन्तितोऽमुना । पुरा नैवाभवद् याहू ताहू स फलितः क्षणात् ॥
 हसन्नयो भोजनृपः माह तं भीमधीसत्तम् । तव ध्यानाद्यथा वृक्षो जातोऽपत्रय पत्रयुक् ॥
 तथा मजानां दुर्घ्यानादल्पायुः स्यादिलापतिः । मजानां च शुभध्यानादनल्पायुः पुनर्भवेत् ॥
 दीर्घस्य जीवितस्येति ध्रुत्वोपायमिमं स्फुटम् । यथादृष्टं जगौ गत्वा पत्तने भीमभूपतेः ॥१४१॥
 ततः ममृति भीमोऽपि मजानां परिपालनात् । चिरं राज्यं च भुङ्क्ते स्म लोकानां हितचिन्तनात् ॥
 तथा त्वमपि भूपाल लोकपालोऽसि पञ्चमः । चिरायुर्भव लोकानामन्योऽन्यदिनचिन्तनात् ॥
 श्रीजगत्सिंहजीराणः भ्रुत्वेति गुरुदेवनाय । साधु साधु वदन्नुयैः स्वं शिरो धूनयन्मुहुः ॥
 गुरो त्वद्दर्शनादेव नूनं भावी जयो मम । गुरुत्वे पुना राजन् यतो धर्मस्ततो जयः ॥१४५॥

अथ राणकः माह-

स धर्मः फीदृशः स्वामिन् यतो नित्यं जयो भवेत् । गुरुर्जगौ शृणुर्वीक्ष स तु जीवदयामयः ॥
 अथ धीराणकः स्माह रञ्जितो गुरुवाक्यतः । यत्पुष्पाकमभीष्टं तद् भूत् सर्वं करोम्यहम् ॥१४८॥
 ततो गुरुर्जगौ राजन् जालपातान्निषेधय । पीछोलालये तटके च तथा वृद्धयसागर ॥१४९॥
 जन्मनो मासि भाद्रालये जीवहिंसां निवारय । जन्ममासं यतः शाहि-दिल्लीनायोऽप्यपालयत् ॥
 राज्याभिषेकवारोऽपि गुरौ हिंसां निवारय । मपिन्दनामके दुर्गं जीर्णोद्धारं च कारय ॥१५१॥
 गुरुक्तोऽधतुरो जल्पानेवान् स मत्स्यपत्त । तदैवारोपयद् यादं जालशेषनिषेधकम् ॥१५२॥
 लात्वेति नियमान्तत्वा गुरुं द्राम् मेदपाटाराद् । ययौ स्वं सौधमात्मीयपरिवारविराजितः ॥१५३॥
 अग्रे गुरुर्जगैरथां मति मस्यावृमुत्सुकः । संयेन रक्षमाणोऽपि समीनान्नाममागमन् ॥१५४॥

प्रणम्य पार्श्वविशेषं तत्र तस्य प्रभोः पुरः । गुणविजयविज्ञानामुपाध्यायपदं ददां ॥१२५॥
 ततश्च योगिनीपुर्यां तीर्थयात्रां व्यधाद् गुरुः । कोटडीग्रामर्चत्यानि पञ्च पूज्यान्व्यकारयत् ॥
 ततः श्रीऋषभं नाथं नत्वा वागडसन्धिगम् । गुरुः क्रमादिलादुर्गं प्राप्तवान् जन्मभूमिकाय ॥
 गुरुराकारयां चक्रे पुत्रप्रेषणपूर्वकम् । रत्ननाम्ना महेश्वरेणाहम्मदावाद्वासिना ॥१२६॥
 श्रीशत्रुघ्नययात्रार्यं संघः संमेलितो महान् । रत्नेन वनयत्नेन गुरुश्चाग्रेसरीकृतः ॥१२७॥
 ततस्तत्र महातीर्थे यात्रां कृत्वा महोत्सवैः । गुरुभ्यां सह संघोऽस्मीं क्षेमेणामात्रिजं पुरम् ॥
 तत्र कृत्वा चतुर्मासं सोल्लासं तस्य पारणे । स्तंभतीर्थे महातीर्थे ननाम गुरुपादुकाय ॥१२८॥
 इदानीं तणागच्छीयश्चाद्वादिसुखाद्यया मया श्रुतं तथा देवसान्निध्यं श्रीविजयदेवयूरेर्वर्णने-
 अयास्य देवसान्निध्यमहं वक्ष्ये यथा श्रुतम् । स्तंभतीर्थेऽभवद्देवचन्द्रो नाम्ना महान् गृही ॥
 स तु श्रीविजयदेवमूर्तिं श्रुद्धपरम्परम् । जानंस्तदुक्तमेवायं कुरुते धर्ममार्हतम् ॥१२९॥
 तस्य भार्ये उभे जाते सुशीले अपि सन्ततम् । ते तूपाधिमतं नैव त्यजतो वारिते अपि ॥१३०॥
 फालान्तरणे ते देवीभूतेनाप्यय तेन हि । परंपरागतं धर्मं कुर्वातामिति भाषिते ॥१३१॥
 इति प्रोक्तेऽपि ते नैव त्यजतस्तन्मतं यदा । तदा तस्यैव श्राद्धस्य मेल्यवासरकर्मणि ॥१३२॥
 उपाधिमतस्त्वेतु निविष्टेषु जनेष्वय । हृष्टदृष्टिस्तया चक्रे नेशुस्तर्षेऽपि ते यथा ॥ युग्मम् ।
 मदीये प्रकटीभूतं प्रोचतुस्ते स्त्रियां च तम् । त्वं कोऽसि कस्माद्यागत्य नित्यं भाषयसीह नी ॥

१२५-एते सुगमाः । परं गुणाविजयाख्या ये विताः पण्डिताः पूर्वं सादृशीप्राने
 लुम्पाक्षीर्षिप्रदे क्रियमाणे श्रीकर्णराजकमिलनेन तथाः सत्या लुङ्गाश्यासत्या इतिगुरुन्मानहारापण-
 पूर्वकं श्रीगुरुप्रभावाञ्चिनशासनस्थापकास्तेषां श्रीसमीनारूपपार्थनायप्रतिमायाः पुरो गुरुपादुकां
 परं ददां दत्तवानिति ।

१२६-एते सुगमाः । परं तत्र महातीर्थे शत्रुघ्ने यात्रां कुरुते श्रीऋषभदेवशीलनेति
 गुरुभ्यां श्रीशत्रुघ्नाचार्याभ्यां सह स रत्नप्रावकसङ्घः कुशलैः निजं पुरं राजनगरं आगतवान् इति ।

१२७-मुषोचोऽयं । मुषोः श्रीविजयमेतन्मूर्तिर्निर्वाणम्यानवर्तिन्मूरे पादुकां ननामेति
 नत्तवानिति शेषः ।

१२८-मुगमम् । नपरं तस्य देवचन्द्रस्य श्राद्धस्य द्वे अपि मार्गे गंतुं १६७३ तयोऽत्र
 दृष्टद्विजिता दृष्ट्यप्रदत्तपूर्वकं स्वारिनाचार्यकं पञ्चदेवपार्थायैः कर्तितयादुवाधिनामकं धर्मं पवि-
 केन वारिते वारिते न त्यजत इति ।

१२९-अथ हि ज्ञाननिर्याह-दाहान्तरेणेति सुगमं । परम्परगतं धर्मं श्रीविजयदेव
 सूर्यकिशोरायं कुरुंदां, वराधिपते सु शक्यतामिति ।

सोऽप्युते युवयोर्भर्तारं देवो देवचन्द्रकः । भवत्योः भविरोषाप ह्यद्भुष्टिर्मया कृता ॥१६९॥
 अहं श्रीविजयदेवगुरिरतापिध्यमन्वहप । कुर्वाणोऽस्मि सूरिः सप्तदशभिधापरः सह ॥१७०॥
 इत्युक्ते तेन ते जाने सग्यः सद्धर्मनिधिते । सुखवोपाधिमतं को हि सत्याज्ये तैलमीदृते ॥१७१॥
 इत्येकं देवतासिध्यं द्वितीयं नृणुताधुना । भीमण्डपाचलं दुर्गं चलति मति सद्गुरौ ॥१७२॥
 मार्गे सेहरपोग्रामस्वामिपुत्रः कमाभिधः । परमारः स भूतार्त इत्यभूत्परमारकः ॥१७३॥
 मारयन् स यद्दुष्टोकात् पित्रा निगदितस्ततः । तस्मिन्भवसरे तत्र सूरिसिंहस्समागतः ॥१७४॥
 महान्मागतं मत्वा वासक्षेपोऽस्य कारितः । सज्जोभूत्क्षणात्साऽपि जातं तच्चित्रकृतसताम् ॥
 द्वितीयं देवतासिध्यं प्रोच्यतेऽथ तृतीयकम् । श्रीराजनगरस्थापी कोऽप्यस्ति षणिजः सुतः ॥
 समवर्षाणि यावत् स ग्रहिलोऽभूद्भाग्यतः । तत्रागाद्याष्टमे वर्षे तत्राग्यात्सद्गुरुत्तमः ॥१७७॥
 पित्रादिभिस्तदाऽकारि करन्वासोऽस्य मस्तके । तत्कालं सोऽपि सज्जोऽभूत्सर्वो लोकधमत्कृतः ॥
 चतुर्थं देवतासिध्यमयो नृणुत सज्जनाः । मेढताद्रङ्गवास्तव्यः श्राद्धः खीमसरान्वयी ॥१७९॥
 नवमासावधिस्थानाभिरो दुष्कर्मयोगतः । गृहीतः क्षेत्रपालेन भृशं दुःखाकुलोऽभवत् ॥१८०॥
 तत्रागादन्यदा भाग्याद्रिजयदेवगुरिरात् । वासक्षेपेण तस्यागृ क्षेत्रपालः प्रणष्टवान् ॥१८१॥
 नीरोगता तदीयेऽङ्गे भूले च चमत्कृतिः । वार्ता च सकले संये जाताहो महिमा गुरोः ॥१८२॥
 अयातः प्रोच्यते देवतासिध्यं पञ्चमं प्रभोः । अस्ति गूर्जरदेशान्तः पेटलादाभिधं पुरम् ॥१८३॥
 तत्रासीदधिपः क्रूरः स्वभावादेव दुष्टद्व । व्युद्ग्रहाहितो विदोषेण द्वेषिभिर्वैपधारिभिः ॥१८४॥
 षणिग्भिः प्रत्यनीकेषु द्रव्यलोभेन लोभितः । क्रोध निर्दिरोषं तं तदा तत्रागतं गुरुम् ॥१८५॥
 गोपुरान्तर्वेदिकायां विमुच्य सपरिच्छदम् । रक्षार्थं मानुषान्मुक्त्वा स्वयं स्वावासमारविशत् ॥
 अथ सार्धं गुरुस्तत्र चिन्तयामास चेतसि । इह नः सपनं युक्तं नक्तं नैवेतरैः सह ॥१८७॥
 ध्यात्वेति तत्र वमान्तर्गतैकस्य तरोस्तले । सुव्याप सपरीवारो चार्यमाणो जनैर्पैर्नः ॥१८८॥

अथ तत्र यज्जातं तदाह—

प्रतोलीपार्श्वेगोदान्तर्वेदिकारुभरेऽलगतम् । तद्रूपवालाभिः करालाभिः प्रतोली सहसाऽपत् ॥
 तथा पतन्त्या तत्रापः सुप्ता ये ररकादयः । तत्क्षणात्ते क्षयं प्राप्ता अहो दुष्कर्मणां गतिः ॥१९०॥
 सूर्यं कुन्तलिनं दृष्ट्वा सुखमुत्तं तरोस्तले । वर्षायन्ति स्म राजाया अहो ज्ञानी सूर्यमहात् ॥१९१॥

१८७—पूर्वार्धं सुषोषं । इहेति अत्र प्रतोस्तपः सुस्थानवेदिकायां इतरैर्नीवेशगुरुत्वादिभिः
 सार्धं नक्तं रात्री सोऽस्ताकं सपनं नीव युक्तं नोषितमिति ।

१८८—गुरुचर्तैर्गैरेषीत्तराशुःऽन्वैरपि तत्रागतेः पथिरेः स्त्रीनरैर्मां वाहीति चार्यमानोऽ-
 पि तरोस्तले तत्राशु पौरुषादिभिर्पूर्वं सुव्याप शोचं स्मेति ।

चमत्कृतेन तेनाथ यवनेन नतस्ततः । सत्कृतः क्षामितस्मूरिर्ययी च स्थानमीप्सिनम् ॥१९२॥
 श्रागुरोर्देवसान्निध्यं स्पष्टं पट्टमथो द्रुवे । अष्टौ वर्षाण्यविच्छिन्नं सुभिक्षमभवन्मरी ॥१९३॥
 मरुस्थल्यां हि दुष्कालः शाश्वतः श्रूयते जनैः । अपट्टवर्षावधि स्पष्टं नैव दृष्टः स केनचित् ॥१९४॥
 महाजनमुखादेतच्छ्रुतं यन्निर्जले स्थले । गुरौ विहरति ज्येष्ठे मासिऽवर्षद् यनो यनः ॥१९५॥
 अन्यदा स्तंभतीर्थेऽगाद् वत्सरैर्भूरिभिर्गुरुः । तदास्य दर्शनादेव वोधिं प्राप्सुस्त्रुमेघसः ॥१९६॥
 यतः—सागरीयं मतं त्यक्त्वा मेघाद्याः श्राद्धमुख्यकाः । वोधिं प्राप्ता गुरोरेव वासश्लेषमकारयन् ॥

अथास्य काव्यस्योपसंहारमाचरन्नाह—

इत्यादिभिर्धनतरैरवदातवृन्दं श्वेतश्रमत्कृतिकरैश्चतुरोत्कराणाम् ।

प्राचीनसुरितुलनां कलयन् कलौ किं श्रीगीतमः पुनरयं गुरुरेव जीयात् ॥१९८॥

किं चान्यगच्छीयतया मया यत् संयुजितं शास्त्रविरुद्धमत्र ।

तत्सत्यमेवाथ बुधैर्विधेयं काव्योत्तमाच्छ्रीविजयादिवंशात् ॥१९९॥

अथैतत्काव्यकरणे पराशङ्कामाविष्कृत्य निराकुर्वन्नाह—

यदन्यगच्छप्रभवः कविः किं मृत्त्वा स्वमूर्तिं तपगच्छसूरैः ।

कथं चरित्रं कुरुते पवित्रं शंकेयमार्यैर्न कदापि कार्या ॥२००॥

आत्मार्थसिद्धिः किल कस्य नेष्टा, सा तु स्तुतेरेव महात्मनां स्यात् ।

आभाणकोऽपि प्रथितोऽस्ति लोके, गंगा हि कस्यापि न पैतृकीयम् ॥२०१॥

१९५—सुगमोऽयं । नवरं निर्जल इत्यपेयक्षारकूपैक्यसद्भावात् मिष्टनीराऽसद्भावात्, अजले स्थले ओकेशादिस्थले गुरौ श्रीविजयदेवसूरौ विहरति सति अप्रतो प्रामे प्रामे घनोऽतिशायी घनो मेघोऽवर्षत् पृष्टः । येन यत्र प्रातर्गुरुः समागच्छन्न सरांसि भूतानि दृष्टानि इति योषपुरस्येन मया महाजनमुखात् श्रुतमिति सत्यमेवेति ।

१९७—अर्थः सुगमः । परं सागरीयं मतमित्येव । तदुत्पत्तिर्यथा तयागच्छीयैरेवोपाध्याय-
 भीधर्मसागरीयगच्छनायकाणां विनैवात्तमीयप्ररूपणारामकश्चल्लभमेव सर्वज्ञज्ञतकं प्रन्थः कृतः । परम-
 नर्यमूलत्वं ज्ञात्वा रक्षयेव तत्पुरस्तकानि पश्वपाणि विषाण्य ते तु स्वर्गताः । कालक्रमेण १६७९ वर्षे
 स प्रन्थः प्रकटीभूतस्ततोऽस्य केनाप्यशोधितत्वानिर्नामकत्वाद्यौरूपत्वात् समस्तगीतार्थसाक्षिर्कं
 भट्टारकश्रीविजयसेनसूरिभिः सोऽप्रमाणीकृतस्ततः सागरशास्त्रीया ये गच्छनायकाणां विनैव सं
 बलारकारेण प्रमाणीकृतवन्तस्तेऽपि भट्टारकश्रीविजयदेवसूरिभिः स्वगणाद्बहिः कृतास्ततस्तेः
 सागरशास्त्राधरैरेवपरैर्द्रष्टव्यलिङ्गिद्वारा स्थापिताचार्यकैः १६८७ वर्षे यन्मतं कथितं तत्सागरीयं
 मतं त्यक्त्वा सा० मेघाद्या बहवः भावकाः श्रीविजयदेवसूरैर्दर्शनादेववोधिं प्राप्य तस्यैव मुखत्वं
 बुद्ध्या वासश्लेषमकारयमिति ।

तस्मान्मया केवलमर्थसिद्धयै जिहापविघ्नीकरणाय यद्वा ।

इति स्तुतः श्रीविजयादिदेवः सूरिस्समं श्रीविजयादिसिद्धैः ॥२०२॥

आचन्द्रसूर्यं तपगच्छधुर्यो वृत्तो परेणापि परिच्छदेन ।

जीयापिरं स्तान्मम सौख्यलक्ष्म्यै श्रीवल्लभः पाठक इत्यपाठीत् ॥२०३॥

इति श्री बृहत्स्वरतरंगच्छीय श्रीजिनराजसूरिसन्तानोप पाठक श्रीज्ञानविमलशिष्य श्री-
वल्लभोपाध्यायविरचिते श्रीमत्तपागच्छाधिराजपातिशाह श्रीभक्तस्वरसभासंलग्नधुर्वादि जयवाद् भट्टारक श्रीविज-
हीरविजयसूरीश्वरपट्टालद्वार पातिशाहि श्रीभक्तस्वरसभासंलग्नधुर्वादि जयवाद् भट्टारक श्रीविज-
यसेनसूरीश्वर पट्टपूर्वाचलसहस्रकरानुकारिपातिशाहि श्रीजिहांगीरमदत्तमहातपाधिकृत्पारि श्री-
विजयदेवसूरीश्वरगुणवर्णनप्रबन्धे श्रीमद्विजयदेवमाहात्म्यनाम्नि महाकाव्ये श्रीविजयदेवसूरि सर्व-
देसाविहारसाम्प्रियादिबर्णनो नामैकोनविंशः सर्गः । तस्समाप्तौ च समाप्तं श्रीश्रीश्रीविजयदेवमाहा-
त्म्यनामकं काव्यं समुदैवाच्यमानं विरं जीयात् ।

लिरितोऽयं ग्रन्थः पण्डितश्रीपरमहंससोमगणि-शिष्यमुनिसोमगणिना । सं० १७०९
वर्षे वैश्रमासे कृष्णपक्षे एकादशी तिथौ शुभौ लिखितं । श्रीराजनगरे तपागच्छाधिराज-
म० श्रीविजयदेवसूरीश्वरविजयराज्ये ।

परिशिष्टम् ।

[तपागच्छीयैकपट्टावलिगनं विजयदेवमूरिचिञ्चोपचर्णनम्]
अधामेतना पट्टावली पुरतोऽनुमन्वीयते-

सिरिविजयसेणमूरी, पट्टे गुणमष्टिमे अ ।

सिरिविजयसेणमूरिति व्याख्या-एकोनपष्टितमे पट्टे श्रीविजयसेणमूरि, तत्रविश्रं विम्वनः श्रीविजयप्रशस्तिकाव्यतोऽवमेयं समामतस्तेषुम्-मंत्तु ? ६०४ वर्षे नारदपुर्या जन्म, सं. १६१३ वर्षे पितृमातृभ्यां सह श्रीविजयदानमूरिहस्ते दीक्षा, ततः श्रीहीरवितयमूरिभिः सर्वशास्त्राणि पाठयित्वा हीसाख्यप्रामे ध्यानं कृत्वा सं. १६२८ वर्षे कात्तुनशुक्रमन्त्र्यां श्रीभद्रमदावादे मूरिपदं प्रदत्तं । तदनन्तरं सर्वप्रकारेण श्रीतपागच्छे ज्ञानदर्शनचारित्रादिममूरिः शिष्याणां श्रावकाणां च वृद्धिश्च जाता । यतस्तस्मिन् वर्षे ऋषिभेषजीमुख्या लुङ्गाख्यमनमुष्याम्तत्रत्याधिपत्यं हित्वा सर्पः कश्चुलिकाभिव तत्कुमतवासनां त्यक्त्वा श्रीतपागच्छगुरूणां शिष्यतां प्राप्ताः, तस्वरूपं तु प्राग्गुनिरूपितं । ततः श्रीहीरविजयसूरयः १६३९ वर्षे शाहिश्रीअकट्टवरेण आकारिता यया सन्मानिताः, तद्व्यतिकरोऽपि पूर्वं प्रकाशितः । ततः क्रमेण श्रीहीरविजयसूरयः श्रीविजयसेनमूरिभिः सार्द्धं श्रीराजधन्यपुरे चतुर्मासमासान्नास्तस्मिन्नवसरे लाहोरनगरस्थेन श्रीअकट्टवरसुरत्राणेन श्रीमदाचार्यगुणगणाकर्णेनप्रीतान्तःकरणेन तदाकारणाय स्फुरन्मानं प्रैपि । ततः श्रीगुरूणामाह्वं शेषामिव शीर्षे निधाय ततश्चलन्तः पत्तनप्रभृतिनगराणि बहून् मामांश्च पवित्रयन्तोऽनेकसङ्गलोकैः पूजिताः परिवृताश्च श्रीअर्जुदाचलतीर्थयात्रां विधाय श्रीसोरोहीनगरे प्राप्तास्तदा तत्रायकेन राज्ञा श्रीसुरत्राणसञ्ज्ञेन बह्नाडम्बरपूर्वकं सन्मानिताः । ततः क्रमेण श्रीराणपुर-वरकाणकपार्श्वनाथादि-यात्रां कृत्वा स्वजन्मनगरीं नारदपुरीं च गत्वा क्रमेण मेदिनीपुर-डोण्डूयाणक-वैराट-महिमनगरादिषु मन्व्यलोकान् फोकान् सर्वा इव श्रीसूरिधुर्या लद्धोध्यन्तो लोधिआणाप्रामे समेयुः । तत्र श्रीशाहिमानस्वरूपं स्पष्टाष्टावधानादिसाधकशिष्यश्रेणिस्वरूपं च दृष्ट्वाऽतीवचमत्कृतचेतास्ततस्त्वरितं लाहोरनगरे गत्वा श्रीशाहिपुरतस्तमुदन्तं यथादृष्टमभ्यधात् । तच्छ्रुत्वा शाहिरपि घनाघनात्नीलकण्ठ इव श्रीगुरून् द्रष्टुं सोरकण्ठोऽभूत् । ततः क्रमेण श्रीसूरयोऽपि शाहिप्रदत्तोद्यदायवादानेकानेक-तुरङ्गमविचित्रवैजयन्तीतोरणधोरणीरमणीयमहामहपुरस्सरं लाभपुरं पुरं प्रविश्य तद्दिन एव श्रीशेखर्जादरबारीरामदासप्रमुखप्रधानपुरुषद्वारा काश्मीरीमहलनाम्नि धाम्नि श्रीशाहोर्मिलिताः । शाहिरपि गुरून् वीक्ष्य परमप्रमोदमेदुरः सन् श्रीहीरविजयसूरीणामुदन्तं वर्त्मनि कुशलोदन्तं च पृष्टवात् ।

श्रीगुरुभिरपि श्रीहीरगुरिभिर्गर्वाणां धर्माशीर्वादां दत्तोऽस्तीत्याशुक्तं । शृणुं गृह्यः सप्तष्टावधानानि
 इन्द्रकामोऽस्मीति गुरुनामपठ । ततो गुर्वाक्षया गुरुराशिष्यमीनन्दिविजयाभिवात्रिबुधसाधिताष्टावधा-
 नानि दृष्ट्वा वचनानोत्तरं अमत्कारं प्रापः । प्रसन्नः सन् महाऽऽम्बरपूर्वकं स्वस्थानं प्रापयतामिति स्व-
 जनानादिदय एवं धामागतम् । अथेष्टवैद्योपदिष्टमितिगन्यमानै राजमान्यैर्वैद्यैस्तत्रत्यास्तिफजनै-
 रष्टदिनानि यावत् केवलं रूप्यकैरेव प्रभावनायाऽम्बरस्तथा कृतो यथा जैनं राज्यमेकच्छत्रमिव जात-
 मिति । गुरुणां गौरवमसहमानेन केनचिद् भट्टेन-अमी जैना जगदीश्वरं ? भास्करं २ गङ्गां १ च
 न मन्यन्ते तेन हे श्रीशाहे ! भवात्तदां भूभुजां नैतेषां दर्शनं योग्यमिति भुक्त्वा गुप्तकोषो भूषोऽ-
 न्यदा सभायावात् श्रीअनुपानपुद्गवान् तद्विजोक्तमुक्तवान् । तत्रतत्त्वललापिच्छसितं मरुता तत्का-
 लोत्पन्नरसमयपरसमयपरसृष्टिसृष्टिसुत्रैः श्रीसूरीन्द्रैस्तदीयशास्त्रसम्पद्यैव श्वाभीष्टजगदीश्वर-
 स्वरूपं निरूपितं ।

यथा-यं शेषाः समुपासते शिव इति ब्रह्मेति वेदान्वितो,
 बौद्धा मुद्ग इति प्रमाणपटयः कर्मोति मीमांसकाः ।
 अर्हभित्थय जैनशासनरताः कर्णेति नैयायिकाः
 सोऽयं वो विद्वाणु वाञ्छितकलं पैलोक्यनाथो हरिः ॥ १ ॥

अनेन तद्वन्धोक्तकाव्येन तदीयशास्त्रज्ञेनैव सम्पदच्छेदभक्ते । इति प्रथमं जगदीश्वर-
 गीकारप्रभोत्तरम् ।

अयामधामधामेदं, वयमेव स्वचेतसि । यस्यास्तव्यसने प्राप्ते, त्यजामो भोजनोदके ॥१॥
 इत्यादियुक्तिभिर्द्वितीयं सूत्राङ्गीकारोत्तरम् । तथा गङ्गोदकमन्तराऽस्माकं देवप्राविष्टेव न स्वान्,
 इति तृतीयं गङ्गाङ्गीकारोत्तरम् । इति गुरुक्तवाक्यैः प्रहृष्टः शाहिः श्रीगुरुणां सम्मानं स्व-
 खलांस्तिररच्छ्रवणम् । तत्रतत्र द्रष्टे श्रीशाहेरामहेण अगुर्मांसकद्वयं विषाय पक्ष्मा पुण्योपदे-
 शधने प्रमुदितेन सादिना किञ्चिद् वाचप्वभित्युक्ते भीसुरिः रमाह-हे श्रीशाहे ! गो १ वृषभ २
 महिष ३ महिषी ४ हननं, सुतद्रव्यादानं ५ पन्दिपदणं ६ चेति यद् जलपास्तव जगत्त्रनदुःखमन्त्र-
 कस्य नार्हन्तीति, एतेषां जलपानां दानमेवास्माकं गुणं श्रीशाहीनां च सम्पदां निदानमित्युक्तेऽनुपट्टेन
 श्रीशाहिना तन् पद्मरूपस्युत्तमानं श्रीसूरिनासौव सर्वत्र प्रदितम् । अस्मिन्नवधरे श्रीहीरगुरिभिर्वा-
 धावशादन्तिमामिछनाय छेत्तमेवणपूर्वमाकारिणाः सन्तस्तत्र विविन्नवादिच्छद्व्यजपवादाः श्रीसूरि-
 वादाः शीप्रमेव गुर्वाकारणं कारणमवगत्य अगुर्मांसकमप्येऽपि चक्ष्मोऽदिविच्छित्तपयागैर्दमनद्व-
 यण्डनीभद्वन्तः क्रमेण श्रीवत्तनं प्राप्तवन्तः । तत्र श्रीहीरगुरीणां स्वर्गमनगुनाव्यपन्नं सत्प्रायं कृत्वा
 तत्संसारस्वभावमनुभाष्य स्वक्तशोकाः गुत्तप्रायं तथागच्छसाप्रायं पाछयामागुः ।

अथ तेषां सुकृतहरवानि छिदवन्ते । यथा-वैशम्पानेरदुर्गे १ ६ ३ २ ३ ३ ३ इतिज्ञा कृता । ततः सुदि-

सद्विभवे सिरिविजयदेवयूरी संवत् तत्रगणतरणितुच्छो ॥ १ ॥

पट्टितमे पट्टे श्रीविजयदेवसूरिः । तद्वृत्तमपि यथाट्टं कियद्विषयते यथा-श्रीराजदेशम-
 ण्ठने ईदरदुर्गे संवत् १६३४ वर्षे जन्म । ततो नवमे वर्षे-१६४३ वर्षे जनन्या सह दीक्षा । ततः
 १६५५ वर्षे पण्डितपदं । ततोऽनुक्रमेण १६५६ वर्षे रत्नभतीर्थे सूरिपदं । तद्व्यतिकरो यथा-
 सर्वव्यवहारिभेषिणाशिरोगि सा० श्रीमहानामा स्वभ्रातृजन्मना सा० सोमाख्येन सह श्रीआचा-
 र्यपदस्यापनार्थमर्थव्ययं कर्तुं कामः प्रकामप्रमोदेन मरुमेदपाटलाटसौराष्ट्रकच्छकुण्डादिदेशेषु
 यूवरेदेशे च प्रतिमामं प्रतिनगरं कुङ्कुमपत्रिकाप्रेषणपूर्वं सहलोकान् सहस्रशः समाहूय तपागणय-
 तियाविनीसप्तसप्तमिषपरिकरमाकारितवान् । अथ सकलसङ्गमिलनानन्तरं श्रीमहसाधुना वन्युर-
 वाऽपरीश्रुतपुरमन्दिरे निजमन्दिरे दिव्यदुःखकमनीयमण्डपं शकमण्डपमिव निर्माय विरताः
 श्रीविजयेनसूरयो वैशाखसुखचतुर्थ्यां चतुर्थे रवियोगे कुमारयोगे मृगाङ्गमृगाशिरःसंयोगाद् अष्टवसि-
 द्वियोगेऽपि च श्रीविजयदेवसूरिरिति नामस्यापनपूर्वकं सूरिपदं वदुः । अथ श्रीमहसाधुना सन्नुष्टेन
 सहमाकृतिस्थापने यथा कल्पशृङ्ग पवायामिति मेने । किं बहुना तस्मिन्मदे सा० श्रीमहने दसासह-
 सरूप्यकव्ययः कृतः । ततस्तद्मेतद्विने सत्रत्येन ठकारश्रीकाख्येन तत्पदोत्सवनिमित्तमेवाष्टसहस्र-
 रूप्यकव्ययपूर्वं प्रतिष्ठा कारिता । एवं सर्वसङ्ख्यया श्रीविजयदेवसूरीणां पदमहे पञ्चासत्सहस्रममिवा
 महिमुन्दिका व्यविताः । ततः १६५८ वर्षे पत्तने परीक्षकसदस्यवीरसहस्रेण पञ्चसहस्रमहिमुन्दि-
 काव्ययपूर्वकं गच्छानुमानन्दिमहशक्ते । अथ श्रीविजयदेवसूरयोऽहमदावादे प्रतिष्ठाद्वयं, पत्तने
 प्रतिष्ठाचतुष्टयं, रत्नभतीर्थे प्रतिष्ठात्रयं बहुद्रव्यव्ययपूर्वकं कृत्वा स्वजन्मभूमौ श्रीहृद्यादुर्गे चतु-
 र्मासीं चक्रुः । तदा सत्रत्यैः सहलोकैरनेके महोत्सवाः कृताः । तन्माहात्म्यदृष्टो राजा अहस्वाम-
 ननामा[पिन्ता]नगिपाठिमहाभट्टचट्टवेष्टितः प्रतिभयं प्रातरसकंवाहमकारयत् । तदा तेषां गुरीणां
 ण्योदयार्थार्थैर्वाधिभिर्वादिद्वैतवर्तनाकडररनैः पण्डितपञ्चासागरगणिगीतार्थसिरोरनैरेव सर्वेऽपि भ-
 त्तया निजिता यथा छात्रिताः सन्तोऽहो! गुरूणां गुरुवेति शुभवतो राजेन्द्रमुपयाः श्रावणं प्रातुः ।
 सा सत्र महती प्रभावना जाता । ततो बृहन्नगरे वीरप्रतिष्ठा कृत्वा राजनगरे चतुर्मासीं स्थिताः ।
 तत्रसरे इलादुर्गे श्रीकृष्णभदेकविम्बं पञ्चनेत्र्यैः तत्रतत्रप्रमाणमेव गरीर्षे विम्बं आर्द्रैर्विष्णुं गरी-
 रे महत्यां प्रतिष्ठायां श्रीसूरिभिः प्रतिष्ठाप्य गिरिशिरःस्यचैत्यभैत्योद्धारपूर्वकं स्थापितं । ततोऽहमदा
 मण्डपाच्छले श्रीभक्तवत्सरापतिशादिपुत्राजिदौगिरिभिक्षुश्रेयसादिः श्रीगुरीन् शतशःसंयतः क्वच-
 नमाचार्यं गुरूणां मूर्तिं रूपरूपति च दीक्षय बभूवामोचरं चमकाराप्रभावं । ततः सत्रे
 गुराभिः सर्वे धर्मगोपीक्षणे विप्रधर्मवार्तां पृष्ट्वा साक्षाद् गुरुरवस्थां गिरिपथे इष्ट्वा च स्व-
 यैः परैः प्राक् किञ्चिद् गुरुरादितोऽपि सादिगदा तन्पुण्यपथेन दक्षिणः तद् ईदरसूरी-
 देवययेनसूरीणां च पट्टे एव एव पट्टपराः शर्वाधिपराप्रभाजो भवन्तु, तापराः कोऽपि कृषकः ।

१६८४ वर्षे पुनर्जयगन्धामित्रिणा महेशो हत्यकठयवेन विजयसिंहसूरीणां मरुछानुसा-
 न्दि कारिता । ततो मेढतानगरे प्रतिष्ठाप्रथं विधाय विन्ध्यपुरे चतुर्मासीदियताम् गुरुन् ज्ञात्वा
 षष्ठीयगीतार्थरञ्जिनेन राणाधीनगम्भिहजीकेन भीवरकाणके चौपद्मार्थां समागतानां
 लोकानां गुरुमोचनं तथापाटरोपपूर्व ताप्रपत्रेणोत्कीर्षं भोगुरुणां पुरः प्राशुतीकृतं तरकदाय-
 भूतपूर्व सर्वेषामङ्गलहृत् सञ्जातम् । ततो राणपुरादिपु तीर्थयात्रां कृत्वा हाहाभीकल्याणजीकेन
 संसुगमागत्याकारिताः अभिदेपाटदेसां पवित्रयन्तः प्रथमं पमणोरमामे प्रतिष्ठाद्वयं, ततो देवकुल-
 पाटके प्रतिष्ठाभेकां, ततो नाशीमामे अपोटानगरे चेति प्रतिष्ठापञ्चकरणपूर्वकं श्रीउदयपुरे चतु-
 र्मासीं चतुः । तत्रतत्वारणके गूर्जरत्रां प्रतिषिषिलिपून् दलबादलमहलमभ्यसियताम् भोगुरुन्
 श्रीजगत्सिंहजीसम्पत्को राणकोऽपि नन्नुमागतभिरं गुरुगुरचन्त्रे चकोरीकृतचक्षुस्तद्देशनाऽसम-
 तुषां पीत्वा प्रीतः प्रकामं सस्कारसन्मानादि दत्त्वा गुरुपुरभ्युरो जल्पाम् प्रपन्नवान् । तथाहि-
 अयमस्मृति पिठोलके उदयसागरे च तटाके मीनजाळानि निषिष्यति ? , राण्याभिषेकदिने
 गुरवारे जीवामारिः कार्या २, स्वजन्ममासे भाद्रपदाभिषे जीवहिंसा न कार्या ३, मन्दिदुर्गे
 कुम्भलविहारे जीर्णोद्धारः कार्यः ४-इति जल्पचतुष्टयीमहणाभिमहन्तं भूमिकात्वं वीक्ष्य
 सच्छा भवि लोका भृशमाश्चर्वभाजोऽहो । गुरुणां कोऽपि लोकोत्तरो महिगाविशय इत्यादि-
 कर्णनपरा जाताः । किञ्चटुना श्रीकुमारपाळभूपालेन भीदेमसूरय इव भांराणाज्जीकेन भीगुरवो बहु
 मेनिरे-इत्यादयः कियन्तोऽवदाता लिल्यन्ते । यतस्तपसा साक्षाद्दन्व्यानगारा इव, सौभाग्येनाभि-
 नवषसुदेवाववारा इव, ध्यानमौनक्रियाकृष्टानुष्ठानादिना भीमद्रयाहुस्वाभिन इव, निर्विकृतिवि-
 हित्यागेन प्रायो मत्तजनगृहाहारत्यागेन च भीमानदेवसूरय इव भीविजयदेवसूरयः सूर्या इव
 मरुतभूमिपश्चिर्नां प्रतिबोधयन्तो मालवमण्डले उज्जयिन्यादौ दक्षिणदेशे च बीजापुर-वर्हानपुरादौ
 उच्छदेशे च मुजनगरादौ मरुदेशे च जावालपुर-मैदिनीपुर-पंषाणीप्रामादौ जीर्णोद्धारकारा-
 णपूर्वकमनेकशतार्दप्रतिमाः प्रतिष्ठयन्तोऽनेकपण्डितपदाणि पाठकपदानि स्थापयन्तो दर्शनादेव
 न्दुर्गदृष्काशीनामपि चमत्कारं कुर्वन्तो जीवहिंसादिनिषेधनियमांश्च कारयन्तः-

सिरिविजयसोहसूरिप्पमुर्देहिं जोगसाहुवन्गेहिं ।

परिकलिआ पुहविअले, विहरिता दिदु मे भहं ॥२॥

विजयसिंहसूरि-मरुत्यनेकशतसाधुभिः परितृताभिरं वृष्ण्यां विहरन्वो 'भद्रं दिशन्तु' कल्याणं
 र्निवृत्ति गाथार्थः ॥२॥ इति गाथा द्वयं पूर्वपट्टावस्थां प्रयोजयम् ।

तपगणपाठिगुणवद्धतिरेवा गुणविजयवाचकैलिहिते ।

गन्धारबन्दिरीयभावकसा० मालजीपुत्र्ये ॥१॥

इति गुर्वावली प्राचीनगुर्वावस्थाः पुरोऽनुसन्धीय सुधीभिर्वाचनीया ॥ भीमहलमपु ॥

